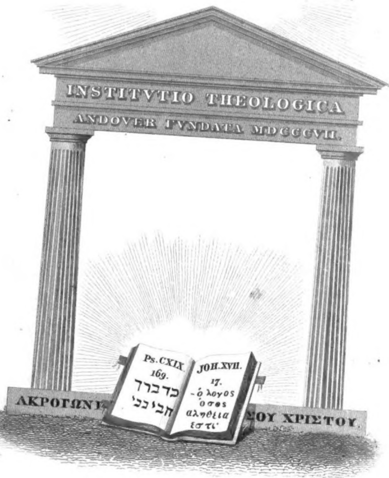
יהוה
INSTITVTIO THEOLOGICA
ANDOVER FVNDATA MDCCCVII.
PS. CXIX.
169.
כדברך
הבינני
JOH. XVII.
17.
ὁ λογος
ὁ σος
αληθεια
ἐστι
ΑΚΡΟΓΩΝΙ
ΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

40 te. 178

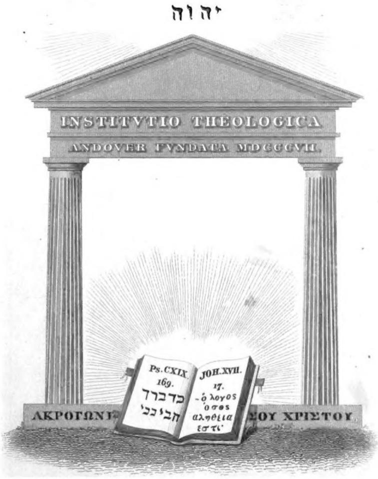

Digitized by Google

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. III.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLVI.

Recd. Aug. 28. 1879.

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU GAISFORDI.

P. 1, 2. *μεγάλη τυραννὶς*] *μεγάλη τύχη τις?* 5. *χρημάτων*] videntur complures versus excidisse, in quibus neque divitiis neque patriae gloria veram hominis felicitatem parari dictum erat; itaque lacunam indicavi. in initio sequentis versus legebatur fortasse *οὐκ ὄφελος οὐδὲν* 6. *ἦ*] fort. *τί* scribendum, ut in fine praecedentis versus fuerit *γάμου δὲ δὴ* vel simile quid *ἦν*] *ἂν* libri 14. *καὶ φρονοῦσα τἄνδικα*] paulo tolerabilius esset *κοὐ φρονοῦσα τἄδικα*, at fortasse *τἀγαθὰ* scribendum pro *τἄνδικα*

P. 2, 1. *Ἀπολλωνίδου*] Euripidi tribuere videtur Vind. 11. *ἔνεστ'*] *ἓν ἔστ'*, ut conieci Com. gr. IV p. 259 19. *Ἀλεξάνδρου*] v. Com. gr. fragm. IV p. 554 20. *ταμεῖον*] *ταμιεῖον* 21. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης*] hoc lemma et sequens *Ἱπποθόωντος* transponit Nauckius Trag. gr. p. 324 et 644 23. *ἐν*] *οὖν* Nauckius 25. *Ἱπποθόωντος*] de poeta Hippothoonte ab uno Stobaeo memorato dixi Com. graec. IV p. 711 sq. nunc dubito fere utrum Hippothous vel Hippothoon (fluctuat enim scriptura) poetae an fabulae nomen fuerit; idem nomen fortasse etiam tit. 98, 44 restituendum est. Hippothoon, Alopae filius, percommodum erat atticae tragoediae argumentum.

P. 3, 4. *καὶ ἀπατᾶν*] *κἀπάται* ex B, *καὶ ἀπαντᾶ* Vind. Voss. Trinc., *καὶ ἅπαντα* A 18. *μακροτέραν*] *μικροτέραν* A, quod *ἰσχυροτέραν* scripsi

P. 4, 20. *ἆρ' οὖν*] *ἆρ' οὖν οὐ* ex A, in quo est *ἆρ'* *οὐ*
οὖν 22. *ἀλλήλων*] *ἀλλήλοιν* Halmius 24. *ἕκαστον*] indicavi lacunam ita fere explendam *ἕκαστον [τὸ αὑτοῦ μόνον σκοπεῖν ἢ] ποιεῖν*, nisi praeferas *ἕκαστον [τὰ αὑτοῦ μόνον] ποιεῖν [ἢ] καὶ τὰ τοῦ πέλας*

P. 5, 1. συνεργείας] συνεργίας ex Vind. ἀπ'] παρ' Nauckius 3. μελίσσῃ μάλιστα] μάλιστα μελίσσῃ ex A μὴ] οὐ ex A 13. περιβλητέον] an ὑποβλητέον et mox ὑποβολῆς? civitatis fundamentum esse dicit domum, domum autem fundari matrimonio 25. τίς δαὶ] τίς δὲ Nauckius, τίς δ' αὖ Badham

P. 6, 1. οὐδεὶς] οὐδενὶ add. Iacobsius 2. τῶν ἑαυτοῦ τέκνων] τῷ ἑ. τέκνῳ A, τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις Geelius, τῷ ἑ. τέκνῳ Nauckius, qui εἶναι add. post φίλτερος τῶν συνεζευγμένων] τῷ συνεζευγμένῳ A, τοῦ συνεζευγμένου Nauckius, πρὸ τῶν συνεζευγμένων Iacobsius 7. διπλάσιον] διπλασίῳ libri, διπλάσιον Gaisfordus, διπλασίω malui 10. ἑτοίμως] προθύμως ex A 18. Ἔρως] fort. Ἥρα, et 20 Ἔρως pro Ἥρα 18. παραγίγνοιτ'] παραγένοιτ' ex A 29. δὲ καὶ] γὰρ καὶ ex A

P. 7, 19. καὶ πλήρης] καὶ om. A et Vind., fort. igitur πλήρης delendum 21. οἰκιῶν] οἴκων ex AB 22. ὥστε] ὡς τῷ

P. 8, 1. καὶ ἕν τε] καὶ add. Gaisf. ex A, in quo illud superscriptum est; delevi rursus 4. ὅτι] ὥστε Nauckius 9. ἀριθμήσει] ἀνακρίσει Bentleius ὑπὸ] ἀπὸ Needham 11. φυτὰ] hoc seclusi, Needham transponebat post τὰ μὲν 12. ἐξελαυνούσαις] Needham ἐλαυνούσαις, sed cf. p. 7, 29 ἐξοτρύνουσα φύσις 16. εὐφεγγῆ τε] ante Gesnerum εὖ φθέγγηται, qui ex uno cod. affert εὖ φεύγῃ τε τεταγμένος] τεταμένος

P. 9, 2. πρὸ γενέσεως] vulgo προς γένεσιν, A προσ-γενέσεως, Bentleius πρὸς γενέσει, πρὸ γενέσεως Gaisford[illegible] χωρὶς γενέσεως Halmius; aut hoc probandum aut qu[illegible] voluit 4. ἀποτετριμμένους] ἀποτετρυμμένου[illegible] ἀποτετρυμένους ex B 15. ὅταν γε] ὅταν γὰ[illegible] περ 23. ἀπροστάτευτον] ἀπροστάτητον [illegible] δεμῶν] ante Bentleium δοκεῖ δα[illegible] Bentleius παραστ[illegible]

P. 10, [illegible]

[illegible] καὶ —

κοινωνίᾳ 10. κακοῖς] κακαῖς ex AB 16. φησὶν] Homerus Il. λ 633. vulgo et Vind. φασίν. AB φησίν 19. καὶ delet Bentleius; at fort. post χρῆσιν αὐτῶν excidit ἀπειρίαν 25. ἄνεσιν] εἰς ἄνεσιν Halmius; scripsi ἀνθρώπων

P. 12, 6. γενόμενον] indicavi lacunam: praeterea ac πολιτικὸν desidero ζῷον 12. καταλιπόντες] requiro καταλείποντες 15. στοχαζόμενοι] addidi οὐν 17. προ τῶν καθηκόντων] πρώτων κ. Gesnerus, πρωτοκαθηκόντων Gaisfordus, fort. πρώτως καθηκόντων 21. ἐκλείποι] ἐκλίποι e Vind. 22. λύκοι — λεόντων] haec fortasse ex margine addita sunt 29. ὡς — ὅλων] haec secius. ἔτι μὲν] μέλιτι Iacobsius 31. 32. τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων] τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς

P. 13, 4. προστίθεται] προτίθεται Wyttenbachius σῴζουσα] τυχοῦσα Halmius, ὡς οὖσα Gaisfordus, at. σώφρονος οὖσα? 6. τούτῳ] vulgo τοῦ τό. AB τούτων. τούτῳ Gaisfordus 9. ἄπειρος] ἀπείρως ex A Vind. Turne. 12. γυνὴ] εὐνὴ A Vind. Tr. 16. ἰδίαις] ἐνίαις Gesnerus, quod recepi, sed videtur aliud quid latere 18. καταφερὲς ῥᾴθυμον] alterutrum delendum; Wyttenbachius καὶ interponebat 19. τὸν δὲ θεὸν] τὸν δ' ἥδιστον Iacobsius, quod τὸν δ' ἥδιον scripsi addito βίον. τὸν δὴ βίον Valckenarius 22. τὴν δὲ πρὸς τῆς] πρὸς Gaisfordus deleri volebat, scripsi τὴν δ' [illegible] 27. ὑπ' αὐτῆς] ἀπ' αὐτῆς 29. τῇ γυναικὶ] addidi τὰ δέ, indicata lacuna 31. 32. ἐμποιεῖν . οὐδὲ] ἐμποιεῖν μηδέν. μηδέ? nihil de pietate in deos [illegible], de superstitione instillare 32. τροφ[illegible] [illegible] Wyttenbachium τροφῆς

P. 14, 3. ἂν [illegible] [illegible]φρονοῦς] εἰ συμφρονοῖτο ex AB 10. [illegible] [illegible]] τὸ πάντων ἥδιστον Wakefieldius; [illegible] 14. ἐκτήσατο] κτῆ[illegible] [illegible] Wakef[illegible] [illegible] καὶ] haec addidi ex AB, [illegible] 16. εἰσαγόμενος] εἰσαγα[illegible] [illegible]? 20. καὶ ἐὰν] κἂν [illegible] 23. κατορθώσῃ] κατορθοίη [illegible] [illegible] οἶμαι 28. ἐμποδίσ[illegible] [illegible] unde possis ἐμποδισθῆναι [illegible] 32. πάντα ἂν] AB [illegible]

P. 5, 1. *συνεργείας*] *συνεργίας* ex Vind. *ἀπ'*] *παρ'* Nauckius 3. *μελίσσῃ μάλιστα*] *μάλιστα μελίσσῃ* ex A *μὴ*] *οὐ* ex A 13. *περιβλητέον*] an *ὑποβλητέον* et mox *ὑποβολῆς*? civitatis fundamentum esse dicit domum, domum autem fundari matrimonio 25. *τίς δαὶ*] *τίς δὲ* Nauckius, *τίς δ' αὖ* Badham

P. 6, 1. *οὐδεὶς*] *οὐδενὶ* add. Iacobsius 2. *τῶν ἑαυτοῦ τέκνων*] *τῶ ἑ. τέκνω* A, *τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις* Geelius, *τῷ ἑ. τέκνῳ* Nauckius, qui *εἶναι* add. post *φίλτερος* *τῶν συνεζευγμένων*] *τῶ συνεζευγμένω* A, *τοῦ συνεζευγμένου* Nauckius, *πρὸ τῶν συνεζευγμένων* Iacobsius 7. *διπλάσιον*] *διπλασίῳ* libri, *διπλάσιον* Gaisfordus, *διπλασίω* malui 10. *ἑτοίμως*] *προθύμως* ex A 18. *Ἔρως*] fort. *Ἥρα*, et 20 *Ἔρως* pro *Ἥρα* 18. *παραγίγνοιτ'*] *παραγένοιτ'* ex A 29. *δὲ καὶ*] *γὰρ καὶ* ex A

P. 7, 19. *καὶ πλήρης*] *καὶ* om. A et Vind., fort. igitur *πλήρης* delendum 21. *οἰκιῶν*] *οἴκων* ex AB 22. *ὥστε*] *ὡς τῷ*

P. 8, 1. *καὶ ἕν τε*] *καὶ* add. Gaisf. ex A, in quo illud superscriptum est; delevi rursus 4. *ὅτι*] *ὥστε* Nauckius 9. *ἀριθμήσει*] *ἀνακρίσει* Bentleius *ὑπὸ*] *ἀπὸ* Needham 11. *φυτὰ*] hoc seclusi, Needham transponebat post *τὰ μὲν* 12. *ἐξελαυνούσαις*] Needham *ἐλαυνούσαις*, sed cf. p. 7, 29 *ἐξοτρύνουσα φύσις* 16. *εὐφεγγῆ τε*] ante Gesnerum *εὖ φθέγγηται*, qui ex uno cod. affert *εὖ φεύγῃ τε* *τεταγμένος*] *τεταμένος*

P. 9, 2. *πρὸ γενέσεως*] vulgo *προς γένεσιν*, A *προσγενέσεως*, Bentleius *πρὸς γενέσει*, *πρὸ γενέσεως* Gaisfordus, *χωρὶς γενέσεως* Halmius; aut hoc probandum aut quod Bentl. voluit 4. *ἀποτετριμμένους*] *ἀποτετρυμμένους* A et Vind. *ἀποτετρυμένους* ex B 15. *ὅταν γε*] *ὅταν γὰρ* A, fort. *ὅταν περ* 23. *ἀπροστάτευτον*] *ἀπροστάτητον* ex A *δὲ κηδεμὼν*] ante Bentleium *δοκεῖ δαίμων* 24. *οἷα δὴ* seclusit Bentleius *παραστάτις*] ante Bentl. *παραστάτης*

P. 10, 3. *περίστοα*] *περίστῳα*? 8. *συγκαθειμαρμένων*] *συγκαθειργμένων* Wyttenbachius 30. *δὴ*] *γὰρ δὴ* codd., fort. *ἄρα δὴ* 31. *ἑαυτῷ*] *ἑαυτοῦ* Halmius

P. 11, 7. *γένεσιν καὶ — κοινωνίαν*] *γενέσει καὶ —*

κοινωνίᾳ 10. κακοῖς] κακαῖς ex AB 18. φησὶν] Homerus Il. λ 633. vulgo et Vind. φασίν, AB φησίν 19. καὶ] delet Bentleius; at fort. post χρῆσιν αὐτῶν excidit ἀπειρίαν 25. ἄνεσιν] εἰς ἄνεσιν Halmius; scripsi ἀνδράσιν

P. 12, 6. γενόμενον] indicavi lacunam; praeterea ad πολιτικὸν desidero ζῷον 12. καταλιπόντες] requiro καταλείποντες 15. στοχαζόμενοι] addidi οὖν 17. πρὸ τῶν καθηκόντων] πρώτων κ. Gesnerus, πρωτοκαθηκόντων Gaisfordus, fort. πρώτως καθηκόντων 21. ἐκλείποι] ἐκλίποι e Vind. 22. λύκοι — λεόντων] haec fortasse ex margine addita sunt 29. ὡς — ὅλων] haec seclusi ἔτι μὲν] μέλιτι Iacobsius 31. 32. τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων] τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς

P. 13, 4. προστίθεται] προτίθεται Wyttenbachius σώζουσα] τυχοῦσα Halmius, ὡς οὖσα Gaisfordus, an σώφρονος οὖσα? 6. τούτῳ] vulgo τοῦ τό, AB τούτων, τούτῳ Gaisfordus 9. ἄπειρος] ἀπείρως ex A Vind. Trinc. 12. γυνὴ] εὐνὴ A Vind. Tr. 16. ἰδίαις] ἐνίαις Gesnerus, quod recepi, sed videtur aliud quid latere 18. καταφερὲς ῥάθυμον] alterutrum delendum; Wyttenbachius καὶ interponebat 19. τὸν δὴ θεὸν] τὸν δ' ἠίθεον Iacobsius, quod τὸν δ' ἤθεον scripsi addito βίον, τὸν δὴ βίον Valckenarius 22. τὴν δὲ πρὸς τῆς] πρὸς Gaisfordus deleri volebat, scripsi τὴν δ' ἐραστῆς 27. ὑπ' αὐτῆς] ἀπ' αὐτῆς 28. τῇ γυναικὶ] addidi τὰ δέ, indicata lacuna 31. 32. ἐμποιεῖν, μηδὲ] ἐμποιεῖν μηδέν, μηδέ? *nihil de pietate in deos, de vera gloria, de superstitione instillare* 32. τρυφῆς] ante Wyttenbachium τροφῆς

P. 14, 3. ἂν] αὖ 7. συμφερόντως] εἰ συμφερόντως ex AB 10. ὃ ἂν τῶν πλείστων] τὸ πάντων ἥδιστον Wakefieldius; locus corruptissimus 14. ἐκτήσατο] κτήσαιτο Wakefield. 15. γελάσαι καὶ] haec addidi ex AB, καὶ πελάσαι tentat Iacobsius 16. εἰσαγόμενος] εἰσαγαγόμενος 19. ἀθρόως] ἀθρόαις? 20. καὶ ἐὰν] κἂν εἰ 21. ἂν] αὖ e Trinc. 23. κατορθώῃ] κατορθοίη 25. ὅμοιον πάσχειν] interposui οἶμαι 28. ἐμποδίσεσθαι] ἐμποδισθήσεται B, unde possis ἐμποδισθήσεσθαι 29. ταῦτα] malim ταυτὰ 32. πάντα ἂν] AB πάντα

ῆ i. e. πάντ' ἂν τὰ ἔργα] τὰ προσήκοντα add. Gesnerus probabiliter

P. 15, 1. σχολὴν ἄγειν] σχολεῖν A, fort. εὐσχολεῖν om. ἄγειν 5. οἴκησιν] διοίκησιν Gesnerus, fort. κτῆσιν 6. ἑαυτὸν] ἑαυτῶν AB, ἑαυτῷ coni. Gaisfordus; rectius opinos Gesn. post ἀπερίσπαστον addi voluit τηρητέον 7. 8. ἐπιτέμνει σχολαστής, δεῖ δ'] AB ἐπιτέμνει σχολαστής ἐστιν ἀεί, unde dedi ἐπιτέμνει· σχολαστής ἐστι· δεῖ δ', in quibus δεῖ δ' iam Valckenarius et Tyrrhwittus, cf. Com. gr. IV p. 602. praeterea post ἐπιτέμνει addidi τὸν εἰπόντα 9. ἐπιμελῆσαι] ἐπιμελῆ καὶ 27. ἦν γὰρ] ἢ γὰρ ex A et Voss. 28. ἔτι] frustra nuper attentatum, v. ad Theocriti Id. 23, 2.

P. 16, 1. ἧς ἐστὶ δοῦλος καὶ πένης] seclusi haec utpote in locum eorum, quae Anaxandrides scripserat, temere suffecta, cf. Herw. Obs. in Com. p. 56 2. αὐτὸς] αὖθις e Gesn. marg. 11. διαπραξάμενος] ὁ διαπραξάμενος? an προδιαπραξάμενος? ἥδιον] dubitanter ἤθεον posui; ἤθεος βίος de vita caelibe dictum restitui item supra p. 13, 19. 14. πτωχῷ γε] πολλῷ γε 18. τὰς] hoc add. Gaisfordus 22. κακόδαιμον] κακοδαίμων Gellius 25. λοιπὰ] κοινὰ e Gellio 26. ἐπαμφιάσαι τοῦτο δύναιτο] ἐπαμφίεσται δίναιτο τοῦτο codd. Gellii, hinc posui ἐπαμφιέσαι δύναιτο τοῦτο 29. οὐ δυνάμενος] οὐδὲν μέρος Gaisfordus

P. 17, 3. βαρυτλητῶν] βαρυτληθῶν codd., βαρυτλητῶν (βαρυτλήτων) Gesnero deberi videtur; fortasse βαρὺν πληρῶν scribendum, nisi θοροπληθῶν vel simile, quod propius ad codd. scripturam accedit, latere dicas 8. νοήματα φάεα τίκτει] pro φάεα fort. πραέα 11. εὔφρονι] AB ἔμφρονι, quod revocandum 14. Φίδυλε] Φείδυλε A 16. παραβάλλειν] προβάλλειν ex A 23. οὐδὲν γαίᾳ κλεινᾷ γυναικὸς βαρύτερον] γαῖα κλϊναῖ A, γαία κλίναι Vind. Cliniae nomen agnovit Grotius; fort. οὐδὲν [ἐν] γᾷ, Κλεινία, γυναικὸς [ἄχθος] βαρύτερον 24. οἶδ' ὁ συντυχὼν] addendum videtur ἄριστα 29. ἀγαθῶν μεθέξεις] libri ἀγαθὸν μεθέξεις, Grotius ἀγαθῶν μεθέξεις, Bentleius ἀγαθὸν μέγ' ἕξεις

P. 18, 3. χρὴ] χρῆν Grotius ὅτι] ὅπως Erfurdtius 4. εἴπερ ἂν] εἴπερ δὴ ex B, εἴπερ A Trinc., εἴπερ δώμα-

σιν τροφὴ παρῆν tentat Nauckius, εἴπερ ἐν δόμοις τροφὴ παρῆν Pflugkius 21. τὸν μόνον] τὸν δὲ μόνον Gesnerus, an ἕνα μόνον? 24. ἥξειν] ἥκειν?

P. 19, 1. μὲν γὰρ] μὲν ἐν Valckenarius, μὲν γὰρ ἐν B 2. οἶμαι] malim ἀεὶ et versu sequenti οἶμαι pro ἀεί, ut conieci apud Nauckium Trag. p. 205 ἡ ἄνοια] ἄγνοια Brunckius, volebat ἀγνοία 4. εὔφρονες] ἔμφρονες Dobraeus 5. διεμπολούμεθα] διεμπολώμεθα Valckenarius 8. ἀήθη] ἀλυθῆ A, ἀήθη B, ἀληθῆ ceteri; locus nondum sanatus 11. Φιλήτα] v. Com. graec. IV p. 62 sq. 13. ἔχῃς] λάβῃς Wakefieldus 15. Χαιρήμονος] Φιλήμονος conieci Com. gr. IV p. 690 18. ὃς ἐθέλει] ὁ μέλλων e Menandri monost. 91 19. Ἱπποθόου] Ἱπποθώου Vind. Trinc., cf. supra ad p. 2, 25 22. γενόμενος] πενόμενος Bentleius 24. Θεοδέκτου] non est Theodectae, cf. Com. gr. IV p. 690

P. 20, 3. τὰ δὲ μετὰ γυναικὸς] τὰ μετὰ γυναικὸς δ' Porsonus

P. 21, 5. προσελθέτω] προελθέτω Sauppius 7. καινοῦ — πότμου] haec poetae alicuius esse adnotavit Gaisfordus 9. γενομένη] ἡ γαμουμένη Sauppius, ἡ ἀγομένη ego 11. φρονοῦντας ἴσα πνέοντας] φρονεῖν ἴσα βαίνειν Sauppius 16. νέῳ] νέα A, νέας B. an νεάζοντι?
καὶ
23. γὰρ] γὰρ A δελέατα, ἃ] ἃ δελέατα? 24. καθιστῶσιν] καθιστᾶσιν Sauppius 25. 26. εἴ μοι — ἐμαυτῷ] inclusi haec ut ex 30 repetita; seclusit etiam Sauppius 26. οὕτως] μὴ οὕτως Sauppius 28. 29. ἐς τὴν ξυλλογὴν] seclusi cum Sauppio 30. καὶ τοῦ εὖ ἀκούειν] fort. secludenda

P. 22, 4. βίου καὶ τῆς] βίου τῆς Sauppius 7. πρόσωπον] τὸ πρόσωπον Sauppius 12. Θεοδέκτου] male olim suspectavi, v. Cobetum 15. τῇδέ τ' εἰσκομίζεται] τῇδ' ἐπεισκομίζεται Iacobsius 18. λεώς] λεῴ 21. καὶ γὰρ —κακὸν] non recte hunc versum cum superioribus coniungi monui in Com. fragm. II p. 3 27. γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρὸν] distinguendum γυνὴ πολυτελής ἐστ', ὀχληρόν, *mulier est sumptuosa*, *molesta sane res* 28. ἔνεστι] ἓν ἐστι A, quod verum videtur τοι] τι Voss. Ars. B

P. 23, 5. ἂν δ' ἐκλέγῃς] ita B, ἂν δὲ λέγῃς vulgo, ἂν

ἐκλέγῃ infra CVIII, 41 7. προσλεγομένων] προσγενομένων Voss., προσλελεγμένων B, προσδοκωμένων tit. CVIII, 41 οὐ δυνήσῃ] ὀδυνήσῃ e tit. CVIII, 41 17. ὠφέλειαν] ὠφελίαν Dindorfius 18. φέρει] φέρῃ libri, φέρειν Valckenarius μεγίσταν] μεγίστων libri, μεγίσταν Valckenarius, μέγιστον Nauckius

P. 24, 22. ὅ γ'] ὃ δ' ex B 25. ἀραρυῖαν] ἀρηρυῖαν ex A

P. 25, 3. Ἐπιχάρμου] dubitant de veritate lemmatis, quoniam in subiecto fragmento praeter κοσμουμέναν vs. 5 nullum dorismi vestigium sit; fortasse tamen vs. 4, in quo καὶ non ferendum videtur, scribendum αἰ δέ κα. ceterum ne ego quidem versus illos e genuino Epicharmi dramate, sed e subdititia fabula, ductos credo: licebit igitur, si quis hoc agat, eodem iure doricas ubique formas restituere, quo in Archytae aliorumque doricorum philosophorum reliquiis item spuriis obliteratos dorismos restituunt. 4. κύβους] κύβους μόνους AB 28. ἀνομοίαις] ἀνομοίοις ex A

P. 26, 1. ἀλλὰ μάλιστα] ἀλλ' οὐ μάλιστα A, fort. ἀλλ' οὖν 2. ἀπολιπόμενος] ἀπολειπόμενος οὐδὲν εἰπεῖν] ὃς οὐδὲν οὔτ' εἰπεῖν? et mox ἐτόλμησεν? 3. αὐτὴν] αὐτοὺς (αὑτοὺς) Gesnerus 8. ἄλλοις] ἄλλαις A, unde ἄλλαι posui 9. μὲν] seclusit Gesnerus 14. ἐκεῖνος] ἐκείνοις 19. συνεῖναι] συνιέναι 20. ποιεῖσθαι] male tentatum est; hoc dicit *omnia simul agere et vero communia existimare* 29. εἰσὶν] εἶσιν Gesnerus

P. 27, 6. ὁμόζυγι] ὁμοζύγω AB 14. ὅσοι] ὅσαι Bergkius 15. τὸ] τῷ e codd. πόσει] πόσιν Heathius 22. δ' ἢ γένει] διὰ γένος B m. sec. quae aperta est scioli coniectura; locus graviter corruptus, si quis sententiam non literas respiciat, ita restitui potest: ὅσοι γαμοῦσ' ὁρῶντες ἐς κρεῖσσον γένος, nisi forte duo hemistichia post χρήματ' excidisse dicas hac sententia *aut magnas opes se nuptiis consecuturos sperantes*

P. 28, 2. τὰ μετὰ] μετὰ τῆς Cobetus Mnem. IV p. 271 7. βέλτιον] βελτίον' Valckenarius δώματι] δώμασιν Valckenarius 11. ἔστι] ἔσθ' ἃ Bentleius, ἔστι A Voss., ἔστ' ἃ vulgo 12. προσηνὴν] προσηνῆ γ' Elmsleius, προσηνὴς ὄψις ἢ χρηστὸς τρόπος Bentleius, probante Cobeto

18. *κύνας μὲν δὴ νῶι διζήμεθα*] corr. e Theognide 24. *ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν*] *ἐσθλῶν ἀπ' ἀρχῶν* tentabam, Nauckius probabiliter *ἐσθλοῖν ἀπ' ἀμφοῖν* 25. versus est Androm. 1283, separandus igitur a reliquis

P. 29, 1. *ταύτας*] *γὰρ* add. Halmius 6. *τᾷ*] fort. del. 8. *συνεπακολουθῶν*] *ἐπακολουθῶν* AB *καὶ*] hoc seclusi 9. *ἃ μὲν*] ante haec plura videntur excidisse 10. *ὁριστὸν*] expectabam *γεννατὸν* *καὶ τὸ μὲν*] hic etiam aliquid excidisse videtur; cf. Aristoxenus Ecl. phys. I, 6. 12. *φύσιος* om. AB 15. *καὶ ὑποκείμενον*] delevi *καὶ* cum AB 16. *τῶν*] *τᾶν* 21. *καθιστάνειν*] *καθιστάμεν* Nauckius 23. *στάσιν*] imo *τάσιν* ut p. 144, 7 *οὖν*] *ὦν* 30. *θρυλλούμενα*] *θρυλούμενα* 31. *γε*] *τε* A Trinc.

P. 30, 3. 4. *φιλοφρονεῖν*] ita AB, vulgo *φιλοπραγμονεῖν*, Valckenarius *πολυπραγμονεῖν* 5. *τε*] *γε*? 14. *οὔτε*] *οὐδὲ* 15. *ἀρτοποιὸν*] *ἀρρητοποιὸν* Nauckius; cf. Simonides Stob. 73 p. 48, 6 16. *ἐπαφήσας*] *ἐπαφήσεις* Wyttenbachius, quae si vera est emendatio, praeterea *αὑτῆς* pro *αὐτῆς* et *ὡσπερεὶ λύρας* pro *ὥσπερ ἐπὶ λύρας* scribendum 17. *τε*] *τῇ* 20. *καὶ*] om. AB 22. *δόξῃ*] addendum videtur *προσέχοντες* cll. p. 29, 31 27. *πλεῖστον*] *πιστὸν* 28. *θυμώμενον*] *θυμούμενον*, nisi malis *τεθυμωμένον* 29. *ἔχειν τε*] *τε ἔχειν*? 32. *ταῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς*] *τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ταῖς κόραις* ex A

P. 31, 2. *σκαιὸς*] *σκυθρωπὸς* vel simile quid desidero; an *σκοταῖος*? 4. *τούτου τε*] *τούτου γε* 10. *κοινότερον*] *καινότερον*? 11. *μεταθεῖναι*] *μετιέναι* Gesnerus, *μεταθεῖν* Wyttenbachius, quod verum videtur 13. *ἑπόμενον*] *ἢ ἑπόμενον*? *Ἰνδῶν*] *Ἰνδῶ* A, fort. *Ἰνδῷ* 14. *χάριέν τι*] *χάριέν τε*? 16. *μεταπαύεσθαι*] *μεταπαύσεσθαι* 22. *ὡς μὴ ἂν*] *ὡς ἂν μή*? 23. *ἢν τύχῃ*] post haec vulgo sequitur *ὡραίαν γήμας· τοῦτό γέ ἐστιν, ὡς μὴ ἄν τι λυποίη φαῦλος ὤν, ἢν τύχῃ*, quae om. AB 24. *ἀπὸ*] seclusi *τύχης*] *ψυχῆς* Gesnerus 27. *αὐτὴ*] *αὐτῇ* 30. *οἷον δὲ*] *δὲ* om. A 31. *ἐκ τυρβαιδέ*] *ἐκτυρβαί δέ* AB, indicavi lacunam post *ἐκ* et coniunxi *τύρβαι δὲ καί*. praeterea fortasse praestat *τύρβαι δὲ ναὶ μὰ Δία καὶ φωναὶ* 32. *χρὴ*] *χρῆν* ex AB

P. 32, 11. ἐπεὶ] εἰ Iacobsius; praeterea excidit fort. ὁ μὲν πατὴρ propter 15 13. ἴχνος] ἄλιχνος Halmius ἀλλὰ] ἄλλ' ἃ Halmius 14. παραγγέλλεσθαι] παραγγέλλεται Halmius 15. ἢ] ἢ ἡ 16. τρόπον] τρόπον, ὃν? 17. ἐπακολούθως] εἰ ἀκολούθως πῶς] τῷ Iacobsius 18. ἥγασι] ἥχασι Iacobsius

P. 33, 17. τῷ στρεβλῷ et τῷ εὐθεῖ delenda videntur

P. 34, 4. ὡς ὁ γαμβροῦ μὲν] ως γαμβροῦ ὁ μὲν Nauckius 11. γαμεῖν] γαμεῖ cod. Mend., cf. Nauckium ad Eurip. fr. 801 21. θηλεῖα] remansit e Gaisf. pro θήλεια 24. οὖσα] ἔσσα e Vind. 26. γὰρ ἔξω] παρέξω Valck. αὐτοῖς] σοι Valckenarius sequentem versum alteri personae assignans

P. 35, 8. ποιουμένους] ποιουμένοις Bothius 15. Ἐλπίδα] Ἐλπίδος ut tit. XIV, 13 Φοριανῆς] Φορμιανῆς? 17. ἄνισαι] ἂν ἴσαι AB, ἀνίσας Gaisfordus, quod quid sit nescio; fort. ἀνίσου 26. κακὴν] ita Grotius, revocavi κακῶς omnium librorum scripturam verissimam 27. καὶ ταῦτα] μετὰ ταῦτα

P. 36, 2. ὠνήμεθα] ὠνούμεθα Hirschig 4. τιτθὴ] A Trinc. τιθὴ i. e. τηθὴ 6. ἐξετάζειν] ita Bentleius, revocavi ἐξετάσαι et εἰσιδεῖν scripsi pro ἰδεῖν 7. ἀλλ' ἐπὶ] οὐδ' ἐπὶ Hirschig 11. δοκιμάσασθαι] δοκιμάσαντα Cobetus 15. λαλεῖτε] ἀθρεῖτε Herw. Obs. cr. p. 92 πηλίκον] δ' ἡλίκον 26. ὅστις] separavi haec a praecedentibus 29. Ἱππώνακτος] non Hipponactis haec sunt 31. ἔνδον λαμβάνειν] si tragici versus est, conicere possis ἐς δόμους ἄγειν. certe editum corruptum est

P. 37, 2. ὅστις] novum fragm. abhinc esse recte statuere videtur Valckenarius τρυφερῶς] τρυφερὸς Trinc., ἀτρύφερον Grotius, ad sensum recte, sed latet aliud 10. οὐκ — οὐδ'] οὔτ' — οὔτ' supra tit. 68, 28 13. εἰ μὴ — ἔχοι] Nauckius ἢ μὴ — ἔχῃ 27. δ' ἀπ'] δέ τ' vulgo, δ' ἅτ A, corr. Gaisfordus ἂν φῦναι γόνον] ante Valckenarium ἀμφοῖν ἔκγονον

P. 38, 24. δειναὶ — πνοαὶ] quae sint ποταμοῦ πνοαὶ vix dicas, itaque malim δεινή, ut ad ἀλκὴ referatur θερμαὶ] θερμοῦ ex A 27. τοιοῦτ' ἐν γραφῇ] τοιοῦτον γραφεῖ Nauckius

P. 40, 13. *δευτέρῳ*] *δευτέρα* Elmsleius *πόσει*] *πατρὶ* ex A et Mend.

P. 41, 3. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης*] videtur Stheneboeae assignandum esse, v. quae dixi Annal. Marburg. 1843 p. 188 16. *ἐκβλαστοῦμεν*] *ἐβλάστομεν* Nauckius, qui metrum loci recte perspexit

P. 42, 5. *κακίων*] *πᾶσα γὰρ ἀνδρὸς* praefigit Grotius 10. *γὰρ ἐκπεπτωκότες*] *παρεκπεπτωκότες* Valckenarius 20. *τοῦ αὐτοῦ*] *Μελέαγρος* addidi e Vind. et Voss. 21. *γυναῖκα* Vind. et Mend. unde *πᾶσαν* supplet Nauckius; ego tentabam *γυναῖκας, πλεῖστον ἐκ πασῶν δὲ σὲ*

P. 43, 6. *ὧν*] *ὃν* Nauckius 21. *γυναικὸς*] *εἰσορᾶν γυναικὸς* A et Voss. 23. *καίτοι*] *καίτοι τί* Bentleius 24. *παρὰ γυναικὸς κομιεῖσθαι*] *κομιεῖσθαι παρὰ γυναικὸς* Cobetus 26. *οὐκ — χάρις*] separavit haec a superioribus Dobraeus *πλείστη*] *πιστὴ* Bentleius 27. *Αὔγῆς*] *Αὔγης* 29. *ὑπερβάλλοιτο*] *ὑπερβάλοιτο* ex AB

P. 44, 3. *οὐδ'*] *οὔτ'* 6. *περιπλάττωσι*] *περιπέττωσι* Salmasius 13. *δυσήνιον*] *δυσάνιον* ex A et Voss., cf. Com. gr. IV p. 290 21. *τὰ δ' ἄλλ' — ἀποθάνῃ*] delet hunc versum, ni fallit memoria, Herwerden. mihi postrema tantum verba *πάνθ' ἕως ἂν ἀποθάνῃ* suspecta sunt

P. 45, 2. *γύναι*] *γυνὴ* AB. non credo quemquam, ne ab irato quidem, dici posse *omnia et plus quam omnia audere;* fort. igitur Sophocles *καὶ πέρα γυνῆς* scripserat, qua forma nulla causa est cur Sophocles non uti potuisse existimetur; sequentia ab hoc versu fortasse separanda sunt 8. *ὅτ'*] *ὅτι* 15. *σοὶ τὸ λῷστον εἰ φρονεῖς*] vulgo *καὶ τὸ λώιστον φρονεῖν* (*φρονεῖς* AB), corr. Gaisfordus

P. 46, 2. *φῦλα γυναικείων*] Bergkius dubitanter *γυναικήων* i. e. *γυναικῶν*, suspicabar *φῦλα γυναικεῖ', ὧν ἡ μὲν κυνός*, non optimis quidem numeris, sed ferendis tamen 10. *γυναικὸς—νόον*] *γυναῖκας—νόου* scripsi; Simonides *deum mulieres mente destitutas creasse* dicit, *γυναῖκας* etiam alii coniecerunt, sed ut *mulieres mente diversas* dici putent, quod graece sic dici non potuit 12. *κυλινδεῖται*] *κυλίνδεται* ex B 14. *αὔτη*] *αὐτὴ* Brunckius *ἀπλύτοις τ'*] *ἀπλύτος τ'* ante Valckenarium, om. copulam A et Vind. 19. *αὐτῶν*] *αὔτως* Fr. Haasius 21. *λιτουργὸν*] *λιτοργὸν* libri,

λειτουργὸν Grotius, λίταργον recte Bergkius αὐτομήτορα] fortasse αὐτοδήκτορα cll. Aristoph. Lys. 687 γυναῖκες αὐτοδὰξ ὠργισμέναι 27. οὐδ' ἂν] οὔτ' ἂν Bergkius

P. 47, 2. ἔργων] ἔργον vulgo et libri plerique 3. κοὔτ' ἂν] ita A, χῶταν vulgo, κεὖτ' ἂν Hermannus 4. ῥιγῶσα — πυρὸς] id faciunt omnes qui frigere nolunt; videntur post h. v. pluscula excidisse, in quibus quid faciat mulier foco assidens dictum erat 5. ἢν δύνῃ] ἤδη ἐν vulgo, ἡδὺ ἐν codd., ἢν δύνῃ Gaisfordus, ἢ δύ' ἐν Bergkius, ᾗ (τῇ debebat) δύ' ἐν Ahrens, ἢ δίχ' ἐν ego νόει] B νοεῖ, Ahrens νόοι 7. μιν] ante Valckenarium μὲν 10. οὐδ'] οὔτ' Schneidewinus 12. ἄπλητον] ἄτλητον Fröhlich, ἄπλητος Bergkius 20. φυὴν] φυγὴν vulgo, φυὴν A Vind. et Trinc., φύσιν Nauckius apud Bergk. PL. p. 1082 δὲ πόντος] δ' ὡς πόντος Grotius, δὲ πάντοτ' Nauckius, alii alia, Schneidewinus totum versum eliminat, fortasse recte 21. ἔκ τε σποδιῆς] ἐκ σποδείης vel ἔκ τε πελλῆς coniеci Com. gr. IV p. 715; recepi alterum; possis etiam lenius ἔκ τε πολιῆς, nec male Brunckius ἐκ τεφρῆς τε, sed debebat ἔκ τε τεφρῆς. cf. Hesychius τεφρόν, σποδιόν, φαιόν 23. ἔρεξεν] ἔστερξεν ex AB, ἔερξεν ceteri ὦν] ὢν Brunckius 24. ἀρεστὰ] ἄτρεστα Bergkius, quem vide 27. ὁντινοῦν] ὁντινῶν recte Bergkius 28. γαλῆς] γαλέης Welckerus 31. ἀδηνὴς] ante Valckenarium ἀληνῆς, sed latet aliud quid 32. παρόντα] συνόντα Brunckius

P. 48, 2. ἄθυτα δ' ἱερὰ] ex Athenaeo, ἄθυστα δ' ἱρὰ (ἱερὰ A) Stobaeus 3. χαιτήεσσα] χαιτέεσσα correxi Quaest. scen. III p. 613 4. περιτρέπει] περιτρύνει A, ἀποστυγεῖ Brunckius, περιπτύει Iacobsius 7. ἴπνον] ἰπνὸν ex B 9. δὲ πάσης] δ' ἑκάστης? 11. ἀεὶ] αἰεὶ Bergkius 13. οὖν] ὦν θέαμα] imo θέημα cum B 22. αὐτόκωλος] αὐόκωλος Bergkius 28. ὅκως τι χὡς μέγιστον] ὅκως τιν' ὡς μέγιστον, quo adiutus Schneidew. Phil. I p. 645 scripsit τιν' ὧν μέγιστον, quo ducit cod. A ὅππως στίχων μέγιστον

P. 49, 7. τὰς ἀρίστας] τάς τ' ἀρίστας Arsenius; articulus si offensioni est, legi potest πάντ' ἀρίστας 9. ἔστιν τε πάντα — μένει] ἔστιν τ' ἐπ' ἄτῃ — μενεῖ Bergkius 10. κακὸν] post h. v. fortasse ponendus vs. 30 καὶ —

πέδη 11. ἤν τι] ἤν τε? 12. τῷ] τοι Brunckius 13. διέρχεται] διείσεται? 14. ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται] ὅστις σὺν γυναῖκ' ἐπέλκεται Bergkius; fort. οστισοῦν (— ὧν) γυναικὶ πείθεται vel θέλγεται 16. θεῶν] θεὸν Grotius 21. μολόντα] μολόντ' ἂν 22. τοι] τι Ars. τῳ (τεῳ?) Herm., τῇ Schneidewinus 24. ἀνδρὸς] lacunam indicavit Schaeferus, nisi οἵ τε γείτονες scribendum et post 25 versus excidit 29. Ζεὺς—κακὸν] haec fortasse delenda et vs. 30 post 10 ponendus 30. πέδῃ] πέδης Koehlerus, recte opinor; sed praeterea malim ἀρρήκτου cll. Aeschyl. Prom. 6

P. 50, 2. πολλὰ] πολλῷ? 8. τι τολμῆσαι] ἐπιτολμῆσαι A 14. παρ' ἀνδρὸς] παρὰ τἀνδρὸς Pflugkius 21. Ἀντιφάνους] recte dubitat Herw. p. 54 22. ὄμμασιν] χρώμασιν Gesnerus

P. 51, 6. κλείθροισι] κλῄθροισι 10. αἰεὶ] ἀεὶ 12. οἰκία δ' ἐν ᾗ πάντα] οἶκος δ' ἐν ᾧ τὰ πάντα Bentleius 13. ἥτις] ὅστις Bentleius 15. ἐνταυθοῖ] ἐντεῦθεν Elmsleius 18. δ' οὐ τότ' ἄδικον] τοῦτο τἄδικον Porsonus 20. ὡς — ἡ ἀρετὴ] ὥστ' — ἀρετὴ Elmsleius 24. ἀνέρα] ἄφρονα 25. πεπνυμένος] om. A 26. μὴ δ'] μηδ' βίος] νόος Brunckius 27. καὶ μᾶλλον ὅταν] καὶ om. codd. an μᾶλλον δ' ὁπόταν?

P. 52, 2. μύθῳ] θυμῷ Brunckius 3. κελεύειν] κέλευε Turnebus 6. λεχέων ἀπογυμνωθεῖσαν] Brunckius λεχέων ἔπι γυμνωθεῖσαν 8. πολλάκι — κηδομένη περ] non suum locum hic versus occupare videtur, etiam propter ἀνάσχεο, quod proxime praecedit, suspectus 16. ἑτάρους] malim ἑτέρους 22. ὅττι κε] ὅττι καὶ Voss. Arsen. ὅττι γε Brunckius 26. πόνου ἔργον] ἔργων B. fort. πόνον ἔργου?

P. 53, 4. περιμαίνεο] ἐπιμαίνεο Schaeferus 5. ἔχῃς] ἔχοις vulgo, ἔχῃς A, ἔχεις Voss. 6. ἐπιφυσιόωσι δ' ἀλίφρονες] ἐπιφυσιόωσιν ἀλίφρονες B 7. κατόπτρου] κατόπτρῳ Turnebus deleto commate 11. δέμας] φύσις ex B, nisi malis θεὸς 15. λεύσσω] λεύσσων ex A 16. indicavi lacunam 23. 24. γυναῖκ' ἐρεῖς] γυναῖκα σὺ ἐρεῖς 28. ἔνδον] ἔνδον A, ἔνδος Mend., εν δοσ Vind., ἔνοδος vulgo, ἔνδικος B et Grotius, ἔννομος Nauckius, aptius foret κοσμία, in ἔνδος primae literae ex praecedenti πέφυκεν repetitae et δος ex κοσ̄ i. e. κοσμία corruptum videtur

P. 54, 2. *τὴν αὔλιον*] ita Porsonus, vulgo *διὰ τὴν αὐλάν*, codd. *διὰ τὴν αὐλὰν λίαν*; recte seclusit haec Cobetus; Nauckius *ὅρους ὑπερβαίνεις γύναι | τοὺς τῆς γαμετῆς· πέρας* *αὔλιος*] *αὔλειος* ex B 8. *ἀξίαν*] *ἀξία* Dobraeus 14. *ἔχ'*] *ἕλκ'*? 17. *ἂν*] *ἦν* 20. *σὺν γυναικὶ*] *ἐν γυναικὶ* vulgo, *σὺν γυναικὶ* A, *ἐν γυναιξὶ* Grotius, *εὖ γυναῖκα* Nauckius; rectius opinor *σὺν γυναῖκα δεῖ στέγειν* 22. *γάμον*] *γένος* 23. *φρουροῦντας*] *φροροῦντας* A, *φρενοῦντας* Nauckius; *φρουροῦντας* recte haberet si in seqq. legeretur *αἱ γὰρ ἐγκεκρυμμέναι* vel *αἱ γὰρ εὖ κεκρυμμέναι*

P. 55, 1. *οὐδὲν*] *οὐδὲ* ex Euripide 29. *πλέον*] *πλέω* ex A et Voss.

P. 56, 7—22. haec separavi a Menandri fragmento, praeeunte Piersono; cf. Com. fragm. IV p. 226 sq. 7. *ἐκπυνθάνεσθαι*] v. Nauck. Trag. fragm. p. 722 sq. 10. *ὄψις*] *ἥτις* Cobetus 11. *ἐν δ'*] *ἐν* Cobetus 13. *ἐμπλήσασά τ'*] *ἐμπλήσασ'* Bentleius 15. *διὰ σφραγισμάτων*] *διασφραγίσμασι* ex A 16. *δρᾶν τι*] ante Iacobsium *δ' ἀνδρὶ* 20. *Ἀργοῦ*] *Ἄργου* e Voss. 24. *κόρη τε κἀργεία*] *κόρῃ τε κἀργείᾳ* 27. *Ἰφιγενείας*] *Ἴωνος*

P. 57, 25. 26. *τοῦ — ἐλευθέρων*] addidi ex AB

P. 58, 3. *ἄνδρα*] delet Valckenarius 10. *χρήζει*] *χρηίζει* 11. *φύσει — ἑαυτῇ*] *φύσι — ἑωυτῇ*

P. 61, 27. *Φίλωνος*] *Φωκίωνος* B cum Plutarcho *ἐρωτηθεῖσα*] *ἐρωτηθεῖσα ὑπό τινος ἐν συνόδῳ πλειόνων γυναικῶν* A 28. *ἐν συνόδῳ* hic om. A 27. *ἔφη*] *εἶπεν* A 29. *μοι ἐστὶν*] *ἐστὶ γυναικὶ* A 31. *ἡ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος*] om. codd. et Trinc.

P. 62, 1. *τῷ ἰδίῳ ἔφη ἀρέσκειν ἀνδρί*] *τῷ ἀνδρὶ ἀρέσκειν αὐτῆς* A 26. *μάθημα*] *πάθημα* Halmius

P. 63, 5. *γὰρ*] *δ'* 6. *οὐδέποκα*] *οὐδέποκ' ἄν*? *ἑκάστη*] *ἑκάστα* 7. *ὀπτιλῶν — ὀπτιλὼς*] *ὀπτίλων — ὀπτίλως* 9. *γυναικὸς*] *ἁ γυναικὸς* 11. *τιμᾶν — ἀγαπᾶν*] *τιμῆν — ἀγαπῆν* B 13. *φιλοσοφεῖν*] *φιλοσοφὲν* *ἱππεύειν*] *ἱππεύεν* 19. *ἔνδον*] *οἴκοι* A, fort. delenda sunt verba *καὶ ἔνδον μένεν* 20. *ἀνδρείαν*] *ἀνδρίαν* ex A 21. *τοῦ*] *τῶ* 32. *παραγίνεται*] *περιγίνεται* Nauckius

P. 64, 3. *τῶν — τῶν*] *τᾶν — τᾶν* 5. *δ' ἐν τᾷ*] *δ'*

ἐκ τῶ ἐν τᾷ? πρὸς] περὶ 8. θυραίω ἀνδρὸς] ἀνδρὶ A, unde scripsi θυραίῳ ἀνδρὶ 9. γενεθλίους libri; praeterea malim τὼς γενεθλίως 10. θεοὺς — γνασίους ἐπικούρους] θεὼς — γνασίως ἐπικούρως 11. νόθους] νόθως τοὺς] τὼς θεοὺς] θεὼς 12. οὔσπερ] aut hoc secludendum aut ἐπώμοσεν scribendum pro ἐπομόσασα, nisi verbum finitum excidit 13. συνελεύσεσθαι] fort. add. τῷ ἀνδρὶ τε καὶ] καὶ ex A 16. ἐπὶ] ἐν? ἀμβλακίσκεν] ἀμβλακίσκει? an addendum φαμί? 18. ἔκθεσμον] ἔκθεσμον γάρ? 19. ἦμεν] εἰ μὲν AB, εἶμεν Trinc. post ἦμεν desidero λέγω vel simile quid 21. ἐν ταυτῷ] haec accesserunt ex A Vind. 26. ἀσυγγνωμότατον] ἀσυγγνωμόνητον ex AB Vind. 27. εὖ τ' εἶδος τὸ διὰ τῶν] ὥστε τὸ εἶδος τὸ τῶν vel ἐφ' ᾧ τὸ εἶδος τὸ τῶν Halmius, quae non sufficiunt

P. 65, 4. βέμβικος] βόμβυκος Gesnerus 12. ἐκ τᾶς] ἐκ delendum videtur 14. ποτῶπαν] ποτ' ὦπα AB, cf. Lobeck. Paral. I p. 169 18. τὰς γυναῖκας] haec seclusi 19. δαμοτελέας] addidi θυσίας θυηπολούσας] θυηπολοῦσαν 21. ἀνισταμένας] ἐνισταμένας 22. πλαθούσας] A πλαθουούσας i. e. πλαθυούσας 24. οἰκήω,] dele comma 27. ματρωσμῶν] ματρωασμῶν cum Gesnero, vera scriptura esse videtur ματρῳσμῶν 28. τᾶς πόλιος] aut delenda videntur aut ante ἀπερύκει transponenda et in proximis θυσίας scribendum pro γυναῖκας

P. 66, 3. χρυσίον] ante Gaisfordum χρυσὸν 9. μᾶλλόν περ ἤ] μᾶλλον ἤπερ? 14. προσβαλέτω] -λλέτω ex A. locus corruptus; fort. προσβάλλεται, δοκῶ μοι 20. περιδέρραιον] περιδέραιον 23. ἄλλα] ἅμα ante Gaisfordum 24. παρὰ] περὶ ex AB 32. μαλακὰ μέν, εἰ] ante Gaisfordum μάλα καὶ μένει

P. 67, 2. εἰ διὰ] ante Gaisfordum ἱερά, Gesnerus διὰ 6. ὤμων] πόνων Gesnerus, ὀλίγων Nauckius; at fortasse *baiulos* dicit οὐδὲ ποθεῖ] οὐδέπω ante Gaisfordum 10. ὁρᾷ] μόνα add. Gaisfordus 17. ἀλλ' — ἐμνημονεύσαμεν] haec supplevi ex A indicata lacuna 20. μείζονα] μείζονος 21. εὐπορίαν] ἀπορίαν cum B? ὡσαύτως] ante Iacobsium ὡς οὐθ' ὡς 27. ἑσπέραν] Gaisfordus ἑσπέρας 31. γυναικῶν αὐταῖς] γυναικῶνα τὰς Iacobsius

P. 68, 1. ἡ γὰρ δὴ] Ἑρμιόνη γὰρ Iacobsius; id nomen si necessarium est, excidisse potius crediderim post δὴ 9. μακαρίζειν] μαλακίζειν Iacobsius, malim διακνίζειν 11. ὅστις ἂν φάγῃ ἢ ὅστις ἂν] pro ἢ ex A adnotatur καί, hinc scripsi ὅσα τις ἂν φάγῃ καὶ ὅσα τις ἂν 19. ἐγὼ] ἐρῶ Halmius 20. ὁμιλεῖν, ὅπως] ante Gaisfordum ὅπως ὁμιλεῖν ἐξέστω] ἐξέσται? 22. ὃ] εἰ Gaisfordus 23. λυσιτελεῖ] λυσιτελεῖν A et Vind. ἄνισον καὶ ἄδικον] ἄδικον καὶ ἄνισον A ἄδικον] ὂν add. Iacobsius ἀλλ' ἐκείνῃ] ἀλλ' εἰς ἐκείνη (-ην B) γε AB Vind., ἄλλως εἰ ἐκείνῃ γε Gaisfordus, οὐδ' ἐκείνῃ Gesnerus 25. τινα] τινα λόγον ex AB 28. πάντως] πάντας 30. οὐδὲν τούτων λυσιτελέστερον] post οὐδὲν A add. οὕτως, unde conicias οὐδὲν οὕτως τούτων λυσιτελὲς ἐρῶ

P. 69, 1. αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀκόλαστον τῆς μοιχείας καὶ ἄδικον] αἰσχρὸν τῆς μοιχείας καὶ τὸ ἀκόλαστον καὶ τὸ ἄδικον ex A 8. ὄνομα] ὄνειδος? 9. μὴ] om. A, locus corruptus 11. οὐ] οὐ μόνον Gesnerus νεανίσκων] νανίσκων Iacobsius 15. πλέξαι] an πλοκὰς πλέξαι? cf. Eurip. Ion. 826 18. ἂν] οὖν Halmius 20. αὐταῖς] αὐτῆς Halmius 21. ἔθηκε] θείη Halmius 22. θεραπεύσηται] θεραπεύσαι Halmius 25. τί δαὶ] τί δὲ 27. ἀγαθόν] οὕτως ἀγαθόν Gesnerus

P. 70, 3. ἀνιῶσα] ἂν ἴσως ante Wakefieldium 4. αὐτοῦ] αὕτη Wakefieldius 5. καὶ οὖ] σου Wakefieldius 6. ὁ νόμος] ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιοῦσα;? 8. Διογένους] Δικαιογένους Nauckius 15. καλόν τε] καλόν τι Nauckius 23. πλούσιόν θ'] ποτάμιόν θ'? 24. πολλῶν] ἄλλων? 26. πόθῳ] πόθου AB

P. 71, 14. καὶ φρονοῦντ'] κεὐτυχοῦντ' emendavi ad Menandri Rel. p. 230, cui non praetulerim κεὐποροῦντ', ut nuper vir doctus voluit 16. Διογένους] Δικαιογένους e Vind. locus est Euripidis, non Dicaeogenis, cuius χρῆσις excidit, cf. Nauck. Trag. p. 602

P. 72, 25. ὑπολείπεσθαι] ὑπολιπέσθαι ex A

P. 73, 5. ἑαυτῷ] αὐτῷ ex A 30. εὐδαιμονεστέρῳ] εὐμενεστέρῳ? 32. ἐστοχᾶσθαι] ἐστοχάσθαι

P. 74, 19. πῶς δ' οὖν οὐκ ἂν ἡμεῖς] πῶς οὖν ἡμεῖς

οὐκ ἂν ex A 25. ὁμόγνιον Δία ταῦτα] ὁμόγνιον τὰ τοιαῦτα AB

P. 75, 7. τοῦ ἄπαιδος] τοῦ μὴ ἔμπαιδος ex A, τοῦ εὔπαιδος male Gaisfordus; optima vox est ἔμπαις de eo qui liberis utitur 11. ὁρωμένῃ] ὁρώμενοι ex Trinc. 13. χορευτῶν] χορευόντων ex A

P. 76, 5. ἐχθίστη] ἐσχάτη Nauckius 12. 13. ἢ δεῖ — γεννωμένων] v. Com. graec. IV p. 117 sq. 21. Μενάνδρου] Euripidis est, v. Nauck. Trag. p. 532. Menandri locus excidit 23. υἱὸν] ὄνθ' ex Eustathio 25. ἢν κακόν] ita Grotius, malim ἦν ἄρα, libri κακὸν om. 26. ἐστὶν οὐδὲ ἓν] οὐδέν (Vind. οὐδεέν) ἐστι libri, corr. Bentleius

P. 77, 7. δίδωσι] διδῶσι Matthiae 8. 'γκαλεῖσθαι] τλεῖσθαι A, γλεῖσθαι Mend. Vind., γοᾶσθαι Nauckius 10. πῶς] τοῦ ποτ' Eustathius 16. ἀγῶνος] ἀγωνίης Nauckius 17. ἑτέρην ὀδύνην] ἑτέρῃ ὀδύνῃ ex AB Vind. 24. ἐνορῶ] ἐνορέω 25. κτήσει] κτήσι 26. εὐθηλέοντα] εὐθηνέοντα Gesnerus 28. χρήματά ἐστι] divitiis nullus hic locus est; scripsit opinor Democritus quod edidi ὅτεῳ χρήμη ἐστὶ παῖδα ποιήσασθαι, *wer das Bedürfniss hat Kinder zu besitzen;* ionica haec vox est, restituta a nobis etiam apud schol. Apollonii Rh. IV, 1677

P. 78, 1. φίλων ἐμοὶ] A φίλων τ' ἐμοί, unde posui φίλων τεῷ μοι δοκεῖ] δοκέει 3. ἐθέλει] θέλει ex A δοκῇ] δοκέῃ 4. ἕποιτο] ἕπηται Mullachius; malim ἕῃ οἱ 5. ἔστι τὸν] λίτον A λαβεῖν] λαβέειν 6. ὧν ἂν δεῖ] ὃν (τὸν) ἂν δέῃ Gaisfordus, τῶν ἂν δέῃ Mullachius ἦν] εἰ Vind. ποιῆται] ποιέηται, Vind. ποιεῖται 10. δοκεῖ] δοκέει 12. τοῖς ἄλλοις ζώοις] τοῖσι ἄλλοισι ζωίοισι 13. ἐπωφελείης] ἐπὶ ὠφελείης ante Schaeferum; praeterea malim ἐπωφελίης 14. οὐδεμιᾶς] οὐδεμιῆς ὅταν] corrige operarum errorem ὅκαν ταλαιπωρεῖ] ταλαιπωρέει 16. σμικρᾶς] non sufficit σμικρῆς sc. ἡλικίας, scripsi igitur σμικρὰ ἔῃ sc. τὰ ἔκγονα 17. ὅσα] ουσα ante Gesnerum τὸ] τῷ Mullachius 18. ἀνθρώπινον μεῖζον'] libri ἀνθρώπῳ νομίζον, Gaisfordus ἀνθρώπινον μεῖζον', Gesnerus ἀνθρώπῳ μεῖζον (μέζον), quod verum videtur ἐπαύρησιν] ἐπαύρεσιν ex AB

P. 79, 6—9. Μενάνδρου — πατρί] v. Com. gr. IV

p. 86 18. ὁ δὴ] ὁ δ' εἰ libri, οὐ-δὴ Nauckius, qui hunc versum per interrogationem efferendum esse vidit et personarum vices indicavit τοῖς] τις τοῖς A, τις Nauckius σθένει] σθένοι A

P. 80, 3. κοῦρε, συνήλικες] vulgo κοῦρε ὁμήλικες, A κουρεοῦ νήλικες, corr. Gaisfordus 4. ἐνήριθμοι] vulgo ἐνήρυθμοι, A ἐνηρυθμοῖ, corr. Bergkius 8. Βιότου] Elmsleius διο . τυ i. e. Διονύσου τυράννου. sed cf. quae dixi *Monatsber. d. Berl. Akademie* 1850 p. 258 11. Αὔγῆς] Αὔγης 14. μητρὸς] παιδὸς A m. p. 18. ἔψησα] ἔψισα 21. τῆσι] ταῖσι libri μηλάνθησι] vulgo μηλολόνθης, AB μηλάνθασιν, corr. Gaisfordus 22. κεσκέου] κεσκίου Bergkius 23. Πομπηίου Μακροῦ] de Pompeio Macro poeta dixi Vind. Strab. p. 212. pro Μακροῦ rectius fuerit Μάκρου 25. 26. λυπήσαντά τι, μητέρα τε προσλάζυσθε] pro τε codd. τι, unde correxi locum in *Monatsber. d. Berl. Akademie* 1850 p. 255

P. 81, 1. ἡμῖν] ὑμῖν ex Voss. 5. πηδῶν] πεσὼν operarum errore apud Nauck. Trag. fr. p. 362 6. βροτοῖς] om. AB, sed habet Vind. nec quidquam mutandum 7. φίλτρον μέγιστον] μέγιστον φίλτρον Vind., μέγιστον φίλτρον μέγιστον Trinc. 24. ἀνθρώποισι] ἀνθρώποις Vind., quod requirebat Cobetus 26. Ἡρακλειδῶν] Vind. ηρς, unde Κρησσῶν suspicatur Nauckius Trag. p. 501; omittit fabulae titulum Orion Flor. p. 56, 2

P. 82, 4. καὶ — νέμειν] non legitur hic versus in nostris Heraclidarum exemplaribus 8. οἷος] ὅστις ex Orione 9. Κλεαινέτου] de hoc poeta dixi Com. graec. III p. 508 19. 20. τοῦ γὰρ — νικητήριος] cf. Com. gr. III p. 152

P. 83, 8. μείζω] μεῖζον ex B 9. πρῶτος] Προμηθεὺς Hermannus 15. ἀδίκως] ἀδικῶν Bentleius 28. ὀδύνα τὸν] ante Bentleium ἀδύνατον 29. ὁ μέγιστον ἀγαπῶν] ante Bentleium ὁ μέγιστ' ἀγαπῶν, Grotius ὁ μέγιστ' ἀγαπῶν καί, ὁ om. A. malim nunc ὁ πλεῖστον ἀγαπῶν vel ὁ πλεῖστ' ἀγαπῶν καὶ

P. 84, 15. καὶ φυτεύσαντας] κἀναθρέψαντας? 22. μᾶτερ] μῆτερ ex B et Mend. ἀεὶ] δεῖ ante Scaligerum 27. γυναικὸς] Euripidem τῆς μητρὸς scripsisse puto αὐδήσειεν] αὐδήσειέ μ'

P. 85, 5. *ἐμμενὲς ἀεὶ*] ante Elmsleium *εὐμενίδεσσιν*, A *ἐν μὲν ἐς δεῖ* 11. *Φιλήμονος*] *Χαιρήμονος* Nauckius 13. *Χαιρήμονος*] *Φιλήμονος* volui Hist. crit. p. 519; at fort. neque Chaeremonis neque Philemonis est, sed scriptoris cuiusdam prosarii, praesertim cum in subiectis verbis Vind. et Tr. habeant *τὴν φιλίαν ἔχε* 14. *βεβαιοτέραν*] *βεβαιοτάτην*?

P. 87, 23. *αὐτὸ*] *αὐτὸς* B *εἶ*] om. AB

P. 88, 11. *πατρίοις*] *πατρῴοις* AB

P. 89, 25. *Περικτυόνης Πυθαγορίας*] *Περικτιόνης Πυθαγορείας* 28. *δὲ*] *δὲ ἐν* Koenius *γονεῦσιν*] abundat 29. 30. *ἔσωθεν καὶ τῶν*] haec addidi 31. *ὑγιείῃ*] *καὶ νόσοις* addidit Gaisfordus, rectius *καὶ νούσῳ*

P. 90, 1. *δεῖ*] *δὲ ἀεὶ*? 2. *μονονουχὶ*] *μονονουκὶ* ex A 2. 3. *καὶ μανίῃ*] *καὶ ἐν μανίῃ* Salmasius, malim *καὶ μανεῖσι* 3. 4. *εὐσεβέεσιν*] *εὐσεβέσιν* A, quod casu expressi 4. *ὑπερφρονέοιεν*] *ὑπερφρονέοι ἐν* Halmius 4. 5. *κακῶν*] *κακῶν ἤ τινι ὧν* A, *κακῶν ἥτινιῶν* Halmius 5. *ἁμαρτία*] *ἁμαρτίῃ* 7. *ἀσεβῶν*] *ἀσεβέων* *τουτέῳ*] *τουτέων* 7. 8. *δι' αἰῶνος*] *δίαινος* AB, fort. *διαιωνίσει* vel *διαιωνιεῖ* scribendum; Iacobsius *διάξει* addebat 8. *κακοῖσιν ἁπτομένη*] *κακοῖσι ἰαπτομένη* 9. *τούτων*] *τουτέων* 11. *ἄψις*] *ὄψις* AB, unde scripsi *ὄπις* 12. *οὐρανὸς ἐναψάμενα*] *οὐρανὸν συναψάμενα*? 13. *μεῖζον*] imo *μέζον* 13. 14. *καὶ θεωρίην ἐόντων*] *ἐόντων καὶ θεωρίην* A, unde posui *ἐόντων κατὰ θεωρίην* vel *κατθεωρίην* 14. *δὲ μὴ*] *δέ μοι* Halmius 17. *ἀγνοῶσι*] *ἀγνωμονέωσι* Wyttenbachius, nisi malis *ἀνοητέωσι* *παρηγορεῖν*] *παρηγορέειν* 18. *μείζων*] *μέζων* e Trinc. 19. *ἢ εἰς*] A *ἠὲ* i. e. *ἢ ἐς* 20. *ἀσεβεῖν*] *ἀσεβέειν*

P. 91, 1. *τῷ*] *υἱῷ* Iacobsius 8. *τὴν νόσον μείζω*] *μείζω τὴν νόσον* ex A 22. *καὶ ὁ ἀπειθὴς*] *ὅσα οὐκ ἀπιθεῖν δεῖ* B et A m. s., *καὶ ὅσα ἀπειθὲς* A m. pr.

P. 92, 9. *καὶ ἃ κρεῖττόν ἐστι*] *καὶ δι' ἃ κρείττων ἔσται* Iacobsius

P. 93, 10. *διανοεῖσθαι ᾗ προσήκει π. φ.*] *διανοεῖσθαι π. φ. ὅσα δὴ προσήκει* ex A 12. *λόγῳ*] *τῷ λόγῳ* Halmius 25. *ἀγαπήσει*] *ἀγαπήσειεν* Halmius 27. *εἰ δ' οὖν*] *εἰ δὴ οὖν* ex A

P. 94, 1. τε καὶ] καὶ ex AB 15. ὃ δὴ οἶμαι διάνοιαν] delevi δὴ οἶμαι cum AB

P. 95, 3. θεῷ] πρὸς θεῶν Plato, unde posui ποτὶ θεῶν ἢ ἱερὸν] τιμιώτερον e Platone 5. ἰδίαν] αὐτὰν secundum Platonem, ubi αὐτην 6. ἐχουσῶν] ἔχοισ A, unde scripsi ἐχοισᾶν 10. ἀνεφίκτων] ἀψύχων Gesnerus e Platone, ἀνεμψύχων Iacobsius 20. οὖν] ὧν 23. νέοις] seclusit Koenius 23. σφόδρα] hoc vulgo post ψυχᾷ legitur, transposuit Iacobsius 27. εἰδύλλεται] εἰδυλλέτω Abreschius 29. ἀτραπὸν] ἀταρτξ:· A, ἀταρπὸν Iacobsius, ἀταρπιτὸν LDindorfius 32. τίνος μᾶλλον ἂν] μᾶλλον delevi cum AB

P. 96, 1. πρῶτον] πρότερον 3. οὐχ ἁμάρτοι] οὐκ ἂν ἁμάρτοι 8. ἐπεί τοί γε] ἔπειτε vulgo, ἔπειτα AB, ἔπει τε γὰρ Vind., ἐπεί τοί γε Bentleius 16. 17. δι' οὓς κ. ἡ. γεγόναμεν] delet Gaisfordus 26. καθιγμέναι] ante Bentleium καθειργμένης, cod. A καθειργμέναι γὰρ] om. codd. 30. καὶ] κἂν

P. 97, 2. πηλίκον] ἡλίκον 4. κτῆμα] ἂν κτῆμα 6. αὐτόκλητοι,] dele comma 17. εἵνεκα] ἕνεκα

P. 98, 12. ἐν ταῖς μάλιστα] ἐν τοῖς μάλιστα 14. γένοιντο] ante Gaisfordum γένοιτο 21. ἐπέστησαν] ante Schaeferum ἐφέστησαν 22. ἐκτενῶς αἱ] αἱ accessit ex A, ἐκτενεῖς Needham, αἱ ἐκτενεῖς vel αἱ εκτενῶς Bentleius 23. φιλοτεχνίας] φιλοτεκνίας ante Needham 24. εὐθυμίαν] ante Bentleium ἐπιθυμίαν 25. θητικωτέρων] νοητικωτέρων ante Koenium ὑπηρετημάτων] ante Gesnerum ὑπὲρ αἰτημάτων 26. ὑπονίψαι] ἀπονίψαι? 28. γὰρ] γὰρ ἂν?

P. 99, 8. τοῦ τυχόντος] τὰ τυχόντα Gesnerus 9. χαριζώμεθα] χαριζοίμεθα Halmius

P. 103, 23. τοὺς πὰρ ποσὶ] delenda videntur

P. 104, 4. παρὰ] πὰρ B 11. αὐτῷ] om. B 19. οὔτε] οὐδὲ 21. ὅτι] malim εἰ vel εἴ τινες δίζεσθαι] imo δίζησθαι 27. σημῆναι] συμβῆναι A

P. 105, 8. μήτε] μὴ ex B, nisi malis μηδὲ ὑποκείμενον] συγκείμενον? 9. ὑπὸ] καὶ ὑπὸ ex A 10. οὐ δύναται] ἀδύνατον ex A

P. 106, 10. Ἑρμογένης] dicit sine dubio Hermogenem

Hipponici filium, Calliae fratrem, de quo Schneiderus ad Xenoph. Mem. IV, 8, 4 13. διέτριβες] διέτριβον e codd. nimirum Xenophon haec fingitur scripsisse absens ab Athenis 16. ἀμετάκλαστον] ἀμετάπλαστον Cobetus; an ἀκατάκλαστον? 17. ὑπό τ' ἀνδρὸς] ὑπὸ τἀνδρὸς 19—107, 10. ὅτι — τράπεζα] haec leguntur etiam apud Euseb. PE. XIV, 12 et auctiora et partim emendatiora 20. τὸ κρεῖττον] τῷ κρείττονι recte Eusebius αὐτοῦ] αὐτοὺς recte Eusebius 21. οἷ] οἷοι ex Eusebio ῥᾴδιοι] ῥᾴδιον ex Eusebio 27. αὐτὸς] αὐτοῖς ex Eusebio; probum videtur αὐτός, nisi in superioribus aliquid excidit 31. σοφιστῶν] παίγνια addit Eusebius

P. 107, 2. πρὸς] ἢ πρὸς ex Eusebio 3. ἴσως ἂν] ἴτωσαν exEusebio 9. Σικελιώτης] σικελιῶτις ex Trinc. et Eusebio

P. 108, 9. Ἐπικτητίου] Ἐπικτητείου πρὸς τὸν] πρῶτον? i. e. πρώτῳ, ut δεύτερον tit. 81, 8 aliisque locis; fort. tamen τὸν pars est nominis viri, cui scriptum illud περὶ οὐσίας Arrianus dedicaverat 11. ἀμερῶν] ἀμέτρων Tr. Vind., ὁμοιομερῶν Gesnerus, verum videtur ἀμέτρων 18. θῇ] θείη Schweighaeuserus 23. δὲ μὲν] sufficit μέν. sequentia sic distinguenda αὐτοῦ, εἰ — ἑαυτόν; 25. προστάξει] προτάξει A τῷ] vulgo τό, quod male relictum est, emendavit Schweighaeuserus, habetque A. προσῆν καὶ τὸ tentabat Halmius 26. δ' ἐς αὐτὸν] δ' αὐτὸν ex Hesiodo

P. 109, 9. Φιλήμονος] φιλη^τ Vind. cf. Com. gr. IV p. 43 11. 12. separavi a praecedentibus. cf. Com. fr. IV p. 42 sq. 15. λόγος γὰρ ἐσθλὸς] v. Nauck. ad Eurip. fr. 1049 16. Φιλήτα] Φιλητᾶ

P. 110, 2. μόνον] μόνος ex B 3. τιθεὶς] τε θεὶς Hemsterhusius 7. γραμμάτων] χρημάτων Scaliger 8. γράψαντας εἰπεῖν] γράψαντα λείπειν Grotius 9. κακὰ] σάφα Hemsterhusius, κακὴν Heathius, quod probandum videtur 16. ἀκουὰς] ἀκουαῖς Bentleius 18. Ἀπόλλωνος] *Exule* Grotius, hinc posui Ἀπόλιδος praeeunte Clerico 20. αὐτοῖς] αὑτοῖς χρόνον] τόπον recte G. A. Hirschig

P. 111, 2. εἰς πειθῶ] ἐν πειθοῖ ex AB, praestat ἐς πειθὼ

P. 113, 29. τῶν] τὸ τῶν Iacobsius 30. ὡς ἀεὶ] Gesnerus ὡς δὲ οἱ ἀεί, imo ὡς δ' οἱ

P. 114, 2. *αἰδοῖ μειλιχίῃ*] ex Hesiodi Theog. 92 10. *δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος*] haec insititia videntur Nauckio 14. *ναῦς*] malim *νηῦς* et mox *χρήσιος* et *κοτέ*

P. 115, 8. *χρῆναι*] om. codd. et Tr. *διδάσκειν*] *δεῖν ἀσκεῖν* Nauckius 10. *ἀσκεῖν*] *δίκαιον ἀσκεῖν* e coniectura ut videtur B, fort. *δεῖ* addendum cum Halmio vel *ἀσκητέον* scribendum 11. *εἰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα*] *εἴτε μὲν ᾗ πάντα* AB, *εἴτε μενῇ πάντα* Vind., *εἰ τε μεν η πάντα* Trinc. 11. 12. *αὐτὴν δὲ ἀφήσομεν τὴν*] *ἀφήσομεν αὐτὴν τὴν* AB 12. *ἀκριβεστάτην*] *οὖσαν* add. B 14. *ἀνθρωπείας*] *-ίνης* ex AB 15. *κατ' αὐτὸν*] *καὶ οὐ κατ' αὐτὸν* ex B, *καὶ οὐ κατὰ ταυτὸν* A 17. *ἄλλα*] om. AB, unde seclusi 19. *αὐτοῦ*] *αὐτῶν* Trinc. 24. *πασῶν*] fort. *ὧν*, ut *πας* ex praecedenti *βας* ortum putetur 26. 27. *ὁρώμεναι καὶ φαινόμεναι*] ante Koenium *ὁρῶμεν ἐκφαινόμεναι*. revocavi librorum scripturam fort. sic corrigendam [*καὶ ἡμεῖς*] *διὰ τ. κ. ἐ. ὁρῶμεν ἐκφαινομένας* 27. *μαιείας*] ante Porsonum *μεῖας*, AB *μαιΐας*

P. 116, 4. *ὅσαι*] *ὅσοι* Gaisfordus, *ὅσαις* Halmius 13. *ὦσι*] *ἦσαν* Valckenarius e Plutarcho

P. 117, 16. *διδάσκειν*] *διδάσκοντα*? 20. *διέλαμψαν*] fort. *ἀρετῇ* addendum, manifesto enim respicitur tragicum illud *ὦ τλῆμον ἀρετή* (adesp. fr. 305 N.) 23. *Ἀρκεσιλάου*] hoc addidi ex A 29. *καταβάλλειν*] *καταπάττειν* Menagius

P. 118, 6. *πολύποδι*] *πουλύποδι*

P. 119, 5. *ἀμείλικτον*] *ἄμικτον* Heathius 27. *δεῖ*] *μάλα δεῖ* AB, quod *μὰ Δία δεῖ* scribendum videtur, indicata lacuna in fine versus

P. 120, 10. *φίλους*] *δεῖ τοὺς*? 18. *τέκνα*] *τέκν' ἃ* B 21. *τέκνον*] *τέκνα* Pflugkius

P. 121, 9. *τὸ πῶς*] *τὸ* om. A 10. *φησίν*] *ἔφησεν*? 23. *ἣν*] *ᾗ* Gaisfordus, *δι' ἧς* Themistius 24. *ἀπολισθάνει*] *-αίνειν ἐᾷ* Themistius 28. *τοῖς*] *τοῖσι* *μάλιστα*] dele uncos *τῶν ἀνύστων*] *τῶν ἀνυστῶν* Iacobsius, qui genetivum a *μάλιστα* suspendit; fort. *ὡς ἀνυστὸν* scribendum et *μάλιστα*, quod ex interpretatione additum videri potest, delendum *δατεῖσθαι*] *δατέεσθαι* 29. *αὐτῶν*]

αὐτέων 30. τι ἐῶσι] τοι ἕωσι Vind., ποιέωσι Wakefieldus, nisi malis τιθέωσι cum Iacobsio, qui τιθῶσι voluit πολλῷ] ante Orellium πολλῶν

P. 122, 3. οὐκ] οὐδ' e Vind. reliqua corrupta sunt εὐθυμεῖ] εὐθυμέει 5. τοῦ αὐτοῦ] addidi ex Vind. 7. τεῖχός τε] τεῖχός τι Orellius 8. τοῖς τε vulgo χρήμασι] νοήμασι? 8. 9. τοῖς σώμασιν αὐτῶν libri 20. 21. συγγενεῖς οἱ νεώτεροι] οἱ νεώτεροι συγγενεῖς

P. 123, 21. ὡς] aut hoc delendum aut ex B scribendum ἀδελφοῖσιν ὁμονοίας 22. Εὐριπίδου] Μενάνδρου e Vind.

P. 124, 6. Σωτίωνος] Σωστράτου Dam. 10. τοῦ αὐτοῦ] Σωτίωνος Dam. 15. αὐτοῦ] rectius ἐκείνου 29. ὁ δισάδελφον μὴ φιλῶν] ὁ δ' εἰς ἀδελφὸν μὴ φίλος ὢν Gaisfordus; fort. ο δὲ ἀδελφὸν μὴ φιλῶν φιλεῖ 30. συνεβάλλοντο] γένεσιν add. Gesnerus

P. 125, 26. ἀκόντιον] seclusi 28. διαμένουσιν] διαμενοῦσιν Halmius

P. 126, 14. σαφής. παντὶ οὖν] σαφής. ποτωοῦν AB, unde corr. Gaisfordus 15. χρήσῃ] χρῆσις ex AB 22. τρόπον] τόπον ex AB 27. ἀξιώσειεν ἂν] delevi ἂν

P. 127, 2. πολλὰ] πολλαχοῦ Bentleius, aut hoc probandum aut πολλάκις 10. οὐδὲν] οὐδὲ ex AB 26. φίλον ποιήσω] φιλοποιησαίμην? 28. τὰ αὐτοῦ] ταυτοῦ 29. ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ] ante Bentleium ὁμοιόφθαλμοι 32. ἐξετάζοντες] locum mutilum esse indicavit Gesnerus

P. 128, 4. 5. οὕτω δὴ] οὕτως δὲ ex A, at scribendum οὕτω δεῖ e Damasc. 9. οἵ τε] εἴ τε A, εἴ γε Gaisfordus ὁρῶσιν] συνορῶσιν? 10. 11. παροῦσα χειρὶ] χειρὶ παροῦσα? 16. μακρός] μικρός AB 19. τύχης] ante Casaubonum ψυχῆς 22. ἐφ' ἃ γεννᾷ μὴ ἀγνοοῦσα] ἔφαγεν ναμηγνοῦσα vulgo, ἔφαγεν ἃ μὴ ἀγνοοῦσα AB, corr. Bentleius 25. γονέων] γυναίων AB 28. γε] τε 30. γοῦν] οὖν ex A

P. 129, 4 οἵους — ἀδελφοὺς] delet Nauckius 9. πάλιν] πάνυ? 12. ἐξ ἀδελφῶν φόνου] haec seclusi 19—21. καὶ — ἀδελφῶν] obscura verba inclusit Gesnerus 23. ἀγαθὸν] ἀγαθῶν ex AB et Dam.

P. 134, 3. χρησίμως] χρήσεως Bentleius 5. συγγενέων] -νῶν 20. τιτθίδες] Trinc. τιθίδες i. e. τηθίδες

τίτθαι] *τῆθαι* 27. *τὸ ἐντεταγμένον*] ita AB, *τὸν ἐντεταμένον* vulgo, quod recte interpretatur Gesnerus *officium illius fuerit, qui singulis decenter uti studet* 29. *τῇ*] *πάσῃ* Nauckius; malim *πλείστῃ* 31. *γοῦν*] malim *οὖν* 32. *ἀδελφοὺς*] lacunam indic. Gesn. *καὶ κατὰ*] *καὶ* om. AB

P. 135, 2. *ἢ*] *καὶ*? *τιτθίδας*] *τηθίδας* 6. *ἑαυτοῖς*] *αὐτοῖς* ex AB 11. *πλέον ὄν*] *ὄν* add. Gesnerus, *πλέον ἄν* Trinc. 16. *ἐπιμετρεῖν*] ante Bentleium *ἐπὶ μετρίαν* 18. *τιτθίδας*] *τηθίδας* 21. *παρήκῃ*] *παρείκῃ* Abreschius 22. *προσρήσεως*] ante Gesnerum *προρρήσεως* 28. *αὖ*] *ἂν* Trinc., *ἄνω* Nauckius

P. 137, 14. *πρόσπολον*] *προσπολεῖν* Musgravius

P. 138, 10. *τοῖς*] addidi e Plutarcho *βουλομέναις*] *βουλομένοις* e Plutarcho 29. *ἄδικα*] *ἀδικία* e Plutarcho Gesnerus

P. 139, 1. *ἀπαντᾶ — δαπανῶν*] *ἀπιστία — δαπανῶσι* e Plutarcho Gesnerus 10. *καὶ*] *ὅτι καὶ* e Plutarcho 17. *ἀλλάλους*] doricas formas restituat et hic et in sequentibus cuicunque volupe est *ἀκολουθέοντι*] *ἀκολουθίοντι* ex A 22. *κατὰ*] *τὰ κατὰ* Halmius 27. *μὲν*] *δὲ* ex A 28. *καὶ ἀνερευνῶν*] haec seclusi 30. quae ab hinc leguntur separavi a praecedentibus *ὀνυμαίνεται*] *ὃν ὑμῖν ἔγρετε* AB, *ἐν ἡμῖν ἄγρα* vulgo, corr. Gaisfordus

P. 140, 1. 2. *ὁ κρατούμενος — ψυχᾶς*] om. B 2. *οὐδ' ὁ*] *οὐδὲ* 13. *τὸ μὲν ὦν ὅλον*] *τὸν μὲν ὦν οἶκον* 19. *ἕν τε*] *ἐν τᾷ* Koenius 20. *ναῦν*] *νᾶα* ex AB 25. *τῶν ἰδίων*] *καὶ ἐναντίων* Halmius 30. *καὶ χρήσιος*] seclusi 31. *αὐτῶν μερῶν*] *αὐτῶ μερέων*

P. 141, 2. *συγγενικᾶς*] *γενικᾶς* AB 3. *αὐτῶν*] *αὐτῶ*? *πρᾶτα*] malim *τὰ πρᾶτα* *κτᾶσις, τὸ κυβερνώμενον*] indicanda lacuna; supplendum videtur *κτᾶσις,* [*καὶ ἄνθρωπος μέν ἐντι τὸ κυβερνῶν καὶ χρεόμενον, κτᾶσιν δὲ*] *τὸ κυβερνώμενον* 5. *δὲ*] malim *δή*, nisi *δὲ* delendum *πρῶτα*] *πρᾶτα* 12. *τοῦ αὐτοῦ* libri 14. *ἐπίκτητοι* libri 18. *εἰς*] *ἐς* 21. *πολύριθμος*] *πολυάριθμος* (ου) 23. *μέζονα ποιεῖ*] *μέζον ἀπ ο* A, unde *μέζονα ποοῦν* (*ποῖον*?) posui 25. *τῆς* libri 26. *ἁ ποτταύτας*] AB *ἀπὸ ταύτας* i. e. *ἁ ποτ' αὐτὰς* 30. *ὀλέθρου* libri

P. 142, 5. *περιουσιάζῃ*] *περιουσία ἔῃ?* 7. *φύλλα μὴ ἀνιέντα*] *φυλλομανίοντα* 14. *ἐπὶ*] *ἔτι* 16. *μέν ἐντι*] *ἐντι* om. AB Vind. 21. *ἀθλητῶν*] *-ᾶν* 22. *νοσεόντων*] *νοσίων* A Vind. unde *νοσιόντων* scripsi, cuius formae frequentissima in his doricis fragmentis sunt exempla, partim e codd. nunc demum revocata 24. *ποτιποιοῦντι*] *ποτιποῖοντι?* 26. *οἱ*] *τοὶ* 29. *συνήρμοσται*] *συνάρμοσται* 31. *διοικήσεως*] *-σιος* *ἀρχὰ*] *ἄρχη* (i. e. *ἄρχει*) Pflugkius

P. 143, 1. *ἐκείνων*] *ἐκείνας?* 2. *σκοπεύμενον*] *σκοπεύμενον* A Vind. 8. *ἀρχὰ*] *ἄρχη* Pflugkius 15. *βίου* libri 23 *ἐν τῷ*] *ἐν* om. cum AB Vind.

P. 144, 1. *προαιρεῖται*] *ῆται* Trinc. 7. *τὴν—οὖν*] *τὰν—ὦν* 13. *φροντίζειν*] *-ζεν* 14. *κυριεύειν*] *-εύεν* *διδάσκειν*] *-κεν* 16. *ἀκμάζουσαν*] *ἀκμάσουσαν* AB Vind. 19. *τὸν αὐταύτας ἄνδρα*] mira syntaxis pro *τὼς αὐταυτᾶν ἄνδρας*. fortasse *ἑκάστα* post *ἀγαπάξαι* excidit 22. *γυναῖκα νώσασθαι*] ante Valckenarium *γυνὰ ἱκανώσασθαι* 25. *ἀνδρῄη*] *ἀνδρηίη* *αὐταρκήην*] *αὐταρκείην* ex AB, nisi praestat *αὐταρκηίην* *καλλυνομένη*] *καλλυνωμένη* A, *καλοννωμένη* Vind. *καλὸν ἡγεομένη* (*νωμένη*)? 26. *τούτων*] *τουτέων* 28. *τέκνα*] *τέκεα* ex Vind. *πόλει*] imo *πόλι* 29. *τοίη γε*] *τοιήδε* *βασιλῄης*] *βασιληίης* 30. *ὁρέομεν*] A *καὶ ὁρέομεν* i. e. *κατορέομεν* 31. *θείη*] *ὁσίη* Cobetus

P. 145, 5. *συντίθεται δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα*] *συντιθῆ ψύθη καὶ δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα* AB, quibus sic usus sum, ut *συντιθέει* pro *συντίθεται* et *ψύθεα* pro *ψεύδεα* posuerim: post *δόλους* excidit fort. *ἢ τοιήδε* 6. *μυθίζεται*] A *μισίζεται* i. e. *μυσίζεται* 7. *κρατῇ*] *κρατέῃ* 8. *τούτων*] *τουτέων* 10. *δὲ*] *γὰρ* A 12. *λουτρῶν*] malim *λοετρῶν* *ἀλείψεων*] *ἀλειψίων* 13. *χρυσοῦ καὶ λίθων*] haec seclusi *ὁκόσαι*] *οκόσα* Vind. Trinc. 18. *κῆν ἢ ἐκ*] *ἢ ἐκ* A, *κη ἢ* Vind., unde feci *κῆν ἐκ* *εὐτελέων, ἢ καὶ*] *εὐτελέων ἔῃ, καὶ* 19. *νάκος*] *ἢ* (*ἔῃ*) addit Schaeferus *σισύρῃ*] *σισύρα* A 21. *μικρὰ*] *μικρὴ* *ἢ ἠμφιᾶσθαι*] *ἠμφιᾶσθαι* Valckenarius, quo adiutus posui *ἠμφιάσθαι δ' εἰκότα*] an *ἀπεικότα?* 22. *τοῦ κόχλου*] seclusi

25. εὐπρεπείης] εὐπρεπίης (εὐπρεπηίης?) A 27. οὔτε] malim οὐδὲ 32. τρίχα] fort. del. βαφαῖσι] βαφῇσι

P. 146, 1. ζητεῖ] ζητέει 2. γυναικήης] -ηίης 3. οὐχὶ] οὐκὶ ex A τούτων] πλούτων probabiliter Iacobsius ταῖς γιγνομέναισιν] τῇσι γινομένῃσι 4. εὐγενίην] εὐγενήην A, εὐγενηίην scripsi 8. τούτων] -έων 9. ταῦτα ἅπερ] φαῦλα τάπερ λελάχαται] mira forma pro λέλαχε

10. θαυμαζόμενα] rectius θωυμαζόμενα μήποτε διζέσθω] μήκοτε διζήσθω ψυχὴ] ψυχῇ ἄπουν] ἀποῦν A, ἀπ' οὖν (ὦν) Iacobsius 11. αὐτῶν] -έων 16. μυθέομαι] μυθεύομαι Vind. 17. τοὺς θεοὺς] seclusit Iacobsius, fort. tamen τοὺς [δευτέρους] θεοὺς scribendum 18. τοῖς] imo τοῖσι ἐγγόνοισι] ἐκγόνοισι 19. ἑαυτῆς] ἑωυτῆς ζώην] ζώειν aut ζῆν, nisi scriptor dialectos miscuit 21. τούτῳ] τουτέῳ 22. τῷ] τοῦ 23. κῆν ἀτυχῇ] κῆνα τϋχἂν A, κηνα τυχαι νι Vind. i. e. κῆν ἀτυχέῃ 26. νώσασθαι] ὤσασθαι ante Valckenarium, ἄσασθαι AB, quod ἄγασθαι scripsi οὖν] ὦν 29. τούτῳ] vulgo τοῦτο, AB Vind. τούτω, Gaisfordus τούτῳ, pro quo οὕτω malui ζήσεται] θήσεται 30. σωφρονέουσα] i. e. εἴ γε σωφρονεῖ. nil mutandum 31. ἀνδρὶ φίλη ἐοῦσα] ἄνδρα φιλέουσα 31. κρηγύως] καὶ κρηγύως AB

P. 147, 3. οὐσίην] ante Koenium θυσίην, Vind. θσίην ἐθέλει σῴαν] ἐθέλεις ὦ ἂν (ωὰν) AVind., dialectus σωίην requirit 4. ἀγεῖται, καὶ εὔχεται εἶναι] ἀγέεται Koenius, verbis καὶ εὔχεται εἶναι deletis; scribendum potius ἀρέεται εἶναι omissis tantum verbis καὶ εὔχεται. cf. Herod. III, 65 τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι 6. ὅπως] ὅκως 7. ὁρῆν] ὁρᾶν A, unde scripsi οὐ δρᾶν 8. εἰ πλείως] ἐπλεῖος AB, εἰ πλειος Vind.; itaque εἰ πλεῖος posui, quamquam magis εἰ πλείη probarem vel εἰ ἔμπλειος 9. μοῦνον] μεῦνον A ἐθελήσει] ὠφελήσει 10. δούλως] δούλους οἰκίαν] οἰκίην 14. καθ'] κατ' 15. οἷς ἐκεῖνος ἀξιοῖ] ita Koenius, libri οἷς (εἷς A) ἐκεῖνος αὔξει, quod revocavi, sufficit fortasse οὓς ἐκεῖνος αὔξει (ἀέξει), *quos ille magni aestimat* 17. τἀνδρὶ] τὠνδρὶ A εἰς] ἐς 24. 25. ἐν εἴδει δὲ] pro δὲ A habet ὅ, scripsi ἢ νὴ Δία, nescio ex mea an alius coniectura 28. λιθοειδῶν] murrhina vasa dicere videtur

P. 148, 5. ποτηρίων] fort. delendum 12. γὰρ ἢ] γὰρ libri, γὰρ ἢ Dam. 14. δὲ καὶ] δὲ ex AB εὐκόλως] addidi e Clemente Alex. Paed. II, 3 praeeunte Iacobsio

P. 149, 9. ἐθιζόμεναι] ἐθιζομένων Iacobsius 10. πόνους· ἀλλ' ὡς σεμνοῖς] ita Damasc. qui omittit ἔθεσιν, πόνους ἄλλους· σεμνοῖς libri, πόνους ἄλλους· ἐν οὕτω σεμνοῖς Iacobsius 11. πολλοὶ] παλαιοὶ Iacobsius 22. ἀναλίσκειν, βουλόμενον δὲ] ἀναλίσκειν, οὔτ' ἀναλίσκειν βουλόμενον Nauckius 29. δέῃ] δέον A Vind. 32. πρὸς θεοὺς] abundant

P. 150, 9. 10. τῆς ἀγορᾶς] τὰς ἀγορὰς corr. Com. gr. II p. 844. atque ita plane Vind. 12. οὔτε] οὐδὲ 21. δεύτερος] δεῦρο Gesnerus 22. γνώμην] μνήμην 23. ἀπεικὸς] ἐπεὶ εἰκὸς 25. 26. τί καὶ λέγειν δεῖ; οὐ] λέγειν τε δεῖ καὶ οὐ AB, unde τί δεῖ καὶ [λόγου]; οὐ scribendum videtur; nimirum cum λόγου ante οὐ excidisset, fuit qui λέγειν suppleret. at λόγου necessarium esse sequentia docent, nisi λόγος post τοῦτο excidisse dicas 26. πολὺς] πολλοῖς? 28. ἐστι μὴ] ἐστιν ὅ μὴ?

P. 151, 1. ἀπονέμεται] hoc ex uno B receptum est, ceteri ἀπονέμηται, pro quo ἀπονενέμηται scripsi 2. καθαριώτεροι] καθαρειότεροι 5. ὡς] AB ὃς i. e. ἐς 9. τελέαν] τελείαν ex A 12. τις ἂν ἑαυτὸν] τις ἑαυτὸν 13. καθάπερ ὄντα] καθαρὸν Gesnerus, καθύπερθεν ὄντα Bentleius, καθαρεύοντα ego 14. μὲν] delendum puto 26. καὶ πῦρ] καὶ addidit Gaisfordus 29. μηδ' ὅπως] μηδέπω τετριμμένη] τετρυμένη e Vind. 31. παρήκοι] παρείκοι correxi Com. gr. IV p. 714 32. προσδόσεως] παραδόσεως Gaisfordus

P. 152, 3. δοκοῖ] ita male Gaisfordus, revocavi δοκεῖ

P. 153, 21. Ζηνὸς] ἶνις Nauckius, certe Ζηνὸς ineptum 22. χορὸς addidi ex Vind. 26. τεκοῦσα γᾶ] γᾶ om. AB, in τεκοῦσα latet opinor substantivum quale est δόκησις versusque hic post sequentem ponendus videtur 27. ὄψιν] φύσιν Nauckius

P. 154, 2. 3. συνετὸν ὁ θεὸς] συνετὸν ᾧ θεὸς Hermannus; fort. συνετόν, ὃ θεὸς 5. γένους] ἑνὸς Nauckius 6. κατ'] κᾆτ' Ribbeck Trag. lat. p. 247 8. 9. ἐν ἑκατὸν — μυρίοι] haec a reliquis separat et comico poetae as-

signat Nauckius 8. *ἐν ἑκατὸν*] Porsonus *ἐν δ' ἑκατόν*, vulgo *ἕνεκα τῶν*, A *ἕν' ἄνδρα τούτων* *εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα*] *εὑρεῖν δυσχερὲς* A in marg. B, *ἔργον εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα* Porsonus; totum versum Coningtonus ita scribit *ἐν δ' ἑκατὸν εὑρεῖν ἄνδρ' ἕν' ἐστὶ δυσχερές* 22. *Ἐπιχάρμου*] *Μενάνδρου* recte tit. 87, 4 23. *ἐμέ*] *τί με* Herwerden 26. *μνήματα*] *κτήματα* codd. 28. *οὐδ' ἕνα δ' ἔχοις ἰδεῖν ἂν οὐδ' εἰπεῖν*] *οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον οὐδ' ἐρεῖς* ex B, v. Com. gr. IV p. 230 30. *εἰ*] *οἱ* Salmasius

P. 155, 2. *λεγόντων*] *ἐχόντων?* 4. *ἦ, μῆτερ,*] *ἡ μήτηρ* vulgo, *ἡ μητέρων* A, corr. Grotius (non Gaisfordus) 5. *Σκύθης τις ὄλεθρος*] *Σκ. τίς; ὄλεθρος* Porsonus 13. *οὐκ οἶδ' ὅπως δὴ*] pro *δὴ* Voss. *χρή*, *οὐ κάτοιδ' ὅπως* Düntzerus, *οὐδὲν οἶδ' ὅπως* Grotius 22. *που*] *πολὺ* Elmsleius 25. *ἐν φύλῳ*] *ἓν φῦλον* Bergkius 29. 30. lacunas indicavit Nauckius, quem vide Trag. fr. p. 207 30. *ἔσχεν ἀνάγκης*] *ἔσχ' ἀνάγκας* Nauckius

P. 156, 4. *πόλις*] *πτόλις* Voss. 5. *ὀρθῶς ἔχει*] *ἔχει* om. A Voss., *ἔθος σοι* B Trinc. 15. *δυσγένειαν "ἐγὼ*] *δυσγένειαν "ἀλλ' ἐγώ?* 26. *εὐγενέστατος*] *εὐγενέστερος* 27. *δυσγενέστατος*] *δυσγενέστερος*

P. 157, 14. *παλαιὰν δόξαν*] *δόξαν παλαιὰν* ex A 15. 16. *ἀκρασίας*] *ἀκρισίας* ex Vind. Ars. 17. *καὶ ὃ*] *καὶ τὸ* AB Vind. Ars. 27—29. *πυρός — σβεννύμενα*] haec seclusit Grammius

P. 158, 1. *Σαρδαναπάλου*] *-πάλλου* *νομίζῃς*] *νομίζεις* ex A apud Dübnerum 2. *Κυναιγείρου.*] *Κυναιγείρου;* Dübnerus 7. *ἄριστον*] *ἄριστον τὸν* Nauckius 14. *εὖ*] *σὺ* Wyttenbachius, *εἶ* Halmius 19. *ὁ σοφιστὴς*] om. AB *καινόν*] *κενόν* Iacobsius Epist. ad Schow. p. 87. cf. Luzacius Lectt. Att. p. 86 21. *εὐγένειαν*] *εὐγενείας* Iacobsius *ἧς*] *φησὶν* Iacobsius 24. *ἀγεννεῖς*] *ἀγενεῖς* A

P. 159, 3. *κατὰ*] *καὶ* Wyttenbachius 5. *ὅτι ὡς*] *ὡς* vulgo, *ὡς ὅτι* A Trinc., *ὅτι ὡς* Gaisfordus 10. *δέοιτ'*] *δέοι δ'* Halmius 21. *τοῦτον; ἐνίοτε*] *τοῦτον δήποτε;* Halmius, *τοῦτον μέντοι;* Wyttenbachius

P. 162, 5. *η γὰρ*] *ἦν ἄρα?* *πατράσι*] ante Gesnerum *ἅπασι* 6. *τέκνων περὶ*] codd. *τέκνα πέρι.* seclusi

haec; poeta scripserat *τὰ πολλὰ δ' οὔ*, vel ut Nauckius voluit *δὲ κἄμπαλιν*, vel simile quid in hanc sententiam; ex Haemonis et Creontis colloquio hos versus ductos esse recte suspicari videtur Nauckius 8. *τὸ*] *τί* Brunckius 10. *Τυρῷ*] *Τυροῖ* 12. *τὸ λίαν*] *πάλιν*? 14. *Μενάνδρου*] v. Tit. 86, 6 15. *ἐμὲ*] *τί με* recte Herwerden 22. *εἰ*] *οἱ* Salmasius 26. *αὐτὰ*] *ἀντὶ* Iacobsius

P. 163, 4. *Ἐπιχάρμου*] non videtur Epicharmi esse 7. *Εὐριπίδου*] *ηλεκ*^{τ} addit Vind. 8. *τοῦ*] *τῶν* Vind.

P. 164, 1. *Τημενίσι*] *Τημενίδαις* 3. *φρόνησιν ἀξίωμά τε*] *δόκησιν ἀξιώματος*? 4. *χρηστὸς*] *χρηστοῦ* Valckenarius 11. *οὐ*] *οὔ τι* B, *οὐχὶ* Grotius 14. *ἡ ἀρετὴ*] *ἀρετὴ* 15. *ἐν ἔλαβε*] *ἐνέλαμψε* Valckenarius, *ἔλαμψε* Nauckius *κρείσσων*] *κρεῖσσον* AB 16. *γένος*] hoc addidit Nauckius. sequentia *πένης — γενναῖον* vulgo coniunguntur cum no. 3. ea hic exhibent BM, quos sequendos esse vidit Nauckius 21. *οὔνομα*] *ὄνομα* ex Euripide

P. 165, 2. *τὸν σὸν δὲ παῖδα*] ante Piersonum *τοσόνδε παῖδας*, A *παῖδα* 21. *καὶ ἀμπέλων*] fortasse supplendum *καὶ [πρὸς φυτουργίαν] ἀμπέλων* 24. *ἀλλ' αὐτὸ*] *ἀλλὰ ταυτὸ* Wyttenbachius 28. *πάνυ τῷ*] *πάνυ κυρίῳ* Dübnerus 29. *ὡς ἂν ἐν*] *ὡσανεὶ*

P. 166, 3. *ἔκπαλαι*] *ἐκ πάλαι* Gesnerus 24. *ἄνθρωποι*] hoc fortasse transponendum l. 25 post *γένος* 32. *ἀγαθός*] *ἀγαθὸς ᾖ*? *ἔχει*] *ἔχῃ* ex A

P. 167, 1. 2. *ἀρχὴν τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις. ἀρχὴ τοῦ γένους*] *ἀρετὴν τοῦ γένους* ceteris deletis probabiliter Gaisfordus 7. *Ξενοφῶντος*] cf. Bergk. PL. p. 393. non dubito quin corruptum nomen sit 15. *ἄλλων*] fort. add. *ζῴων* 18. *ὅπως*] *ὅπως ὡς*? *ἔσονται*] *ἔσονται* A, malim *ἔσται*

P. 168, 3. *εἰδότας*] sanum videtur *scientes volentesque* 6. *Μενάνδρου*] non Menandri esse, sed poetae tragici vidit Cobetus 7. *γεγονότας*] *γεγῶτας* ex AB 25. *πολὺ*] *παραπολὺ* Bentleius, *μὲν πολὺ* Heringa, *καταγελασθῆναι πολὺ* Nauckius 26. *αἴσχιον*] *αἴσχιστον* Heringa

P. 169, 5. *τὸν ἐλεύθερον*] *τοὐλεύθερον* Bentleius

7. ἔλεξας] ἤλεγξας Bergkius μὲν] μὴν Brunckius 14. γαστρὸς] vereor ne corruptum sit 18. αὐτῷ] αὐτῇ Matthiae 19. φιλεῖ] dura ellipsis verbi γίγνεσθαι, locus fort. corruptus

P. 170, 11. τοιοῦτο] τοιοῦτος Sallierius 12. δῶμα] χῶμα κλειστόν] κληστόν 13. κρύψας ἂν εἴη] κρύψειε κἄν τις ᾖ? 14. Ἐπιχάρμου] non videtur Epicharmi esse 18. Ἐκδώρου] Εἰσιδώρου i. e. Ἰσιδώρου correxi in *Monatsbericht der Preuss. Akademie der Wissensch.* 1850 p. 253 quod ignoravit Cobetus V. L. p. 14. nunc Εἰσιδώρου liquide cod. Vind. apud Gaisf. ad Stob. ecl. phys. p. II p.

24. τραῦμα] τραύματ' Grotius ἐγξύσῃ] ἐγξύσαι Nauckius

P. 171, 13. σὺ] ᾗ ex Theognide

17. οὐ γὰρ] οὐκ ἆρα Nauckius, ego olim οὐ γάρ τι 29. ὅλας] πόλεως?

P. 173, 2. ἔστι σεμνὸς] ἔστ' ἄσεμνος Hermannus, sed vide Nauckium Trag. fr. p. 614 δόσει] δώσει Mend., λώοσιν Nauckius 7. Ἀμαλθαίας] Ἀμαλθείας ex B 9. τοῦτο δ' ἐὰν] τοῦτ' ἐὰν Vind. Trinc. et Apost. 9. 10. ἔχῃς, λέγε πρὸς τοῦθ' ὃ βούλει] λέγ' εἰ A, unde scripsi ἔχῃς, λέγ' εἴ τι βούλει, cf. Com. gr. ed. min. p. 833. in fine versus μόνον supplet Herwerden 11. συνοικίαι] συνήγοροι? certe editum ferri non potest: praeterea ante hunc versum alius videtur excidisse, in cuius fine fortasse erat οἰκίαι. cf. infra no. 29 14. μόνον γὰρ αὐτοῦ] ita A, ceteri omnes μόνον γὰρ ἀεί, unde scribi potest μόνον γὰρ ἀεὶ διαμένειν εἴωθε καὶ τὸ χρῶμα ταυτό 16. ὁμοίως] ὁμοίους Cobetus

17—19. πλοῦτος — ποιεῖν] haec a praecedentibus separanda videntur 17. ἀνθρώπου] ἀνθρώποις B 18. ὅταν] ὃς ἂν Cobetus, quod secutus sum; at cum optimus A post αἰσχρὰ inserat τις, et tit. II, 3 scriptum sit ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα, nescio an hoc ipsum probandum sit: particula γὰρ facile caremus, vix enim dubitari potest, quin duo postremi versus a praecedente dirimendi sint. 22. ἐκτήσατο] vix sanum hoc, nec satis placeret ἐχρήσατο. an comparandus Sophocles Ant. 1263?

P. 174, 9. δὲ χρειὸς] δ' ἀχρεῖος AB 10. χρυσοῦ — εὐτυχεῖν] separat a praecedentibus Musgravius 16. εὐ-

τυχῆς] εὐγενὴς Grotius 22. Ἑκάβη] Δανάη recte tit. 92, 6 23. οὕνεχ'] ὁτοῦνεχ' Vind. 24. ἐμφαίνουσ'] ἀλφάνουσ' e libris, v. Nauck. ad Eurip. fr. 328 28. μᾶλλον πλουσίῳ πᾶς τις] πᾶς τις μᾶλλον ὀλβίῳ e tit. 92, 6

P. 175, 2. πᾶσιν αἱ τύχαι] πᾶσι χρήματα ex A 3. μορφὴν] μομφὴν Grotius χρήματα] ἓν τόδε ex A 4. τούτων] τούτου Vind. et vulgo, τούτων AB, εἰς ἓν τόδε τούτων ἔπαινος Grotius 16. αὖθις] εὐθὺς Nauckius 17. θακοῦσιν] ἥκουσιν vulgo, τ' ἄγουσιν AB, ἄκουσιν alii, θακοῦσιν Salmasius, ταγοῦσιν Bothius et ἡδίστην ex B pro αἰσχίστην, *tyrannidem imperantibus dulcissimam* 19. οἵ τε φύντες] οἵ τ' ἔχοντες? sed totus locus corruptissimus est 22. μὴ δ' εὐτυχὼν] οὐδ' ἐντυχὼν Plutarchus ex quo ἐντυχὼν recepi, sed scribendum videtur οὐδ' εὐστοχῶν 24. γλώσσῃ σοφὸν] sententia requirit γῆρας νέον, ut conieci apud Nauckium Trag. fr. p. XIV 25. καὶ νοσεῖν ἐξουσία πάρεστιν] κἂν νόσου (νόσων) ξυνουσίᾳ π. an κἂν νόσου παρουσίᾳ ἔξεστιν? κακῶν παρουσία dixit Eurip. Hec. 227. at vide an sufficiat χαίρειν κἂν νόσῳ vel νόσοις 27. Σοφοκλέους Κρέουσα] non Sophoclis esse videtur, sed Euripidis, ut Sophoclis locus excidisse videri possit 29. μακρὸν βίον] id nisi de aevi longitudine dici vel intellegi non potest, sententia opum multitudinem poscente; vereor ne μακρὸν βίον ex πλοῦτον μακρὸν vel βαθὺν βίον interpolatum sit 30. τοῦ γε κερδαίνειν] τοῦ 'πικερδαίνειν?

P. 176, 3. αἰνοῦσιν ἄνοσον ἄνδρα] respicit notissimum scolion ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ 7. ὕδωρ γῆν ἥλιον] ante Grotium ἥλιον γῆν ὕδωρ 11. εὖξαι τί] εὖξαι τ' εἰ A Voss. Tr. εὔξαι τ' εἰ Vind. 13. δικασταὶ] malim βοηθοὶ ex simillimo loco Philemonis supra no. 13

P. 177, 2. Τέλητος] hoc addidi Gesnerum secutus 6. δὲ παρέχειν] δ' ἐπαρκεῖν Nauckius 8. ἀλέας μὲν] μὲν om. A 14. τὴν] γῆν Wakefieldus 15. αὐτὴ] fort. αὕτη, videtur enim Georgia in comitatu Virtutis adfuisse 16. οὐδὲ] οὐδὲν αὐτὴ] malim αὐτῇ scil. τῇ γεωργίᾳ 19. κάλλει καλλ A, κάλλους B 20. δέ τε ὅσα] δὲ τόσα vulgo, δέ τε ὅσα Gaisfordus ex AB, quod cum ferri non possit, scripsi δὲ ὅσα, sed vereor ne aliud quid lateat; ceteri codd.

verba δὲ ὅσα — σωμασκίαν om. 22. γυναιξὶν] malim ταῖς γυναιξὶν 24. πάντα] πάντα τὰ ex AB 26. δέ μοι] rectius δ' ἐμοὶ 32. σῶμα δέδωκας] σῶν δέδωκας libri, σῶμα δέδωκας Gesnerus, σῶμα ἔδωκας Gaisfordus

P. 178, 3. ἀλλ' ἀεὶ δεῖ τινα πρίασθαι το ζῆν] εἰς quod additur vulgo ante τὸ ζῆν om. A Vind. Tr. 10. ἀπώλυτο] A ἀπόλλυτο, unde possis ἀπόλλυται 11. μετ' αὐτοῦ] μεθ' αὐτοῦ 13. ἔρως] ἔρως δ'? 14. ὑγεία] ὑγίεια 16. ἀμφότεραι] ἄμφω ἑταῖραι 28. μένει] βίου alias, v. Nauck. Eurip. fr. 364, 17

P. 179, 5. Πελοπίσι] Πελιάσι Grotius 9—11. ἔστιν — χρεών] separavi a praecedentibus 15. ἀναφαίνουσ'] ἀλφάνουσ' ex cod. Mend. v. Nauck. Eur. fr. p. 364 23. ἂν] ἦν οἴκων] ὄκνων AB, ἡμῶν Nauckius 27. πλοῦτος] πλοῦτός τ' ex A

P. 180, 7. συνεχομένη] συγχεομένη Gesnerus, malim συγκεχυμένη 13. ἀπαιδευσίαν] rectius ἀπαιδεύτῳ δυναστείαν tit. 43, 136 28. κενοτάταις] κενωτάταις 30. φαγέδαιναι] φαγέδαινα ex B

P. 181, 1. τοῖς] τοῖσι 4. 5. σῆμα οὕτως ἐν τοῖς] ἐπιφανέστερον ex tit. 10, 37 Burchhardus, qui acute vidit σῆμα οὕτως ἐν τοῖς repetita esse ex lin. 1 νόσημα οὕτως ἐν τοῖς χρήμασι

P. 182, 25. οἳ δὲ Μενάνδρου] bene om. Vind. 29. τοῦτο δ' ἔμφυτον] fort. corruptum ex δ' ἔμφυτον τόδε vel δ' ἐστὶν ἔμφυτον

P. 183, 2. συνηρεφεῖ] συνηρετμεῖ Dobraeus 3. καὶ τῆς τύχης] tentabam καὶ τῆς τέχνης sc. μαντικῆς, Maehly καὶ δυστυχεῖς 6. Ἴωνι] Ἰνοῖ ex tit. 10, 23 9. σύμμικτα μὴ] v. Nauck. Trag. fr. p. 388 20. δεινὸν] δειλὸν Gesnerus 26. γράφει] γραφὴν

P. 184, 2. ἔχει] ἔχεις 12. Εὐριπίδου Πλεισθένης] haec addit cod. Mend. indicante Nauckio Eur. fr. 633 14. Πλεισθένης] Φοίνικι M Vind. v. Nauck. ad Eur. fr. 810 21. σμικρὰν] σμίκρ' ἂν ex tit. 97, 11 ubi μίκρ' ἂν 22. τροφὴν ἐνοικεῖν] ἄλυπος οἰκεῖν ex l. l. 27. τυφλοὺς — πάντας] πάντας — τυφλοὺς

P. 185, 2. τοὺς] add. Bentleius ἑαυτὸν] αὐτὸν ante

Bentleium 8. οἱ δὲ] Trinc. ἡ δὲ i. e. ἠδὲ 10. αὔτως] αὔτας A

P. 186, 26. Τέλητος] addidi e coni. Gesneri 29. ἐπ' αὐτὸν] ἐφ' αὐτὸν 30. οὐκ ἔχοντας] οὐκ ἔχων τε B, οὐκ ἔχων δὲ Halmius, οὐχ ἑκόντας recte Nauckius

P. 187, 13. πίμπλανται] πίμπλαται 14. πλοῦτος·] corr. πλοῦτος, 15. αὐτοῦ] imo αὑτοῦ 19. προτρέπειν ποιεῖ] προτρέπει Iacobsius 23. ἐξ ὁμόρων] ἐκ τῶν ὁμόρων A 24. ἀπ' οἰκείων] ἀπὸ τῶν οἰκείων A 32. τοῦ βίου] τὰ τοῦ βίου

P. 188, 3. πολλὰ πολλάκις] πολλὰ delet Gesnerus 6. ἑτοιμότεροι] ἑτοιμότερον ex AB 13. ἀφίησι] ἐφίησι 20. ἐρρωμένως] ἐρρωμένος ex A 23. δὲ χείρω ποιεῖ] δὲ ἐχθροποιεῖ Iacobsius, rectius δ' ἐχθρὰ ποιεῖ vel δ' ἐχθίω ποιεῖ 30. 31. λαφύρῳ — πλουσίοις] haec l. 28 post μιμούμενος legebantur, transposui huc cum Gesnero 32. οὐδὲ] οὔτε

P. 189, 4. τῇ πόλει] τῇ πολυτελείᾳ Iacobsius, τῷ πλούτῳ Gesnerus 4. προσιέναι] προσεῖναι Halmius 5. συμφορὰς] διαφορὰς Gesnerus 9. καὶ τοῖς] seclusi cum Gesnero 10. κεχαρισμένοις] -μένην Gesnerus τοῦ πλουσίου] πλουσίου ex A 11. 12. ἂν μὴ — τυγχάνωσι] ἂν μὴ γένηται πάλιν κἂν ἄλλοι τυγχάνωσιν, ὁ μὴ τυχὼν (vel ὁ ἀτυχῶν) ἐγκαλεῖ? 15. ἐν τῷ] μὲν τῷ 21. ἦν, δι' ὃν] ante Iacobsium ἥδιον διὰ κέρδος] delet Gaisfordus 31. καλουμένους] καμουμέναις A, καμουμένους Duebnerus τοσαύτη] τοσαύτῃ Gesnerus

P. 190, 1. ἀμέλεια] ἀμελείᾳ Gesnerus 3. ὡς ἃ] ante Gaisfordum ὡς δὲ ἐλπίζουσιν. οὐκ] ἐλπίζουσι. διὸ οὐκ? 6. πόνων] add. Duebnerus 7. ἀλλὰ] ἀλλ' ὃ A, ἀλλ' ᾧ Duebnerus

P. 191, 1. ἄλλας] λοιπὰς ex AB 16. εὔκρας] ante Valckenarium εὔκρατος ἐγένεθ', οἷς] ante Musgravium ἐγένετο 23. μή μοι] separavi a praecedentibus, v. Nauck. Eur. fr. 461

P. 192, 6. τοὔνεχ' ὃν σέβειν πρέπει] v. Nauck. Eur. fr. 421 12. 13. οὕτω — αἴτιος] separavi a praegressis 26. ἀλλὰ] ita Grotius, vulgo ἃ δέ, ἃ δεῖ codd. locus non-

dum sanatus 28. 29. ὁ μὲν οἶνος — τρόποις] haec in A iterantur post n. 15 cum lemmate ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων

P. 193, 6. ἡγεῖσθαι] ἡγεῖσθε ex Isocrate 15. κρείττω] malim κρεῖττον

P. 196, 4. Κύρου] Κινύρου Valckenarius 6. πιστεύομεν] πιστεύσομεν 9. εἰς] ἐς 13. ἀχρεῖον] ἀχρήιον 14. πάντως] παντὸς Halmius

P. 197, 6. μὲν δὴ] μέντοι ex A τινὸς] τινὶ? 9. εὐκταῖον] εὐκτέον Halmius 20. δὲ ἐκ] δὲ ὁ ἐκ B

P. 198, 7. γὰρ] delet Porsonus 14. Πολυείδῳ] Πολυίδου ex Trinc. 15. δοκεῖς] δόκει ex Trinc.

P. 199, 1. Πολύμωδος] Πολύμνιδος ex Aeliano

P. 200, 2. ἐπήνεγκε] ἐπῄνεσε Cobetus 5. τοῦτο] τοῦτον 6. ὀρθοῦ· καὶ γὰρ] ὀρθοῦσι γὰρ καὶ Trinc. ὀρθου (sic) γὰρ καὶ Vind. unde suspiceris Eratosthenem scripsisse ὄρθρου γὰρ καὶ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι 10. πενιτεύειν] πενητεύειν ex A εὐνομία — ἀπορεῖσθαι] ἀνομία — εὐπορεῖσθαι Nauckius 25. πρὸς] πως Nauckius

P. 201, 5. προσγένηται] περιγένηται Nauckius 7. ζητεῖν ἔτι] ζητεῖν τι 12. σκυτίῳ] σκυτείῳ 20. γράφειν] γράψειν Pflugk. sched. cr. p. 28 εἰς σὲ] πρὸς σὲ Cobetus p. 205

25. ὁ ἄσιος] ὁ Ἄσσιος scribendum esse et Cleanthem intellegendum esse docui in Schneidewini Philol. vol. I (1846) p. 373. quod ignorabat Cobetus apud Hirschigium Miscell. Philol. Trai. ad Rhen. 1849 26. μηδὲν] μηδέν οἱ 27. ἐν τῷ νῦν πολέμῳ] intelligit opinor bellum Chremonideum, de quo v. nos l. l. 28. ὁ πλούσιος] ὁ Λούσιος vel simile quid scribendum videtur; cf. quae dicta sunt a me l. l. 31. εἰς ἓν] εἰς ἕν' apud Sophoclem

P. 202, 2. κἂν] ἐὰν? 8. δικαιότατ' ἂν] δικαιότερ' ἂν posui, δικαιότερον sine ἂν Gesnerus

P. 203, 6. φρονῶν δ'] om. δ' Stob. 97, 16 αἰδοῦς] αἰδοῦς δ' e Stob. l. l. 14. αἰσχίστης] ἐχθίστης Bergkius 15. 16. hos versus a praegresso separat Musgravius 16. οὐδενός γε χρημάτων ὕπερ] οὐδὲν χρημάτων ὑπέρτερον Pflugkius 24. ὅστις — βούλεται] eundem hunc versum infra n. 20 legi annotavit Gaisfordus ὢν ζῇ] ὢν ζῆν libri

omnes παρ' ὃ ζῆν] παρ' ὃ ζῇ Nauckius 27. Διφίλου] Σοφοκλέους Brunckius

P. 204, 1. Σοφοκλέους] Διφίλου Brunckius 3. separavi a praecedenti; γὰρ post πενίας inserit Grotius 7. 8. ὁ γὰρ — φέρει] separavit haec a praegressis Cobetus 10. ἀεὶ] αἰεὶ 11. Κράντωνος] "Cratonis alias Crantonis" Gesnerus; Maximus Conf. II 571 Κράτωνος, unde Bergkius PL. p. 1081 Κρίτωνος. praetuli Κράντορος cll. tit. 97, 6. cf. Hist. crit. p. XI 16. ἃ] ὦ ex AB

P. 205, 10. ἐστι· τῆς π. ὁ λύχνος] ἐστι τῆς π. λύχνος, cf. Com. gr. ed. minor p. XVII 16. τότ' αὐτὸν] τόθ' αὐτὸν 18—21. hos versus separavit a reliquis Grotius 23. ἀσθενῆ] εὐσθενῆ Cobetus 28. τὸ τέλος] nox quo pacto pauperibus *finis* dici possit, vix intellegas; fort. ὄφελος scribendum

P. 206, 6. λόγον] τρόπον Cobetus 8. πενίαν τ'] τ' omittunt codd. omnes, unde suspicari possis h. v. a reliquis separandum esse; praecedere potuit apud poetam θέλοιμ' ἔχειν 10. κακόν τι βούλευμ'] τι om. A, unde Nauckius κακὸν βοήθημ', verum puto quod Clemens habet κακόν τι παίδευμ' 21. Θεόγνιδος] v. Bergk. PL. p. 345 27. ἁρμοδία] ἁρμονία ex B

P. 207, 5. δὲ] add. Grotius 16. Ἱππώνακτος] v. Choliamb. poet. p. 133 19. γνῴη] γνοίη ex Athenaeo 25. καθεύδειν· ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινά] καθεύδειν μᾶλλον ἢ πτωχῶν τινα? 27. ποιοῦντας] πονοῦντας Geelius 30. ἡγεῖσθαι] τίθεσθαι Valckenarius, videtur aliud quid latere

P. 208, 4. θεοῖσι] θεοῖς libri, θεοῖσι Athenaeus, τοῖς θεοῖσι Grotius, τοὺς θεοῖσι ego μικρὰ χειρὶ] χειρὶ om. Athenaeus, nec ferri potest 14. ἐν κρίνω] ἐγκρινῶ Piersonus νίκαν] νικᾶν ex B 18. ἀλγεῖ — ἀλγύνεται] v. Nauck. Eurip. fr. p. 353 21. ζεῦγμ' ἂν] ζεῦγλαν Salmasius ἀσχάλλῃ] ἀσχάλλει Salmasius 25. φρενῶν] φρονῶν e tit. 96, 1 αἰδοῦς] αἰδοῦς δ' ex A et Tr. 30. μεμνήμεθ'· οἷος] μεμνήμεθ' οἷον Nauckius 31. ποτέ] βίῳ Nauckius e Ioh. Damasc.

P. 209, 1. εἶχ' ἔμ'] εἶχέ μ' ex B 3. πράξων] πράσσων Herwerden 4. πρῶτον μὲν] huic nil respondet in

seqq. ut post 6 aliquid excidisse suspicer hoc sententiae progressu: primum frugalitati operam dare vel maxime, tum nulla temporum ratione habita et hieme corpus exercere et aestate solis ardores ferre; at fortasse v. 7 scribendum ἔπειτα δ' ἀσκεῖν 15. τοὺς μὲν] μὲν accessit ex A, malim μὲν τοὺς, vel cum Bentl. τὸ πρότερον τοὺς πένητας μόνον] μόνους ex B 18. νυνὶ] ante Bentleium νῦν 19. δὴ τὸν βίον ὁρῶ] Bentleius νὴ τὸν Δία διορῶ, quo adiutus posui νὴ τὸν Δί' εἰσορῶ 21. Φιλήτου] Φιλήμονος Grotius 23. τ' ἐπήρειάν τε καὶ] v. Com. gr. IV p. 35 24. κἀνοχλήσεις] ante Bentl. καὶ ὀχλήσεις 25. πράξεις — βίου] aut hic versus aut superior fortasse delendus est 26. ἔπειτα] εἶτα libri, ἔπειτα Bentleius εὐθὺς] εὐθύς τις 27. καταλείψας] si Philemonis est, malim καταλιπὼν 28. ἡδέως ἔχω] ἡδέως ἔχει? 30. καὶ — πράγματα] fortasse delenda sunt με πλοῦτον] πλοῦτόν με Bentleius .

P. 210, 2. ὡς] ὃς AB Tr. 3. δὲ πλουτῶν] δ' ἐν πλούτῳ τοσοῦτον] fort. novum fragmentum est 4. ἀνὴρ οὐδεὶς] οὐδεὶς om. A Trinc. 7. Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους] seclusi cum Valckenario, Calliam potius designari monente 15. τέχνας δεινοτέρους] τύχας δειλοτέρους Cobetus 18. χαλεπὴ — φρονεῖν] separavi haec a praecedentibus 21. ὀνόματα libri 22. οὖν libri ἐνδέων] ὁ ἐνδέων 25. 26. σμικρὴ — ποιέει] coniunxi haec cum superioribus; atque ita etiam Antonius Mel. indicante Mullachio p. 263 25. σμικρὰ et πενίαν libri

P. 211, 12. οὐδὲ ἥδιον] οὐδὲν δι' ὧν vulgo, οὐδὲν δι' ὃν codd. correxit Gaisfordus 17. ὃς] ὅστις ex A 22. προσχεῖν] προσσχεῖν 25. μὴ φεῦγε πενίην ἀλλ' ἀδικίην] videtur hoc Democriti dictum esse, quo pro exemplo usus erat Hypsaeus, quem non ionice scripsisse reliqua fragmenta a Stobaeo servata ostendunt; similiter Zeno infra p. 233, 8 Hippocratis dictum orationi suae immiscuit. 27. ἐπαινετῶς] ἐπαινετὸς A, unde scribendum videtur οὐδ' ὅτι πλούσιος ὢν βιοῖ ἐπαινετός 28. ἐν ἐπιτομῇ] ἐπιτομή ex Vind. ἐπιτομῇ Trinc.

P. 212, 4. ἀλλὰ χαμαὶ ἐκάθητο] haec vulgo ut homerica cum sequentibus verbis (Il. χ' 414 cll. ω' 164) male coniunguntur; sunt autem Teletis: nec quae proxime ante-

cedunt πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων sic apud Homerum scripta memini 8—10. ἀγροῦ — παρτίθει] homerica haec cum orationis cursum turbent ut ex margine illata seclusi 11. ξηρανεῖ] ξηραίνει? 12. τὰ ἐκείνου] excidisse videtur ἀφανίζουσι vel αναλίσκουσι vel tale quid 17. δυσελπιστία] δυσπληστία? sed cf. p. 213, 28. 19. καὶ] οἱ πλούσιοι add. AB 21. κληθῇ — ἀπολαύει, αὐτὸς δὲ ἔχων] κληθῶσι — ἀπολαύουσι, αὐτοὶ δὲ ἔχοντες AB 22. παρέχοι, ἀλλ' ἐπιθυμῶν στραγγεύεται] παρέχοιεν, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες στραγγεύονται AB 23. αὐτὸν] τὸν πλούσιον AB 26. ἐρωτᾶν] i. e. *syllogismo utuntur*, male Valckenarius ἃ ἐρωτᾷς 28. ἀπολύει] fort. addendum οὐδὲν ἄρα ἐνδείας οὐδὲ σπάνεως ἀπολύει

P. 213, 1. τὸ] ἢ τὸ? 6 et 7. αὑτῶν] αὐτῶν 8. δῴη] δοίη 9 καὶ μὴ ἔχειν] haec addidi e coni. Gesneri 11. ἀποκείμενον] ἀποκείμεναι e Vind. Trinc. αὐτὰς δὲ] fort. excidit λόγος 14. τὸν ὀφθαλμὸν] hoc melius legeretur l. 13 post ἀποκεῖσθαι 15. ἧς οὐ μὴ γεύσηται] haec ante Gesnerum lin. 16 post περιστέρια legebantur 16. lacunam ita supplevit Porsonus ὥσπερ ἂν εἴ τις Σύρῳ διδοίη Αἰγυπτίῳ] Αἰγύπτιον AB 20. δειλίαν] δια δειλίαν AB, unde possis νὴ Δία δειλίαν 21. ἔλεγον fort. delendum coll. p. 215, 22 ἐκεῖνοι] hoc addidi ex A 25. καὶ προϊεμένους] καὶ om. A Vind. Trinc. unde etiam προϊεμένους delendum suspicor 27. οὕτως] οὕτως καὶ ex AB 28. δυσελπιστία] v. ad p. 212, 17

P. 214, 2. οὐχ] οὐχὶ ex A 6. ἐπιποθήσεις] ἔτι ποθήσεις? 8. καὶ] ὡς? 12. τὸν] τὴν? 14. κεῖνός] ἐκεῖνός e marg. Gesn. κείμενός libri 18. πρὸς τὸν] τὸν om. AB 21. Ἀκαδημίαν libri 28. μηδενὸς] οὐδενὸς ex A Vind. 29. τότε] τοῦτο ante Wyttenbachium 32. ὅπως] ὀπώρα καὶ Wyttenbachius

P. 215, 1. ὑποδοχὰς] εἰς ὑποδοχὰς Halmius ἵνα πολυτελῶς] ἵνα πολυτελεῖς ὦσι Halmius, ἵνα πάντα πολυτελῶς Wyttenbachius 5. λαχανίοις] λαχάνοις AB ἐπιποθῶν] ἔτι ποθῶν? 12. μαινίδων] μὲν εἰδῶν ante Valckenarium ἀποπυρὶν] ἀποπυρίδα 19. Μάνητος] Μανέντος vulgo, Μάνητος Valckenarius, Μάνους AB, qua de forma cf. Com. graec. II p. 398

P. 216, 6. *προσσπεύδει*] *πρὸς σπεύδει* 12. *τοιούτων*] *τῶν τοιούτων* 19. *πολλὰ ὧν βούλονται*] *πολλὰ γὰρ βούλονται* vulgo, *πολλὰ ὧν βούλονται* AB, *πολλὰ ἂν βούλωνται* Vind. fort. *πολλὰ ὧν οὐ βούλονται* 24. *ὄντι γὰρ*] *γὰρ* om. cum A Vind.

P. 221, 17. *δρᾷ*] *δρᾶν* ex A Vind. *οὐδεὶς*] *δὲ πᾶς* ex tit. 121, 25 18. *βλέπει*] *ῥέπει* ex tit. 121, 25

P. 222, 2. *μακαριώτατα*] *μακαριώτερα* Grotius 7. *αὐτῷ*] addidisse videtur Gesnerus 11. *ὀργίζομεθ'*] *ὀργιζόμεσθ'* *ἂν*] *ἐὰν* ex A *σφόδρα*] hoc seclusi 16. *παντογενὴς*] *παντοτελὴς*? 18. *τὰ κακὰ*] *τά γε κακὰ* Hermannus 21. *ποίημα ἢ*] *ποίημ' ἢ* Hermannus, *τι πρόβλημ' ἢ* Nauckius 28. *γράφοντι*] *τι* add. Hermannus

P. 223, 2. *καὶ δίκαιος*] *καὶ* delevit Hermannus *ἐὰν ᾖ*] *ἂν ζῇ* Hermannus 3. *μερίδα*] *μερίδ' ἢ* Hermannus 14. *πάλι*] ante Grotium *πάλιν*

P. 224, 16. *ἐγγόνοισιν*] *ἐκγόνοισιν*? 18. *θρήνων*] hoc addidi e Vind. 19. *ἐγένοντο* libri 21. *οὐδὲ* libri 22. *τελέσαντες*] *τελέσσαντες* Bergkius 25. *ὅπῃ*] *ὅκῃ* Ahrensius 26. *νοῦς*] *νόος* libri omnes *ἐφήμεροι*] *ἐφημέριοι* Vind. Tr. malim *ἐφ' ἡμέρην* 27. *ἀεὶ βροτοὶ δὴ ζῶμεν*] *ἅδη βοτὰ ζώομεν* A, *δη βροτοὶ ζώομεν* Vind., *δὴ βροτοὶ ζώομεν* Trinc., *δὴ βροτοὶ ζώομεν ἀεὶ δὴ βοτὰ ζώομεν* Gesnerus, *ἃ ἀεὶ δὴ βότ' αἰεὶ ζῶμεν* Bergkius, alii aliter; interim reliqui quod Grotius posuit; tentabam *αἰεὶ βότ' οἷα ζῶμεν* vel *ζόομεν*, *in diem semper sicut pecudes vivimus*. *ζόομεν* bisyllabum est, ut *νόος* in superioribus monosyllabum 28. *ὅπως*] *ὅμως* A p. m. *ὅκως* Ahrensius

P. 225, 1. *μένουσιν ἐλθεῖν*] pro *ἐλθεῖν* Bergkius *ἔλδωρ* 2. *νέωτα*] *ἐς νέωτα* conieci Com. gr. IV p. 717 3. *πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν*] *πλούτῳ τε καὶ θεοῖσιν* tentabam olim, nunc nescio an scribendum sit *πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν ἴξεσθαι φλέων*. 6. *θνητῶν*] *βροτῶν θνητῶν* A, quae mera est dittographia *Ἄρεϊ*] *Ἄρει* Brunckius 9. *πορφυρῆς*] *πορφυρέης* Schneidewin 10. *μὴ δυνήσωνται*] *ἡδὺ νώσωνται* Bergkius; ac sane tale quid sententia postulat: sed pro *νώσωνται* malim *μήσωνται* 11. *ἅψαντο*] *ἥψαντο* ex B 15. *δέ μοι*] *δ' ἐμοὶ* Brunckius 17. *ἔχοντες*] *ἔδον-*

τες suspicabar Com. gr. IV p. 717 25. λαβοῦσα] v. Com. gr. IV p. 33 26. τὸ κατὰ χρέος] fort. τὸ κατάχρεων ἐκτίει] ἐκτίνει ex AB 29. καὶ δὴ] δὴ om. AB μὲν] 30. ἐν αὐτῇ] ἑαυτῇ Grotius, ταύτῃ A

P. 226, 6. πᾶς] πᾶν τρόπον οὗτος] τρόπον τινὰ 8. ὑγιαίνει] ὑγιαίνειν AB, unde ὑγιαίνων scripsi 20. ἢ τὸ] ἤτοι Nauckius 27. μωρὸς libri 30. βροτοῖς] βροτοῖσιν e Vind.

P. 227, 2. ἥκιστα libri 7. προσωδιῶν] προσοδίων 10. ἐπινικῶν] ἐπινίκων 19. τούτου — δοκεῖ] τοῦτον — δόκει Schneidewinus 23. μιν] μὴν 28. γηρασσέμεν] γηρασέμεν ex Vind.

P. 228, 1. νηπίοις] νήπιοι οἷς Ursinus 6. 7. ποτὲ μηδὲν ἔσεσθαι] μόνῳ μηδέποτ' ἔσεσθαι?

P. 229, 22. deest vulgo lemma, at Vind. ἱππο, unde Nauckius Ἱππολύτῳ restituit et supplevit Εὐριπίδου fragm. 447. fort. tamen Hippothoi nomen latet, cf. quae dixi p. III 25. χορὸς] addidi ex Vind. 26. δ' ἀνθρώπου] γὰρ ἀνθρώπου Bergkius ζωὰν] ζόαν Bergkius 29. ἐν ταυτῷ] add. ex Vind.

P. 230, 9. ἐφήμερα] ἐφ' ἡμέρᾳ Lobeckius, unde ἐφ' ἡμέραν Dindorfius

P. 231, 4. ταῦτα] πάντα Sauppius 18. μήποτε] μηδέποτ' 20. παραγίνεται] περιγίνεται? 22. Σιμωνίδου] cf. lit. 121, 1

P. 232, 1. συνειδήσει libri 2. 3. ταραχαῖς — φόβοις libri 4. μυθέοντες] μυθοπλαστέοντες ex lit. 120, 20 14. ᾗ] ἣν omnes libri praeter B 23. πρὸς] περὶ 24. ἐπιμελῆται] ἐπιμέληται vel ἐπιμελέηται μετρῆται] μέτρια 24. 25. ἀναγκαίοις ἡ ταλαιπωρίῃ] A ταλαιπωρέῃ, unde posui ἀναγκαίοισι ταλαιπωρέῃ 26. Ἑρμολόχου] Ἑρμολάου Vind. Trinc. Ἑρμοδότου conieci Exerc. in Athen. I p. 41. Σιμωνίδου volebat Pflugk. schedis crit. p. 19 27. ἀτέκμαρτος ὁ πᾶς] ἀτέκμαρτος βροτῶν ὁ πᾶς Pflugk. 30. ὁ θάνατος ὅπῃ] θνατὸς ὅπᾳ Pflugkius

P. 233, 1. ἐν κινδύνοις] ἔν γε κινδύνοις Bergkius omisso θνατούς, alia Pflugkius tentavit 2. ἀντιπνέει]

ἀντιπνεῖ Bergkius ἀτυχίας] εὐτυχίας Pflugkius, voluit sine dubio εὐτυχίαις, ut Bergkius edidit 19. οὐδὲν] ὅδεν οὐδε A, unde posui ὃ δὲ οὐδὲν 23. ἐπισφαγέντα] ἀποσφαγέντα? 30. αὐξηθέντα] ἀεξηθέντα ex Vind. B, ἀεξυνθέντα Trinc.

P. 234, 1. τέλος ὕστατα] alterutrum abundat 3. αὐτᾶς] αὖτις Badham τοῦ ἀδήλου] τῷ ἀδήλῳ 4. θνατὸν] ὁρατὸν Badham 5. ἀνταποδόσει libri 6. ὕβρει] ὕβρι 8. καὶ βίον βαθυπλούτων] ita ABVind., καὶ βίον βαθὺν πλουτεῦσαι vulgo, καὶ βίῳ βαθυπλούτῳ coni. Gaisfordus, malim ἐς βίον βαθύπλουτον 10. εἴτω δεῖ] ἴστω δ' εἰ ex AB, ἴτω δ α Vind., οὕτω δὴ Gesnerus, indicavi lacunam 11. πρώτῳ] πράτῳ 14. ἀτυχέες] i. e. ἄκληροι 15. γενόμενοι] lacunam quam indicavi ita supplendam suspicor γενόμενοι [ἀπέλαυσαν, τοὶ δὲ τελευταῖοι κόρῳ καὶ ὕβρι] διέφθειραν 16. διοικημένα] δεδιοικημένα ἄφθαρτα δὲ ὄντα] ἄφθαρτα ἐόντα 18. ὄντα] ἐόντα 20. 21. βίου ἀνθρωπίνου libri 25. συγκρῖναι] ἐγκρῖναι 30. παιδοτροφίαν] ante Wyttenbachium παιδοποιίαν

P. 235, 4. ἡλικία] ἡλικίαν AB 5. 6. ὑπὸ — μαστιγοῦται] seclusi praeeunte Wyttenbachio 10. παρατηρεῖται] fort. ante μαστιγοῦται transponendum

P. 240, 8. κὰκ τοῦ] κὰν τῷ Bentleius . 11. ἐάν] ἄν 14. ἔνεστι] ἕν ἐστι Erfurdtius diu ante Gaisfordum τουτί] τόδε B, βροτῷ Nauckius

P. 241, 1. τοῦ αὐτοῦ] hoc abest vulgo Ἀνδρομάχῃ] hoc accessit e Vind. 6. οὐδὲ μέχρι] Gaisfordus οὐδ' εἴ γε μέχρι, v. Com. gr. IV p. 525 sq. 13. λογισμὸς] λόγος Porsonus 18. ἀνθρώπων] ἀνθρώποις Clericus

P. 242, 11. Γάλακτος] Γαλάταις vel Γαλατείᾳ? v. Hist. Com. p. 467 20. τι] τοι A πολύπουν] πολύχουν Toupius, si quid mutandum malim οὕτω πολύπονον 26. ὀνόματ'] ante Gaisfordum ὀνόματα δ'

P. 243, 1. λυπηρὸν] λύπη γὰρ Toupius 2. πονηροὶ ζῳγράφοι] πονηρῷ ζωγράφῳ ante Grotium, πονηρῷ ζωγράφω Toupius; nihil huc facit adscriptus a Gaisfordo locus

Chrysostomi 4. Ἀρίστωνος] Vind. ἀριστως i. e. Ἀριστωνύμου 5. Μεγαρίτης] μεγαρι Vind. hinc scripsi Μεγαρικός, ut philosophus de secta Megaricorum intellegatur 7. αὐτοῦ] αὐτ Vind. unde αὐτῶν scripsi 7. 8. ἕτεροί εἰσι] ante Gaisfordum ἕτεροι εἶναι, Vind. ἕτεροί ∧ 9. ἑαυ τοῖς] ἑαυτοὺς 10. Εὐφράντου] Εὐφράτου scripsi, ut intellegatur Euphrates philosophus notissimus, de quo cf. Plinii Ep. I, 10. 11. Εὐφράντης] Εὐφράτης ex B 12. τυραννικὰ] τετυραννικὰ Trinc. 17. μὴ] μηδέποτε ex A

P. 244, 7. μὴ 'πίτακτα] μὴ 'πιτὰξ τὰ Nauckius 9—12. νόσοι—θεοί] hos versus cum praecedentibus coniungit Vind., quem secutus est Nauckius 17. Ἰταλικῶν θεαμάτων] deest tota ecloga in A. pro θεαμάτων Vind. et Voss. habent θαυμάτων, quod recepi; praeterea si Heliodori carmen Ἰταλικὰ θαύματα inscriptum fuit, non intellego quo pacto in nova operis parte poeta Ἰταλίης οὐ πολλὸν ὑπερστείχοντι κολώνην dicere potuerit; quare ἰατρικὰ θαύματα carminis titulum fuisse mihi persuasi, cui opinioni mirum quantum favet eclogae a Stobaeo servatae argumentum; nec iam dubium mihi quin Heliodorus hic noster medicus fuerit non diversus ab eo, cuius versus aliquot ex Apolyticis affert Galenus. cf Anal. Alex. p. 384 20. Γαυρείην] libri γαυρέην, Grotius Γαυρείην, quae forma cum nullo exemplo muniri possit repugnetque legi qua gentilicia locorum Italicorum formantur, non dubitavi Γαυρανὴν reponere; nimirum γαυρέην ex γαυραίην, hoc autem ex γαυρανὴν corruptum est 25. αὔτως] αὐτὸς libri, αὔτως Scaliger 26. λίην ἀραρόσι] Gaisfordo verae lectionis, quae interciderit, interpretatio videtur; ἀραρῶσι scribendum esse ostendi Anal. Alex. p. 383 27. δύεται] δεύεται 28. ἄλγεος εἴη] Gesnerus qui post ἄλγεος inseruit αἴτιον, et sententiam et versum restituit, sed male consuluit syntaxi; scripsi ἄλγεος αἴτιόν ἐστιν. nimirum in fine truncati versus scriptum erat αιτι, quod proclivi errore in εἴη abiit 29. κε λημηρὴ] vulgo κενημηρή, κιμμερίη Scaliger, Vind. et Arsen. κελημηρή, quod κε λημηρῇ scripsi l. l. λελυσμένος] κεκαλυμμένος Gesnerus, κεκλεισμένος Scaliger, pro quo malui πεπυκασμένος, aliis fort. placebit quod Cobetus VL. p. 223 coni. εἰλυμένος

P. 245, 1. οἶδος] ante Scaligerum ὄιδος, Voss. et Ars. ὄιος, Salmasius εἶδος περιβριθῆ] vitiosae formae exemplum olim apud Alciphronem legebatur; scripsi περιβρίθη 4. ἔκθεται] tentabam olim εἴκαθεν, sed recte ἄλθεται Lobeckius ad Ai. p. 182 24. ἐν οἴνῳ] ἐν om. AB 24. ὀφθαλμοῖς] ὀμφαλοῖς Gesnerus

P. 246, 6. ἐν ὄρει — καλουμένῳ] ὄρος ἐστὶ — καλούμενον ex A ἐν ᾧ] add. ex A 17. 18. παρὰ τὸ τῷ Ῥ. ἡρμ. τ. πρ. εἰλ.] τὴν πρ. δὲ εἰλ. π. τὸ ἡρμ. τ. Ῥ. ex A 21. καλούμενος] προσαγορευόμενος ex A Vind. 21. 22. δὲ ὁ ἰχθὺς] add. ex A

P. 247, 1. τῆς Αἰτ. π. ἐστι] π. ἐστι τῆς Αἰτ. ex AB 25. ἀγωγῆς] συναγωγῆς e Plutarcho 27. ἐν Τίγρει ποταμῷ] Τίγρης ποταμός ἐστι ex A 27. 28. γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ] haec add. ex A

P. 248, 3. ἐν Ἰνδῷ ποταμῷ] Ἰνδὸς ποταμός ἐστι ex A δ' ἐν αὐτῷ] haec add. ex A 4. καρπύτη] καρπύλη ex AB Vind. et m. Gesn.

P. 249, 4. ὡς] ἃς Gesnerus 12. γίνεσθαι ἔφη] ἔλεγε τίκτεσθαι ex A

P. 250, 3. ψυχροῦ] hoc addidi 24. βίῳ] addidit Koenius 26. δέον — οὕτως] Wyttenbachius δεῖν οὖν ἔτι παῖδας ὄντας 28. εἰδέναι] ante Koenium εἶναι 30. ἀφίκηται] fort. τις addendum aut hic aut ante εἰς τοῦτο

P. 251, 3. οἴεσθαι] οἱ ταῖς libri, οἴεσθαι Gaisfordus, οἷόν τε Wyttenbachius 5. γίγνεσθαι] ante Wyttenbachium γίνεται 16. καὶ ὑποτρίμματα libri κατὰ τὸν κωμικὸν] om. A et Tr. 28. ἐθάδας] τῆς Ἄδας A m. s. et B e Plutarcho 30. ἄγειν] om. A Trinc.

P. 252, 15. διώνυχος] δι' ὄνυχος

P. 254, 2. ἀκμῶν] ἀγμῶν Gesnerus 4. φύσεων] φυσῶν Gesnerus 7. ἔτι] ἔστι Gesnerus 13. φυκώδη] φυσώδη Gesnerus

P. 256, 25. ἄνεισι] ἀνίασι Nauckius

P. 257, 16. ἀπεῖναι] ἀπιέναι Gesnerus

P. 258, 3. δὲ om. Trinc. 16. ἀλλοτρίωται] ἠλλοτρίωται e Vind. 20. ἐμφανίζουσαι] ἐμφανίζοντα Gesn.

P. 259, 12. ἀπὸ] ὑπὸ 13. ἀπωθουμένου] ἀπαιθου-

μένου ante Gesnerum, *ἀπηθουμένου* Bernardus ad Nonn. I p. 96 19. *ὑπὸ*] *καὶ ὑπὸ* ex B, ut voluit Gesnerus 21. *διαμύξαι*] *δεῖ ἀμύξαι* Emperius 31. *δι᾽ ὑγρότητα*] *διὰ ξηρότητα* Gesnerus

P. 260, 10. 11. *πάντες*] *πάντων*? 30. lemma add.
τ δ
ex Vind., in quo *Πλάτων εκ ἀρχι* scriptum est

P. 263, 16. *ἔσται*] *ἔστι* Gesnerus

P. 264, 4. *ἐγκειμένας*] *προκειμένας* Gesnerus, *ἐκκειμένας* Gaisfordus 7. *ἐν τῷ ἀέρι*] abundare videtur Gaisfordo 10. 11. *περικυκλεομένας*] *περικυκλευομένας* BVind., quod recipiendum erat 19. 20. *ἤτε μὴν*] *μὴν* om. AB, itaque possis *ἢ δὲ* 25. *αὐτοῦ*] *οἰκείαν* ex AB 26. *αὐτὰ*] addidi ex AB

Scribebam Berolini m. Aug. a. MDCCCLVI.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΓΑΜΟΣ. ΞΖ.

---

1 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Μεγάλη τυραννὶς ἀνδρὶ τέκνα καὶ γυνή.
ἴσην γὰρ ἀνδρὶ συμφορὰν εἶναι λέγω,
τέκνων θ' ἁμαρτεῖν καὶ πάτρας καὶ χρημάτων
ἀλόχου τε κεδνῆς· ὡς μόνων τῶν χρημάτων ...
ἡ κρεῖσσόν ἐστιν ἀνδρί, σώφρον' ἢν λάβῃ.

2 *Εὐριπίδου.*

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή.

3 *Ἀπολλωνίδου.*

Φεῦ φεῦ γυναῖκες, ὡς ἐν ἀνθρώποις ἄρα
οὐ χρυσός, οὐ τυραννίς, οὐ πλούτου χλιδὴ
τοσοῦτον εἶχε διαφόρους τὰς ἡδονάς,
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ γυναικὸς εὐσεβοῦς
γνώμη δικαία καὶ φρονοῦσα τἄνδικα.

4 *Θεόγνιδος* (1224).

Οὐδέν, Κύρν', ἀγαθῆς γλυκερώτερόν ἐστι γυναικός·
μάρτυς ἐγώ, σὺ δέ μοι γίγνου ἀληθοσύνης.

5 *Σοφοκλέους.*

Τίς δ' οἶκος ἐν βροτοῖσιν ὠλβίσθη ποτὲ
γυναικὸς ἐσθλῆς χωρὶς ὀγκωθεὶς χλιδῇ;

6 *Ἀπολλωνίδου.*

Γυναικὸς ἀρετὰς ἀξίως ἐπαινέσαι
σοφοῦ τινος γένοιτ᾽ ἂν ἵστορος λόγων.

7 *Εὐριπίδου Ὀρέστου* (1204).

Ὦ τὰς φρένας μὲν ἄρσενας κεκτημένη,
τὸ σῶμα δ᾽ ἐν γυναιξὶ θηλείαις πρέπον.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἰκοφθόρον γὰρ ἄνδρα κωλύει γυνὴ
ἐσθλὴ παραζευχθεῖσα καὶ σώζει δόμους.

9 *Μενάνδρου.*

Ἕν ἐστ᾽ ἀληθὲς φίλτρον εὐγνώμων τρόπος·
τούτῳ κατακρατεῖν ἀνδρὸς εἴωθεν γυνή.

10 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Τῶν γὰρ πλούτων ὅδ᾽ ἄριστος,
γενναῖον λέχος εὑρεῖν.

11 *Μενάνδρου.*

Οἰκεῖον οὕτως οὐδέν ἐστιν, ὦ Λάχης,
ἐὰν σκοπῇ τις, ὡς ἀνήρ τε καὶ γυνή.

12 *Ἀλεξάνδρου.*

Ταμιεῖον ἀρετῆς ἐστι γενναία γυνή.

13 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκέτ᾽ ἔστ᾽ ἐλεύθερος·
ἀλλ᾽ ἕν γ᾽ ἔχει τι χρηστόν· ἐν κήδει γὰρ ὢν
ἐσθλῷ δέδοικε μηδὲν ἐξαμαρτάνειν.

14 *Ἱπποθόωντος.*

Ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνή.

15 *Εὐριπίδου Φρίξῳ.*

Γυνὴ γὰρ ἐν κακοῖσι καὶ νόσοις πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ' ἢν οἰκῇ καλῶς
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ'· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

16 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος.*

Σπαρτιατῶν νόμος τάττει ζημίας, τὴν μὲν πρώτην ἀγαμίου, τὴν δευτέραν ὀψιγαμίου, τὴν τρίτην καὶ μεγίστην κακογαμίου.

17 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἐπύθετό τινος διότι οὐ βούλεται γῆμαι· τοῦ δὲ φήσαντος "ἐὰν μὲν καλὴν γήμω, ἕξω κοινήν, ἐὰν δὲ αἰσχράν, ἕξω ποινήν" "οὐμενοῦν" ἔφη "ἀλλ' ἐὰν μὲν καλὴν γήμῃς, οὐχ ἕξεις ποινήν, ἐὰν δὲ αἰσχράν, οὐχ ἕξεις κοινήν."

18 *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Πολλάκις γὰρ γυνὴ καὶ παῖδας ὑπερεβάλετο εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ γὰρ τοῦ βίου κοινωνία ἰσχυροτέραν τὴν φιλίαν ποιεῖ τῶν τεχθέντων ἅπαξ.

19 *Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατὰ Νεαίρας* (1386, 19).

Τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκα ἔχομεν, τὰς παλλακὰς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν.

20 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν γάμος.*

Ἄλλου δέ τινος φήσαντος, ὅτι ἐμπόδιον αὐτῷ δοκοίη εἶναι τῷ φιλοσοφεῖν ὁ γάμος καὶ ὁ σὺν γυναικὶ βίος, "Πυθαγόρᾳ μέν" εἶπεν ὁ Μουσώνιος "οὐκ ἐμπό-

διον ἦν, οὐδὲ Σωκράτει οὐδὲ Κράτητι, ὧν ἕκαστος συνῴκησε γυναικί· καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν ἄμεινον ἐκείνων ἑτέρους φιλοσοφήσαντας. καίτοι γε Κράτης ἄοικός τε καὶ ἀσκευὴς καὶ ἀκτήμων τέλεον ἦν, ἀλλ' ὅμως ἔγημεν· εἶτα μηδ' ὑπόδυσιν ἔχων ἰδίαν, ἐν ταῖς δημοσίαις Ἀθήνησι στοαῖς διημέρευε καὶ διενυκτέρευε μετὰ τῆς γυναικός· ἡμεῖς δὲ ἀπ' οἰκίας ὁρμώμενοι, καὶ οἰκέτας τοὺς ὑπηρετοῦντας ἔχοντες ἔνιοι, τολμῶμεν ὅμως λέγειν ἐμπόδιον εἶναι φιλοσοφίᾳ γάμον; καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος διδάσκαλος δήπου καὶ ἡγεμὼν πάντων τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ προσηκόντων· κατὰ φύσιν δ' εἴ τι ἄλλο καὶ τὸ γαμεῖν φαίνεται εἶναι· ἐπεὶ τοῦ χάριν ὁ τοῦ ἀνθρώπου δημιουργὸς πρῶτον μὲν ἔτεμε δίχα τὸ γένος ἡμῶν, εἶτ' ἐποίησεν αὐτῷ διττὰ αἰδοῖα, τὸ μὲν εἶναι θήλεος τὸ δὲ ἄρρενος, εἶτα δὲ ἐνεποίησεν ἐπιθυμίαν ἰσχυρὰν ἑκατέρῳ θατέρου τῆς θ' ὁμιλίας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ πόθον ἰσχυρὸν ἀμφοῖν ἀλλήλων ἐνεκέρασεν, τῷ μὲν ἄρρενι τοῦ θήλεος τῷ δὲ θήλει τοῦ ἄρρενος; ἆρ' οὖν οὐ γνώριμον, ὅτι ἐβούλετο συνεῖναί τε αὐτὼ καὶ συζῆν καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀλλήλοιν συμμηχανᾶσθαι, καὶ γένεσιν παίδων καὶ τροφὴν ἅμα ποιεῖσθαι, ὡς ἂν τὸ γένος ἡμῶν ἀίδιον ᾖ; τί δ'; εἰπέ μοι, πότερα προσήκει ἕκαστον ..... ποιεῖν καὶ τὰ τοῦ πέλας, καὶ ὅπως οἶκοι ὦσιν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ὅπως ἡ πόλις μὴ ἔρημος ᾖ, καὶ ὅπως τὸ κοινὸν ἕξει καλῶς; εἰ μὲν γὰρ φῂς ὡς τὸ αὑτοῦ σκεπτέον μόνον, ἀποφαίνεις τὸν ἄνθρωπον λύκου μηδὲν διαφέροντα μηδ' ἄλλου θηρίου τῶν ἀγριωτάτων μηδενός, ἅπερ ἀπὸ βίας καὶ πλεονεξίας πέφυκε ζῆν, μὴ φειδόμενα μηδενὸς ἀφ' ὅτου μέλλει καρποῦσθαί τι ἡδύ, ἄμοιρα μὲν κοινωνίας ὄντα,

ἄμοιρα δὲ συνεργίας τῆς ἀπ' ἀλλήλων, ἄμοιρα δὲ δικαίου παντός. εἰ δ' ὁμολογήσεις τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν μάλιστα μελίσσῃ προσεοικέναι, ἣ οὐ δύναται μόνη ζῆν, ἀπόλλυται γὰρ μονωθεῖσα, πρὸς ἓν δὲ καὶ κοινὸν ἔργον τῶν ὁμοφύλων συννένευκε καὶ συμπράττει καὶ συνεργάζεται τοῖς πλησίον· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις κακία μὲν ἀνθρώπου εἶναι ὑπείληπται ἀδικία τε καὶ ἀγριότης καὶ τὸ τοῦ πλησίον πράττοντος κακῶς ἀφροντιστεῖν, ἀρετὴ δὲ φιλανθρωπία καὶ χρηστότης καὶ δικαιοσύνη ἐστὶ καὶ τὸ εὐεργετικὸν εἶναι καὶ τὸ κηδεμονικὸν εἶναι τοῦ πέλας· οὕτω καὶ πόλεως ἑκάστῳ τῆς ἑαυτοῦ φροντιστέον καὶ τῇ πόλει οἶκον περιβλητέον. ἀρχὴ δὲ οἴκου περιβολῆς γάμος. ὥστε ὁ ἀναιρῶν ἐξ ἀνθρώπων γάμον ἀναιρεῖ μὲν οἶκον, ἀναιρεῖ δὲ πόλιν, ἀναιρεῖ δὲ σύμπαν τὸ ἀνθρώπειον γένος. οὐ γὰρ ἂν διαμένοι μὴ γενέσεως οὔσης, οὐδ' ἂν γένεσις εἴη μὴ γάμου ὄντος, ἥ γε δικαία καὶ νόμιμος. ὅτι μὲν γὰρ οἶκος ἢ πόλις οὔτ' ἐκ γυναικῶν συνίσταται μόνον οὔτ' ἐξ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, δῆλον· ἀνδρῶν δὲ καὶ γυναικῶν κοινωνίας ἄλλην οὐκ ἂν εὕροι τις οὔτ' ἀναγκαιοτέραν οὔτε προσφιλεστέραν. ποῖος γὰρ ἑταῖρος ἑταίρῳ οὕτω προσηνὴς ὡς γυνὴ καταθύμιος τῷ γεγαμηκότι; ποῖος δ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ; ποῖος δὲ γονεῦσιν υἱός; τίς δὲ ἀπὼν οὕτω ποθεινὸς ὡς ἀνὴρ γυναικὶ καὶ γυνὴ ἀνδρί; τίνος δὲ παρουσία μᾶλλον ἢ λύπην ἐλαφρύνειεν ἄν, ἢ χαρὰν ἐπαυξήσειεν, ἢ συμφορὰν ἐπανορθώσειε; τίσι δὲ νενόμισται κοινὰ εἶναι πάντα, καὶ σώματα καὶ ψυχαὶ καὶ χρήματα, πλὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός; ταῦτά τοι καὶ πάντες ἄνθρωποι πρεσβυτάτην νομίζουσι πασῶν τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς φιλίαν· καὶ

οὐδὲ μήτηρ ἢ πατὴρ νοῦν ἔχων οὐδεὶς ἀξιοῖ φίλτερος τῶν ἑαυτοῦ τέκνων τῶν συνεζευγμένων γάμῳ. καὶ ὁ λόγος δ' ἐκεῖνος φαίνεται δηλοῦν ὅσον προτερεῖ τῆς γονέων πρὸς τέκνα φιλίας ἡ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, ὅτι Ἄδμητος δόσιν ταύτην λαβὼν παρὰ θεῶν, εἰ παράσχοι τὸν ἀνθ' ἑαυτοῦ τεθνηξόμενον, ζῆσαι διπλασίω χρόνον τοῦ τεταγμένου αὐτῷ, τῶν μὲν γονέων οὐκ ἔτυχεν ἐθελόντων προαποθανεῖν αὐτοῦ καίτοι γεγηρακότων· ἡ γυνὴ δὲ ἡ γαμετὴ Ἄλκηστις, κομιδῇ νέα οὖσα, ἐδέξατο προθύμως τὸν θάνατον πρὸ τοῦ ἀνδρός. ὅτι δὲ μέγα καὶ ἀξιοσπούδαστον ὁ γάμος ἐστὶ καὶ ταύτῃ δῆλον. θεοὶ γὰρ ἐπιτροπεύουσιν αὐτόν, καθὸ νομίζονται παρ' ἀνθρώποις, μεγάλοι· πρώτη μὲν Ἥρα, καὶ διὰ τοῦτο ζυγίαν αὐτὴν προσαγορεύομεν· εἶτα Ἔρως, εἶτα Ἀφροδίτη· πάντας γὰρ τούτους ὑπολαμβάνομεν ἔργον πεποιῆσθαι τοῦτο, συνάγειν ἀλλήλοις πρὸς παιδοποιΐαν ἄνδρα καὶ γυναῖκα. ποῦ μὲν γὰρ Ἔρως παραγένοιτ' ἂν δικαιότερον ἢ ἐπὶ νόμιμον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν; ποῦ δὲ Ἥρα; ποῦ δὲ Ἀφροδίτη; πότε δ' ἂν εὐκαιρότερον εὔξαιτό τις τοῖς θεοῖς τούτοις ἢ πρὸς γάμον ἰών; τί δὲ καλοῦντες ἀφροδίσιον ἔργον προσηκόντως ἂν μᾶλλον καλοῖμεν ἢ τὴν γαμετῆς τῷ γεγαμηκότι σύνοδον; διὰ τί τοιγαροῦν φαίη τις ἂν θεοὺς μὲν οὕτω μεγάλους ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιτροπεύειν γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μὴ προσήκειν δὲ ἀνθρώπῳ ταῦτα; διὰ τί δὲ προσήκειν μὲν τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα, μὴ προσήκειν δὲ τῷ φιλοσόφῳ; πότερον κακίω εἶναι χρὴ τῶν ἄλλων τὸν φιλόσοφον; ἀλλ' οὐ χρή. κρείττω γὰρ καὶ δικαιότερον καὶ καλοκαγαθικώτερον. ἢ ὅτι κακίων οὐκ ἔστι καὶ ἀδικώτερος ἀνὴρ τοῦ μὲν κηδομένου τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ὁ μὴ κηδόμενος, τοῦ δὲ τὸ κοινὸν σκο-

ποῦντος ὁ τὸ αὑτοῦ μόνον ὁρῶν; ἢ ὅτι φιλόπολις καὶ φιλάνθρωπος καὶ κοινωνικὸς μᾶλλον ἐστὶν ὁ μονήρη βίον αἱρούμενος τοῦ νέμοντος οἶκον καὶ ποιουμένου παῖδας καὶ πόλιν αὔξοντος τὴν ἑαυτοῦ, ἅπερ ὑπάρχει τῷ γαμοῦντι; ὅτι μὲν οὖν προσήκει τὸν φιλόσοφον γάμου καὶ παιδοποιίας ἐπιμελεῖσθαι δῆλον. εἰ δὲ προσήκει τοῦτο, πῶς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, ὦ νεανίσκε, ὁ λόγος ἐκεῖνος ὃν σὺ ἀρτίως ἔλεγες, ὡς ἐμπόδιόν ἐστι τῷ φιλοσόφῳ γάμος; οὐ γὰρ δὴ φιλοσοφεῖν ἕτερόν τι φαίνεται ὂν ἢ τὸ ἃ πρέπει καὶ ἃ προσήκει λόγῳ μὲν ἀναζητεῖν ἔργῳ δὲ πράττειν." τότε μὲν δὴ τοιαῦτά τινα εἶπεν.

21 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ γάμου.*

Ἀναγκαιότατός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος. ἅπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔφυ πρὸς κοινωνίαν, πρώτη δὲ καὶ στοιχειωδεστάτη τῶν κοινωνιῶν ἡ κατὰ τὸν γάμον. οὔτε γὰρ πόλεις ἂν ἦσαν μὴ ὄντων οἴκων, οἶκός τε ἡμιτελὴς μὲν τῷ ὄντι ὁ τοῦ ἀγάμου, τέλειος δὲ καὶ πλήρης ὁ τοῦ γεγαμηκότος.

22 *Ἐν ταυτῷ.*

Οὐκοῦν ἔχομεν ἐν τοῖς περὶ οἴκων ἀποδεδειγμένον, ὡς τῷ σοφῷ προηγούμενος μέν ἐστιν ὁ μετὰ γάμου βίος, ὁ δ' ἄνευ γυναικὸς κατὰ περίστασιν· ὥστ' ἐπειδὴ χρὴ μὲν ἐν οἷς γε δυνάμεθα μιμεῖσθαι τὸν ἔχοντα νοῦν, τούτῳ δὲ προηγούμενόν ἐστι τὸ γαμεῖν, δῆλον ὅτι καὶ ἡμῖν ἂν εἴη καθῆκον, εἴ γε μή τις εἴη περίστασις ἐμποδών. καὶ δὴ τοῦτο μὲν πρῶτον· ἔοικε δὲ καὶ πρὸ τοῦ σοφοῦ παρακαλεῖν ἡμᾶς ἡ καὶ αὐτὸν τὸν σοφὸν ἐπὶ τὸν γάμον ἐξοτρύνουσα φύσις, ἥ τις οὐ συναγελαστικοὺς ἡμᾶς ἀπειργάσατο μόνον,

ἀλλὰ καὶ συνδυαστικούς, μετὰ τοῦ ἕν τε καὶ κοινὸν ἔργον ὑποθεῖναι τῷ συνδυασμῷ· λέγω δὲ τὴν παίδων γένεσιν καὶ βίου διεξαγωγὴν εὐσταθοῦς. δικαία δὲ διδάσκαλος ἡ φύσις, ὅτι τῇ παρ' αὐτῆς κατασκευῇ σύμφωνον τὴν ἐκλογὴν χρὴ γίγνεσθαι τῶν καθηκόντων. ζῇ γοῦν ἕκαστον τῶν ζῴων ἑπομένως τῇ ἑαυτοῦ φυσικῇ κατασκευῇ, καὶ νὴ Δία τὸ φυτὸν ἅπαν ὡσαύτως κατὰ τὸ ἐπὶ τῶν λεγομένων ζῆν, πλὴν οὐκ ἐκλογισμῷ καὶ ἀριθμήσει τινὶ χρώμενα καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν βασανιζομένων ἐκλογαῖς, ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει [φυτὰ] ψιλῇ (ψυχῆς γάρ ἐστιν ἀμέτοχα), τὰ δὲ ζῷα φαντασίαις τε σπώσαις ἐπὶ τὰ οἰκεῖα καὶ ἐξελαυνούσαις προθυμίαις. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λόγον, τά τε ἄλλα πάντα καὶ σὺν πᾶσι, μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων, αὐτὴν κατοψόμενον τὴν φύσιν, ὅπως ὡς πρός τινα σκοπὸν εὐφεγγῆ τε καὶ ἀραρότα τεταμένος ταύτην, ἐκλεγόμενός τε τὸ σύμφωνον αὐτῇ πᾶν, καθηκόντως βιοῦντας ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

23 Ἐν ταυτῷ.

Ὅθεν καὶ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις ἀτελῆ φήσας οἰκίαν τὴν ἄνευ γάμου, τῷ μήτε τὸ ἄρχον ἄνευ τοῦ ἀρχομένου δύνασθαι νοηθῆναι μήτ' ἄνευ τοῦ ἄρχοντος τὸ ἀρχόμενον· οὗτος γὰρ ὁ λόγος εὖ μάλα μοι δοκεῖ δυσωπεῖν τοὺς ἠλλοτριωμένους πρὸς γάμον.

24 Ἐν ταυτῷ.

Φημὶ τοίνυν καὶ σύμφορον εἶναι τὸν γάμον, πρῶτον μὲν ὅτι θεῖον ὡς ἀληθῶς φέρει καρπὸν τὴν παίδων γένεσιν, οἳ παραστάται μὲν ἡμῖν οἷον συμφυεῖς ἔτι καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοις ἐν ἁπάσαις γίγνονται πράξεσιν, ἀγαθοὶ δὲ ἐπίκουροι κάμνουσιν ὑφ' ἡλικίας καὶ γήραι πιεζομένοις, οἰκεῖοι μὲν ἐν εὐπραγίαις εὐ-

φροσύνης κοινωνοί, συμπαθεῖς δὲ ἐν τοῖς ἐναντίοις καιροῖς διάδοχοι τῶν ἀνιαρῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γενέσεις τέκνων λυσιτελὴς ἡ μετὰ γυναικὸς συμβίωσις. πρῶτον μὲν γὰρ ἀποτετρυμένους τοῖς θυραίοις καμάτοις ὑποδέχεται θεραπευτικῶς ἀναλαμβάνουσα καὶ μετ' ἐπιμελείας ἀνακτωμένη πάσης· ἔπειτα τῶν ὄντων δυσχερῶν ἐν τῇ διανοίᾳ λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ σκυθρωπὰ τοῦ βίου περὶ μὲν τὴν ἀγορὰν ἢ τὸ γυμνάσιον ἢ τὸ χωρίον ἢ καθόλου πάσης μερίμνης ἀσχολίας καὶ περὶ τοὺς φίλους τε καὶ συνήθεις διατρίβουσιν ἡμῖν οὐκ ἔστι πρόχειρα τοῖς ἀναγκαίοις ἐπιπροσθούμενα περισπασμοῖς, ἀνεθεῖσι δ' ἐκ τούτων εἴς τε τὴν οἰκίαν ἐπανελθοῦσι καὶ οἷον εὐσχόλοις τὴν ψυχὴν γενομένοις ἐμπελάζει καιρῷ χρώμενα τούτῳ τοῦ ἀνιᾶν ἡμᾶς, ὅταν γε ἔρημος εὐνοίας καὶ μονήρης ὁ βίος. ἡ γυνὴ δὲ παροῦσα μεγάλη γίνεται καὶ πρὸς ταῦτα παρηγορία, πυνθανομένη τι περὶ τῶν ἐκτὸς ἢ περὶ τῶν ἔνδον ἀναφέρουσα καὶ συνδιασκεπτομένη καί τινα διάχυσιν κἀξ ἀπλάστου προθυμίας εὐφροσύνην παρέχουσα. καὶ μὴν οἷα μέν ἐστιν ἐν ἑορταῖς συνεπιμεληθῆναι θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ' ἐν ἀνδρὸς ἀποδημίαις εὐσταθῆ διατηρῆσαι καὶ μὴ παντάπασιν ἀπροστάτητον τὸν οἶκον, οἷα δὲ κηδεμὼν οἰκετῶν, οἷα δὲ ἐν νόσοις [οἷα δὴ] παραστάτις, μακρὸς ἂν γένοιθ' ὁ λόγος πάντ' ἐπεξιὼν τὰ κατὰ μέρος. ἀρκεῖ γὰρ κεφάλαιον εἰπεῖν, ὡς δεῖ μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις πρὸς μετρίαν τοῦ βίου διεξαγωγὴν δυοῖν, συγγενικῆς ἐπικουρίας καὶ συμπαθοῦς εὐνοίας, οὔτε δὲ συμπαθέστερόν τι γυναικὸς εὕροιμεν ἂν οὔτε τέκνων συγγενέστερον. παρέχει δ' ἑκάτερον ὁ γάμος. πῶς οὖν οὐχὶ λυσιτελέστατον ἡμῖν; ἀλλ' ἔγωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι τὸν μετὰ γάμου βίον. τίς γὰρ ἕτερος

τοιοῦτος γένοιτ' ἂν οἰκίας κόσμος οἷός ἐστιν ὁ κατὰ τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; οὐ μὲν δὴ πολυτελεῖς οἶκοι καὶ ὀρθόστρωτοι τοῖχοι καὶ περίστοα τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειραγαθίας θαυμαζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα οὐδὲ ζωγραφία καὶ ψαλιστοὶ μυρρινῶνες οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἐκπληττόντων τοὺς ἠλιθίους κάλλος ἐστὶν οἰκίας, ἀλλὰ ζεῦγος ἀνδρὸς καὶ γυναικός, συγκαθειμαρμένων ἀλλήλοις καὶ καθιερωμένων θεοῖς γαμηλίοις γενεθλίοις ἐφεστίοις, συμφωνούντων μὲν ἀλλήλοις καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων μέχρι καὶ τῶν σωμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν, καὶ [περὶ] προστασίαν μὲν ἐχόντων τὴν ἐπιβάλλουσαν τοῦ οἴκου καὶ τῶν θεραπόντων, ἀνατροφὴν δὲ καὶ κηδεμονίαν τῶν τέκνων, ἐπιμέλειαν δὲ οὔτε σύντονον οὔτε μὴν ῥᾴθυμον ἀλλ' ἐμμελῆ καὶ καθηρμοσμένην τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. τί γὰρ ἂν γένοιτο "κρεῖσσον καὶ ἄρειον" κατὰ τὸν θαυμασιώτατον Ὅμηρον "ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκι' ἔχητον ἀνὴρ ἠδὲ γυνή;" διὸ καὶ πολλάκις ἐθαύμασα τοὺς ὡς βαρὺν ἡγουμένους τὸν μετὰ γυναικὸς βίον. οὐ γὰρ ἡ γυνὴ μὰ Δία βάρος ἢ φορτίον ἐστί, καθάπερ οὗτοι δοκοῦσιν· ἀλλ' ἥδε μὲν κἀκ τῶν ἐναντίων κοῦφόν τι καὶ ῥᾷστα φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφιστικόν. οὐδὲν γὰρ οὕτω φορτικόν ἐστι τῶν ὄντων, ὥστε μὴ ῥᾷστον εἶναι συμφρονοῦσί γε ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ καὶ κοινῇ φέρειν αὐτὸ βουλομένοις. βαρὺ δέ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἀφροσύνη καὶ δύσοιστον τοῖς αὐτὴν κεκτημένοις, ὑφ' ἧς δὴ καὶ τὰ φύσει κοῦφα γίνεται βαρέα, τά τε ἄλλα καὶ γυνή. τῷ ὄντι γὰρ καὶ συχνοῖς δή τισιν ἀφόρητος ἐγένετο ὁ γάμος, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῷ φύσει τοιάνδε τὴν μετὰ γυναικὸς εἶναι κοι-

νωνίαν· ἀλλ' ὅταν γαμῶμεν ἃς μὴ δεῖ, μετὰ τοῦ καὶ αὐτοὶ παντάπασιν ἀπειροβίως διακεῖσθαι καὶ ἀπαρασκεύως ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν ὡς χρὴ τὴν ἐλευθέραν ἄγεσθαι, τὸ τηνικαῦτα συμβαίνει χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἀμέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος. οὐ γὰρ ἐπὶ παίδων γενέσει καὶ βίου κοινωνίᾳ ἄγονται γυναῖκας, ἀλλ' οἳ μὲν διὰ προικὸς ὄγκον, οἳ δὲ δι' ἐξοχὴν μορφῆς, οἳ δὲ δι' ἄλλας τινὰς τοιουτοτρόπους αἰτίας, αἷς χρώμενοι κακαῖς συμβούλοις, οὐδὲν περὶ τῆς διαθέσεως καὶ τοῦ ἤθους τῆς νύμφης πολυπραγμονήσαντες, ὄλεθρον αὐτῶν θύουσι τὸν γάμον, καὶ θύραις κατεστεμμέναις τύραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπεισάγουσιν ἑαυτοῖς, καὶ ταῦτα μηδὲ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀνταρκέσαι δυνάμενοι καὶ τὴν περὶ τῶν πρωτείων ἅμιλλαν ἀγωνίσασθαι. φανερὸν οὖν ὡς οὐ δι' αὑτόν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητος ὁ γάμος γίνεται. χρὴ δ' οὔτ' ἀναίτια, φησίν, αἰτιᾶσθαι οὔτ' ἔγκλημα πραγμάτων ποιεῖσθαι τὴν αὑτῶν ἀσθένειαν καὶ περὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν· ἐπεί τοι καὶ ἀλόγιστον ἄλλως πανταχόθεν μὲν ἀφορμὰς ζητεῖν φιλιῶν καί τινας προσποιεῖσθαι φίλους καὶ ἑταίρους οἷον συμμάχους ἐσομένους πρὸς τὰ τοῦ βίου δυσχερῆ, τὴν δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῶν νόμων καὶ παρὰ τῶν θεῶν διδομένην ἀνδράσιν συμμαχίαν τε καὶ βοήθειαν, τουτέστι τὴν ἐκ γυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ ζητεῖν τε καὶ προσποιεῖσθαι.

25 *Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ γάμου.*

Ὁ εὐγενὴς καὶ εὔψυχος νέος, ἔτι δ' ἥμερος καὶ πολιτικός, θεωρῶν διότι τέλειος οἶκος καὶ βίος οὐκ ἄλλως δύναται γενέσθαι ἢ μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων·

ἀτελὴς γὰρ ὥσπερ πόλις οὐχ ἡ ἐκ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ ψιλῶν ἀνδρῶν· ὃν τρόπον τε ποίμνη ἐπιγονὴν μὴ ἔχουσα οὐ καλὴ οὐδὲ βουκόλιον εὐθηνοῦν, πολὺ μᾶλλον οὐδὲ πόλις οὐδ' οἰκία· ταῦτα δὲ δὴ κατανενοηκὼς ὁ εὐγενής, καὶ ὡς φύσει πολιτικὸν γενόμενον ... συναύξειν τὴν πατρίδα δεῖ, καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δύναιντο αἱ πόλεις σώζεσθαι, εἰ μὴ οἱ βέλτιστοι ταῖς φύσεσι τῶν πολιτῶν ἢ τῶν γενναίων παῖδες, τῶν προτέρων καθαπερεὶ φύλλων καλοῦ δένδρου ἀπομαραινομένων καὶ ἀπορρεόντων, οὗτοι καθ' ὥραν γαμοῖεν, καθαπερεί τινας γενναίους βλαστοὺς διαδόχους τῇ πατρίδι καταλιπόντες, οἳ θάλλειν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῖεν, καὶ τὴν ἀκμὴν ἀίδιον φυλάττοιεν καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς μηδέποτ' εὐεπίθετον τοῖς ἐχθροῖς. στοχαζόμενοι [οὖν] τοῦ καὶ ζῶντες καὶ μεταλλάξαντες ἀμύνειν τῇ πατρίδι καὶ βοηθεῖν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πρὸ τῶν καθηκόντων νομίζουσι τὸ συγκραθῆναι εἰς γάμον, πᾶν μὲν τὸ τῇ φύσει ἐπιβάλλον σπεύδοντες ἐπιτελεῖν, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ εἰς τὴν τῆς πατρίδος σωτηρίαν καὶ αὔξησιν, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν τῶν θεῶν τιμήν. εἰ γὰρ ἐκλίποι τὸ γένος, τίς τοῖς θεοῖς θύσει; λύκοι τινὲς ἢ "ταυροκτόνων γένος λεόντων." συμβέβηκε δὲ καὶ τὸν μὴ πεῖραν ἐσχηκότα γαμετῆς γυναικὸς καὶ τέκνων ἄγευστον εἶναι τῆς ἀληθινωτάτης καὶ γνησίου εὐνοίας. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι φιλίαι ἢ φιλοστοργίαι ἐοίκασι ταῖς τῶν ὀσπρίων ἤ τινων ἄλλων παραπλησίων κατὰ τὰς παραθέσεις μίξεσιν, αἱ δ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ταῖς δι' ὅλων κράσεσιν [ὡς οἶνος ὕδατι καὶ τοῦτο μέλιτι μίσγεται δι' ὅλων]. οὐ γὰρ μόνον τῆς οὐσίας καὶ τῶν φιλτάτων πᾶσιν ἀνθρώποις τέκνων καὶ τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς οὗτοι μόνοι κοινωνοῦσι. καὶ κατ' ἄλλον

δὲ τρόπον εἰκότως μεγίστη ἐστίν. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι κοινωνίαι καὶ ἑτέρας τινὰς ἀποστροφὰς ἔχουσι, "ταύτας δ᾽ ἀνάγκη πρὸς μίαν ψυχὴν βλέπειν" τὴν τοῦ ἀνδρός. προτίθεται γὰρ σώζουσα πατρὸς καὶ μητρὸς μὴ ἀγνώμονος ἕνα τοῦτον σκοπὸν τοῦ βίου ποιεῖσθαι καὶ τέλος τούτῳ ἀρέσκειν, αὐτῶν τῶν γονέων ἑκατέρων παραχωρούντων ἑκουσίως τὰ πρῶτα τῆς εὐνοίας ἀπονέμειν, τὴν μὲν τῷ ἀνδρὶ τὸν δὲ τῇ γυναικί. οὐκ ἀπείρως δὲ τῆς πρὸς γυναῖκα συμβιώσεως καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς ταῦτα ἀποβλέψας καὶ ἀποθέμενος τὴν ἐν τῷ γράφειν μισογυνίαν, ταῦτ᾽ εἴρηκεν

γυνὴ γὰρ ἐν νόσοισι καὶ κακοῖς πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ᾽ ἢν οἰκῇ καλῶς,
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ᾽· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

τυγχάνει δὲ καὶ ἡρωικὸν τὸ πρᾶγμα. νῦν δ᾽ ἐν ἐνίαις πόλεσιν ἅμα τῇ ἄλλῃ τῇ καθεστώσῃ ἐκλύσει καὶ ἀναρχίᾳ καὶ τῇ ἐπὶ τὸ καταφερὲς ῥᾴθυμον ἐπικλίσει καὶ τὸ γαμεῖν τῶν χαλεπωτάτων εἶναι δοκεῖ, τὸν δ᾽ ἤθεον [βίον] ἐξουσίαν διδόντα πρὸς ἀκολασίαν καὶ ποικίλων ἡδονῶν ἀπόλαυσιν ἀγεννῶν καὶ μικροχαρῶν, ἰσόθεον νομίζουσι, τὴν δ᾽ ἐραστῆς γυναικὸς εἴσοδον οἱονεί τινος φρουρᾶς εἰς πόλιν εἰσαγωγήν. ἔοικε μέντοι δύσκολος ἐνίοις ὁ μετὰ γυναικὸς φαίνεσθαι βίος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄρχειν ἀλλ᾽ ἡδονῆς δούλους εἶναι· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ τοῦ κάλλους τεθηρευμένους, τοὺς δ᾽ ὑπὸ τῆς προικός, τὰ μὲν ἀπ᾽ αὐτῆς ἑκουσίως καταχαρίζεσθαι τῇ γυναικὶ [τὰ δὲ...] καὶ μὴ διδάσκειν περὶ οἰκονομίας μηθὲν μηδὲ περὶ αὐξήσεως οἴκου, μηδὲ τίνος ἕνεκα συνεληλύθασι, μηδὲ περὶ θεῶν εὐσεβείας καὶ δόξης καὶ δεισιδαιμονίας ἐμποιεῖν, μηδὲ τὸ τῆς τρυφῆς ὀλέθριον παριστάναι μηδὲ τὸ

ἀχάριστον τῶν ἡδονῶν, μηδὲ ἐθίζειν ἀτενίζειν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βίου καὶ πᾶν τὸ μέλλον ὀρθῇ τῇ γνώμῃ ἐκλογίζεσθαι, μηδὲ αὖ τυφλῶς καὶ ἀσκέπτως εὔελπιν εἶναι, μηδ' ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνὴρ βουληθῇ, δύναται πάντως γενέσθαι ὧν ἐπιθυμεῖ· καὶ μὴ πρὸς τῷ παρόντι μόνῳ γίγνεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν συνεπιβλέπειν τὸ πόθεν καὶ πῶς καὶ εἰ σωτηρίως καὶ εἰ συμφερόντως εἰς τὰ ὅλα· ἐπεὶ καὶ εἴ τις ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα τὰ καλῶς τεθεωρημένα καὶ παραγγελλόμενα παρὰ τοῖς φιλοσόφοις δύναιτο πράττειν, ὃ ἂν τῶν πλείστων καὶ κουφότατον εἶναι βάρος γαμετὴ γυνὴ δόξῃ. ὁμοιότατον γάρ ἐστιν ὡς εἴ τις μίαν ἔχων χεῖρα ἑτέραν ποθὲν προσλάβοι, ἢ ἕνα πόδα ἔχων ἕτερον ἀλλαχόθεν κτήσαιτο. ὡς γὰρ οὗτος πολὺ ἂν ῥᾷον καὶ βαδίσαι οὗ θέλοι, καὶ γελάσαι καὶ προσαγάγοιτο, οὕτως ὁ γυναῖκα εἰσαγαγόμενος ῥᾷον ἀπολήψεται τὰς κατὰ τὸν βίον σωτηρίους καὶ συμφερούσας χρείας. ἀντὶ γοῦν δύο ὀφθαλμῶν χρῶνται τέσσαρσι, καὶ ἀντὶ δύο χειρῶν ἑτέραις τοσαύταις, αἷς καὶ ἀθρόως πράττοι ἂν ῥᾷον τὸ τῶν χειρῶν ἔργον. διὸ κἂν εἰ αἱ ἕτεραι κάμνοιεν, ταῖς ἑτέραις αὖ θεραπεύοιτο· καὶ τὸ σύνολον δύο γεγονὼς ἀνθ' ἑνὸς μᾶλλον ἂν ἐν τῷ βίῳ κατορθοίη. διόπερ τὸν νομίζοντα τὴν εἴσοδον τῆς γυναικὸς καταβαρύνειν τὸν βίον καὶ δυσκίνητον ποιεῖν, ὅμοιον [οἶμαι] πάσχειν ὡς εἴ τις πλείονας πόδας κωλύοι προσλαβεῖν, ἵν' ἐὰν πολὺ δέῃ βαδίζειν μὴ ἐφελκώμεθα πολλούς, ἢ τῷ πλείονας χεῖρας κτωμένῳ μέμφοιτο· ὅταν γάρ τι δέῃ πράττειν, ἐμποδίσεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν. κατὰ ταῦτα γὰρ καὶ εἴ τις προσλάβοι οἷον ἑαυτὸν ἕτερον (οὐθὲν γὰρ διοίσει εἴτε θῆλυ τοῦτό ἐστιν εἴτε ἄρρεν), πολὺ ἐλαφρότερον καὶ εὐκοπώτερον πάντ' ἂν πράξειεν τὰ

ἔργα φιλαγάθῳ ἀνδρὶ καὶ θέλοντι σχολὴν ἄγειν ἢ περὶ τοὺς λόγους ἢ τὰ πολιτικὰ ἔργα ἢ ἄμφω ταῦτ', εἰ καὶ τελείως τοῦτο εὐμετάθετόν ἐστιν. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ἀπὸ τῆς οἰκονομίας ἀπέστραπται, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν διαδεξομένην τὴν οἴκησιν παραληπτέον καὶ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἑαυτὸν ἀπερίσπαστον. οὐ κακῶς καὶ ὁ κωμικὸς ἐπιτέμνει [τὸν εἰπόντα]

σχολαστής ἐστι· δεῖ δ' οἶμαι γαμεῖν
τὸν ἐπιμελῆ καὶ δυνατὸν οἰκονομεῖν ὄχλον
πλείω,

ἐπιφωνήσας

τὸν ἀμελῆ μᾶλλον, ἐπιθυμοῦντα δὲ
σχολῆς, ἵν' ἔχων οἰκονόμον ἀδεῶς περιπατῇ.

26 Πλάτωνος νόμων ς' (773e).
Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγεννοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντι ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι.

27 Ἐν ταυτῷ (776b).
Γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΓΑΘΟΝ ΤΟ ΓΑΜΕΙΝ. ΞΗ.

1 Ἀναξανδρίδου.
Ὅστις γαμεῖν βουλεύετ', οὐ βουλεύεται
ὀρθῶς, διότι βουλεύεται χοὕτω γαμεῖ.
πολλῶν κακῶν γάρ ἐστιν ἀρχὴ τῷ βίῳ.
ἢ γὰρ πένης ὢν τὴν γυναῖκα χρήματα
λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι,

[ἧς ἐστὶ δοῦλος καὶ πένης]· ἣν δ' αὖ λάβῃ
μηδὲν φερομένην, δοῦλος αὖθις γίγνεται·
δεῖ γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθ' ἑνὸς τρέφειν δύο.
ἀλλ' ἔλαβεν αἰσχράν· οὐ βιωτόν ἐστ' ἔτι,
οὐδ' εἴσοδος τὸ παράπαν εἰς τὴν οἰκίαν.
ἀλλ' ἔλαβεν ὡραίαν τις· οὐδὲν γίγνεται
μᾶλλόν τι τοῦ γήμαντος ἢ τῶν γειτόνων.
ὥστ' οὐδαμῶς κακοῦ γ' ἁμαρτεῖν γίγνεται.

2 *Ἀλέξιδος.*

Τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτὲ
γαμεῖν διαπραξάμενος ἤθεον βίον;
εἶτ' οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ' ἔχοντι νοῦν
ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ' ἔχειν;
πολλῷ γε· τοὺς μὲν γοῦν ἀτίμους οὐκ ἐᾷ
ἀρχὴν λαχόντας ὁ νόμος ἄρχειν τῶν πέλας·
ἐπὰν δὲ γήμῃς, οὐδὲ σαυτοῦ κύριον
ἔξεστιν εἶναι· τὰς γὰρ εὐθύνας μόνον
ἐφημερινὰς τὰς τοῦ βίου κεκτήμεθα.

3 *Φιλήμονος.*

Ἀθάνατόν ἐστι κακὸν ἀναγκαῖον γυνή.

4 *Μενάνδρου.*

Ὦ τρὶς κακοδαίμων ὅστις ὢν πένης γαμεῖ
καὶ παιδοποιεῖθ', ὡς ἀλόγιστός ἐστ' ἀνήρ,
ὃς μήτε φυλακὴν τῶν ἀναγκαίων ἔχει,
μήτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου
ἐπαμφιέσαι δύναιτο τοῦτο χρήμασιν,
ἀλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
χειμαζόμενος ζῇ, τῶν ἀνιαρῶν ἔχων
τὸ μέρος ἁπάντων, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.

5 *Ναυμαχίου.*

Καλὸν μὲν δέμας ἁγνὸν ἔχειν ἀδμῆτά τε μίμνειν
παρθενικήν, καθαροῖσί τ' ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν,
μήτε βαρυτληθῶν λαγόνων περὶ φόρτον ἄγουσαν,
μήτε πόνον τρομέουσαν ἀγάστονον Εἰλειθυίης,
ἀλλ' ἧσθαι βασίλειαν ἀφαυρῶν θηλυτεράων,
ψυχῆς ὄμμα φαεινὸν ὑπὲρ βιότοιο χέουσαν,
ἔνθα γάμοι κεδνοὶ καὶ ἀληθέες, ἔνθα μιγεῖσα
θεσπεσίοις ἐπέεσσι νοήματα φάεα τίκτει.
εἰ δέ σε καὶ ξυνοῖο πόθος βιότοιο κιχάνει,
καὶ τοῦτο προδαεὶς ἐρέω, πῶς χρή σε περῆσαι
τὸν πλοῦν, ὡς φασίν, τὸν δεύτερον εὔφρονι θυμῷ.

6 *Φιλιππίδου Ἀνανεούσης.*

Ἔλεγον ἐγώ σοι μὴ γαμεῖν, ζῆν δ' ἡδέως.
τὸ Πλάτωνος ἀγαθόν ἐστι τοῦτο, Φειδύλε,
μὴ λαμβάνειν γυναῖκα, μηδὲ τῇ τύχῃ
διὰ πλειόνων αὑτὸν προβάλλειν πραγμάτων.

7 *Ἀναξανδρίδου.*

Κόρης ἀπαλλαττόμεθα ταμιείου πικροῦ.

8 *Ἱππώνακτος.*

Δύ' ἡμέραι γυναικός εἰσιν ἥδισται,
ὅταν γαμῇ τις κἀκφέρῃ τεθνηκυῖαν.

9 *Ἐπιχάρμου.*

Οὐδὲν γαίᾳ κλεινᾷ γυναικὸς βαρύτερον,
οἶδ' ὁ συντυχών· μακάριος δ' ὃς ἀγνοεῖ.

10 *Μενάνδρου.*

Μηδέποτε γήμῃ μηδὲ εἷς εὔνους ἐμοί.

11 *Μενάνδρου.*

Γαμεῖν κεκρικότα δεῖ σε γιγνώσκειν, ὅτι
ἀγαθὸν μέγ' ἕξεις, ἂν λάβῃς μικρὸν κακόν.

12 Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.

Νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦνθ᾽ ὅπως πλείστας ἔχειν
γυναῖκας, εἴπερ δὴ τροφὴ δόμοις παρῆν,
ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
τὴν δ᾽ οὖσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσώζετο.
νῦν δ᾽ εἰς μίαν βλέπουσι κίνδυνον μέγαν
ῥίπτοντες· οὐ γὰρ τῶν τρόπων πειρώμενοι
νύμφας ἐς οἴκους ἑρματίζονται βροτοί.

13 Εὐριπίδου Ἄλκηστις (882).

Ζηλῶ δ᾽ ἀγάμους ἀτέκνους τε βροτῶν.
μία γὰρ ψυχή, τῆς ὑπεραλγεῖν
μέτριον ἄχθος.

14 Εὐριπίδου Ἄλκηστις (238).

Οὔ ποτε φήσω
γάμον εὐφραίνειν πλέον ἢ λυπεῖν.

15 Εὐριπίδου Σθενοβοίας.

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῄσχυν᾽ ἐν δόμοισι νηπία.

16 Φιλήμονος.

Τὸν μόνον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει.

17 Ἀριστοφάνης ἐν Πολυίδῳ.

Ἰδοὺ δίδωμι τήνδ᾽ ἐγὼ γυναῖκά σοι
Φαίδραν· ἐπὶ πῦρ δὲ πῦρ ἔοιχ᾽ ἥξειν ἄγων.

18 Μενάνδρου.

Τὸ γυναῖκ᾽ ἔχειν εἶναί τε παίδων, Παρμένων,
πατέρα μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει.

19 Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Νῦν δ᾽ οὐδέν εἰμι χωρίς· ἀλλὰ πολλάκις
ἔβλεψα ταύτῃ τὴν γυναικείαν φύσιν,

ὡς οὐδέν ἐσμεν, αἳ νέαι μὲν ἐν πατρὸς
ἥδιστον οἶμαι ζῶμεν ἀνθρώπων βίον·
τερπνῶς γὰρ ἀεὶ πάντας ἀγνοία τρέφει·
ὅταν δ' ἐς ἥβην ἐξικώμεθ' ἔμφρονες,
ὠθούμεθ' ἔξω καὶ διεμπολώμεθα
θεῶν πατρῴων τῶν τε φυσάντων ἄπο,
αἳ μὲν ξένους πρὸς ἄνδρας, αἳ δὲ βαρβάρους,
αἳ δ' εἰς ἀληθῆ δώμαθ', αἳ δ' ἐπίρροθα.
καὶ ταῦτ', ἐπειδὰν εὐφρόνη ζεύξῃ μία,
χρεὼν ἐπαινεῖν καὶ δοκεῖν καλῶς ἔχειν.

20 Φιλήτα.

Βίον καλὸν ζῇς, ἂν γυναῖκα μὴ λάβῃς.

21 Διφίλου.

Γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον.

22 Χαιρήμονος.

Γυναῖκα θάπτειν κρεῖττόν ἐστιν ἢ γαμεῖν.

23 Φιλήμονος.

Γαμεῖν ὁ μέλλων εἰς μετάνοιαν ἔρχεται.

24 Ἱπποθόου.

Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐλεύθερος.

25 Μενάνδρου.

Ὅστις πενόμενος βούλεται ζῆν ἡδέως,
ἑτέρων γαμούντων αὐτὸς ἀπεχέσθω γάμου.

26 Θεοδέκτου.

Παραπλήσιον πρᾶγμ' ἐστὶ γῆρας καὶ γάμος.
τυχεῖν γὰρ αὐτῶν ἀμφοτέρων σπουδάζομεν·
ὅταν δὲ τύχωμεν, ὕστερον λυπούμεθα.

27 Ἀντιφάνους.

Ὡς ἔστι τὸ γαμεῖν ἔσχατον τοῦ δυστυχεῖν.

28 Μενάνδρου.

Πατρῷ' ἔχειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα,
τὰ μετὰ γυναικὸς δ' εἰσιόντ' εἰς οἰκίαν
οὔτ' ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὔθ' ἱλαρὰν ἔχει.

29 Θάλητος.

Θαλῆς τῇ μητρὶ γυναῖκα λαβεῖν δεομένῃ "οὔπω καιρός" ἔλεγεν· εἶτα προβάς "οὐκέτι καιρός."

30 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνθρώπων, εἶπεν "οἱ γήμαντες."

31 Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς εἰ γήμας φιλοσοφήσω; "οὐκ εἰδώς," ἔφη "οὐδὲ μόνον σαυτὸν σώζειν, καὶ γυναῖκα ἐπὶ τῶν ὤμων συνδιασώσεις;"

32 Λυσίου.

Ἧι γὰρ ἂν ἡμέρᾳ γυνὴ προδῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν λίπῃ τῆς αἰδοῦς, εὐθέως παραλλάττει τῶν φρενῶν, ὥστε νομίζειν τοὺς μὲν οἰκείους ἐχθρούς, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους πιστούς, περὶ δὲ τῶν καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην.

33 Σόλωνος.

Σόλων συμβουλεύοντός τινος αὐτῷ κατὰ τῶν μὴ γαμούντων ἐπιτίμιον τάξαι "χαλεπόν" εἶπεν "ὦ ἄνθρωπε φορτίον ἡ γυνή."

34 Θάλητος.

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς διὰ τί ἀκμάζων οὐκ ἐπαιδοποίησεν, ἀπεκρίνατο "διότι τὸ ζῆν οὐκ ἐβουλόμην λύπαις αὐθαιρέτοις κατεγγυῆσαι."

35 Λυκούργου.

Ὅταν γυνὴ ὁμονοίας τῆς πρὸς ἄνδρα στερηθῇ, ἀβίωτος ὁ καταλειπόμενος γίνεται βίος.

36 Ἐπαμινώνδας ἐρωτηθεὶς τί ὀνεῖται ὁ μὴ γήμας μηδὲ παιδοποιησάμενος "τὸ μὴ ὀκνεῖν" εἶπεν "ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν."

37 Ἀντιφῶντος.

Φέρε δὴ προελθέτω ὁ βίος εἰς τὸ πρόσθεν καὶ γάμων καὶ γυναικὸς ἐπιθυμησάτω. αὕτη ἡ ἡμέρα, αὕτη ἡ νὺξ καινοῦ δαίμονος ἄρχει, καινοῦ πότμου. μέγας γὰρ ἀγὼν γάμος ἀνθρώπῳ. εἰ γὰρ τύχοι μὴ ἐπιτηδεία ἡ ἀγομένη, τί χρὴ τῇ συμφορᾷ χρῆσθαι; χαλεπαὶ μὲν ἐκπομπαί, τοὺς φίλους ἐχθροὺς ποιῆσαι, ἴσα φρονοῦντας ἴσα πνέοντας, ἀξιώσαντα καὶ ἀξιωθέντα· χαλεπὸν δὲ κεκτῆσθαι κτῆμα τοιοῦτον, δοκοῦντα ἡδονὰς κτᾶσθαι λύπας ἄγεσθαι. φέρε δή, μὴ τὰ παλίγκοτα λέγωμεν, λεγέσθω τὰ πάντων ἐπιτηδειότατα. τί γὰρ ἥδιον ἀνθρώπῳ γυναικὸς καταθυμίας; τί δὲ γλυκύτερον ἄλλως τε καὶ νέῳ; ἐν τῷ αὐτῷ δέ γε τούτῳ, ἔνθα τὸ ἡδύ, ἔνεστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν. αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐμπορεύονται, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι. ἐπεὶ καὶ ὀλυμπιονῖκαι καὶ πυθιονῖκαι καὶ οἱ τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ σοφίαι καὶ πᾶσαι ἡδοναὶ ἐκ μεγάλων λυπημάτων ἐθέλουσι παραγίγνεσθαι. τιμαὶ γὰρ καὶ ἆθλα, δελέατα, ἃ ὁ θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, μεγάλων πόνων καὶ ἱδρώτων εἰς ἀνάγκας καθιστᾶσιν. ἐγὼ γὰρ [εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον οἷον ἐγώ, ἐμαυτῷ] οὐκ ἂν δυναίμην ζῆν, μὴ οὕτως ἐμαυτῷ πολλὰ πράγματα παρέχων ὑπέρ τε τῆς ὑγιείας τοῦ σώματος ὑπέρ τε τοῦ καθ' ἡμέραν βίου [ἐς τὴν ξυλλογήν], ὑπέρ τε δόξης καὶ σωφροσύνης καὶ εὐκλείας καὶ τοῦ εὖ ἀκούειν. τί οὖν εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον, ὅ γέ μοι οὕτως ἐπιμελὲς εἴη;

οὐκ οὖν δῆλον, ὅτι γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν ᾖ καταθυμία, οὐδὲν ἐλάττους τὰς φιλότητας παρέχεται καὶ τὰς ὀδύνας ἢ αὐτὸς αὑτῷ ὑπέρ τε τῆς ὑγιείας δισσῶν σωμάτων ὑπέρ τε τοῦ βίου τῆς συλλογῆς ὑπέρ τε τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς εὐκλείας. φέρε δὴ καὶ παῖδες γενέσθωσαν· φροντίδων ἤδη πάντα πλέα, καὶ ἐξοίχεται τὸ νεοτήσιον σκίρτημα ἐκ τῆς γνώμης καὶ τὸ πρόσωπον οὐκέτι τὸ αὐτό.

ΟΤΙ ΤΟΙΣ ΜΕΝ ΕΠΩΦΕΛΗ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ, ΤΟΙΣ ΔΕ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ Ο ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΕΤΕΛΕΣΕ ΤΡΟΠΟΣ. ΞΘ.

1 Θεοδέκτου.

Ὅταν γὰρ ἄλοχον εἰς δόμους ἄγῃ πόσις,
οὐχ, ὡς δοκεῖ, γυναῖκα λαμβάνει μόνον·
ὁμοῦ δὲ τῇδ' ἐπεισκομίζεται λαβὼν
καὶ δαίμον' ἤτοι χρηστὸν ἢ τοὐναντίον.

2 Σουσαρίωνος.

Ἀκούετε λεῴ, Σουσαρίων λέγει τάδε·
κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως, ὦ δημόται,
οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ.
καὶ γὰρ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν.

3 Εὐριπίδου.

Οὐ πάντες οὔτε δυστυχοῦσιν ἐν γάμοις
οὔτ' εὐτυχοῦσι· συμφορὰ δ' ὃς ἂν τύχῃ
κακῆς γυναικός, εὐτυχεῖ δ' ἐσθλῆς τυχών.

4 Μενάνδρου.

Γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρόν, οὐδ' ἐᾷ
ζῆν τὸν λαβόνθ' ὡς βούλετ'· ἀλλ' ἔνεστί τοι
ἀγαθὸν ἀπ' αὐτῆς, παῖδες, ἐλθόντ' εἰς νόσον

τὸν ἔχοντα ταύτην ἐθεράπευσεν ἐπιμελῶς,
ἀτυχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποθανόντα τε
ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως· ὅρα
εἰς ταῦθ', ὅταν λυπῇ τι τῶν καθ' ἡμέραν.
οὕτω γὰρ οἴσεις πᾶν τὸ πρᾶγμ'· ἂν δ' ἐκλέγῃ
ἀεὶ τὸ λυποῦν, μηδὲν ἀντιπαρατιθεὶς
τῶν προσδοκωμένων, ὀδυνήσει διὰ τέλους.

5 *Εὐριπίδου.*

Μακάριος, ὅστις εὐτυχεῖ γάμον λαβὼν
ἐσθλῆς γυναικός· εὐτυχεῖ δ' ὁ μὴ λαβών.

6 *Ἡσιόδου* (Opp. 702).

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο,
δειπνολόχου, ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
αὕει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκε.

7 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Γυναῖκα καὶ ὠφελίαν
καὶ νόσον ἀνδρὶ φέρειν μεγίσταν
ἐδίδαξα τὠμῷ λόγῳ.

8 *Φιλιππίδου.*

Αἰσχρὰν γυναῖκ' ἔγημας ἀλλὰ πλουσίαν,
κάθευδ' ἀηδῶς ἡδέως μασώμενος.

9 *Εὐριπίδου Πρωτεσιλάου.*

Ὅστις δὲ πάσας συντιθεὶς ψέγει λόγῳ
γυναῖκας ἑξῆς, σκαιός ἐστι κοὐ σοφός.
πολλῶν γὰρ οὐσῶν τὴν μὲν εὑρήσεις κακήν,
τὴν δ' ὥσπερ αὕτη λῆμ' ἔχουσαν εὐγενές.

10 *Μενάνδρου.*

Τὸ γαμεῖν, ἐάν τις τὴν ἀλήθειαν σκοπῇ,
κακὸν μέν ἐστιν ἀλλ' ἀναγκαῖον κακόν.

11 *Εὐριπίδου Μελανίππη.*
Τῆς μὲν κακῆς κάκιον οὐδὲν γίγνεται
γυναικός, ἐσθλῆς δ' οὐδὲν εἰς ὑπερβολὴν
πέφυκ' ἄμεινον· διαφέρουσι δ' αἱ φύσεις.

12 *Τοῦ αὐτοῦ* (Alc. 879).
Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον ἁμαρτεῖν
πιστῆς ἀλόχου;

13 *Εὐριπίδου* (Or. 602).
Γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσιν βροτῶν,
μακάριος αἰών· οἷς δὲ μὴ πίπτουσιν εὖ,
τά τ' ἔνδον εἰσὶ τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

14 *Σοφοκλῆς Φαίδρα.*
Οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἂν μεῖζον κακὸν
κακῆς ἀνὴρ κτήσαιτ' ἄν, οὐδὲ σώφρονος
κρεῖσσον· παθὼν δ' ἕκαστος ὧν τύχῃ λέγει.

15 *Ἡσιόδου θεογονίας* (600).
Ὣς δ' αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε ξυνήονας ἔργων
λευγαλέων· ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο.
ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν
μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' εἰς γῆρας ἵκοιτο
χήτει γηροκόμοιο, ὃ δ' οὐ βιότου ἐπιδευὴς
ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ ζωὴν δατέονται
χηρωσταί· ᾧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
κεδνὴν δ' ἔσχετ' ἄκοιτιν ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
τῷ δέ τ' ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει.

16 *Εὐριπίδου Ἑκάβης* (1183).
Μηδὲν θρασύνου, μηδὲ τοῖς σαυτοῦ κακοῖς
τὸ θῆλυ συνθεὶς ὧδε πᾶν μέμψῃ γένος.

πολλαὶ γὰρ ἡμῶν αἳ μέν εἰσ' ἐπίφθονοι,
αἳ δ' εἰς ἀριθμὸν τῶν κακῶν πεφύκαμεν.

17 *Ἐπιχάρμου.*

Τὸ δὲ γαμεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς μόνους
ἀπὸ τύχης βαλεῖν· ἐὰν μὲν γὰρ λάβῃς τεταγμένην
τοῖς τρόποις καὶ τἆλλ' ἄλυπον, εὐτυχήσεις τῷ γάμῳ·
εἰ δὲ καὶ φιλέξοδόν τε καὶ λάλον καὶ δαψιλῆ,
οὐ γυναῖχ' ἕξεις, διὰ βίου δ' ἀτυχίαν κοσμουμέναν.

18 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή·
ἡ δὲ μὴ σώφρων ἀνοίᾳ τὸν ξυνόνθ' ὑπερφρονεῖ.

19 *Εὐριπίδου Μελανίππη.*

Ἄλγιστόν ἐστι θῆλυ μισηθὲν γένος.
αἱ γὰρ σφαλεῖσαι ταῖσιν οὐκ ἐσφαλμέναις
αἶσχος γυναιξί, καὶ κεκοίνωνται ψόγον
ταῖς οὐ κακαῖσιν αἱ κακαί· τὰ δ' εἰς γάμους
οὐδὲν δοκοῦσιν ὑγιὲς ἀνδράσιν φρονεῖν.

20 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ἐκ τῶν ὁμοίων οἱ κακοὶ γαμοῦσ' ἀεί.

21 *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Φυλάττομαι δέ τι πικρότερον εἰπεῖν διὰ τὸ τῆς μητρυιᾶς ὄνομα. πολλὰ γὰρ προείληπται τῶν ὀνομάτων εἰς πίστιν ἀπεχθείας, καὶ μητρυιὰ δυσκόλως ἀληθεύειν πιστεύεται· δεῖ δὲ οὐ ταῖς φήμαις τῶν ὀνομάτων ἐξελέγχεσθαι τοὺς τρόπους· πολλοὶ γὰρ ἤδη διαβεβλημένας προσηγορίας ἔχοντες ἔσχον οὐ πονηρὰν διάνοιαν· πάλιν ἕτεροι καὶ καλοῖς ὀνόμασιν ἐκ τῆς φύσεως κεκοσμημένοι ψυχαῖς ἀνομοίοις προσέρχονται πρὸς τὰ ἔργα.

22 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.*

Ἀλλὰ μάλιστα διψῶν ἀπέθανεν τῆς γυναικός, ἐρῶν ἐρώσης ἀπολειπόμενος. οὐδὲν εἰπεῖν οὔτε ποιῆσαι πρὸς αὐτὴν ἰταμὸν ἐτόλμησαν· ἀλλ' οὕτως ἐνεκαρτέρησαν ἀμφότεροι τῷ πρέποντι, ὥσπερ ἀποδείξασθαι θέλοντες ὅτι πλεῖστον αἰδοῦς ἔρωτι δικαίῳ μέτεστιν· ὅθεν ἔμοιγε πλεῖστον αὐτῇ φαίνεται χρόνον ἀνὴρ συμβεβιωκέναι· πάντα γὰρ διόλου τὸν δεκαετῆ χρόνον ὁμαλῶς συνεβίωσεν. αἱ δὲ ἄλλαι συνοικοῦσιν, οὐ συμβιοῦσιν, ὅταν λυπῶσι τοὺς [μὲν] ἄνδρας ἢ ζηλοτυπῶσιν ἢ διαφέρωνται περὶ χρημάτων ἢ κακῶς λέγωσιν ἢ φεύγωσι θρυπτόμεναι τὰς φιλοφροσύνας καὶ συνδιαιτήσεις. ὥστε ἂν τοῦτον ἐξαίρῃς τὸν χρόνον ἐν ᾧ ταῦτα πράττουσιν, ἀπολείπεται βραχὺς ἐκείνοις ὁ τῆς συμβιώσεως.

23 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου "κεφάλαιον γάμου."*

Βίου καὶ γενέσεως παίδων κοινωνίαν κεφάλαιον εἶναι γάμου. τὸν γὰρ γαμοῦντα, ἔφη, καὶ τὴν γαμουμένην ἐπὶ τούτῳ συνιέναι χρὴ ἑκάτερον θατέρῳ, ὥστ' ἅμα μὲν ἀλλήλοις βιοῦν, ἅμα δὲ ποιεῖσθαι, καὶ κοινὰ δὲ ἡγεῖσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἴδιον, μηδ' αὐτὸ τὸ σῶμα. μεγάλη μὲν γὰρ γένεσις ἀνθρώπου, ἣν ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ζεῦγος. ἀλλ' οὔπω τοῦτο ἱκανὸν τῷ γαμοῦντι, ὃ δὴ καὶ δίχα γάμου γένοιτ' ἂν συμπλεκομένων ἄλλως, ὥσπερ καὶ τὰ ζῷα συμπλέκεται αὐτοῖς. δεῖ δὲ ἐν γάμῳ πάντως συμβίωσίν τε εἶναι καὶ κηδεμονίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς περὶ ἀλλήλους, καὶ ἐρρωμένους καὶ νοσοῦντας καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, ἧς ἐφιέμενος ἕκαστος ὥσπερ καὶ παιδοποιίας εἶσιν ἐπὶ γάμον. ὅπου μὲν οὖν ἡ κηδεμονία αὕτη τέλειός ἐστι, καὶ τελέως αὐτὴν οἱ συνόντες ἀλλήλοις παρέχονται,

ἁμιλλώμενοι νικᾶν ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον, οὗτος μὲν οὖν ὁ γάμος ᾗ προσήκει ἔχει καὶ ἀξιοζήλωτός ἐστι· καλὴ γὰρ ἡ τοιαύτη κοινωνία· ὅπου δ' ἑκάτερος σκοπεῖ τὸ ἑαυτοῦ μόνον ἀμελῶν θατέρου, ἢ καὶ νὴ Δί' ὁ ἕτερος οὕτως ἔχει, καὶ οἰκίαν μὲν οἰκεῖ τὴν αὐτήν, τῇ δὲ γνώμῃ βλέπει ἔξω, μὴ βουλόμενος τῷ ὁμόζυγι συντείνειν τε καὶ συμπνεῖν, ἐνταῦθ' ἀνάγκη φθείρεσθαι μὲν τὴν κοινωνίαν, φαύλως δ' ἔχειν τὰ πράγματα τοῖς συνοικοῦσιν, καὶ ἢ διαλύονται τέλεον ἀπ' ἀλλήλων ἢ τὴν συμμονὴν χείρω ἐρημίας ἔχουσιν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. Ο.

1 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

Γάμους δ' ὅσαι σπεύδουσι μὴ πεπρωμένους,
μάτην πονοῦσιν· ἡ δὲ τῷ χρεὼν πόσει
μένουσα κἀσπούδαστος ἦλθεν εἰς δόμους.

2 *Τοῦ αὐτοῦ* (Phoen. 18).

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ.

3 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Κῆδος καθ' αὑτὸν τὸν σοφὸν κτᾶσθαι χρεών.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππη.*

Ὅσοι γαμοῦσι δ' ἢ γένει κρείσσους γάμους
ἢ πολλὰ χρήματ', οὐκ ἐπίστανται γαμεῖν.
τὰ τῆς γυναικὸς γὰρ κρατοῦντ' ἐν δώμασι
δουλοῖ τὸν ἄνδρα, κοὐκέτ' ἔστ' ἐλεύθερος.
πλοῦτος δ' ἐπακτὸς ἐκ γυναικείων γάμων
ἀνόνητος, αἱ γὰρ διαλύσεις οὐ ῥᾴδιαι.

5 *Μενάνδρου.*

Ὅταν πένης ὢν καὶ γαμεῖν τις ἑλόμενος
τὰ μετὰ γυναικὸς ἐπιδέχηται χρήματα,
αὑτὸν δίδωσιν, οὐκ ἐκείνην λαμβάνει.

6 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Εἰ δ' εἰς γάμους ἔλθοιμ', ὃ μὴ τύχοι ποτέ,
τῶν ἐν πόνοισιν ἡμερευουσῶν ἀεὶ
βελτίον' ἂν τέκοιμι δώμασιν τέκνα.
ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ὅστις ἐκπονεῖ
σκληρὰς διαίτας, οἱ γόνοι βελτίονες.

7 Μενάνδρου.

Δύ' ἔσθ', ἃ κρῖναι τὸν γαμεῖν μέλλοντα δεῖ,
ἤτοι προσηνῆγ' ὄψιν ἢ χρηστὸν τρόπον·
τὴν γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ.

8 Ἡσιόδου ἔργων (699 et 701).

Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς,
πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.

9 Θεόγνιδος (183).

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
βήσεσθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ φέρῃ.

10 Εὐριπίδου ἐν Ἀντιόπῃ.

Πᾶσι δ' ἀγγέλλω βροτοῖς
ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν εὐγενῆ σπείρειν τέκνα.
οὐ γάρ ποτ' ἂν πράξειαν ἐς τέλος κακῶς.

11 Καλλικρατίδου ἐκ τοῦ περὶ οἴκου εὐδαιμονίας.

Ἔχει δὲ τὸ ἴχνος τοῦτο τᾶς διακοσμάσιος πρᾶτον καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐν τᾷ διαιρέσει τᾶς ψυχᾶς·

ταύτας [γὰρ] ὃ μέν τι ἐντὶ λογισμός, ὃ δὲ θυμός, ὃ δὲ ἐπιθυμία. ὁ μὲν ὦν λογισμὸς οἰκοδεσπότᾳ καὶ ἄρχοντι ποτεμφερής ἐντι· πρεσβύτερός τε γάρ ἐντι τᾷ φύσει καὶ τᾷ γενέσει, διανοητικώτατος καὶ διακριτικώτατος· ἁ δ' ἐπιθυμία, θᾶλυ καὶ νεαρὸν καὶ ὑγρὸν πάθος ὑπάρχοισα ψυχᾶ, τᾷ γυναικὶ ποτιφερής ἐντι· ὁ δὲ θυμός, ὁρμᾶς καὶ ζέσιος μεστὸς ἐὼν καὶ συνακούων καὶ ἐπακολουθῶν πολλάκις τῷ λογισμῷ ἢ τῷ νῷ, [καὶ] νεανίᾳ ποθωμοίωται. ἁ μὲν γὰρ μονάς ἐντι τὸ γεννῶν καὶ ὁρίζον, ἁ δὲ δυὰς τὸ ὁριστὸν καὶ ὁριζόμενον. καὶ τὸ μὲν περιττὸν ἐκ τᾶς καθ' αὑτὸ φύσιος, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι· διότι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ φύσιος περαίνει, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι. καὶ τὸ μὲν κατὰ περισσὰς χώρας συντάσσον ἐξομοιάζει αὑτῷ, τὸ δὲ μόνον ὥσπερ ὕλα ὑποκείμενον. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τᾶν γραμμᾶν καὶ χωρίων. τὸ μὲν γὰρ τετράγωνον ὁρίζει καὶ συντάσσει, τὸ δ' ἑτερόμακες ὥσπερ ὕλα ὑποκειμένα ὁρίζεται καὶ συντάσσεται, τετραγωνιζόμενον καὶ ἐξισούμενον. δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμέεσθαι τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθόντα οὕτω πειρᾶσθαι τὰν μέσαν καθιστάνειν, ὅκως καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὴν στάσιν· οὕτως ὦν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅκως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίαις συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. καὶ γὰρ αὐλὼς ὁ αὐλατὰς ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον διαρκέσαι δυναμένως λαμβάνει, καὶ παδάλια ὁ κυβερνάτας ποτὶ τὸ μέγεθος τᾶς ναός.

12 Νικοστράτου περὶ γάμου.

Ταυτὶ μὲν οὖν τὰ θρυλούμενα σὺ οἶσθα, μήτε εὐγενείᾳ προσέχειν μήτε δόξῃ τῶν πατέρων οὕτως γε

ὡς αὐτῇ τῇ γυναικί. πολλαὶ γὰρ δὴ πάνυ καλῶν κἀγαθῶν πατέρων φαῦλαι ἐφωράθησαν καὶ οὐκ ἐσωφρόνησαν. χρήματα δὲ οἳ μὲν οὐδὲ πάμπαν φιλοφρονεῖν εἰώθασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ᾽ ἂν γῆμαι ἔφασαν ἄλλως τε εἰ μὴ πλουτοίη καὶ προῖκα ἐπάγοιτο πολλήν. ἀλλ᾽ ἐνταῦθά που καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦ δουλεύειν ἐστὶν ἰδίᾳ μὲν τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ πλούτου διατεθρυμμένῃ, ἰδίᾳ δὲ τοῖς χρήμασιν ὑποθωπεύοντα αὐτόν τινα, καὶ ἣν συμβαίνῃ μάλιστα λαμβάνοντα ἐκεῖθεν ἀναλίσκειν. εἰ δὲ κατ᾽ ἐμέ τις εἴης, καὶ σμικρὰν ἥδιστ᾽ ἂν πύθοιο. κρεῖττον ἄρα ἦν ἀνδρικόν τι γύναιον καὶ κατ᾽ ἀγροὺς τεθραμμένον ἀναζητεῖν τε καὶ πολυπραγμονεῖν, ἱκανὸν μὲν πονεῖν, ὁπότε ὕδωρ ἀνιμᾶν δέοι, καὶ πῦρ ἐναῦσαι, ἢν τούτου καιρός, οὐκ ἀνελεύθερον δὲ οὐδὲ ἀρρητοποιόν, χρηστόν γε μὴν καὶ ἀράξαι ποτὲ μύλην, καὶ ἐπαφήσας αὐτῆς διδοῦσαν ὥσπερ ἐπὶ λύρας. ταῦτα μὲν δὴ ῥώμη τῇ γυναικί, ταῦτα δὲ τῷ οἴκῳ ὄφελος. ἐπειδὴ δὲ οὐκ εὔδηλόν ἐστιν ἄρτι γαμοῦντι, ὁποῖαι δή τινες τοῖς τρόποις αἱ γυναῖκες ἀναφανήσονται, Ἰνδοὶ οὕτω γαμοῦσι καὶ οἱ σοφοὶ αὐτῶν, καὶ οὐδεπώποτε ψευσθῆναι λέγονται. ἐκεῖνοι τοίνυν οἱ Ἰνδοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ σοφοὶ οὐχ ὅπως πλούτῳ καὶ δόξῃ ἔγημαν Ἰνδοῦ ἀνδρὸς καὶ πλουσίου θυγατέρα, ἀλλ᾽ αὐτὴν τὴν κόρην τήν τε ὄψιν αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος ἐπολυπραγμόνησαν, σοφίᾳ δή τινι τοῦτό γε, οὐκ ἀκολασίᾳ οὐδεμιᾷ, οὐδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ ἡμῖν. αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχοιεν ἄν τι πιστὸν τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς, καὶ ἔνι οὔτε θυμούμενον οὔτε ὀργιζόμενον οὔτε χολῶντα τὸ πρόσωπον φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις πανοῦργος καὶ κρυψίνους, εὐθὺς μὲν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλέπει καὶ δεινὸν δέδορκεν· ὅστις δὲ μωρίᾳ εὐήθης, τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ

ταῖς κόραις ἀναπέπταται· ὄνων ὀφθαλμοὶ καὶ προβάτων τοιοῦτοι· ὁ δέ γε συνάγων τὰς ὀφρῦς σκαιός ἐστι· καὶ ὅτῳ ἐπανθεῖ οὐκ ἐρύθημα ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τούτου γε ἡ ψυχὴ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εὐφραίνεται. ταυτὶ μὲν τὰ γνωρίσματα καὶ σημεῖα οὐ παρθένοις ἄρα καὶ γυναιξίν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς πρόσεστι τοῖς ἀνδράσι. περὶ μὲν οὖν τῶν Ἰνδῶν οὗτος ὁ λόγος κρατεῖ, ὡς καταμαντεύονται περὶ τῶν γυναικῶν πόρρωθεν ὁποῖαί τινες ἔσονται. μὴ δή μου δὲ καταγνώτω μηδείς, ἐπεὶ κοινότερον τῷ κάλλει καταχρήσομαι συμβουλεύων αὐτὸ μεταθεῖναι. οὐ γὰρ τοὺς καλοὺς καὶ τὰς καλὰς ἐγὼ προξενῶ, ἀλλ' ἑτέρως οὐκ ἔνι εἰπεῖν, ἑπόμενον τῷ Ἰνδῶν λόγῳ. εἶδος μὲν δὴ τῆς γυναικὸς ἡμῖν ἐξεταστέον εἰ χαρίεν τι καὶ ἀστεῖον καὶ ἐλευθέριον, εἴ γε μέλλει τις ἡδέως μὲν ἀναπαύσεσθαι, ἡδέως δὲ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὑτὸς αὑτοῦ εἰσελεύσεσθαι. τὸ γὰρ δὴ αἰσχρὰν γήμαντα εἶτα ἐξίστασθαι τῆς οἰκίας τῇ γυναικί, οὐκ ἐξίστασθαι μὰ Δί' ἐστὶ τῆς οἰκίας, ἀλλὰ φεύγειν τὴν γυναῖκα. ὥσπερ δὲ τὸ εἶδος πρότερον ἀξιοῦμεν δοκιμάζειν τῆς γυναικός, οὕτω καὶ αὐτοῦ ἑκάστου τοῦ νυμφίου πρότερόν γε τὸ εἶδος ἐξεταστέον, ὡς μὴ ἄν τι λυποίη αἰσχρὸς ὤν, ἣν τύχῃ ἀγαθήν τε καὶ χρηστὴν γήμας. ἔνι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τὰ [ἀπὸ] τῆς ψυχῆς ἑκάστου εἰδέναι. καὶ τοίνυν φωνὴν μετὰ ταῦτα τῆς γυναικὸς ἐξεταστέον· τάχα μὲν γὰρ ἡδίων ἡ ᾠδικὴ ἕωθέν τε καὶ μετ' ἄριστον· μᾶλλον δὲ συνεστάλθω αὐτῇ ἡ φωνὴ εἰς τὸ πρᾶον, καὶ τραχὺ πώποτε μήτε βοήσαι μήτε φθέγξαιτο· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀνδρωδεστέρας τὰς γυναῖκας ἀποφαίνει. οἷον δὲ οἰκία ὡς ἄτοπον ἀνὴρ μὲν ἐκ . . . . τύρβαι δὲ καὶ ναὶ μὰ Δία φωναὶ ἀνδρῶν πολλαί. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ χρὴν ἕκαστον

ἡμῶν πολυπραγμονεῖν· ὡς δ' οὖν ὑπομνῆσαι ἱκανὰ οἶμαι καὶ ταῦτα.

13 Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς συμβιώσεως.

Πρῶτον μὲν χρὴ τὴν μνηστείαν μὴ εἰκῇ ποιήσασθαι ἀλλὰ πάνυ πεφροντισμένως, μηδ' εἰς πλοῦτον μηδ' εἰς ὀγκοῦσαν εὐγένειαν μηδ' εἰς ἄλλην χάσμην μηδεμίαν ἀποβλέπειν, μηδὲ μὰ Δία εἰς κάλλος· καὶ γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πᾶν ὄγκον καὶ δεσποτικὸν ἦθος περιποιεῖ· ἀλλὰ πρῶτα μὲν τὸ τῶν γονέων ἐξετάζειν ἦθος καὶ τρόπον, εἰ πολιτικὸς καὶ ἄφορτος καὶ εὐγνώμων, ἔτι δὲ καὶ σώφρων καὶ δίκαιος, ἐπὶ δὲ τούτοις ἀκενόσπουδος καὶ ἄλιχνος, καὶ τὰ ἄλλ' ἃ περὶ τοῦ ποίους τινὰς φίλους κτᾶσθαι δεῖ παραγγέλλεται· ἔπειτα καὶ τὴν μητέρα ᾗ ἡ γαμεῖσθαι μέλλουσα συντρέφεται, καὶ τὸν ταύτης τρόπον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποπλάττεται. μετὰ ταῦτα εἰ ἀκολούθως τῷ ἑαυτῶν τρόπῳ ἤχασι τὴν θυγατέρα, καὶ μὴ ἡττημένοι εἰσὶν καὶ ἀποβεβλεφότες ἀπὸ τοῦ συμφέροντος διὰ τὴν ἄγαν φιλοστοργίαν, καὶ τοῦτο ποικίλως ἐξητακέναι καὶ διὰ δούλων καὶ ἐλευθέρων τῶν τε ἔνδοθεν καὶ τῶν ἔξωθεν, καὶ διὰ γειτόνων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδίων εἴσω, διὰ φίλων ἐπιπλοκὰς ἑστιατικάς, ἢ ἄλλως μαγείρων ἢ δημιουργῶν ἢ ἀκεστριῶν ἢ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν καὶ τεχνιτίδων. καὶ λίαν γὰρ προχειρότερον τοὺς τοιούτους εἰσάγουσιν καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν μεγάλα πράγματα καὶ πίστιν ἐγχειρίζουσιν.

14 Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου "κεφάλαιον γάμου."

Διὸ χρὴ τοὺς γαμοῦντας οὐκ εἰς γένος ἀφορᾶν εἰ ἐξ εὐπατριδῶν, οὐδ' εἰς χρήματα εἰ πολλὰ κέκτην-

ταί τινες, οὐδ' εἰς σώματα εἰ καλὰ ἔχουσιν. οὔτε γὰρ πλοῦτος οὔτε κάλλος οὔτ' εὐγένεια κοινωνίαν μᾶλλον αὔξειν πέφυκεν, ὥσπερ οὐδ' ὁμόνοιαν, οὐδ' αὖ τὴν παιδοποιίαν κρείττω ταῦτα ἀπεργάζεται· ἀλλὰ σώματα μὲν πρὸς γάμον ἀποχρῶντα τὰ ὑγιῆ καὶ τὴν ἰδέαν μέσα καὶ αὐτουργεῖν ἱκανά, ἃ δὴ καὶ ἐπιβουλεύοιτ' ἂν ὑπὸ τῶν ἀκολάστων ἧττον, καὶ ἐργάζοιτο μᾶλλον ὅσα σώματος ἔργα, καὶ παιδοποιοῖτο μὴ ἐνδεῶς. ψυχὰς δὲ ἐπιτηδειοτάτας εἶναι νομιστέον τὰς πρὸς σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ὅλως πρὸς ἀρετὴν εὐφυεστάτας. ποῖος μὲν γὰρ γάμος χωρὶς ὁμονοίας καλός; ποία δὲ κοινωνία χρηστή; πῶς δ' ἂν ὁμονοήσειαν ἄνθρωποι πονηροὶ ὄντες ἀλλήλοις; ἢ πῶς ἀγαθὸς πονηρῷ ὁμονοήσειεν; οὐδέν γε μᾶλλον ἢ ὀρθῷ ξύλῳ στρεβλὸν συναρμόσειεν ἄν, ἢ στρεβλὰ ἄμφω ὄντα ἀλλήλοιν. τὸ γὰρ δὴ στρεβλὸν τῷ τε ὁμοίῳ τῷ στρεβλῷ ἀνάρμοστον καὶ τῷ ἐναντίῳ τῷ εὐθεῖ ἔτι μᾶλλον. ἔστι δὴ καὶ ὁ πονηρὸς τῷ τε πονηρῷ οὐ φίλος οὐδ' ὁμονοεῖ, καὶ πολὺ ἧττον τῷ χρηστῷ.

15 *Χείλωνος.*

Γάμους εὐτελεῖς καὶ ἰσοτίμους ποιοῦ.

16 *Κλεοβούλου.*

Κλεόβουλος ἔφη δεῖν συνοικίζειν ἀνδράσι τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας, τὴν μὲν ἡλικίαν παρθένους τὸ δὲ φρονεῖν γυναῖκας.

17 *Περικλέους.*

Περικλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, δυοῖν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα μνηστευομένων, τοῦ μὲν πλουσίου καὶ ἀπαιδεύτου, τοῦ δὲ πένητος καὶ φιλολόγου, τούτῳ

αὐτὴν ἐξέδωκεν, εἰπὼν ὅτι ἀμείνων ἐστὶ τοῦ ὄντος ὁ δυνάμενος γενέσθαι πλούσιος.

18 Δημοκρίτου.

Δημόκριτος ἔφη, ὡς ὁ γαμβροῦ μὲν ἐπιτυχὼν εὗρεν υἱόν, ὁ δὲ ἀποτυχὼν ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.

ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΤΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ. ΟΑ.

1 Εὐριπίδου Φοίνικος.

Μοχθηρόν ἐστιν ἀνδρὶ πρεσβύτῃ τέκνα
δίδωσιν ὅστις οὐκέθ' ὡραῖος γαμεῖν·
δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή.

3 Θεόγνιδος (457).

Οὔ τοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι.
οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται, ὡς ἄκατος,
οὐδ' ἄγκυραι ἔχουσιν· ἀπορρήξασα δὲ δεσμὰ
πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.

3 Εὐριπίδου Αἰόλου.

Κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον.
μακρὰ γὰρ ἰσχὺς μᾶλλον ἀρσένων μένει,
θηλεῖα δ' ἥβη θᾶσσον ἐκλείπει δέμας.

4 Σαπφοῦς.

Ἀλλ' ἐὼν φίλος ἀμῖν λέχος ἄρνυσο νεώτερον.
οὐ γὰρ τλάσομ' ἐγὼ ξυνοικεῖν ἔσσα γεραιτέρα.

5 Εὐριπίδου.

Ἐγὼ γὰρ ἔξω λέκτρα αὐτοῖς καλῶς ἔχειν,
δίκαιόν ἐστιν, οἷσι συγγηράσομαι.

6 *Ἡσιόδου ἔργων* (695).

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά, γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβῴοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.

7 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Καὶ νῦν παραινῶ πᾶσι τοῖς νεωτέροις,
μὴ πρὸς τὸ γῆρας τοὺς γάμους ποιουμένοις
σχολῇ τεκνοῦσθαι παῖδας· οὐ γὰρ ἡδονή,
γυναικί τ' ἐχθρὸν χρῆμα πρεσβύτης ἀνήρ·
ἀλλ' ὡς τάχιστα· καὶ γὰρ ἐκτροφαὶ καλαί,
καὶ συννεάζων ἡδὺ παῖς νέῳ πατρί.

8 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Πικρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ.

9 *Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς.*

Ἴσμεν δὲ ἅπαντας ἀνθρώπους, ἐπειδὰν ἐξ ἡλικίας ἄνισαι πρὸς γάμους ὑπενεχθῶσι, πέρα τοῦ μετρίου νεότητος εἰωθότας ἡττᾶσθαι.

ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΟΥ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ ΟΥΔΕ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ, ΑΛΛΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. ΟΒ.

1 *Διοδώρου.*

Ἐγὼ μὲν οὖν τὸν νόμον ἐμαυτῷ τουτονὶ
τίθεμαι δοκιμάζων, ὥσπερ εἴρηται ποιεῖν.
κρεῖττον γάρ ἐστιν εὖ τεθραμμένην λαβεῖν
γυναῖκ' ἄπροικον ἢ κακῶς μετὰ χρημάτων,
τὴν ἐσομένην μετὰ ταῦτα μέτοχον τοῦ βίου.

2 *Μενάνδρου.*

Καὶ τοῦτον ἡμᾶς τὸν τρόπον γαμεῖν ἔδει
ἅπαντας, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ὡς ὠνούμεθα·
οὐκ ἐξετάζειν μὲν τὰ μηδὲν χρήσιμα,
τίς ἦν ὁ πάππος ἧς γαμεῖ, τηθὴ δὲ τίς,
τὸν δὲ τρόπον αὐτῆς τῆς γαμουμένης, μεθ' ἧς
βιώσεται, μήτ' ἐξετάσαι μήτ' εἰσιδεῖν,
ἀλλ' ἐπὶ τράπεζαν μὲν φέρειν τὴν προῖχ', ἵνα
εἰ τἀργύριον καλόν ἐστι δοκιμαστὴς ἴδῃ,
ὃ πέντε μῆνας ἔνδον οὐ γενήσεται·
τῆς διὰ βίου δ' ἔνδον καθεδουμένης ἀεὶ
μὴ δοκιμάσαντα μηδέν, ἀλλ' εἰκῇ λαβεῖν
ἀγνώμον', ὀργίλην, χαλεπήν, ἐὰν τύχῃ,
λάλον. περιάξω τὴν ἐμαυτοῦ θυγατέρα
τὴν πόλιν ὅλην· οἱ βουλόμενοι ταύτην λαβεῖν
λαλεῖτε, προσκοπεῖσθε δ' ἡλίκον κακὸν
λήψεσθ', ἀνάγκη γὰρ γυναῖκ' εἶναι κακόν·
ἀλλ' εὐτυχὴς ἐσθ' ὁ μετριώτατον λαβών.

3 Εὐριπίδου (Androm. 1279).

Εἰ χρὴ γαμεῖν, χρὴ τἄκ τε γενναίων γαμεῖν,
δοῦναί τ' ἐς ἐσθλούς, ὅστις εὖ βουλεύεται.
κακῶν δὲ λέκτρων μὴ 'πιθυμίαν ἔχειν,
μὴ δ' εἰ ζαχρύσους οἴσεται φερνὰς δόμοις.

4 Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Γαμεῖτε νῦν, γαμεῖτε, κᾆτα θνήσκετε
ἢ φαρμάκοισιν ἐκ γυναικὸς ἢ δόλοις.

4[a] Ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰσιδὼν
γαμεῖ πονηράν, μῶρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σώφρον' εἰ δόμοις ἔχει (Eur. El. 1097).

5 Ἱππώνακτος.

Γάμος κράτιστός ἐστιν ἀνδρὶ σώφρονι,
τρόπον γυναικὸς χρηστὸν ἔνδον λαμβάνειν.

αὕτη γὰρ ἡ προὶξ οἰκίαν σώζει μόνη.
ὅστις δὲ τρυφερῶς τὴν γυναῖκ' ἄγει λαβών,
συνεργὸν οὗτος ἀντὶ δεσποίνης ἔχει,
εὔνουν, βεβαίαν εἰς ἅπαντα τὸν βίον.

6 Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῄσχυν' ἐν δόμοισι νηπία.

7 Μενάνδρου.

Τὰ μετὰ γυναικὸς εἰσιόντ' εἰς οἰκίαν
οὐκ ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὐδ' ἱλαρὰν ἔχει.

8 Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.

Εἰ νοῦς ἔνεστιν· εἰ δὲ μή, τί δεῖ καλῆς
γυναικός, εἰ μὴ τὰς φρένας χρηστὰς ἔχοι;

9 Ἀντιφάνους.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν βαρύτερον τῶν φορτίων
ὄντως γυναικὸς προῖκα πολλὴν φερομένης.

10 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (207).

Φίλτρον δὲ καὶ τόδ', οὐ τὸ κάλλος, ὦ γύναι,
ἀλλ' ἀρεταὶ τέρπουσι τοὺς ξυνευνέτας.

11 Μενάνδρου.

Ὅστις γυναῖκ' ἐπίκληρον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν
πλουτοῦσαν, ἤτοι μῆνιν ἐκτίνει θεῶν,
ἢ βούλετ' ἀτυχεῖν μακάριος καλούμενος.

12 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Ἡγησάμην οὖν εἰ παραζεύξειέ τις
χρηστῷ πονηρὸν λέκτρον, οὐκ ἂν εὐτεκνεῖν,
ἐσθλοῖν δ' ἀπ' ἀμφοῖν ἐσθλὸν ἂν φῦναι γόνον.

13 Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππης.

Μετρίων λέκτρων, μετρίων δὲ γάμων
μετὰ σωφροσύνης
κῦρσαι θνητοῖσιν ἄριστον.

14 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (639).
Κύδιον βροτοῖς
πένητα χρηστὸν ἢ κακὸν καὶ πλούσιον
γαμβρὸν πεπᾶσθαι καὶ φίλον· σὺ δ' οὐδὲν εἶ.

15 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Λάκων τῶν πλουτούντων ἐπιεικεῖ νεανίσκῳ καὶ πένητι τὴν αὑτοῦ θυγατέρα ἐξέδωκεν. αἰτιωμένων δ' αὐτὸν τῶν συγγενῶν "ἐγὼ" ἔφη "ἐποιησάμην γαμβρον πλούσιον ἐσόμενον, ἀλλ' οὐ πένητα."

16 Πλουτάρχου ἐκ τῶν γαμικῶν παραγγελμάτων (p. 139 f).

Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν· οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος.

ΨΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. ΟΓ.

1 Εὐριπίδου.
Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων,
δειναὶ δὲ ποταμοῦ καὶ πυρὸς θερμοῦ πνοαί,
δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα μυρία·
ἀλλ' οὐδὲν οὕτω δεινὸν ὡς γυνὴ κακόν,
οὐδ' ἂν γένοιτο γράμμα τοιοῦτον γραφῇ,
οὐδ' ἂν λόγος δείξειεν· εἰ δέ του θεῶν

τόδ' ἔστι πλάσμα, δημιουργὸς ὢν κακῶν
μέγιστος ἴστω καὶ βροτοῖσι δυσμενής.

2 Μενάνδρου.

Ἔστι δὲ
γυνὴ λέγουσα χρήστ' ὑπερβάλλων φόβος.

3 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ (664).

Ὄλοισθε· μισῶν δ' οὔ ποτ' ἐμπλησθήσομαι
γυναῖκας, οὐδ' εἴ φησί τίς μ' ἀεὶ λέγειν·
ἀεὶ γὰρ οὗτως εἰσὶ κἀκεῖναι κακαί.
ἤ νῦν τις αὐτὰς σωφρονεῖν διδαξάτω,
ἢ κἄμ' ἐάτω ταῖσδ' ἐπεμβαίνειν ἀεί.

4 Μενάνδρου.

Ἔργον γυναικὸς ἐκ λόγου πίστιν λαβεῖν.

5 Εὐριπίδου Οἰδίποδος.

Ἄλλως δὲ πάντων δυσμαχώτατον γυνή.

6 Ἐχθροῖσιν εἴη πολεμίαν δάμαρτ' ἔχειν.

7 Μενάνδρου.

Ὡς ἔστ' ἄπιστον ἡ γυναικεία φύσις.

8 Εὐριπίδου Μηδείας (263).

Γυνὴ γάρ ἐστι τἄλλα μὲν φόβου πλέα,
κακὴ δ' ἐς ἀλκὴν καὶ σίδηρον εἰσορᾶν·
ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἠδικημένη κυρῇ,
οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μιαιφονωτέρα.

9 Εὐριπίδου Ἑκάβης (1178).

Ὅστις γυναῖκας τῶν πρὶν εἴρηκεν κακῶς,
ἢ νῦν λέγει τις ἢ πάλιν μέλλει λέγειν·
ἅπαντα ταῦτα συντιθεὶς ἐγὼ φράσω.
γένος γὰρ οὔτε πόντος οὔτε γῆ τρέφει
τοιόνδ', ὁ δ' ἀεὶ συντυχὼν ἐπίσταται.

10 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*
Πλὴν τῆς τεκούσης θῆλυ πᾶν μισῶ γένος.

11 *Εὐριπίδου Δανάης.*
Γυνὴ γὰρ ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.

12 *Εὐριπίδου Ἀλόπης.*
Γυνὴ γυναικὶ σύμμαχος πέφυκέ πως.

13 *Εὐριπίδου Αἰόλου.*
Γυναῖκα δ' ὅστις παύσεται λέγων κακῶς,
δύστηνος ἆρα κοὐ σοφὸς κεκλήσεται.

14 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*
Πέφυκε γάρ πως παισὶ πολέμιος γυνὴ
τοῖς πρόσθεν ἡ ξυγεῖσα δευτέρα πατρί.

15 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (85).
Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἶ.

16 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*
Δειλῶν γυναῖκες δεσποτῶν θρασύστομοι.

17 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (94).
Γυναιξὶ τέρψις τῶν παρεστώτων κακῶν
ἀνὰ στόμ' ἀεὶ καὶ διὰ γλώσσης ἔχειν.

18 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (181).
Ἐπίφθονόν τι χρῆμα θηλείας φρενὸς
καὶ ξυγγάμοισι δυσμενὲς μάλιστ' ἀεί.

19 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (269).
Πέποιθα· δεινὸν δ' ἑρπετῶν μὲν ἀγρίων
ἄκη βροτοῖσι θεῶν καταστῆσαί τινα,
ἃ δ' ἔστ' ἐχίδνης καὶ πυρὸς περαιτέρω,

οὐδεὶς γυναικὸς φάρμακ' ἐξεύρηκέ πω
κακῆς· τοσοῦτον ἐσμὲν ἀνθρώποις κακόν.

20 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.*

Ὦ παγκακίστη καὶ γυνή· τί γὰρ λέγων
μεῖζόν σε τοῦδ' ὄνειδος ἐξείποι τις ἄν;

21 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Ἦν γάρ τις αἶνος, ὡς γυναιξὶ μὲν τέχναι
μέλουσι, λόγχῃ δ' ἄνδρες εὐστοχώτεροι.
εἰ γὰρ δόλοισιν ἦν τὸ νικητήριον,
ἡμεῖς ἂν ἀνδρῶν εἴχομεν τυραννίδα.

22 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Συμμαρτυρῶ σοι· πανταχοῦ λελείμμεθα
πᾶσαι γυναῖκες ἀρσένων ἀεὶ δίχα.

23 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Ἀντὶ πυρὸς γὰρ ἄλλο πῦρ
μεῖζον ἐβλάστομεν γυναῖ-
κες πολὺ δυσμαχώτερον.

24 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Φεῦ, ὅσῳ τὸ θῆλυ δυστυχέστερον γένος
πέφυκεν ἀνδρῶν· ἔν τε τοῖσι γὰρ καλοῖς
πολλῷ λέλειπται κἀπὶ τοῖς αἰσχροῖς πλέον.

25 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὦ θνητὰ πράγματ', ὦ γυναικεῖαι φρένες,
ὅσον νόσημα τὴν κύπριν κεκτήμεθα.

26 *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας* (T. 1032).

Δειναὶ μὲν αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

27 *Εὐριπίδου Μηδείας* (230).

Πάντων ὅσ' ἔστ' ἔμψυχα καὶ γνώμην ἔχει,
γυναῖκες ἐσμὲν ἀθλιώτατον φυτόν·

ἃς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ
πόσιν πρίασθαι δεσπότην τε σώματος
λαβεῖν· κακοῦ γὰρ τοῦτό γ' ἄλγιον κακόν.

28 Εὐριπίδου Οἰδίπους.
Κακίων ἄλοχος, κἂν ὁ κάκιστος
γήμῃ τὴν εὐδοκιμοῦσαν.

29 Εὐριπίδου Μελέαγρος.
Εἰ κερκίδων μὲν ἀνδράσιν μέλοι πόνος,
γυναιξὶ δ' ὅπλων ἐμπέσοιεν ἡδοναί,
ἐκ τῆς ἐπιστήμης παρεκπεπτωκότες
κεῖνοί τ' ἂν οὐδὲν εἶεν οὔθ' ἡμεῖς ἔτι.

30 Εὐριπίδου Ἱππολύτου (616).
Ὦ Ζεῦ, τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακὸν
γυναῖκας εἰς φῶς ἡλίου κατῴκισας;
εἰ γὰρ βρότειον ἤθελες σπεῖραι γένος,
οὐκ ἐκ γυναικῶν χρῆν παρασχέσθαι τόδε,
ἀλλ' ἐντιθέντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτοὺς
ἢ χαλκὸν ἢ σίδηρον ἢ χρυσοῦ βάρος,
παίδων πρίασθαι σπέρμα τοῦ τιμήματος.

31 Τοῦ αὐτοῦ Μελέαγρος.
Μισῶ γυναῖκας .. ἐκ πασῶν δὲ σέ,
ἥτις πονηρὰ τἄργ' ἔχουσ' εἶτ' εὖ λέγεις.

32 Εὐριπίδου Μηδείας (407).
Γυναῖκες ἐς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται,
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.

33 Ἐν ταυτῷ (568).
Οὐδ' ἂν σὺ φαίης, εἴ σε μὴ κνίζοι λέχος,
ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ἥκεθ' ὥστ' ὀρθουμένης
εὐνῆς γυναῖκες πάντ' ἔχειν νομίζετε.

34 Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστης (605).
Ἀεὶ γυναῖκες ἐμποδὼν ταῖς συμφοραῖς
ἔφυσαν ἀνδρῶν πρὸς τὸ δυστυχέστατον.

35 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.
Ὡς οὐδὲν ὑγιές φασι μητρυιὰς φρονεῖν
νόθοισι παισίν, ὧν φυλάξομαι ψόγον.

36 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (198).
Φιλόψογον δὲ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ.
σμικρὰς δ' ἀφορμὰς ἢν λάβωσι τῶν ψόγων,
πλείους ἐπεισφέρουσιν· ἡδονὴ δέ τις
γυναιξὶ μηδὲν ὑγιὲς ἀλλήλας λέγειν.

37 Ὁμήρου (Od. ο', 20).
Οἶσθα γὰρ οἷος θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γυναικός·
κείνου βούλεται οἶκον ὀφέλλειν ὅς κεν ὀπύοι.
παίδων δὲ προτέρων καὶ κουριδίοιο φίλοιο
οὐκέτι μέμνηται τεθνειότος οὐδὲ μεταλλᾷ.

38 Ἡσιόδου (Op. 375).
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φηλήτῃσιν.

39 Ἀλέξιδος.
Οὐκ ἔστ' ἀναισχυντότερον οὐδὲν θηρίον
γυναικός· ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι.

40 Μενάνδρου.
Καίτοι τί λογίζομ' ὁ κακοδαίμων προσδοκῶν
χάριν παρὰ γυναικὸς κομιεῖσθαι; μὴ μόνον
κακόν τι προσλάβοιμι, καὶ κάλλιστ' ἔχει.
40ª Οὐκ ἐν γυναικὶ φύεται πιστὴ χάρις.

41 Εὐριπίδου Αὔγης.
Γυναῖκές ἐσμεν· τὰ μὲν ὄκνῳ νικώμεθα,
τὰ δ' οὐκ ἂν ἡμῶν θράσος ὑπερβάλοιτό τις.

42 *Ἀλέξιδος.*

Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

43 *Μενάνδρου.*

Τότε τὰς γυναῖκας δεδιέναι μάλιστα δεῖ,
ὅταν τι περιπλάττωσι τοῖς χρηστοῖς λόγοις.

44 *Μενάνδρου.*

Πολὺ χεῖρόν ἐστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κύνα.

45 *Μενάνδρου.*

Οὐδέποθ' ἑταίρα τοῦ καλῶς πεφρόντικεν,
ἢ τὸ κακόηθες πρόσοδον εἴωθεν ποιεῖν.

46 *Μενάνδρου.*

Φύσει γυνὴ δυσάνιόν ἐστι καὶ πικρόν.

47 *Ἡσιόδου θεογονίας* (591).

Τῆς γὰρ ὀλώιόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
πῆμα μέγα θνητοῖσι σὺν ἀνδράσι ναιετάουσιν,
οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.

48 *Ἀντιφάνους.*

Ἐγὼ γυναικὶ δ' ἓν τι πιστεύω μόνον,
ἐπὰν ἀποθάνῃ μὴ βιώσεσθαι πάλιν.
τὰ δ' ἄλλ' ἀπιστῶ πάνθ' ἕως ἂν ἀποθάνῃ.

49 *Ἡσιόδου ἔργων* (57).

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.

50 *Ἐν ταυτῷ* (67. 77. 78).

Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.

51 *Σοφοκλέους Ἐπίγονοι.*

*Ὦ πᾶν σὺ τολμήσασα καὶ πέρα γύναι.
κάκιον ἄλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὐδ᾽ ἔσται ποτὲ
γυναικὸς ἢ εἴ τι πῆμα γίγνεται βροτοῖς.*

52 *Ἀντιφάνους.*

*Ὀφθαλμιῶν ἄνθρωπος ἰσχυρῶς κακὰ
πάμπολλα πάσχων ἓν ἀγαθὸν πάσχει μόνον,
ὅτι οὐχ ὁρᾷ γυναῖκα τοῦτον τὸν χρόνον.*

53 *Φιλίσκου Φιλαργύρων.*

*Εἰς τὸ μεταπεῖσαι ῥᾳδίως ἃ βούλεται
πιθανοὺς ἔχειν εἴωθεν ἡ κλίνη λόγους.*

54 *Σοφοκλέους.*

Κατ᾽ ὀρφανὸν γὰρ οἶκον ἀνδρόφρων γυνή.

55 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

*Θησεῦ, παραινῶ σοι τὸ λῷστον, εἰ φρονεῖς·
γυναικὶ πείθου μηδὲ τἀληθῆ κλύων.*

56 *(Μενάνδρου) Ὑποβολιμαίου.*

*Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων
ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή.*

57 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Γυνή τε πάντων ἀγριώτατον κακόν.

58 *Μενάνδρου.*

Ὅπου γυναῖκές εἰσι, πάντ᾽ ἐκεῖ κακά.

59 *Μενάνδρου.*

*Οὐ πάνυ
εἴωθ᾽ ἀληθὲς οὐδὲ ἓν λέγειν γυνή.*

60 *Φωκυλίδου.*

*Καὶ τόδε Φωκυλίδεω· τετόρων ἀπὸ τῶνδε γένοντο
φῦλα γυναικείων, ἣ μὲν κυνός, ἣ δὲ μελίσσης,
ἣ δὲ συὸς βλοσυρῆς, ἣ δ' ἵππου χαιτηέσσης.
εὔφορος ἥδε, ταχεῖα, περίδρομος, εἶδος ἀρίστη·
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς οὔτ' ἂρ κακὴ οὐδὲ μὲν ἐσθλή·
ἡ δὲ κυνὸς χαλεπή τε καὶ ἄγριος· ἡ δὲ μελίσσης
οἰκονόμος τ' ἀγαθὴ καὶ ἐπίσταται ἐργάζεσθαι·
ἧς εὔχου, φίλ' ἑταῖρε, λαχεῖν γάμου ἱμερόεντος.*

61 *Σιμωνίδου.*

*Χωρὶς γυναῖκας θεὸς ἐποίησεν νόου
τὰ πρῶτα, τὴν μὲν ἐξ ὑὸς τανύτριχος,
τῇ πάντ' ἀν' οἶκον βορβόρῳ πεφυρμένα
ἄκοσμα κεῖται καὶ κυλινδεται χαμαί·
αὐτὴ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις ἐν εἵμασιν
ἐν κοπρίῃσιν ἡμένη πιαίνεται.
τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναῖκα πάντων ἴδριν, οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων.
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὀργὴν δ' ἄλλοτ' ἀλλοίην ἔχει.
τὴν δ' ἐκ κυνὸς λιτοργὸν αὐτομήτορα,
ἣ πάντ' ἀκοῦσαι, πάντα δ' εἰδέναι θέλει·
πάντῃ δὲ παπταίνουσα καὶ πλανωμένη
λέληκεν, ἢν καὶ μηδέν' ἀνθρώπων ὁρᾷ·
παύσειε δ' ἄν μιν οὔτ' ἀπειλήσας ἀνήρ,
οὐδ' εἰ χολωθεὶς ἐξαράξειεν λίθῳ
ὀδόντας, οὔτ' ἂν μειλίχως μυθεύμενος,
οὐδ' εἰ παρὰ ξείνοισιν ἡμένη τύχοι·
ἀλλ' ἐμπεδῶς ἄπρηκτον αὑονὴν ἔχει.
τὴν δὲ πλάσαντες γηΐνην ὀλύμπιοι
ἔδωκαν ἀνδρὶ πηρόν· οὔτε γὰρ κακὸν*

οὔτ' ἐσθλὸν οὐδὲν οἶδε τοιαύτη γυνή·
ἔργον δὲ μοῦνον ἐσθίειν ἐπίσταται·
κεὖτ' ἂν κακὸν χειμῶνα ποιήσῃ θεός,
ῥιγῶσα δίφρον ἆσσον ἕλκεται πυρός.
τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἣ δίχ' ἐν φρεσὶν νοεῖ.
τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρην,
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοις ἰδών
"οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λωίων γυνὴ
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων,"
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτὸς οὔτ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν
οὔτ' ἆσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπλητον, ὥσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.
ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κἀποθυμίη
ἐχθροῖσιν ἶσα καὶ φίλοισι γίγνεται.
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμὴς
ἕστηκ' ἀπήμων, χάρμα ναύτῃσιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ· πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη.
ταύτῃ μάλιστ' ἔοικε τοιαύτη γυνὴ
ὀργήν· φυὴν δὲ πόντος ἀλλοίην ἔχει.
τὴν δ' ἔκ τε πελλῆς καὶ παλιντριβέος ὄνου,
ἣ σύν τ' ἀνάγκῃ σύν τ' ἐνιπῇσιν μόγις
ἔστερξεν ὦν ἅπαντα καὶ πονήσατο
ἀρεστά· τόφρα δ' ἐσθίει μὲν ἐν μυχῷ
προνὺξ προῆμαρ· ἐσθίει δ' ἐπ' ἐσχάρῃ.
ὁμῶς δὲ καὶ πρὸς ἔργον ἀφροδίσιον
ἐλθόνθ' ἑταῖρον ὁντινοῦν ἐδέξατο.
τὴν δ' ἐκ γαλέης δύστηνον οἰζυρὸν γένος.
κείνῃ γὰρ οὔτι καλὸν οὐδ' ἐπίμερον
πρόσεστιν, οὐδὲ τερπνὸν οὐδ' ἐράσμιον·
εὐνῆς δ' ἀδηνής ἐστιν ἀφροδισίης.
τὸν δ' ἄνδρα τὸν παρόντα ναυσίῃ διδοῖ,

κλέπτουσα δ' ἔρδει πολλὰ γείτονας κακά,
ἄθυστα δ' ἱρὰ πολλάκις κατεσθίει.
τὴν δ' ἵππος ἁβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο,
ἣ δούλι' ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
κοὔτ' ἂν μύλης ψαύσειεν οὔτε κόσκινον
ἄρειεν οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι,
οὔτε πρὸς ἰπνὸν ἀσβόλην ἀλευμένη
ἵζοιτ', ἀνάγκῃ δ' ἄνδρα ποιεῖται φίλον·
λοῦται δὲ πάσης ἡμέρης ἄπο ῥύπον
δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροις ἀλείφεται·
αἰεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ
βαθεῖαν ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.
καλὸν μὲν ὦν θέαμα τοιαύτη γυνὴ
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἢν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ᾖ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.
τὴν δ' ἐκ πιθήκου· τοῦτο δὴ διακριδὸν
Ζεὺς ἀνδράσιν μέγιστον ὤπασεν κακόν.
αἴσχιστα μὲν πρόσωπα· τοιαύτη γυνὴ
εἶσιν δι' ἄστεος πᾶσιν ἀνθρώποις γέλως.
ἐπ' αὐχένα βραχεῖα κινεῖται μόγις,
ἄπυγος, αὐόκωλος· ἆ τάλας ἀνήρ,
ὅστις κακὸν τοιοῦτον ἀγκαλίζεται.
δήνεα δὲ πάντα καὶ τρόπους ἐπίσταται,
ὥσπερ πίθηκος· οὐδέ οἱ γέλως μέλει,
οὐδ' ἄν τιν' εὖ ἔρξειεν, ἀλλὰ τοῦθ' ὁρᾷ
καὶ τοῦτο πᾶσαν ἡμέρην βουλεύεται,
ὅκως τιν' ὡς μέγιστον ἔρξειεν κακόν.
τὴν δ' ἐκ μελίσσης· τήν τις εὐτυχεῖ λαβών·
κείνῃ γὰρ οἴῃ μῶμος οὐ προσιζάνει.
θάλλει δ' ὑπ' αὐτῆς κἀπαέξεται βίος,
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσει,

τεκοῦσα καλὸν κοὐνομάκλυτον γένος.
χαριπρεπὴς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσῃσι, θείη δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις,
οὐδ' ἐν γυναιξὶν ἥδεται καθημένη,
ὅκου λέγουσιν ἀφροδισίους λόγους.
τοίας γυναῖκας ἀνδράσιν χαρίζεται
Ζεὺς τὰς ἀρίστας καὶ πολυφραδεστάτας.
τὰ δ' ἄλλα φῦλα ταῦτα μηχανῇ Διὸς
ἔστιν τε πάντα καὶ παρ' ἀνδράσιν μένει.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν,
γυναῖκας· ἤν τι καὶ δοκῶσιν ὠφελεῖν,
ἔχοντί τοι μάλιστα γίγνεται κακόν.
οὐ γάρ κοτ' εὔφρων ἡμέρην διέρχεται
ἅπασαν, ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται,
οὐδ' αἶψα λιμὸν οἰκίης ἀπώσεται,
ἐχθρὸν συνοικητῆρα, δυσμενέα θεόν.
ἀνὴρ δ' ὅταν μάλιστα θυμηδεῖν δοκῇ
κατ' οἶκον, ἢ θεοῦ μοῖραν ἢ ἀνθρώπου χάριν,
εὑροῦσα μῶμον ἐς μάχην κορύσσεται.
ὅκου γυνὴ γάρ ἐστιν, οὐδ' ἐς οἰκίην
ξεῖνον μολόντ' ἂν προφρόνως δεχοίατο.
ἥτις δέ τοι μάλιστα σωφρονεῖν δοκεῖ,
αὕτη μέγιστα τυγχάνει λωβωμένη·
κεχηνότος γὰρ ἀνδρός .... οἱ δὲ γείτονες
χαίρουσ' ὁρῶντες καὶ τὸν ὡς ἁμαρτάνει.
τὴν ἣν δ' ἕκαστος αἰνέσει μεμνημένος
γυναῖκα, τὴν δὲ τοὐτέρου μωμήσεται·
ἴσην δ' ἔχοντες μοῖραν οὐ γιγνώσκομεν.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν,
καὶ δεσμὸν ἀμφέθηκεν ἄρρηκτον πέδης,
ἐξ οὗ τε τοὺς μὲν αἴδης ἐδέξατο
γυναικὸς εἵνεκ' ἀμφιδηριωμένους ...

62 *Δημοκρίτου.*

Γυνὴ πολλὰ ἀνδρὸς ὀξυτέρη πρὸς κακοφραδμοσύνην.

63 *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Εὐάγωγον γάρ ἐστιν εἰς πίστιν γυνὴ καὶ μάλιστα ὅταν τὸ ἀτυχεῖν προσῇ.

64 *Γαΐου κατὰ Μενάνδρας.*

Εὐάγωγον δὲ εἰς τὸ ῥᾳδίως τι τολμῆσαι θυμὸς γυναικός.

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. ΟΔ.

1 *Ἀναξανδρίδου.*

Χαλεπή, λέγω σοι, καὶ προσάντης, ὦ τέκνον,
ὁδός ἐστιν, ὡς τὸν πατέρ' ἀπελθεῖν οἴκαδε
παρὰ τἀνδρός, ἥ τις ἐστὶ κοσμία γυνή.
ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων.

2 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Οὐ γάρ ποτ' ἄνδρα τὸν σοφὸν γυναικὶ χρὴ
δοῦναι χαλινοὺς οὐδ' ἀφέντ' ἐᾶν κρατεῖν·
πιστὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν, εἰ δέ τις κυρεῖ
γυναικὸς ἐσθλῆς, εὐτυχεῖ κακὸν λαβών.

3 *Ἀντιφάνους.*

Μὴ χρώμασιν τὸ σῶμα λαμπρύνειν θέλε,
ἔργοις δὲ καθαροῖς καὶ τρόποις τὴν καρδίαν.

4 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (943).

Ἀλλ' οὔ ποτ', οὔ ποτ', οὐ γὰρ εἰσάπαξ ἐρῶ,
χρὴ τούς γε νοῦν ἔχοντας, οἷς ἔστιν γυνή,
πρὸς τὴν ἐν οἴκοις ἄλοχον εἰσφοιτᾶν ἐᾶν

γυναῖκας· αὗται γὰρ διδάσκαλοι κακῶν.
ἣ μέν τι κερδαίνουσα συμφθείρει λέχος·
ἣ δ' ἀμπλακοῦσα συννοσεῖν αὐτῇ θέλει·
πολλαὶ δὲ μαργότητι· κἀντεῦθεν δόμοι
νοσοῦσιν ἀνδρῶν· πρὸς τάδ' εὖ φυλάσσετε
κλῄθροισι καὶ μοχλοῖσι δωμάτων πύλας·
ὑγιὲς γὰρ οὐδὲν αἱ θύραθεν εἴσοδοι
δρῶσιν γυναικῶν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ κακά.

5 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου.*

Τὰ δεύτερ' ἀεὶ τὴν γυναῖκα δεῖ λέγειν,
τὴν δ' ἡγεμονίαν τῶν ὅλων τὸν ἄνδρ' ἔχειν.
οἶκος δ' ἐν ᾧ τὰ πάντα πρωτεύει γυνή,
οὐκ ἔστιν ὅστις πώποτ' οὐκ ἀπώλετο.

6 *Εὐριπίδου Μελανίππη.*

Τίσασθε τήνδε· καὶ γὰρ ἐντεῦθεν νοσεῖ
τὰ τῶν γυναικῶν· οἱ μὲν ἢ παίδων πέρι
ἢ συγγενείας οὕνεκ' οὐκ ἀπώλεσαν
κακὴν λαβόντες· εἶτα τοῦτο τἄδικον
πολλαῖς ὑπερρύηκε καὶ χωρεῖ πρόσω,
ὥστ' ἐξίτηλος ἀρετὴ καθίσταται.

7 *Ναυμαχίου.*

Ἔστω σοι πόσις οὗτος, ὃν ἂν κρίνωσι τοκῆες.
κἂν μὲν ἔῃ πινυτός, σὺ μακαρτάτη· εἰ δέ κεν ἄλλως
ἄφρονα μοιρήσαιο, φέρειν καὶ τοῦτον ἀνάγκη.
ἀλλ' ἢν μέν τις σοι πεπνυμένος, ὅττι κεν εἴπῃ
πείθεο, μηδ' ἔστω νόος ἄνδιχα· γίνεο δ' αὐτῷ
μειλιχίη, καὶ μᾶλλον ὅταν τί ἑ κῆδος ἱκάνῃ.
ἀνδρὶ γὰρ ἀσχαλόωντι παραίφασίς ἐστιν ἄκοιτις.
λεῖπε δέ οἱ τὰ θύρηφι, τὰ καὶ δύναται πονέεσθαι,
σοὶ δ' οἰκωφελίη μελέτω μέγαρόν τε φυλάσσειν.
μηδέ μιν ἐξερέεινε, τὰ μὴ θέμις ἔστι γυναῖκας

ἴδμεναι· εἰ δ᾽ αὐτός σ᾽ ἐθέλει συμφράδμονα θέσθαι,
σύνθεο μὲν τάχα θυμῷ, ἀμείβεο δ᾽ ὀψὲ σὺν αὐτῷ
φραζομένη, καὶ μηδὲν ὑπίσχεο μηδὲ κέλευε
σῇ ῥέξειν ἰότητι· τὸ γὰρ τέλος ἔστιν ἀφαυρόν.
κουρίδιος πινυτῇ πόσις ἄρκιος, οὐδέ τ᾽ ἐκείνην
δεύτερος ἀθρήσει λεχέων ἀπογυμνωθεῖσαν.
πρῶτα μὲν ἀφραίνοντος ἀνάσχεο, καὶ γὰρ ἀνάγκη.
πολλάκι που καὶ νοῦσον ἀνάσχεο κηδομένη περ.
ἴσχεο δ᾽ ἐν στέρνοις τὰ σὰ κήδεα, μηδ᾽ ἀγόρευε
πᾶσιν ὅσα πρήσσει, μηδ᾽ ἔννεπε πάντα τοκεῦσι.
μούνη δ᾽ ἀφραδέοντα πινυσσέμεν, ἀλλὰ κατ᾽ αἶσαν·
καὶ πινυτὸν δεδάηκ᾽ ἐρεθιζέμεν ἀνέρα λώβη.
πολλάκι δ᾽ ἤπιος ἄνδρα καὶ ἄφρονα μῦθος ἔθελξεν.
εἰ δ᾽ ὀλοοῖς ἑτάροισιν ἐφεσπόμενος κακὸς εἴη,
μὴ σὺ μὲν ἀντιβίην κείνου, τέκος, εἰς ἔριν ἔλθῃς,
ἀλλ᾽ ἑτάρους ὄτρυνε μετὰ σφίσι νείκεα βάλλειν.
ῥηιδίη δ᾽ ὁδὸς ἥδε διακρῖναι φιλότητα
λευγαλέην, ἑτάροις δὲ φίλον ἀγαθοῖσι γενέσθαι,
σῇ πινυτῇ· τίς γάρ κεν ἑκὼν φίλον ἄφρονα θεῖτο;
καὶ σὺ μὲν ὡς φίλον ἄνδρα καὶ ἀτρεκέως ἀγάπαζε.
γνώτω δ᾽ ἀμφαδίην καὶ σὸς πόσις, ὅττι γε τέκνα
ἐκ θυμοῦ φιλέεις· ἐπεὶ οὔτι γε τοῖος ἐτύχθη
οἷος ἔχειν φιλότητα καὶ ἤθεα πιστὰ δαῆναι.
παρθενική, σὺ δ᾽ ἄκουε τά σε χρὴ πάντα φυλάσσειν.
μήτε φιλομμειδὴς μάλα γίγνεο μήτε κατηφής.
μήτ᾽ ἔσο πάμπαν ἀεργός, ἅλις δ᾽ ἔχε καὶ πόνου ἔργον.
μήτε κακὴ δμώεσσι τεοῖς ἔσο μήτε μάλ᾽ ἐσθλὴ
φαίνεο· ῥηίτεροι γὰρ ἀεί που πῆμα φέρονται·
θάρσει δειδιότων μάλ᾽ ἐπικρατέουσιν ἄνακτες.
ὀθνείων φιλότητας ἀναίνεο, πρίν κεν ἀπ᾽ ἄλλων
εἰδείης ἐτύμως μελεδήματα καὶ νόον αὐτῶν.
μήτε γραῦν ποτε σοῖσι κακὴν δέξαιο μελάθροις·

πολλῶν γρῆες ἔπερσαν ἐύκτιτα δώματα φώτων·
μηδὲ μὲν ἀκριτόμυθον ἑταιρίσσαιο γυναῖκα.
κεδνὰ κακοὶ φθείρουσι γυναικῶν ἤθεα μῦθοι.
μή σύ ποτε χρυσῷ ἐπιμαίνεο, μήτ' ἐπὶ δειρῆς
πορφυρέην ὑάκινθον ἔχοις ἢ χλωρὸν ἴασπιν,
τοῖς ἔπι φυσιόωσιν ἀλίφρονες· ἀλλὰ σὺ κόσμου
παρθένε τηϋσίου μὴ δεύεο, μηδὲ κατόπτρου,
χειρὶ διακρίνουσα τεὴν αὐγάζεο μορφήν,
μηδὲ κόμης περίαλλα πολυσχιδέας πλέκε σειράς,
μηδὲ μέλαινε τεοῖσιν ὑπὸ βλεφάροισιν ὀπωπάς.
οὐ γὰρ θηλυτέραις φύσις ὤπασεν ἡμιτέλεστον
μορφήν, ὄφρα καὶ ἄλλα περὶ χροῒ τεχνήσαιντο.
πῶς δ' ἄν, κοῦρα, δύναιο δαήμονι φωτὶ φανῆναι,
θνητὸν ἐφημερίῃ κομιδῇ χρόα ποικίλλουσα;
ἐξ ἑτέρης ἑτέρην σε καὶ ἄλλην ἄλλοτε λεύσσων
φαινομένην πολλῇσι μίαν μορφῇσι γυναῖκα . . .

8 *Εὐριπίδου Πενθέως* (Bacch. 314).

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσει
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν· ἀλλ' εἰς τὴν φύσιν
τοῦτο σκοπεῖν χρή· καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

9 *Ἀντιφάνους.*

Τί φής; λαθεῖν ζητῶν τι πρὸς γυναῖκα σὺ
ἐρεῖς τὸ πρᾶγμα; καὶ τί τοῦτο διαφέρει
ἢ πᾶσι τοῖς κήρυξιν ἐν ἀγορᾷ φράσαι;

10 *Εὐριπίδου.*

Μοχθοῦμεν ἄλλως θῆλυ φρουροῦντες γένος.
ἥτις γὰρ αὐτὴ μὴ πέφυκεν ἔνδος,
τί δεῖ φυλάσσειν κἀξαμαρτάνειν πλέον;

11 *Μενάνδρου.*

Τοὺς τῆς γαμετῆς ὅρους ὑπερβαίνεις, γύναι,
[διὰ τὴν αὐλὰν]· πέρας γὰρ αὔλειος θύρα
ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ' οἰκίας.
τὸ δ' ἐπιδιώκειν εἴς τε τὴν ὁδὸν τρέχειν
ἔτι λοιδορουμένην, κυνός ἐστ' ἔργον, Ῥόδη.

12 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.
Ἔνδον μένουσαν τὴν γυναῖκ' εἶναι χρεὼν
ἐσθλήν, θύρασι δ' ἀξία τοῦ μηδενός.

13 Εὐριπίδου Δανάης.
Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

14 Ἡρώδου μιμιάμβων.
Μὴ δὴ κόρη τὺ τὴν χολὴν ἐπὶ ῥῖνας
ἔχ' εὐθύς, ἤν τι ῥῆμα μὴ σοφὸν πεύθῃ.
γυναικός ἐστι κρηγύης φέρειν πάντα.

15 Εὐριπίδου.
Γυναικὶ δ' ὄλβος ἣν πόσιν στέργοντ' ἔχῃ.

16 Σοφοκλῆς ἐν Φαίδρᾳ.
Σύγγνωτε κἀνάσχεσθε σιγῶσαι· τὸ γὰρ
γυναιξὶν αἰσχρὸν εὖ γυναῖκα δεῖ στέγειν.

17 Εὐριπίδου Ἀλόπῃ.
Τί δῆτα μοχθεῖν δεῖ γυναικεῖον γένος
φρενοῦντας; αἱ γὰρ εὖ τεθραμμέναι πλέον
σφάλλουσιν οἴκους τῶν παρημελημένων.

18 Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.
Οὐ σωφρονίζειν ἔμαθον, αἰδεῖσθαι δὲ χρὴ
γύναι τὸ λίαν καὶ φυλάσσεσθαι φθόνον.

19 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (177).

Οὐδὲ γὰρ καλὸν
δυοῖν γυναικοῖν ἄνδρ' ἓν' ἡνίας ἔχειν.
ἀλλ' εἰς μίαν βλέποντες εὐναίαν κύπριν
στέργουσιν, ὅστις μὴ κακῶς οἰκεῖν θέλει.

20 *Φιλήμονος.*
Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικοστράτη,
μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρὸς ἀλλ' ὑπήκοον.
γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακόν ἐστιν μέγα.

21 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (229).
Μὴ τὴν τεκοῦσαν τῇ φιλανδρίᾳ, γύναι,
ζήτει παρελθεῖν· τῶν κακῶν γὰρ μητέρων
φεύγειν τρόπους χρὴ τέκνα, αἷς ἔνεστι νοῦς.

22 *Οὐ χρὴ 'πὶ μικροῖς μεγάλα πορσύνειν κακά.*
οὐδ' εἰ γυναῖκες ἐσμὲν ἀτηρὸν κακόν,
ἄνδρας γυναιξὶν ἐξομοιοῦσθαι φύσιν (ibid. 352).

23 *Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ' ἂν πάσχοι γυνή·*
ἀνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσ' ἁμαρτάνει βίου (ibid. 372).

24 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (672).
Καὶ μὴν ἴσον γ' ἀνήρ τε καὶ γυνὴ σθένει
ἀδικουμένη πρὸς ἀνδρός, ὡς δ' αὕτως ἀνὴρ
γυναῖκα μωραίνουσαν ἐν δόμοις ἔχων.
καὶ τῷ μέν ἐστιν ἐν χεροῖν μέγα σθένος·
τῇ δ' ἐν γονεῦσι καὶ φίλοις τὰ πράγματα.
οὐκ οὖν δίκαιον τοῖς ἐμοῖς ἔμ' ὠφελεῖν;

25 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (930).
Κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν.

26 *Εὐριπίδου ἐν Πελιάσιν.*
Αἰνῶ· διδάξαι δ' ὦ τέκνον σε βούλομαι,
ὅταν μὲν ᾖς παῖς, μὴ πλέω παιδὸς φρονεῖν·

ἐν παρθένοις δὲ παρθένου τρόπους ἔχειν.
ὅταν δ᾽ ὑπ᾽ ἀνδρὸς χλαῖναν εὐγενοῦς πέσῃς,
τάδ᾽ ἄλλ᾽ ἀφεῖναι μηχανήματ᾽ ἀνδράσιν.

27 Μενάνδρου.

Ἢ μὴ γαμεῖν γάρ, ἂν δ᾽ ἅπαξ λάβῃς, φέρειν
μύσαντα πολλὴν προῖκα καὶ γυναῖκα δεῖ.

27[a] Ἐκπυνθάνεσθαί τ᾽ ἀρσένων δ᾽ ἡμᾶς σέθεν.
τὸ μὲν μέγιστον, οὔποτ᾽ ἄνδρα χρὴ σοφὸν
λίαν φυλάσσειν ἄλοχον ἐν μυχοῖς δόμων.
ἐρᾷ γὰρ ὄψις τῆς θύραθεν ἡδονῆς,
ἐν δ᾽ ἀφθόνοισι τοῖσδ᾽ ἀναστρωφωμένη
βλέπουσά τ᾽ εἰς πᾶν καὶ παροῦσα πανταχοῦ,
τὴν ὄψιν ἐμπλήσασ᾽ ἀπήλλακται κακῶν·
τό τ᾽ ἄρσεν ἀεὶ τοῦ κεκρυμμένου λίχνον.
ὅστις δὲ μοχλοῖς καὶ διασφραγίσμασι
σώζει δάμαρτα, δρᾶν τι δὴ δοκῶν σοφόν,
μάταιός ἐστι καὶ φρονῶν οὐδὲν φρονεῖ.
ἥτις γὰρ ἡμῶν καρδίαν θύραζ᾽ ἔχει,
θᾶσσον μὲν οἰστοῦ καὶ πτεροῦ χωρίζεται,
λάθοι δ᾽ ἂν Ἄργου τὰς πυκνοφθάλμους κόρας.
καὶ πρὸς κακοῖσι τοῦτο δὴ μέγας γέλως,
ἀνήρ τ᾽ ἀχρεῖος χἡ γυνὴ διοίχεται.

28 Σοφοκλῆς Ἀκρισίῳ.

Ἄλλως τε καὶ κόρῃ τε κἀργείᾳ γένος,
αἷς κόσμος ἡ σιγή τε καὶ τὰ παῦρ᾽ ἔπη.

29 Εὐριπίδου Ἴωνος (395).

Σίγα πρὸς ἄνδρα, μή τιν᾽ αἰσχύνην λάβω
διακονοῦσα κρυπτά, καὶ προβῇ λόγος,
οὐχ ᾗπερ ἡμεῖς αὐτὸν ἐξελίσσομεν.
τὰ γὰρ γυναικῶν δυσχερῆ πρὸς ἄρσενας,

κἀν ταῖς κακαῖσιν ἀγαθαὶ μεμιγμέναι
μισούμεθ᾽· οὕτω δυστυχεῖς πεφύκαμεν.

30 *Εὐριπίδου Μηδείᾳ* (13).

Αὐτὴ δὲ πάντα συμφέρουσ᾽ Ἰάσονι·
ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία,
ὅταν γυνὴ πρὸς ἄνδρα μὴ διχοστατῇ.

31 *Εὐριπίδου Φρίξῳ.*

Δίκαι᾽ ἔλεξε· χρὴ γὰρ εὐναίῳ πόσει
γυναῖκα κοινῇ τὰς τύχας φέρειν ἀεί.

32 *Θεανοῦς.*

Θεανὼ ἡ Πυθαγόρειος ἐρωτηθεῖσα πῶς ἔνδοξος ἔσται, ἔφη· "ἱστὸν ἐποιχομένη καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιόωσα."

33 *Ὑπερίδου.*

Δεῖ τὴν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκπορευομένην ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἶναι τῆς ἡλικίας, ὥστε τοὺς ἀπαντῶντας πυνθάνεσθαι μὴ τίνος ἐστὶ γυνή, ἀλλὰ τίνος μήτηρ.

34 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοὺς μὲν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς γυναικὶ καλλωπισμοὺς ὅπως βούλοιτο χρὴ γίγνεσθαι· τοὺς μέντοι περὶ τὰς ἐξόδους οὐκέτι πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑτέρους.

35 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Φοβητέον οὐκ ἀνδρὸς ἀπειλήν, ἀλλὰ νόμου φωνήν.

35ᵃ *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κυριεύειν δεῖ τῶν ἐλευθέρων.

36 *Ἡροδότου* (1, 8).

Ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

37 *Ἐπιχάρμου.*

Σώφρονος γυναικὸς ἀρετὰ τὸν συνόντα μὴ 'δικεῖν ἄνδρα.

38 *Δημοκρίτου.*

Κόσμος ὀλιγομυθίη γυναικί· καλὸν δὲ καὶ κόσμου λιτότης.

39 *Δημοκρίτου.*

Ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι ὕβρις ἀνδρὶ ἐσχάτη.

40 *Ἱπποκράτους* (Epist. ad Dion. p. 1276, 40).

Ἀλλ' ὅμως χρηίζει γυνὴ σωφρονίζοντος· ἔχει γὰρ φύσι καὶ τὸ ἀκόλαστον ἐν ἑωυτῇ, ὅπερ εἰ μὴ καθ' ἡμέρην ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρεα καθυλομανεῖ.

41 *Εὐσεβίου.*

Γάμου ἀρίστη ξυμφωνίη ἀμφοτέρους σωφροσύνην ἀσκέειν.

42 *Θεοφράστου.*

Οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὁρᾶσθαι γυναῖκα, καὶ ταῦτα ἐξησκημένην πρὸς κάλλος· ἐπισπᾶται γὰρ ἀμφότερα πρὸς ἃ μὴ δεῖ.

43 *Πλουτάρχου ἐκ τῶν γαμικῶν παραγγελμάτων* (p. 140 d).

Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν ἥκιστα φθεγγομένων ἀκούουσι, διὰ τὸ κοινοῖς ὡς ἔνι μάλιστα χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν γάμῳ δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆσθαι.

44 *Ἐν ταυτῷ* (p. 140 f).

Αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προσήκει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν, εἰς μίαν οὐσίαν καταχεαμέ-

νους καὶ ἀναμίξαντας μὴ τὸ μέρος ἴδιον καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον, ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖσθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. ὥσπερ τὸ κρᾶμα καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς λέγεσθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα συμβάλληται.

45 Ἐν ταυτῷ (p. 141 a).

Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος, ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο, τὸ καλλίγιον αὐτοῖς προτείνας "καὶ γὰρ τοῦτο" ἔφη "καλὸν ἰδεῖν καὶ καινόν, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει." δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ γένει μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλίᾳ καὶ ἤθει καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδὲ ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν, ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἄλυπα καὶ προσφιλῆ παρέχειν.

46 Ἐν ταυτῷ (p. 141 b).

Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γενομένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούσματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

47 Ἐν ταυτῷ (p. 141 c).

Ἀμήχανον οὖν τι πρᾶγμα γίνεται γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν ἑαυτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ φάρμακον καὶ τὸν κεστὸν αὐτόν, ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

48 Ἐν ταυτῷ (p. 141 e).

Κόσμος ἐστίν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε κόκκος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος εὐταξίας αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησι.

49 *Ἐν ταυτῷ* (p. 142 b).

Καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προστάττοντος οὐκ οὖσαν δὲ πρέπουσαν, εἶπεν "οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ καὶ κόλακι χρῆσθαι," οὕτω λογίζεσθαι περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναικὸς "οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἑταίρᾳ συνεῖναι."

49[a] *Ἐν ταυτῷ* (p. 142 c).

Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον· εἰπόντος δέ τινος "καλὸς ὁ πῆχυς," "ἀλλ' οὐ δημόσιος" ἔφη. δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν, ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώφρονος, καὶ τὴν φωνήν, ὡς ἀπογύμνωσιν αἰδεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πρὸς τοὺς ἐκτός. ὁρᾶται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ πάθος καὶ ἦθος καὶ διάθεσις τῆς λαλούσης.

Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε χελώνην πατοῦσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς. δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ τοῦ ἀνδρός, μὴ δυσχεραίνουσαν εἰ δι' ἀλλοτρίας γλώττης ὥσπερ αὐλητὴς φθέγγεται.

50 *Ἐν ταυτῷ* (p. 143 a).

Καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

51 *Ἐν ταυτῷ* (p. 143 c).

Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἕλλησι παρήγγειλαν οἱ στρα-

τηγοὶ τοὺς πολεμίους, ἐὰν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς· ἐὰν δ' ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μέγα βοήσαντας ἐξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν, κεκραγότων μὲν ἡσυχάζουσι, σιωπῶντας δὲ προσλαλοῦσαι καὶ παραμυθούμεναι πραΰνουσιν.

52 *Ἐν ταυτῷ* (p. 143 f).

Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθὲς λέγουσα "κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν." τοῦτο δὲ οὐχ ἁπλῶς γινόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς οἴγωσι. τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὦτα καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου· λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας, εἰπεῖν "τί οὖν ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς;" ὅταν οὖν διαβάλλουσαι λέγωσιν, ὅτι λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σωφρονοῦσαν "τί οὖν ἂν καὶ μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν;"

53 *Θεανοῦς.*

Θεανὼ ἐρωτηθεῖσα ποσταία γυνὴ ἀπ' ἀνδρὸς καθαρεύει, "ἀπὸ μὲν τοῦ ἰδίου" εἶπε "παραχρῆμα· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδέποτε."

54 *Τῆς Φίλωνος γυναικός.*

Ἡ Φίλωνος γυνὴ ἐρωτηθεῖσα διὰ τί μόνη τῶν ἄλλων ἐν συνόδῳ οὐ φορεῖ χρυσοῦν κόσμον, ἔφη ὅτι αὐτάρκης κόσμος μοι ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή.

55 *Θεανοῦς.*

Θεανὼ [ἡ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος] ἐρωτηθεῖσα

τί πρέπον εἴη γυναικί, τὸ τῷ ἰδίῳ ἔφη ἀρέσκειν ἀνδρί.

56 Δημάδους.

Δημάδης εἶπε τὴν αἰδῶ τοῦ κάλλους ἀκρόπολιν εἶναι.

57 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς περὶ γάμου χρήσεως.

Οὐκοῦν καὶ περὶ τὸ ἄρχειν μὲν τὸν ἄρρενα ἄρχεσθαι δὲ τὴν θήλειαν ὁμογνωμονήσουσι. τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἔσται οὐχ οἷον τὸ δεσποτικόν, θεραπεῦον τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον· οὐδ' οἷον τὸ τῶν τεχνῶν, μόνου τοῦ ἥττονος ἐπιμελούμενον· ἀλλ' οἷον τὸ πολιτικόν, κηδόμενον ἐξ ἴσου τοῦ κοινῇ συμφέροντος.

58 Σωκράτους.

Τοὺς μὲν ἄνδρας τοῖς τῆς πόλεως νόμοις δεῖ πείθεσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας τοῖς τῶν συνοικούντων ἀνδρῶν ἤθεσι.

59 Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Εὐσέβεια δὲ γυναικεία ὁ πρὸς τὸν ἄνδρα ἔρως.

60 Ἐν ταυτῷ.

Γέλως δὲ συνεχὴς καὶ μέγας θυμοῦ κακίων· διὰ τοῦτο μάλιστα ἑταίραις ἀκμάζων καὶ παίδων τοῖς ἀφρονεστέροις. ἐγὼ δὲ κοσμεῖσθαι πρόσωπον ὑπὸ δακρύων ἡγοῦμαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ γέλωτος. δάκρυσι μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σύνεστι καὶ πάθημά που χρηστόν, γέλωτι δὲ ἀκολασία. καὶ κλαίων μὲν οὐδεὶς προυτρέψατο ὑβριστήν, γελῶν δὲ ηὔξησεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας.

61 *Φίντυος τᾶς Καλλικράτεος θυγατρὸς Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς σωφροσύνας.*

Τὸ μὲν ὅλον ἀγαθὰν δεῖ ἦμεν καὶ κοσμίαν· ἄνευ δ' ἀρετᾶς οὐδέποκα γένοιτό τις τοιαύτα. ἑκάστα γὰρ ἀρετὰ περὶ ἕκαστον γινομένα τὸ αὐτᾶς δεκτικὸν ἀποδίδωτι σπουδαῖον· ἁ μὲν τῶν ὀπτίλων τὼς ὀπτίλως, ἁ δὲ τᾶς ἀκοᾶς τὰν ἀκοάν, καὶ ἁ μὲν ἵππω τὸν ἵππον, ἁ δ' ἀνδρὸς τὸν ἄνδρα· οὕτω δὲ καὶ ἁ γυναικὸς τὰν γυναῖκα. γυναικὸς δὲ μάλιστα ἀρετὰ σωφροσύνα· διὰ γὰρ ταύτας τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν δυνασεῖται. πολλοὶ μὲν ἴσως δοξάζοντι, ὅτι οὐκ εὐάρμοστον γυναικὶ φιλοσοφέν, ὥσπερ οὐδ' ἱππεύεν οὐδὲ δαμαγορέν· ἐγὼ δὲ τὰ μέν τινα νομίζω ἀνδρὸς ἦμεν ἴδια, τὰ δὲ γυναικός, τὰ δὲ κοινὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὸς ἢ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικὸς ἢ ἀνδρός. ἴδια μὲν ἀνδρὸς τὸ στραταγὲν καὶ πολιτεύεσθαι καὶ δαμαγορέν· ἴδια δὲ γυναικὸς τὸ οἰκουρὲν καὶ ἔνδον μένεν καὶ ἐκδέχεσθαι καὶ θεραπεύεν τὸν ἄνδρα. κοινὰ δὲ φαμὶ ἀνδρίαν καὶ δικαιοσύναν καὶ φρόνασιν· καὶ γὰρ τὰς τῶ σώματος ἀρετὰς πρέπον ἔχεν καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ τᾶς ψυχᾶς ὁμοίως· καὶ ὡς ὑγιαίνεν τῷ σώματι ἀμφοτέροις ὠφέλιμον, οὕτως ὑγιαίνεν τᾷ ψυχᾷ· σώματος δὲ ἦμεν ἀρετὰς ὑγείαν ἰσχὺν εὐαισθησίαν κάλλος. τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ ἀσκὲν καὶ ἔχεν οἰκεῖόν ἐντι, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικί. ἀνδρότατα μὲν γὰρ καὶ φρόνασιν μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ διὰ τὰν ἕξιν τῶ σώματος καὶ διὰ τὰν δύναμιν τᾶς ψυχᾶς, σωφροσύναν δὲ γυναικί. διὸ δεῖ περὶ σωφροσύνας παιδευομέναν γνωρίζεν, ἐκ πόσων τινῶν καὶ ποίων τοῦτο τἀγαθὸν τᾷ γυναικὶ περιγίνεται. φαμὶ δὴ ἐκ πέντε τούτων· πρᾶτον μὲν

ἐκ τᾶς περὶ τὰν εὐνὰν ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας· δεύτερον δὲ ἐκ τῶ κόσμω τῶ περὶ τὸ σῶμα· τρίτον ἐκ τᾶν ἐξόδων τᾶν ἐκ τᾶς ἰδίας οἰκίας· τέταρτον δ' ἐκ τῶ μὴ χρέεσθαι τοῖς ὀργιασμοῖς καὶ ματρωσμοῖς· πέμπτον δ' ἐν τᾷ θυσίᾳ τᾷ περὶ τὸ θεῖον εὐλαβέα ἦμεν καὶ μετρίαν. τούτων δὲ μέγιστον αἴτιον καὶ συνεκτικώτατον τᾶς σωφροσύνας τὸ περὶ τὰν εὐνὰν ἦμενά διάφθορον καὶ ἄμικτον θυραίῳ ἀνδρί. πρᾶτον μὲν γὰρ εἰς τοῦτο παρανομοῖσα ἀδικεῖ γενεθλίως θεώς, οἴκῳ καὶ συγγενείᾳ οὐ γνασίως ἐπικούρως ἀλλὰ νόθως παρεχομένα· ἀδικεῖ δὲ τὼς φύσει θεὼς [οὕσπερ] ἐπομόσασα μετὰ τῶν αὐτᾶς πατέρων τε καὶ συγγενῶν συνελεύσεσθαι ἐπὶ κοινωνίᾳ βίω καὶ τέκνων γενέσει τᾷ κατὰ νόμον· ἀδικεῖ δὲ καὶ τὰν αὐτᾶς πατρίδα, μὴ ἐμμένουσα τοῖς ἐνδιατεταγμένοις. ἔπειτα ἐπὶ τούτοις ἀμβλακίσκει, ἐφ' οἷς τὸ μέγιστον τῶν προστίμων ὥρισται θάνατος διὰ τὰν ὑπερβολὰν τῶ ἀδικήματος, ἔκθεσμον καὶ ἀσυγγνωμονέστατον ἦμεν ἁδονᾶς ἕνεκεν ἁμαρτάνεν καὶ ὑβρίζεν· ὕβριος δὲ πάσας πέρας ὄλεθρος.

61ª Ἐν ταυτῷ.

Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαλογίζεσθαι, ὡς οὐδὲν καθάρσιον εὑρήσει τᾶς ἀμπλακίας ταύτας ἄκος, ὥστε ὡς ἱερὰ θεῶν καὶ βωμὼς ποτερχομέναν ἦμεν ἁγνὰν καὶ θεοφιλατάν· ἐπὶ γὰρ ταύτᾳ τᾷ ἀδικίᾳ μάλιστα καὶ τὸ δαιμόνιον ἀσυγγνωμόνητον γίνεται. κάλλιστος δὲ κόσμος γυναικὸς ἐλευθέρας πράττεν εὖ τ' εἶδος τὸ διὰ τῶν αὐτᾶς τέκνων ἐπιμαρτύρασθαι τὰν σωφροσύναν τὰν ποτὶ τὸν ἄνδρα, αἴκα τὸν τύπον τᾶς ὁμοιότατος ἐπιφέρωντι τῶ κατασπείραντος αὐτὼς πατρός. καὶ περὶ μὲν εὐνᾶς οὕτως ἔχει· περὶ δὲ τῶ κόσμω τῶ

περὶ τὸ σῶμα δοκεῖ μοι οὕτως. δεῖ λευχείμονα ἦμεν καὶ ἁπλοϊκὰν καὶ ἀπερίσσευτον. ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα μὴ διαφανέεσσι μηδὲ διαποικίλοις μηδὲ ἀπὸ βόμβυκος ὑφασμένοις χρᾶται τοῖς περὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μετρίοις καὶ λευκοχρωμάτοις· οὕτω γὰρ τὸ μᾶλλον κοσμεῖσθαι καὶ τρυφὰν καὶ καλλωπισμὸν φεύξεται, καὶ ζᾶλον οὐκ ἐμποιήσει μοχθηρὸν ταῖς ἄλλαις. χρυσὸν δὲ καὶ σμάραγδον ἁπλῶς μὴ περιτίθεσθαι· καὶ γὰρ πολυχρήματον καὶ ὑπεραφανίαν ἐμφαῖνον ποττὰς δαμοτικάς. δεῖ δὲ τὰν εὐνομουμέναν πόλιν, ὅλαν αὐτὰν δι' ὅλας τεταγμέναν, συμπαθέα τε καὶ ὁμοιόνομον ἦμεν, ἀπερύκεν δὲ καὶ δαμιοεργὼς ἐκ τᾶς πόλιος τὼς ἐργαζομένως τὰ τοιαῦτα. χρώματι δὲ φαιδρύνεσθαι τὰν ποτῶπα μὴ ἐπακτῷ καὶ ἀλλοτρίῳ, τῷ δ' οἰκήῳ τῶ σώματος δι' αὐτῶ τῶ ὕδατος ἀπολουομέναν, κοσμὲν δὲ μᾶλλον αὐτὰν αἰσχύνᾳ· καὶ γὰρ τὸν συμβιῶντα καὶ αὐτὰν ἔντιμον παρέξεται. τὰς δὲ ἐξόδως ἐκ τᾶς οἰκίας ποιεῖσθαι [τὰς γυναῖκας] τὰς δαμοτελέας θυσίας θυηπολοῦσαν τῷ ἀρχαγέτᾳ θεῷ τᾶς πόλιος ὑπὲρ αὐτᾶς καὶ τῶ ἀνδρὸς καὶ τῶ παντὸς οἴκω· ἔπειτα μήτε ὄρφνας ἐνισταμένας μήτε ἑσπέρας, ἀλλὰ πλαθυούσας ἀγορᾶς καταφανέα γινομέναν τὰν ἔξοδον ποιεῖσθαι θεωρίας ἕνεκά τινος ἢ ἀγορασμῶ οἰκήω, μετὰ θεραπαίνας μιᾶς ἢ καττὸ πλεῖστον δύο εὐκόσμως χειραγωγουμέναν. τὰς δὲ θυσίας λιτὰς παριστάμεν τοῖς θεοῖς καὶ κατὰ δύναμιν, ὀργιασμῶν δὲ καὶ ματρωασμῶν τῶν κατ' οἶκον ἀπέχεσθαι. καὶ γὰρ ὁ κοινὸς νόμος ἀπερύκει τᾶς πόλιος ταύτας τὰς γυναῖκας ἐπιτελέν, καὶ ἄλλως καὶ ὅτι μέθας καὶ ἐκστάσιας ψυχᾶς ἐπάγοντι ταὶ θρησκεύσιες αὗται· τὰν δὲ οἰκοδέσποιναν καὶ προκαθεζομέναν οἴκω δεῖ σώφρονα καὶ ἀνέπαφον ἦμεν ποτὶ πάντα.

62 *Νικοστράτου ἐκ τοῦ περὶ γάμου.*

Ἐστάλθω δὲ ἐσθῆτα ἣ ὡς πάτριον αὐτῇ ἢ ὡς ἥδιστον σοί. χρυσίον δὲ ἣν μὲν ἔχῃ, ὃ τὰ ἐν αὐτῇ ὀνίνησιν οὐδὲ περικειμένην· ὁμοίως γὰρ ἄν σοι ἀρέσαι καὶ ἔχουσα καὶ μὴ ἔχουσα· ἣν δὲ μήτε ἐκείνη οἴκοθεν ἐπιφέρηται μήτε σὺ ἔχῃς ὁπόθεν χαλκεύσεις, ἐπιθυμία δὲ ᾖ, ὁ λόγος ἐνταῦθά σοι παρασκευαστέος ὁ πείσων περί τε χρυσίου καὶ περὶ κάλλους χρυσίου, καὶ ὡς ἄχθος ἂν εἴη μᾶλλόν περ ἢ κόσμος τῇ γε σώφρονι· ἐνίοτε δὲ τοῦτο αὐτὸ καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἤγειρε τῶν τε ἀκολάστων εἰς τὰς γυναῖκας τῶν τε λῃστῶν εἰς τὰ χρήματα.

ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμέν, οὗ καὶ χρυσὸς κάλλος τι προσβαλλέτω μοι, δοκῶ ἐρεῖν τε καὶ ὑποβαλεῖν πρᾶγμα χρυσοῦ πολλῷ τιμαλφέστερον. εἰ γὰρ μηδέν τι ὀκνῆσαι αὐτὴν καὶ περὶ γυμνασίας ἔχειν ἀναπείσαις, ἐνταῦθα εὕροις ἂν καὶ οὗ πάλαι ἐπεθυμοῦμεν, τὸν κόσμον τῷ σώματι. τοῦ μὲν γὰρ ὑγιαίνειν οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἄλλο τι περίθημα καὶ περιδέραιον κρεῖττον. πόρρω δ' ἂν εἴη καὶ τοῦ δεηθῆναι γυνὴ ὑγιαίνουσα καὶ ψιμυθίου καὶ ὑπ' ὀφθαλμῷ ὑπογραφῆς καὶ ἄλλου χρώματος ζωγραφοῦντος καὶ ἀφανίζοντος τὰς ὄψεις. τά γε μὴν γυμνάσια ἄλλα μὲν ἂν ἔξω γένοιτο ἐν περιπάτοις, τὰ δὲ ἔνδον περὶ τὸν ἱστὸν ἰοῦσα εὕροι ἄν τι πονῆσαι δυνάμενον ἢ τιθέμενον. καὶ τοῦτο τὸ κάλλος τὸ ἀπὸ τῶν πόνων οὐδὲν ὅ τι ἤλεγξέ τε καὶ ἐβασάνισεν οὔτε ἱδρὼς οὔτε δάκρυα· ὕπνος δὲ πόρρω ὢν τοῦ ἐλέγχειν καὶ μᾶλλόν τι προστίθησι ταῖς γε ἐρρωμέναις. καὶ οὔπω λέγω ὅτι καὶ ταῦτα πάντα εἰς τὰ ἔκγονα ἀναφέρεται, καὶ τοιαῦτα ἐγένετο παιδία, ὁποῖά ποτ' ἂν ἡ γυνὴ καὶ λούσηται καὶ γυμνάσηται καὶ ἀμφιάσηται, μαλακὰ μέν, εἰ μαλα-

κοῖς τούτοις δῆτα ἐντυγχάνοι, ἄρρενα δὲ καὶ ῥωμαλέα, εἰ διὰ τῶν πόνων καὶ τῶν καμάτων ἰοῦσα κυῆσαι καὶ τέκοι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ πένητες ἄνθρωποι γαμοῦσι, καὶ πολλοῖς ἄρα μετεμέλησε, καὶ τούτοις ὑποθήσομαι, ὡς ἂν εὐδαιμόνως διάγοιεν τὸν βίον. ὅστις μὲν ἐργάζεται καὶ ἀπὸ τῶν ὤμων ἀποζῇ, οὐδὲ ποθεῖ θεραπείας ἱκανὰ αὐτῷ καὶ τῇ γυναικὶ ἐργαζόμενος, οὗτος εἰ σφόδρα γυναικὸς ἐπιθυμεῖ, ἀγαθῇ τύχῃ γαμείτω· ὅστις δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον πένης ὢν οὐ ταῦτα ὁρᾷ ἀλλὰ κἀκεῖνα, εἰ νοσήσαι αὐτὸς πόθεν ἂν θρέψαι τὴν γυναῖκα· τούτῳ δὲ οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ συμβουλεῦσαι γαμεῖν· ἦ γὰρ δὴ πολλάκις κλαύσεται ἡ γυνὴ τὴν ἀπορίαν, καὶ ἀναμνήσει τοῦ κακοῦ ἐνίοτε ἐπιλελησμένον. καὶ ὑγιείας μὲν δὴ παρούσης ταῦτα εὐκόλως ἐνεγκεῖν ἔστιν· ἐν δὲ νόσοις καὶ ταλαιπωρίαις τοῦ σώματος πένητα ὄντα τινὰ δύο νόσω νοσεῖν ἔστιν. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν σφόδρα πενήτων ἐμνημονεύσαμεν . . .

63 *Ἐν ταυτῷ.*

Μὴ λανθανέτω δέ σε ἡ γυνὴ ἐσθῆτα μὲν μείζονος ἢ κατὰ τὴν εὐπορίαν ἔχουσα, ὑποδήματα δὲ ὡσαύτως πολλοῦ τινος ἄξια· ἀλλ' ἀπό γε τῶν ποδῶν μαντεύου, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς ἐν τούτοις ἔνεστι· καὶ οὐ δεῖ πρὸς ταῦτα οὔτε Μελάμποδος οὔτε Τειρεσίου. ὃ δὲ τῶν φίλων μοί τις ἀπεμνημόνευσε τῶν γεγαμηκότων, καὶ τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἦν· ἐν ὕπνῳ καὶ ἐν τῇ εὐνῇ μάλιστα οἱ ἄνδρες ἐξαπατώμεθα. φυλακτέον δὲ ἑσπέραν μὲν κολακείας, προσετίθει ἐκεῖνος, ἕωθεν δὲ θορύβους καὶ κραυγάς.

64 *Ἐν ταυτῷ.*

Φυλακτέον δὲ καὶ περὶ γυναικῶνα τὰς φιλίας τε

καὶ συνηθείας, τὸ τοῦ Εὐριπίδου μεμνημένους. ἡ γὰρ δὴ ἐξαμαρτάνουσα οὐχ αὑτὴν ἔλεγεν αἰτίαν, ἀλλ' ἐκείνας ἃς τραγῳδεῖ "κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν." χρηστὸν δὲ καὶ τό "μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἵζανε," παρ' ὧν τι φησὶ καὶ χρηστὸν ἂν ἀπολαύσαις. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγώ, πάντες δὲ ποιηταί τε καὶ λογοποιοὶ γράφουσιν. φυλακτέον δὲ μᾶλλον τῷ ἐμῷ λόγῳ καὶ τὰς πρεσβύτιδας· αὗται γὰρ ἱκαναί γε τὰς νεότητας μακαρίζειν, καὶ ὡς δὴ ἔμπειροι τοῦ βίου ὑποθήκας τινὰς ἀκολάστους ὑποτίθενται, ὅτι τὸ ζῆν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅσα τις ἂν φάγῃ καὶ ὅσα τις ἂν πίῃ, κἀκεῖνα ἤδη ὅσα ἂν τούτοις ἕπηται μοιχεῖαι καὶ ἀκολασίαι. καὶ τοῦτο συμβαίνει παρ' αὐτάς τε τὰς νέας καὶ παρὰ τὰς πρεσβύτιδας· αἳ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἔχοιεν πρὸς τοὺς ἐρῶντας καὶ τοὺς φιλοῦντας δῆθεν, αἱ δὲ δὴ πρεσβύτιδες ἐνταῦθά που ἀεὶ τούτῳ τῷ ἀκολάστῳ συναγορεύουσιν.

65 Ἐν ταυτῷ.

Ἀλλ' ἐρῶ περὶ σωφροσύνης πάλιν· τοὺς οἰκέτας ἐθιστέον οὕτως ὁμιλεῖν, ὅπως μηδενὶ ἐξέστω αὐτῶν πρὸς τὸ οὖς αὐτῇ διαλέγεσθαι λάθρᾳ, ἐνίοτε δὲ καὶ σοῦ βλέποντος· ὃ γὰρ ἀκούειν οὐκ ἄγαν τὸν ἄνδρα λυσιτελεῖ, ἄνισον καὶ ἄδικον, ἀλλ' ἐκείνῃ ταῦτα συμφέρει. ὁπότε δὲ ἐν οἰκίᾳ τὸ λάθρᾳ διαλέγεσθαι ἀπήλλακται, πολλὴ ἐλπίς ἐστι μὴ ἄν τινα λόγον τολμῆσαι τῶν θεραπόντων μοιχικόν τινα τῇ δεσποίνῃ διακονήσασθαι· ἀκοῦσαι γὰρ ἀνάγκη τὸν δεσπότην, εἰ νόμος ἐστὶ πάντας φανερῶς διαλέγεσθαι. οἶδα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἅπαντα ἰσχύοντα πρὸς τὸ ποιῆσαί τινα βιοῦν σωφρόνως· ὅμως δὲ οὐδὲν τούτων λυσιτελέστερον, ὡς λόγῳ διδάσκειν περὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς

μοιχείας. λεκτέον οὖν πρὸς αὐτὴν τό τε αἰσχρὸν τῆς μοιχείας καὶ τὸ ἀκόλαστον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ ὡς ἀδοξία μὲν ἐν γυναιξὶν ἀδοξία δὲ ἐν ἀνδράσι, καὶ ὡς ὅ τι δήποτέ ἐστιν ἡ πίστις ἡ ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο οἴχεται ἀπὸ σοῦ· ὃ δὲ ἔτι βαρύτερον, τὸ μὴ μόνον νόθους γίνεσθαι παῖδας, ἀλλ' εἶναι τούτους ἐξ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως γεγονότας. ταῦτα αὐτῇ λεκτέον, καὶ φοβείσθω τὸ ὄνομα τῆς μοιχείας, εἴγε ταύτῃ μέλλει ζῆν καὶ μὴ ἀποσφάττεσθαι. καὶ ταῦτα οὕτω λεκτέον ἐπιτείνοντά τε καὶ εἰδότα ὡς πολλαὶ ἔτι ἀτοπωτέρων ἐρῶσιν, οἷον οὐ ξένων νανίσκων, ἀλλ' οὐδὲ εἰπεῖν καλόν, οἷου φασὶ τὴν Πασιφάην ἐρασθῆναι θρέμματος. λεκτέον δὲ οὕτως εἰδότα ὡς οὐδεμία μηχανὴ κρατῆσαι τῶν γυναικῶν, κἀκεῖνο ὥς εἰσι πάντων τέχνας τε ἐξευρεῖν καὶ πλέξαι σοφώταται· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἀναγίνωσκε τὰς τραγῳδίας, ὁπόσα ἐποίησαν ἢ ἐβουλεύσαντο γυναῖκες ἐπιθυμίᾳ ξένων ἀφροδισίων. σωφροσύνην μὲν οὖν ὧδε ἐξασκητέον· διδακτέον δὲ ἃ διδάσκεσθαι χρὴ γυναῖκα· καὶ μάλιστα τὴν σωφροσύνην αὐτῆς φυλάξει τὰ περὶ τὴν οἰκίαν, ὅπως ἂν ἄριστα θείη τὰ περὶ τοὺς οἰκέτας, ὅπως ἂν ἄριστα θεραπεύσαι τὰ περὶ ὑμῶν αὐτῶν, ὅπως ἂν ἐν πολλῇ εἴητε τιμῇ. τί μὲν γὰρ χρηστότερον ἀνδρὶ ἢ γυνὴ εὔνους καὶ ὅσα χρὴ ἀνδρὶ ἐρωμένῳ εἰδυῖά τε καὶ διακονουμένη; τί δὲ ἄλλο οὕτω περισπούδαστον ἂν εἴη ἢ εἰ νοσοῦντα αὐτὴ θεραπεύοι; καὶ εἴ τε ἀγαθὴ εἴη καὶ βελτίστη, οὐδὲν ἄλλο ἐγὼ κτῆμα οἰκίας ἀγαθόν τε καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον εὑρίσκω. ἀλλὰ καὶ ἄξιόν γε τὴν γυναῖκα οὕτως ἔχειν· οὐ γὰρ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ γυναικὶ νυκτός τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀνὴρ προσαναπαύεται, καὶ πρὸς ἄλλον οὐδένα τῶν ἐν τῇ πόλει τὰ ἀπόρρητα ὅσαπερ ἔστιν αὐτῷ διαλέγεται, ἀλλὰ μόνῃ τῇ

γυναικί, καὶ ἐν ἴσῳ ὥσπερ ἂν ἑαυτῷ. οὐ γυνὴ μέντοι ἐστὶν ἡ ὁπόταν φίλη τε καὶ εὔνους ᾖ μάλιστα σεαυτὸν εὐφραίνουσα, ἥκιστα δὲ ἀνιῶσα; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ καὶ παῖδάς σοι τεξομένη; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ πόθον πρώτη ἔχουσα σου ἀποθανόντος, κἂν ὁ πατὴρ κἂν ἡ μήτηρ λυπεῖσθαι μὴ θέλωσιν, ὁ νόμος.

ΟΤΙ ΚΑΛΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΠΑΙΔΑΣ. ΟΕ.

1 *Διογένους.*

Μακάριος ὅστις αὐτὸς ἰσχύων ἔτι
παῖδας παρασπίζοντας ἀλκίμους ἔχει.

2 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Καὶ κτῆμα δ', ὦ τεκοῦσα, κάλλιστον τόδε,
πλούτου δὲ κρεῖσσον· τοῦ μὲν ὠκεῖα πτέρυξ,
παῖδες δὲ χρηστοί, κἂν θάνωσι, δώμασιν
καλόν τι θησαύρισμα τοῖς τεκοῦσί τε
ἀνάθημα βιότου, κοὔποτ' ἐκλείπει δόμους.

3 *Εὐριπίδου Οἰνεῖ.*

Ὡς οὐδὲν ἀνδρὶ πιστὸν ἄλλο πλὴν τέκνων·
κέρδους δ' ἕκατι καὶ τὸ συγγενὲς νοσεῖ.

4 *Εὐριπίδου Δανάῃ.*

Γύναι, φίλον μὲν φέγγος ἡλίου τόδε,
καλὸν δὲ πόντου χεῦμ' ἰδεῖν εὐήνεμον,
γῆ τ' ἠρινὸν θάλλουσα, πλούσιόν θ' ὕδωρ,
πολλῶν τ' ἔπαινον ἔστι μοι λέξαι καλῶν·
ἀλλ' οὐδὲν οὕτω λαμπρὸν οὐδ' ἰδεῖν καλόν,
ὡς τοῖς ἄπαισι καὶ πόθῳ δεδηγμένοις
παίδων νεογνῶν ἐν δόμοις ἰδεῖν φάος.

5 *Εὐριπίδου* (Herc. F. 1261).

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

6 *Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.*

Ὡς ἀγαθόν ἐστι πρᾶγμα τὸ γενέσθαι τινὸς
πατέρα.

7 *Εὐριπίδου Πρωτεσιλάῳ.*

Ὦ παῖδες, οἷον φίλτρον ἀνθρώποις φρενός.

8 *Μενάνδρου.*

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχοῦντα τῷ βίῳ
ἔχειν ἔρημον διαδόχου τὴν οἰκίαν.

9 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ
ἢ σωφρονοῦντα κεὐτυχοῦντ' ἰδεῖν τινα
τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.

10 *Δικαιογένους* (Eurip. Or. 541).

Ζηλωτὸς ὅστις εὐτύχησεν ἐν τέκνοις
καὶ μὴ 'πισήμοις συμφοραῖς ὠδύρετο.

11 *Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Ἡ Λάκαινα πρός τινα Ἰωνικὴν δείξασαν αὐτῇ τὸν κόσμον ἀντεπέδειξε τὰ τέκνα εἰποῦσα "ὁ δὲ ἐμὸς κόσμος τοιοῦτος."

12 *Πλάτωνος* (Symp. p. 208 a).

Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν [καὶ παλαιούμενον] ἕτερον νέον καταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει ἅπαν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ ἅμα καὶ εὐδαιμονίας εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ ἔρως ἕπεται.

13 Ἀλλὰ μὴν μάχεταί γε πᾶν ζῷον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ.

14 Ἱεροκλέους.

Ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας τόπῳ θετέος ἐστὶ καὶ ὁ τῆς πολυτεκνίας λόγος. κατὰ φύσιν γάρ πως καὶ ἀκόλουθον τῷ γάμῳ τὸ πάντα ἢ τά γε πλεῖστα τῶν γεννωμένων ἀνατρέφειν· ἀλλ' ἐοίκασιν οἱ πλείους ἀπειθεῖν τῇ παραινέσει δι' αἰτίαν οὐ μάλα πρεπώδη. διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν καὶ τὸ πάμμεγα κακὸν ἡγεῖσθαι τὴν πενίαν τοῦτο πάσχουσι. πρῶτον μὲν δὴ λογιστέον, ὡς οὐχ ἑαυτοῖς μόνον παραστάτας καὶ γηροβοσκοὺς καὶ πάσης τύχης τε καὶ περιστάσεως κοινωνοὺς γεννῶμεν, οὐδ' ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γονέων ἡμῶν κατὰ πολλά γε. καὶ γὰρ εὐχαριστίαν ἔχει πρὸς αὐτοὺς ἡ παιδοποιία τῷ, κἂν εἴ τι πάθοιμεν ἡμεῖς πρότερον, καταλείπειν ἐκείνοις ἀνθ' ἡμῶν αὐτοὺς γηροβοσκούς. καλὸν δὲ πάππος ὑπὸ σφετέρων ἐκγόνων χειραγωγούμενός τε καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀξιούμενος. ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πράττοιμεν ἂν εἰς γονέας τοὺς ἑαυτῶν, παίδων ἐπιμελούμενοι γενέσεως· εἶτα καὶ ταῖς εὐχαῖς τε καὶ σπουδαῖς τῶν ἡμᾶς γειναμένων συνεργήσομεν. εὐθὺ γὰρ ὅτε πρῶτον περὶ τὴν ἡμετέραν εἶχον γένεσιν, διανοίᾳ χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς πλεῖστον λαβεῖν τὴν διαδοχὴν καὶ παῖδας ἐκ παίδων ὑπολιπέσθαι, καὶ γάμου προυνόησαν καὶ τῆς ἡμετέρας σπορᾶς καὶ ἀνατροφῆς. ὅθεν γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιούμενοι πράττοιμεν ἂν οἷον μέρη τῆς ἐκείνων εὐχῆς· τὰ δ' ἐναντία φρονήσαντες ἐγκόπτοιμεν ἂν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. καὶ μὴν κινδυνεύει πᾶς ὁ θελοντὴς καὶ περιστάσεως ἄνευ γάμου ἐκκλίνων καὶ

παιδοποιίαν παρανοίας κρίνειν τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, ὡς οὐ σὺν ὀρθοῖς λογισμοῖς περὶ γάμου πεπραγματευμένους. ἔνθα δὴ καὶ τὴν ἀνομολογίαν φωράσειεν ἄν τις εὐπετῶς· πῶς γὰρ οὐ μάχης πλῆρες εὐαρεστεῖν μὲν τῷ ζῆν καὶ μένειν ἐν αὐτῷ, ὡς καθηκόντως εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῶν σπειράντων παρηγμένον, τὸ δ' αὐτὸν ἑτέρους γεννῆσαι τῶν ἀδοκίμων ὑπολαμβάνειν; ἀλλὰ γὰρ πρῶτον μέν, ὡς ἔφην, ἐντεθυμῆσθαι χρή, διότι γεννῶμεν οὐχ ἑαυτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' οὓς γεγόναμεν αὐτοί· ἔπειτα καὶ ὑπὲρ φίλων τε καὶ συγγενῶν. κεχαρισμένον γὰρ καὶ τούτοις ἐστὶ παῖδας ἐξ ἡμῶν ἰδεῖν, διά τε τὴν εὔνοιαν καὶ οἰκειότητα καὶ δὴ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν· διορμίζεται γὰρ ὑπὸ τοῦ τοιούτου τοῖς προσήκουσιν ὁ βίος ἀνάλογον ταῖς ἐπὶ πολλῶν ἀγκυρῶν σαλευούσαις ναυσίν· ὅθεν κατὰ τὸν φιλοσυγγενῆ καὶ φιλεταῖρον ἔστιν ἡ περὶ γάμον καὶ τέκνα σπουδή. παρακαλεῖ δ' εὖ μάλα καὶ ἡ πατρὶς ἐπὶ ταυτόν. καὶ σχεδὸν οὐδ' ἑαυτοῖς οὕτως ὡς τῇ πατρίδι φυτεύομεν παῖδας, τῆς μεθ' ἡμᾶς προνοούμενοι τάξεως καὶ τῷ κοινῷ παρέχοντες τοὺς διαδεξομένους ἡμᾶς. ὅθεν ὁ μὲν ἱερεὺς ἴστω τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ ἱερέας ὀφείλων, ὁ δ' ἄρχων ἄρχοντας, ὁ δὲ δημηγόρος δημηγόρους, καὶ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ὁ πολίτης πολίτας. καθάπερ οὖν χορῷ μέν ἐστι κεχαρισμένη ἡ τῶν χορευτῶν διαμονή, στρατεύματι δὲ ἡ τῶν στρατιωτῶν, οὕτω καὶ πόλει ἡ τῶν πολιτῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ὀλιγοχρόνιόν τι σύστημα πόλις, ὅ τε βίος αὐτῆς κατὰ βίον ἀνθρώπου τὴν συμμετρίαν ἐλάμβανεν, οὐδὲν ἔδει διαδοχῆς· ἐπεὶ δ' εἰς πολλὰς γενεὰς ἐξικνεῖται, δαίμονι δὲ εὐδαιμονεστέρῳ χρησαμένη καὶ εἰς μακροὺς αἰῶνας πόλις, φανερὸν ὡς οὐ τοῦ παρόντος ἐστοχάσθαι δεῖ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ μετ-

ἔπειτα, τήν τε ἰδίαν μὴ περιορᾶν χώραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἱδρυμένην ταῖς ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τέκνων.

15 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα τὰ γινόμενα τέκνα θρεπτέον.*

Οἱ δὲ νομοθέται, οἷς αὐτὸ τοῦτο γέγονεν ἔργον ζητεῖν καὶ σκοπεῖν τί μὲν ἀγαθὸν πόλει τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφελεῖ τί δὲ βλάπτει τὸ κοινόν, οὐχὶ δὲ καὶ οὗτοι πάντες συμφορώτατον μὲν ταῖς πόλεσιν ἐνόμισαν τὸ πληθύνεσθαι τοὺς τῶν πολιτῶν οἴκους, βλαβερώτατον δὲ τὸ μειοῦσθαι; καὶ ἀπαιδίαν μὲν ἢ ὀλιγοπαιδίαν τῶν πολιτῶν ὑπέλαβον εἶναι ἀλυσιτελές, τὸ δὲ ἔχειν παῖδας, καὶ νὴ Δία πολλοὺς ἔχειν, λυσιτελές; τοῦτο μὲν γὰρ ἀμβλίσκειν ἀπεῖπον ταῖς γυναιξὶ καὶ ταῖς ἀπειθούσαις ζημίαν ἐπέθεσαν, τοῦτο δὲ ἀτοκίᾳ προστίθεσθαι καὶ τὴν κύησιν εἴργειν ἀπηγόρευσαν αὐταῖς, τοῦτο δὲ πολυπαιδίας ἔταξαν γέρα καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ τὴν ἀπαιδίαν ἐπιζήμιον κατέστησαν. πῶς οὖν ἡμεῖς οὐκ ἂν ἄδικα καὶ παράνομα δρῷμεν ἐναντία δρῶντες τῇ βουλήσει τῶν νομοθετῶν, θείων καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, οἷς ἕπεσθαι νομίζεται καλὸν καὶ συμφέρον; δρῷμεν δ' ἂν ἐναντία τὴν πολυπαιδίαν τὴν ἑαυτῶν κωλύοντες. πῶς δ' οὐχὶ καὶ εἰς τοὺς πατρῴους θεοὺς ἐξαμαρτάνοιμεν ἂν καὶ εἰς τὸν ὁμόγνιον Δία τὰ τοιαῦτα πράττοντες; ὥσπερ γὰρ ὁ περὶ ξένους ἄδικος εἰς τὸν ξένιον ἁμαρτάνει Δία, καὶ ὁ περὶ φίλους εἰς τὸν φίλιον· οὕτως ὅστις εἰς τὸ ἑαυτοῦ γένος ἄδικος, εἰς τοὺς πατρῴους ἁμαρτάνει θεοὺς καὶ εἰς τὸν ὁμόγνιον Δία, τὸν ἐπόπτην τῶν ἁμαρτημάτων τῶν περὶ τὰ γένη· ὁ δέ γε περὶ τοὺς θεοὺς ἁμαρτάνων ἀσεβής. καὶ μὴν ὅτι καλὸν

καὶ λυσιτελὲς παίδων ἀνατροφὴ πολλῶν μάθοι τις ἂν λογισάμενος, ὡς μὲν ἔντιμος ἐν πόλει πολύπαις ἀνήρ, ὡς δ' αἰδῶ παρέχει τοῖς πλησίον, ὡς δὲ δύναται πλέον πάντων τῶν ὁμοίων, ἄν γε μὴ ὁμοίως παίδων εὐπορῶσι. καθάπερ γάρ, οἶμαι, πολύφιλος ἀφίλου ἀνδρὸς δυνατώτερος, οὕτω καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ πολύπαις τοῦ μὴ ἔμπαιδος ἢ τοῦ ὀλίγους κεκτημένου παῖδας, καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον, ὅσῳ περ ἐγγύτερον υἱὸς ἑκάστῳ ἢ φίλος. ἄξιον δὲ νοῆσαι ποῖόν τι καὶ θέαμά ἐστιν ἀνὴρ πολύπαις ἢ γυνὴ σὺν ἀθρόοις ὁρώμενοι τοῖς ἑαυτῶν παισίν· οὔτε γὰρ πομπὴν πεμπομένην θεοῖς οὕτω καλὴν θεάσαιτ' ἄν τις, οὔτε χορείαν ἐπὶ ἱεροῖς κόσμῳ χορευόντων οὕτως ἀξιοθέατον, ὡς χορὸν παίδων πολλῶν προηγουμένων ἐν πόλει πατρὸς τοῦ ἑαυτῶν ἢ μητρός, καὶ χειραγωγούντων τοὺς γονεῖς ἢ τρόπον ἕτερον περιεπόντων κηδεμονικῶς. τί μὲν τούτου κάλλιον τοῦ θεάματος; τί δὲ τῶν γονέων τούτων ζηλωτότερον, ἄλλως τε κἂν ἐπιεικεῖς ὦσι; τίσι δ' ἂν ἄλλοις οὕτω προθύμως ἢ συνεύξαιτό τις ἀγαθὰ παρὰ θεῶν, ἢ συμπράξειεν αὐτοῖς εἰς ὅ τι δέοιντο;

ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΑΔΗΛΟΝ ΕΙ ΙΔΙΑ ΤΩΝ ΕΧΕΙΝ ΝΟΜΙΖΟΝΤΩΝ· ΚΑΙ ΜΗΔΕ ΘΕΤΟΝ ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ. Οϛ.

1 Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀθλιώτερον πατρός,
πλὴν ἕτερος ἂν ᾖ πλειόνων παίδων πατήρ.

2 Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.

Ἀμηχανῶ δ' ἔγωγε κοὐκ ἔχω μαθεῖν,

εἴτ' οὖν ἄμεινόν ἐστι γίγνεσθαι τέκνα
θνητοῖσιν, εἴτ' ἄπαιδα καρποῦσθαι βίον.
ὁρῶ γὰρ οἷς μὲν οὐκ ἔφυσαν ἀθλίους,
ὅσοισι δ' εἰσὶν οὐδὲν εὐτυχεστέρους·
καὶ γὰρ κακοὶ γεγῶτες ἐχθίστη νόσος,
κἂν αὖ γένωνται σώφρονες, κακὸν μέγα·
λυποῦσι τὸν φύσαντα μὴ πάθωσί τι.

3 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (419).

Ψυχὴ τέκν', ὅστις δ' αὔτ' ἄπειρος ὢν λέγει,
ἧσσον μὲν ἀλγεῖ, δυστυχῶν δ' εὐδαιμονεῖ.

4 *Μενάνδρου Ἐπικλήρῳ.*

Ἢ δεῖ μόνον
ζῆν ἢ γενόμενον πατέρα παίδων ἀποθανεῖν·
οὕτω τὸ μετὰ ταῦτ' ἐστὶ τοῦ βίου πικρόν.

5 *Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα* (770).

Δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

6 *Ὁμήρου* (Od. α' 215).

Μήτηρ μέν τ' ἐμὲ φησὶ τοῦ ἔμμεναι· αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πω τὶς ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

7 *Μενάνδρου.*

Ἔστιν δὲ μήτηρ φιλότεκνος μᾶλλον πατρός·
ἣ μὲν γὰρ αὑτῆς οἶδεν ὄνθ', ὃ δ' οἴεται.

8 *Μενάνδρου Προεγκαλῶν.*

Οἷον τὸ γενέσθαι πατέρα παίδων ἦν·
λύπη, φόβος, φροντίς, πέρας ἐστὶν οὐδὲ ἕν.

9 *Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.*

Παῦσαι· καταρκεῖ τοῦδε κεκλῆσθαι πατρός,

εἴπερ πέφυκά γ'· εἰ δὲ μή, μείζων βλάβη.
τό τοι νομισθὲν τῆς ἀληθείας κρατεῖ.

10 Εὐριπίδου Μελανίππη.

Ἴστω δ' ἄφρων ὢν ὅστις ἄτεκνος ὢν τὸ πρὶν
παῖδας θυραίους εἰς δόμους ἐκτήσατο,
τὴν μοῖραν εἰς τὸ μὴ χρεὼν παραστρέφων.
ᾧ γὰρ θεοὶ διδῶσι μὴ φῦναι τέκνα,
οὐ χρὴ 'γκαλεῖσθαι πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλ' ἐᾶν.

11 Μενάνδρου Καρχηδονίῳ.

Αὐτὸς γὰρ οὐδεὶς οἶδε τοῦ ποτ' ἐγένετο.

12 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Θετῶν δὲ παίδων ποῦ κράτος; τὰ φύντα γὰρ
κρείσσω νομίζειν τῶν δοκημάτων χρεών.

13 Δημοκρίτου.

Τεκνοτροφίη σφαλερόν· τὴν μὲν γὰρ ἐπιτυχίην ἀγῶνος μεστὴν καὶ φροντίδος κέκτηται, τὴν δὲ ἀποτυχίην ἀνυπέρθετον ἑτέρῃ ὀδύνῃ.

14 Ἀριστίππου.

Μεμφομένης αὐτῷ τῆς γυναικὸς ὅτι τὸν υἱὸν οὐ προσίεται, καὶ λεγούσης ὅτι ἐκ σοῦ εἴη, ἀποπτύσας "καὶ γὰρ τοῦτο" εἶπεν "ἐξ ἐμοῦ· ἀλλ' οὐδέν μοι χρήσιμόν ἐστιν."

15 Δημοκρίτου.

Οὐ δοκεῖ μοι χρῆναι παῖδας κτᾶσθαι· ἐνορέω γὰρ ἐν παίδων κτήσι πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους κινδύνους, πολλὰς δὲ λύπας, ὀλίγα δὲ τὰ εὐθηνέοντα, καὶ ταῦτα λεπτά τε καὶ ἀσθενέα.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτεῳ χρήμη ἐστὶ παῖδα ποιήσασθαι, ἐκ τῶν φί-

λων τεῷ μοι δοκέει ἄμεινον εἶναι· καὶ τῷ μὲν παῖς ἔσται τοιοῦτος, οἷον ἂν βούληται· ἔστι γὰρ ἐκλέξασθαι οἷον θέλει καὶ ὃς ἂν δοκέῃ ἐπιτήδειος εἶναι καὶ μάλιστα κατὰ φύσιν ἕποιτο. καὶ τοῦτο τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἐνταῦθα μὲν ἔστι τὸν παῖδα λαβέειν καταθύμιον ἐκ πολλῶν ὧν ἂν δεῖ· ἢν δέ τις ποιέηται ἀπὸ ἑωυτοῦ, πολλοὶ ἔνεισι κίνδυνοι· ἀνάγκη γὰρ ὃς ἂν γένηται, τούτῳ χρῆσθαι.

17 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀνθρώποισι τῶν ἀναγκαίων δοκέει εἶναι παῖδας κτήσασθαι ἀπὸ φύσιος καὶ καταστάσιός τινος ἀρχαίης. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ζωίοισι. πάντα γὰρ ἔκγονα κτᾶται κατὰ φύσιν, ἐπωφελείης γε οὐδεμιῆς εἵνεκα· ἀλλ' ὅκαν γένηται ταλαιπωρέει καὶ τρέφει ἕκαστον ὡς δύναται, καὶ ὑπερδέδοικε μέχρι σμικρὰ ἔῃ, καὶ ἤν τι πάθῃ ἀνιᾶται. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστὶ ὅσα ψυχὴν ἔχει· τῷ δὲ δὴ ἀνθρώπῳ νομίζον ἤδη πεποίηται, ὥστε καὶ ἐπαύρεσίν τινα γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἐκγόνου.

ΟΤΙ ΚΡΕΙΤΤΟΝΕΣ ΟΙ ΑΡΣΕΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΝΟΘΟΥΣ ΟΥΚ ΕΛΑΤΤΟΝΑΣ ΧΡΗ ΚΡΙΝΕΙΝ ΤΩΝ ΓΝΗΣΙΩΝ. ΟΖ.

1 *Εὐριπίδου.*

Γυνὴ μὲν ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.
τὸ δ' ἄρσεν ἕστηκ' ἐν δόμοις ἀεὶ γένος
θεῶν πατρῴων καὶ τάφων τιμάορον.

2 Μενάνδρου.
Θυγάτηρ ἐπίγαμος, κἂν ὅλως μηδὲν λαλῇ,
διὰ τοῦ σιωπᾶν πλεῖστα περὶ αὑτῆς λέγει.

3 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Taur. 57).
Στῦλοι γὰρ οἴκων παῖδες εἰσὶν ἄρσενες.

4 Μενάνδρου.
Εὐδαιμονίας τοῦτ' ἐστὶν υἱὸς νοῦν ἔχων.

5 Μενάνδρου Ἀνεψιοῖς.
Ἀλλὰ θυγάτηρ κτῆμ' ἐστὶν ἐργῶδες πατρί.

6 Μενάνδρου Ἁλιεύς.
Χαλεπόν γε θυγάτηρ κτῆμα καὶ δυσδιάθετον.

7 Ποσειδίππου Ἑρμαφροδίτου.
Υἱὸν τρέφει πᾶς, κἂν πένης τις ὢν τύχῃ·
θυγατέρα δ' ἐκτίθησι, κἂν ᾖ πλούσιος.

8 Διφίλου.
Κόρης ἀπαλλαττόμεθα ταμιείου πικροῦ.

9 Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.
Οὐ δὴ νόθος τοῖς γνησίοις ἴσον σθένει;
ἅπαν τὸ χρηστὸν γνησίαν ἔχει φύσιν.

10 Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.
Ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ' ἴση.

11 Εὐριπίδου Εὐρυσθεῖ.
Μάτην δὲ θνητοὶ τοὺς νόθους φεύγουσ' ἄρα
παῖδας φυτεύειν· ὃς γὰρ ἂν χρηστὸς φυῇ,
οὐ τοὔνομ' αὐτοῦ τὴν φύσιν διαφθερεῖ.

12 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Ἐγὼ δὲ παῖδας οὐκ ἐῶ νόθους λαβεῖν.
τῶν γνησίων γὰρ οὐδὲν ὄντες ἐνδεεῖς
νόμῳ νοσοῦσιν, ὅ σε φυλάξασθαι χρεών.

ΠΕΡΙ ΝΗΠΙΩΝ. ΟΗ.

1 *Καλλιμάχου.*

Ἄρνες τοι, φίλε κοῦρε, συνήλικες, ἄρνες ἑταῖροι
ἔσκον, ἐνιαυθμοὶ δ' αὔλια καὶ βοτάναι.

2 *Θεοκρίτου βουκολικῶν* (VIII, 63).

Φείδευ τῶν ἀρνῶν, φείδευ, λύκε, τῶν ἐρίφων μευ,
μηδ' ἀδικῆς μ', ὅτι μικρὸς ἐὼν πολλοῖσιν ὁμαρτέω.

3 *Βιότου ἐκ Μηδείας.*

Τὸ θρέψαι δ' ἐν βροτοῖσι πολλάκις
πλείω πορίζει φίλτρα τοῦ φῦσαι τέκνα.

4 *Εὐριπίδου Αὔγης.*

Τίς δ' οὐχὶ χαίρει νηπίοις ἀθύρμασιν;

5 *Εὐφορίωνος.*

Τέκνον, μὴ σύ γε μητρὸς ἀπ' ἀνθερεῶνας ἀμήσῃς,
ἠελίους ἥτις σε τριηκοσίους ἐφόρησα,
τέκνον, ὑπὸ ζώνῃ, φοβερὰς δ' ὠδῖνας ἀνέτλην
εἰς φάος ἐρχομένου, λαρὸν δ' ἐπὶ χείλεσι πρώτη
μαστὸν ἐπισχομένη λευκῷ σ' ἔψισα γάλακτι.

6 *Ἡρώδου μιμιάμβων.*

Ἢ χαλκέην μοι μυῖαν ἢ κύθρην παίζει,
ἢ τῇσι μηλάνθῃσιν ἅμματ' ἐξάπτων
τοῦ κεσκέου μοι τὸν γέροντα λωβῆται.

7 *Πομπηίου Μακροῦ.*

Δεῦτ', ὦ τέκν', ὦ στερχθένθ' ὅσον πλεῖστον θέμις,
ὦ πολλὰ τέρψαντ' οὐδὲ λυπήσαντά τι
μητέρα· τί προσλάζυσθε κἀξαρτᾶσθέ μου;
βούλεσθ' ἀθύρειν; παίζετ', ὦ νέαι φρένες·

ὡς ἔστιν ὑμῖν τοῦτ' ἔαρ παντὸς βίου.
ἥβη δὲ λῦπαι φροντίδες θ' ἡβῶσ' ὁμοῦ.

8 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Τάχ' ἂν πρὸς ἀγκάλαισι καὶ στέρνοις ἐμοῖς
πηδῶν ἀθύροι καὶ φιλημάτων ὄχλῳ
ψυχὴν ἐμὴν κτήσαιτο· ταῦτα γὰρ βροτοῖς
φίλτρον μέγιστον αἱ ξυνουσίαι, πάτερ.

9 *Σοφοκλέους Αἴαντος* (550).

Ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος,
τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος, καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός.
καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτό γε ζηλοῦν ἔχω,
ὁθούνεκ' οὐδὲν τῶνδ' ἐπαισθάνῃ κακῶν.
ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.

10 *Εὐριπίδου Μηδείας* (46).

Ἀλλ' οἵγε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι
στείχουσι, μητρὸς οὐδὲν ἐννοούμενοι
κακῶν· νέα γὰρ φροντὶς οὐκ ἀλγεῖν φιλεῖ.

ΟΤΙ ΧΡΗ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΥΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΞΙΟΥΣΘΑΙ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ, ΚΑΙ ΕΙ ΕΝ ΑΠΑΣΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΠΕΙΣΤΕΟΝ. ΟΘ.

1 *Θεόγνιδος* (131).

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι πατρὸς καὶ μητρὸς ἄμεινον
ἔπλεθ', ὅσοις ὁσίης, Κύρνε, μέμηλε δίκης.

2 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.*

Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,
ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανὼν θεοῖς φίλος.

3 Ἐν ταυτῷ (298).
Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι.
Καὶ τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.

4 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν μητρὸς ἥδιον τέκνοις.
ἐρᾶτε μητρός, παῖδες, ὡς οὐκ ἔστ' ἔρως
τοιοῦτος ἄλλος ὅστις ἡδίων ἐρᾶν.

5 Κλεαινέτου.
Γεννητόρων ἕκατι κατθανεῖν καλόν.

6 Δικαιογένους.
Αὐτὸς τραφεὶς δὲ τῶν φυτευσάντων ὕπο
καλῶς τὸν αὐτὸν ἔρανον αὐτοῖσιν νέμεις.

7 Ἀντιφάνους.
Ὅστις δ' ἐρυθριᾷ τηλικοῦτος ὢν ἔτι
πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, οὐκ ἔστιν κακός.
ὅστις γὰρ ὁμόλογόν τι μὴ ποιεῖ πατρί,
πάντων ἂν οὗτος κατεφρόνησε τῶν θεῶν.

7[a] Τοῦ γὰρ πατρὸς κρατεῖν μὲν αἰσχύνην φέρει,
ἡσσημένῳ δὲ δόξα νικητήριος.

8 Φιλήμονος.
Ἔτεκές με, μῆτερ, καὶ γένοιτό σοι τέκνων
ὄνησις, ὥσπερ καὶ δίκαιον ἔστι σοι.

9 Ἰουλίου ἐκ τῶν εἰς τὸν Διόνυσον καὶ τὴν πατρίδα γραφέντων.
Κάδμον δ' ἀραμένη τλήμων ἐξῆλθεν Ἀγαυὴ
ὃν πατέρα τρομέοντα· φέρεν δέ μιν ὧν ὑπὲρ ὤμων
γήραϊ κεκμηῶτα, καλῷ δ' ἐβαρύνετο φόρτῳ.

10 Σοφοκλῆς Ἀντιγόνη (755).
Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ', εἶπον ἄν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν.

11 *Πυθαγόρου ἐκ τῶν χρυσῶν ἐπῶν* (4).

Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας.

12 *Ἀγάθωνος.*

Ὡς ἡδὺ τῷ φύσαντι πείθεσθαι τέκνα.

13 *Ἀλέξιδος.*

Οὐκ ἠξίωσα καταλιπεῖν τὴν μητέρα,
πρώτην δὲ σώζειν· τοῖς γὰρ ὀρθῶς εἰδόσι
τὰ θεῖα μεῖζον μητρὸς οὐκ ἔστιν ποτέ.
ὅθεν ὁ πρῶτος οὐκ ἀπαιδεύτως ἔχων
ἱδρύσαθ' ἱερὸν μητρός, οὐ δείξας σαφῶς
ποίας, ἐάσας δ' ὑπονοεῖν εἰς τοὔνομα.

14 *Μενάνδρου.*

Αἰσχύνομαι τὸν πατέρα, Κλειτοφῶν, μόνον·
ἀντιβλέπειν ἐκεῖνον οὐ δυνήσομαι
ἀδικῶν· τὰ δ' ἄλλα ῥαδίως χειρώσομαι.

15 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Τὰ τῶν τεκόντων ὡς μετέρχεται θεὸς
μιάσματα.

16 *Διφίλου.*

Εἰ τοῦ πατρὸς δόξαιμι κρεῖττόν σοι λέγειν,
ἐμαυτὸν ἀδικῶ, κοὐκέτ' εἰμὶ θεοσεβής,
ὅτι τὸν κατασπείραντα λυπῶ κοὐ φιλῶ.

17 *Τιμοκλέους.*

Ὅστις φοβεῖται τὸν πατέρα κᾀσχύνεται,
οὗτος πολίτης ἀγαθὸς ἔσται κατὰ λόγον,
καὶ τοὺς πολεμίους δυνάμενος κακῶς ποιεῖν.

18 *Μενάνδρου.*

Μηδὲν ὀδύνα τὸν πατέρα γιγνώσκων, ὅτι
ὁ μέγιστον ἀγαπῶν δι' ἐλάχιστ' ὀργίζεται.

19 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Πατρὸς δ' ἀνάγκη παισὶ πείθεσθαι λόγῳ.

20 *Σοφοκλῆς Οἰδίποδι* (Tyr. 999).
Τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἥδιστον βλέπειν.

21 *Ὁμήρου* (Od. α' 298).
Ἦ οὐκ ἀίεις ὅσσον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα;

22 *Εὐριπίδου* (Herc. fur. 583).
Δίκαια τοὺς τεκόντας ὠφελεῖν τέκνα.

23 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.*
Ἦ τί πλέον εἶναι παῖδας ἀνθρώποις, πάτερ,
εἰ μὴ 'πὶ τοῖς δεινοῖσιν ὠφελήσομεν;

24 *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*
Ῥῆσις βραχεῖα τοῖς φρονοῦσι σώφρονα
πρὸς τοὺς τεκόντας καὶ φυτεύσαντας πρέπει.

25 *Χαιρήμονος.*
Γένοιτό μοι τὰς χάριτας ἀποδοῦναι πατρί.

26 *Μενάνδρου.*
Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν.

27 *Εὐριπίδου.*
Ἀλλ' ἴστ', ἐμοὶ μὲν οὗτος οὐκ ἔσται νόμος
τὸ μὴ οὔ σε, μῆτερ, προσφιλῆ νέμειν ἀεί,
καὶ τοῦ δικαίου καὶ τόκων τῶν σῶν χάριν.
στέργω δὲ τὸν φύσαντα τῶν πάντων βροτῶν
μάλισθ'· ὁρίζω τοῦτο, καὶ σὺ μὴ φθόνει,
κείνου γὰρ ἐξέβλαστον· οὐδ' ἂν εἷς ἀνὴρ
γυναικὸς αὐδήσειέ μ', ἀλλὰ τοῦ πατρός.

28 Ὀρφέως.

Ζεὺς δ' ἐφορᾷ γονέων ὁπόσοι τίουσι θέμιστας,
ἠδ' ὅσοι οὐκ ἀλέγουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
καὶ τοῖς μὲν πρόφρων τε καὶ ἤπιος ἐσθλὰ δίδωσι,
τοῖς δὲ κακὰ φρονέων νεμεσίζεται ἐμμενὲς αἰεί·
δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν ἐρινύες εἰσὶ τοκήων.

29 Εὐριπίδου Ἀλόπης.

Ἐγὼ δ' ὃ μὲν μέγιστον ἄρξομαι λέγειν
ἐκ τοῦδε πρῶτον, πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν
παῖδας, νομίζειν τ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην.

30 Φιλήμονος.

Βούλου γονεῖς πρώτιστον ἐν τιμαῖς ἔχειν.

31 Χαιρήμονος.

Βεβαιοτέραν ἔχε τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς γονεῖς.

32 Μενάνδρου.

Δίκας γραφόμενος πρὸς γονεῖς μαίνει, τάλαν.

33 Δικαιογένους.

Θεὸς μέγιστος τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

34 Πλάτωνος νόμων ια' (p. 930e).

Γονέων δὲ ἀμελεῖν [οὔτε θεὸς] οὔτ' ἄνθρωπος ξύμβουλος νοῦν ἔχων ποτὲ γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί. φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς ξυντεταγμένον. νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται πᾶσι διχῇ· τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας, ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας, ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ χάριν ἔχειν. πατὴρ

οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ἄγαλμα αὐτῷ ποτε, τοιοῦτον ἐφέστιον ἵδρυμα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι· ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

35 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος* (p. 4 e).

Σὺ δὲ δὴ πρὸς Διός, ὦ Εὐθύφρων, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπίστασθαι περὶ τῶν θεῶν ὅπῃ ἔχει, καὶ τῶν ὁσίων τε καὶ ἀνοσίων, ὥστε τούτων οὕτω πραχθέντων, ὡς σὺ λέγεις, οὐ φοβῇ δικαζόμενος τῷ πατρί, ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων;

36 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (14).

Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας.

37 *Ἀναξιμένους.*

Οὗτος γὰρ μάλιστα πάντων φιλοπάτωρ ἐστίν, ὅστις ζητεῖ δι' οὗ μηδὲν λυπήσας τὸν πατέρα πλεῖστ' αὐτὸν εὐφράναιτ' ἄν. τί γάρ ἐστι δικαιότερον ἢ τοὺς γενέσεως καὶ παιδείας αἰτίους ὄντας ἀντευεργετεῖν;

38 *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμίκτου ἱστορίας* (?).

Πρώτῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ ὀλυμπιάδι φασὶ τὴν Αἴτνην ῥυῆναι, ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας οἱ Καταναῖοι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι διὰ μέσης τῆς φλογὸς ἐκόμισαν, τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες· ἀνθ' ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου· τὸ γάρ τοι πῦρ θεόντων αὐτῶν διέστη καθ' ὃ μέρος ἐκεῖνοι παρεγίνοντο.

39 *Τοῦ αὐτοῦ* (VH. IX, 33).

Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου ἔστ' ἂν καὶ ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. ὕστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἐπανῆλθε, καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο ὅ τι ἄρα μάθοι σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου, ὃ δὲ δείξειν ἔφη· καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. χαλεπήναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγὰς ἐντείναντος, ὁδὶ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας, τοῦτο ἔφη μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.

40 *Πλάτωνος* (Ep. ad Dionis am. p. 331 b).

Πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. ἐὰν δέ τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, αὐτοῖς μὲν ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μή, μήτε ἀπεχθάνεσθαι νουθετοῦντα, [μήτε δὴ κολακεύοντά γε ὑπηρετεῖν αὐτοῖς πληρώσεις ἐπιθυμιῶν] ἐκπορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν.

41 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς παρακαλούμενος υἱῷ καὶ πατρὶ διαιτῆσαι εἶπε πρὸς τὸν υἱόν "εἰ μὲν ἀδικώτερα μέλλεις λέγειν τοῦ πατρός, κατακριθήσῃ· εἰ δὲ δικαιότερα, διὰ τοῦτο αὐτὸ ἄξιος εἶ κατακριθῆναι."

42 *Σωκράτους.*

Ἀγνώμονι πατρὶ καθάπερ αὐστηρῷ νόμῳ συμπεριενεκτέον.

43 *Πλάτωνος* (Diogenis ap. Laert. Diog. VI, 65).

Πλάτων θρασυνόμενον ἰδών τινα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα "οὐ παύσει μειράκιον" εἶπε "τούτου καταφρονῶν, δι' ὃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς;"

44 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Οἱ ἄρτι ἐκ φιλοσοφίας πάντας ἐλέγχοντες καὶ ἀπὸ τῶν γονέων ἀρχόμενοι πάσχουσιν ὅπερ καὶ οἱ νεώνητοι κύνες, οἳ οὐ μόνον τοὺς ἄλλους ὑλακτοῦσιν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔνδον.

45 *Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.*

Μετὰ τὸ θεῖον καὶ δαιμόνιον πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον γονέων τε καὶ νόμων, μὴ πλαστῶς, ἀλλὰ πεπιστευμένως ἑαυτὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάζοντα. τὸ μένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐδοκίμαζον, εἰ καὶ μικρῷ χείρω τῶν ἑτέρων εἴη.

46 *Τοῦ αὐτοῦ* (e Plat. legg. p. 930 e).

Γονέων δὲ ἀμελοῦντι οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλος γένοιτ' ἄν ποτε οὐδεὶς οὐδενί.

47 *Τοῦ αὐτοῦ* (ib. p. 931 e).

Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς πολλάκις ἐπιτελεῖς γινομένας.

48 *Τοῦ αὐτοῦ* (ib. p. 932 a).

Τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γήραι ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοις σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί.

49 *Πλάτωνος νόμων δ'* (p. 717 b).

Γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα· νομίζειν δὲ ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὸν εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς ψυ-

χῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὑτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη δίκης Νέμεσις ἄγγελος. θυμουμένοις γε οὖν ὑπείκειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμόν, ἐάν τε ἐν λόγοις ἐάν τε ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον συγγιγνώσκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖσθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων ταφὴ μὲν ἡ σωφρονεστάτη καλλίστη, μήτε ὑπεραίροντα τὸν εἰθισμένον ὄγκον, μήτε ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες τοὺς αὑτῶν γεννήτας ἐτίθεσαν· τάς τε αὖ κατὰ ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι, τῷ δὲ μὴ παραλιπεῖν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα ἀεὶ πρεσβεύειν, δαπάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμηκόσι νέμοντα. ταῦτα δ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες ἑκάστοτε ἕκαστοι, τὴν ἀξίαν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείττονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου.

50 *Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.*

Οὔτε λέξαι δεῖ κακὸν γονέας οὔτε ἔρξαι, πείθεσθαι δὲ ἐν σμικροῖσί τε καὶ μεγάλοισι γονεῦσιν, ἐν πάσῃ δὲ ψυχῆς τε καὶ σώματος τύχῃ καὶ τῶν [ἔσωθεν καὶ τῶν] ἔξωθεν, καὶ ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ καὶ ὑγιείῃ [καὶ νούσῳ] καὶ πλούτῳ καὶ ἀπορίῃ καὶ δόξῃ καὶ

ἀδοξίῃ, καὶ ἰδιώτῃσι καὶ ἄρχουσι, ὁμουρέειν δεῖ καὶ φεύγειν μηδέποτε, πείθεσθαι δὲ μονονουκὶ καὶ μανίῃ· πεπνυμένα γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τοῖσι εὐσεβέσι. εἰ δέ τις γονέας ὑπερφρονέοι ἐν ἰδέῃ κακῶν ἡτινιῶν, ταύτῃ καὶ ζώσῃ καὶ θανούσῃ ἁμαρτίῃ παρὰ θεοῖσι γράφεται, ὑπό τε ἀνθρώπων μισέεται, καὶ ὑπὸ γῆν μετὰ τῶν ἀσεβέων ἐν τουτέων τῷ χώρῳ δι᾽ αἰῶνος κακοῖσι ἰαπτομένη ὑπὸ δίκης καὶ τῶν ἔνερθεν θεῶν, οἳ τουτέων ἐπίσκοποι ἐτάγησαν τῶν πρηγμάτων. θείη γὰρ καὶ καλὴ ὄψις γονέων, καὶ ἡ τουτέων ὄπις καὶ θεραπείη ὁκόση οὐδὲ ἡλίου οὐδὲ πάντων ἄστρων, τὰ οὐρανὸς ἐναψάμενος ἀμφιχορεύει, καὶ εἴ τι ἄλλο δοκέει τις χρῆμα μεῖζον εἶναι ἐόντων κατὰ θεωρίην. δοκέω δέ μοι θεοὺς φρονέειν, ὁκότε τοῦτο ὁρέωσι γιγνόμενον. καὶ ζῶντας ὦν καὶ ἀποιχομένους σέβειν χρὴ καὶ μηδέποτε ἀντιλεσχαίνειν, ἀλλ᾽ ἢν καὶ ἀγνωμονέωσι νούσῳ ἢ ἀπάτῃ, παρηγορέειν καὶ διδάσκειν, ἐχθρεύειν δὲ μηδαμῇ. μέζων γὰρ ἁμαρτίη καὶ ἀδικίη ἀνθρώπων οὐκ ἂν γένοιτο ἢ ἐς πατέρας ἀσεβέειν.

51 Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα πειστέον τοῖς γονεῦσι.

Νεανίας τις, ὃν ὁ πατὴρ φιλοσοφεῖν βουλόμενον ἐκώλυεν, ἤρετο αὐτὸν ὧδέ πως „Ἆρά γε, ὦ Μουσώνιε, χρὴ πάντα πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἢ ἔστιν ἃ καὶ παρακουστέον αὐτῶν;" καὶ ὁ Μουσώνιος „πείθεσθαι μὲν" ἔφη „μητρὶ ἢ πατρὶ τῷ ἑαυτοῦ ἕκαστον φαίνεται καλὸν καὶ ἐπαινῶ ἔγωγε. τί μέντοι τὸ πείθεσθαι ἔστι θεασώμεθα· μᾶλλον δὲ πρότερον τὸ ἀπειθεῖν ὁποῖόν τι καὶ ὁ ἀπειθὴς ὅστις καταμάθωμεν, εἶθ᾽ οὕτως κρεῖττον ὀψόμεθα τὸ πείθεσθαι

ὁποῖόν τί ἐστι. φέρε δή, εἰ υἱῷ νοσοῦντι ὁ πατὴρ οὐκ ὢν ἰατρὸς οὐδὲ ἔμπειρος ὑγιεινῶν τε καὶ νοσερῶν προστάττοι τι ὡς ὠφέλιμον, τὸ δὲ εἴη βλαβερὸν καὶ ἀσύμφορον, καὶ μὴ λανθάνοι τὸν νοσοῦντα τοιοῦτον ὄν, ἆρά γε μὴ πράττων ἐκεῖνος τὸ προσταχθὲν ἀπειθεῖ τε καὶ ἀπειθής ἐστιν; ἀλλ' οὐκ ἔοικε. τί δέ, εἴ του ὁ πατὴρ νοσῶν αὐτὸς οἶνον ἢ τροφὴν αἰτοίη παρὰ καιρόν, μέλλων εἰ λάβοι μείζω τὴν νόσον ποιεῖν, ὁ δὲ παῖς τοῦτο εἰδὼς μὴ διδοίη, ἆρά γε ἀπειθεῖ τῷ πατρί; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. καὶ πολύ γε τούτου ἧττον ἐκεῖνον, οἶμαι, φαίη ἄν τις ἀπειθῆ εἶναι, ὅστις πατέρα φιλοκερδῆ ἔχων, κελευόμενος ὑπ' αὐτοῦ κλέπτειν ἢ παρακαταθήκην ἀποστερεῖν, οὐχ ὑπουργεῖ τῷ προστάγματι. ἢ οὐκ οἴει σύ τινας εἶναι πατέρας, οἳ τοιαῦτα τοῖς ἑαυτῶν παισὶ προστάττουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδά τινα οὕτω πονηρόν, ὅς γε υἱὸν ἔχων ὡραῖον τὴν ὥραν ἀπέδοτο αὐτοῦ. εἰ οὖν ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τὸ πεπραμένον, πεμπόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν αἰσχύνην, ἀντέλεγε καὶ οὐκ ἀπῄει, πότερον ἀπειθὲς ἂν τὸ μειράκιον ἔφαμεν εἶναι ἢ σωφρονεῖν; ἢ οὐδὲ ἐρωτᾶν τοῦτό γε ἄξιον; καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν ἀπειθεῖν ὅσα οὐκ ἀπειθεῖν δεῖ λοιδορία ἐστὶ καὶ ὄνειδος· τὸ δὲ μὴ πράττειν ἃ μὴ χρὴ οὐκ ὄνειδος, ἀλλ' ἔπαινος. ὥστε εἴτε πατρὸς εἴτε ἄρχοντος εἴτε καὶ νὴ Δία δεσπότου προστάγματι μὴ ὑπουργεῖ τις κακὰ προστάττοντος ἢ ἄδικα ἢ αἰσχρά, οὐκ ἀπειθεῖ οὐδαμῶς, ὥσπερ οὐδ' ἀδικεῖ οὐδ' ἁμαρτάνει· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπειθεῖ μόνος ὁ τῶν εὖ καὶ καλῶς καὶ συμφερόντως προσταττομένων ἀφροντιστῶν καὶ παρακούων. ὁ μὲν οὖν ἀπειθὴς τοιοῦτός τίς ἐστιν· ὁ δ' εὐπειθὴς ἔχει μὲν ἐναντίως τούτῳ καὶ ἔστιν ἐναντίος, εἴη δ' ἂν ὁ τῷ τὰ προσήκοντα παραινοῦντι κατήκοος ὢν καὶ ἑπόμενος

ἑκουσίως, οὗτος εὐπειθής. ὅθεν καὶ γονεῦσι τοῖς ἑαυτοῦ τότε πείθεταί τις, ὅταν χρηστὰ παραινούντων αὐτῶν ταῦτα πράττῃ ἑκών. ἐγὼ μέντοι κἂν μὴ παραινούντων τῶν γονέων πράττῃ τις ἃ χρὴ καὶ συμφέρει ἑαυτῷ, φημὶ τοῦτον πείθεσθαι τοῖς γονεῦσι· καὶ ὅτι ὀρθῶς φημί, σκόπει οὕτως. ὁ γὰρ δὴ πράττων ἃ βούλεται ὁ πατὴρ καὶ τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς ἑπόμενος πείθεται, οἶμαι, τῷ πατρί· ὁ δὲ πράττων ἃ δεῖ καὶ ἃ κρεῖττόν ἐστι, τῇ βουλήσει ἕπεται τοῦ πατρός. τίνα τρόπον; ὅτι πάντες οἱ γονεῖς εὐνοοῦσι δήπου τοῖς ἑαυτῶν παισίν, εὐνοοῦντες δὲ βούλονται ἃ χρὴ καὶ συμφέρει πράττεσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν. ὅστις οὖν πράττει τὰ προσήκοντα καὶ τὰ συμφέροντα, πράττει οὗτος ἃ βούλονται οἱ γονεῖς. ὥστε πείθεται τοῖς γονεῦσι ταῦτα πράττων, κἂν μὴ τῷ λόγῳ κελεύωσιν αὐτὰ πράττειν οἱ γονεῖς. τοῦτο δὴ μόνον προσήκει σκοπεῖν, ὅστις βούλεται πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν ἐφ᾽ ἑκάστῳ τῶν πραττομένων, εἰ καλὸν καὶ συμφέρον ὃ μέλλει πράξειν ἐστίν, ἕτερον δὲ οὐδέν, ὡς ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτον εὐθὺς καὶ τοῦ πράττοντος αὐτὸ πειθομένου τοῖς γονεῦσι. μὴ τοίνυν σύ γε δείσῃς, ὦ νεανίσκε, ὡς ἀπειθήσεις τῷ πατρί, ἂν ἢ ἃ μὴ προσήκει δρᾶν κελεύοντος τοῦ πατρὸς ἀπέχῃ τοῦ ταῦτα δρᾶν, ἢ ἃ προσήκει ἀπαγορεύοντος, ταῦτα μὴ δρᾶν. μηδέ σοι πρόφασις ἔστω τοῦ ἁμαρτάνειν ὁ πατὴρ ἢ κελεύων τι τῶν πράττεσθαι μὴ καλῶν ἢ ἀπαγορεύων τι τῶν καλῶν. οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη σοι τὰ μὴ εὖ προστάττομενα ὑπουργεῖν· καὶ τοῦτό μοι δοκεῖς οὐδ᾽ αὐτὸς ἀγνοεῖν. οὔκουν ἀνέξῃ τοῦ πατρὸς ἐν μουσικοῖς, ἐὰν ἐκεῖνος οὐκ ἐπαΐων μουσικῆς προστάττῃ κρούειν ἀμούσως τὴν λύραν, ἢ ἐπιστάμενον γράμματα οὐκ ἐπιστάμενος κελεύῃ σε γράφειν καὶ

ἀναγινώσκειν μὴ ὡς ἔμαθες, ἀλλ' ἑτέρως· οὐδέ γε ἂν ἐπιστάμενον κυβερνᾶν οὐκ ὢν κυβερνητικὸς κελεύῃ σε κινεῖν τὸ πηδάλιον ὡς οὐ προσήκει, οὐ προσέξεις αὐτῷ. τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει· ἂν δέ σε κωλύῃ φιλοσοφεῖν ὁ πατὴρ εἰδότα καὶ ἀκηκοότα ὁποῖόν τι φιλοσοφία ἐστίν, αὐτὸς ἀγνοῶν, ἆρά γε προσεκτέον αὐτῷ, ἢ μεταδιδακτέον μᾶλλον αὐτὸν ὡς οὐκ εὖ σοι παραινεῖ; ἐμοὶ μὲν οὕτω δοκεῖ. τάχα μὲν οὖν τις καὶ λόγῳ χρώμενος μόνῳ πείσειεν ἂν τὸν αὐτὸς αὑτοῦ πατέρα διανοεῖσθαι περὶ φιλοσοφίας ὅσα δὴ προσήκει, ἄν γε μὴ τέλεον ᾖ σκληρὸς τὴν φύσιν ὁ πατήρ. εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο τῷ λόγῳ μηδὲ ἕποιτο, ἀλλὰ τά γε ἔργα πάντως τὰ τοῦ παιδὸς ὑπάξεται αὐτόν, εἰ φιλοσοφεῖ τῇ ἀληθείᾳ ὁ παῖς. ἔσται γὰρ δὴ φιλοσοφῶν προθυμότατος μὲν θεραπεύειν τὸν πατέρα θεραπείαν ἅπασαν, κοσμιώτατος δὲ καὶ πραότατος, ἐν τῇ συνουσίᾳ ἥκιστα φίλερις ὢν ἢ φίλαυτος, καὶ οὔτε προπετὴς οὔτε ταραχώδης οὔτ' ὀργίλος· ἔτι δὲ ἐγκρατὴς μὲν εἴη ἂν γλώσσης γαστρὸς ἀφροδισίων, καρτερικὸς δὲ πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πόνους· καὶ νοῆσαι μὲν ὅ τι καλὸν ἱκανώτατος, οὐχ ὑπερβαίνων δὲ τὸ φαινόμενον καλόν. ὅθεν καὶ τῶν μὲν ἡδέων ὑφήσεται τῷ πατρὶ πάντων ἑκών· τὰ δὲ ἐπίπονα πρὸ ἐκείνου δέξεται αὐτός. τοιοῦτον οὖν υἱὸν τίς μὲν οὐκ ἂν ἔχειν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς; τίς δὲ ἔχων οὐκ ἀγαπήσειεν, εἰ δι' αὐτὸν ὑπάρξειεν αὐτῷ ζηλωτὸν εἶναι καὶ μακαριστὸν πατέρα παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι πᾶσιν; εἰ δὴ οὖν, ὦ νεανίσκε, καὶ τοιοῦτος ὢν ὁποῖος ἔσῃ πάντως ἄν γε ἀληθῶς φιλοσοφῇς, οὐχ ὑπάξῃ τὸν πατέρα τὸν σὸν οὐδὲ πείσεις ἐπιτρέπειν σοι καὶ συγχωρεῖν ταῦτα πράττειν, ἐκεῖνο λόγισαι· ὁ πατὴρ ὁ σὸς κωλύει σε φιλοσοφεῖν· ὁ δέ γε κοινὸς ἁπάντων πατὴρ ἀνθρώ-

πων καὶ θεῶν Ζεὺς κελεύει σε καὶ προτρέπει. πρόσταγμά τε γὰρ ἐκείνου καὶ νόμος ἐστὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι δίκαιον χρηστὸν εὐεργετικὸν σώφρονα μεγαλόφρονα, κρείττω πόνων, κρείττω ἡδονῶν, φθόνου παντὸς καὶ ἐπιβουλῆς ἁπάσης καθαρόν· ἵνα δὲ συντεμὼν εἴπω, ἀγαθὸν εἶναι κελεύει τὸν ἄνθρωπον ὁ νόμος ὁ τοῦ Διός. τὸ δέ γε εἶναι ἀγαθὸν τῷ φιλόσοφον εἶναι ταυτόν ἐστιν. εἰ δὴ τῷ πείθεσθαι πατρὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεσθαι μέλλεις, εἰ δὲ φιλοσοφοίης, τῷ Διί, δῆλον ὡς φιλοσοφητέον σοι μᾶλλον ἢ οὔ. ἀλλὰ νὴ Δία εἴρξει σε ὁ πατὴρ καὶ κατακλείσας ἕξει, ἵνα δὴ μὴ φιλοσοφῇς. ταῦτα μὲν ποιήσει ἴσως, τοῦ δέ γε φιλοσοφεῖν οὐκ ἀπείρξει σε μὴ βουλόμενον· οὐδὲ γὰρ χειρὶ ἢ ποδὶ φιλοσοφοῦμεν οὐδὲ τῷ ἄλλῳ σώματι, ψυχῇ δὲ καὶ ταύτης ὀλίγῳ μέρει, ὃ διάνοιαν καλοῦμεν. ταύτην γε μὴν ἐν ὀχυρωτάτῳ ἵδρυσεν ὁ θεὸς ὥστε ἀόρατον εἶναι καὶ ἄληπτον, καὶ ἀνάγκης πάσης ἐκτὸς ἐλευθέραν καὶ αὐτεξούσιον. ἄλλως τε ἐὰν τύχῃ οὖσα χρηστή, οὐ δυνήσεταί σε κωλύειν ὁ πατὴρ οὔτε χρῆσθαι τῇ διανοίᾳ, οὔτε ἃ χρὴ διανοεῖσθαι, οὔτε ἀρέσκεσθαι μὲν τοῖς καλοῖς μὴ ἀρέσκεσθαι δὲ τοῖς αἰσχροῖς, οὐδ' αὖ τὰ μὲν αἱρεῖσθαι τὰ δὲ ἐκκλίνειν. ταῦτα μὲν ποιῶν εὐθὺς φιλοσοφοίης ἄν, καὶ οὔτε τρίβωνα πάντως ἀμπέχεσθαι δεήσει σε οὔτε ἀχίτωνα διατελεῖν, οὐδὲ κομᾶν, οὐδ' ἐκβαίνειν τὸ κοινὸν τῶν πολλῶν. πρέπει μὲν γὰρ καὶ ταῦτα τοῖς φιλοσόφοις· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτοις τὸ φιλοσοφεῖν ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ φρονεῖν ἃ χρὴ καὶ διανοεῖσθαι."

52 Πεμπέλου Θουρίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ γονέων (e Platone de legg. p. 930 e 931 d).

Γονέων ἀμελὲν οὔτε δαίμων οὔτε ἄνθρωπος σύμ-

βωλος ἄν ποκα γένοιτό τινι σύμμετρον ψυχᾶς κεκταμένος ἐπιστάμαν.

Διόπερ οὐθὲν ἂν [ποτὶ] θεῶν ξόανον τιμιώτερον ἔχοιμεν ἐν χρημάτων κτήσει πατέρος ἢ καὶ προπάτορος γήραι παρειμένων ἢ καὶ ματέρων τὰν αὐτὰν δύναμιν ἐχοισᾶν. ὁκόταν γὰρ ἀγάλλῃ τις γέρασι καὶ τιμαῖς τὼς γενέτορας, ἀγαθὰ τίθητι θεός· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἐπάκοος ἔπελεν αὐτῶν. σεμνὸν γάρ τι καὶ θείας φύσιος πεπαμένον ἁμῖν τὸ τῶν φιτυσάντων ἵδρυμά ἐστι καὶ ζωόντων πολὺ μαλλότερον ἢ τῶν ἀνεφίκτων ἱδρυμάτων. τὰ μὲν γὰρ καλλυνόμενα καὶ λαμπριζόμενα ὑφ' ἁμέων ἑκάστοτε συνεύχεται ἁμῖν δωτίνας ἀγαθάς, σκυβαλιζόμενα δὲ τοὐναντίον· τὰ δὲ οὐδ' ὁκότερα τῶνδε ἔρδει· ὥστε αἴκα δεόντως τις χρῆται πατέρι καὶ ματέρι καὶ προπάτορι καὶ οὔλως τοῖς ὁμοιορύσμοις, πάντων ποτὶ θεοφιλῆ μοῖραν πεπάσεται ἀγαλμάτων κυριώτατα. πᾶς δὴ νόον ἔχων τιμάτω καὶ σεβέτω καὶ δεδιέτω γονέων εὐχὰς ἢ κατάρας, εἰδὼς πλεύνεσσι πολλάκις ἐπιτελέας συμβεβακυίας. τούτων ὦν οὕτως φύσει διακεκοσμαμένων, τοῖς μὲν ἔμφροσι καὶ κοσμίοις τῶν βροτῶν ἕρμαιον προγενέτορες γηραλέοι ζῶντες μέχρι τᾶς ἐσχάτας βιοτᾶς, καὶ ἀφέρποντες αἰζηοῖς [νέοις] σφόδρα ποθεινοί, ῥωμαλέοι ψυχᾷ [ποθεινῷ] ἐόντες διὰ τὸ πολλὰ εἰδέμεν, τοῖς δὲ φλαύροις καὶ ἀσυνέτοις εὖ μάλα φοβοειδέες καὶ ζοφεροί. εἰ δέ τινα φάμα ἀμύητος ὤτων ποτὶ κώφωσιν κατίσχει τοιῶνδε λόγων, εἰδυλλετω ὡς καὶ δαίμοσιν ἐχθρὸς πέλει καὶ ἀνδράσιν τοῖς ποτὶ συνέσιος ἑρπύξασιν ἀταρπιτόν.

53 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ πῶς χρηστέον τοῖς γονεῦσιν.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον τίνος ἂν

προσώπου μνησθείη τις πρότερον ἢ γονέων; ὅθεν λεκτέον περὶ τούτων, οὓς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς εἰπὼν οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις, ἕνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. προλαβεῖν δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς μόνον μέτρον τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστίας ἡ διηνεκὴς καὶ ἀνένδοτος προθυμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν· ἐπεί τοί γε πολὺ καταδεέστερα, κἂν πάνυ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐκεῖνοι πεποιήκασιν. ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἕτερά τινα κατεσκεύαζεν, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα φάσκειν· οὕτως εἰκότως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα λέγοιμεν ἂν εἶναι τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν· καὶ οὐχὶ τἄλλα μέν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πραττόμενα τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν. πρὸς οὖν τὴν εὐμαρῆ τῶν ἐπ' αὐτοὺς καθηκόντων αἵρεσιν κεφαλαιώδη τινὰ χρὴ προβαλλομένους λόγον, τοῦτον ἐν προχείρῳ διηνεκὲς ἔχειν, ὡς οἱ γονεῖς ἡμῶν θεῶν εἰκόνες καὶ νὴ Δία θεοὶ ἐφέστιοι καὶ εὐεργέται καὶ συγγενεῖς δανεισταί τε καὶ κύριοι καὶ φίλοι βεβαιότατοι. θεῶν τε γὰρ εἰκόνες ὁμοιόταται καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν τεχνῶν δυνάμεις καθιγμέναι τῆς ἐμφερείας· θεοί τε γὰρ ἐστιοῦχοι καὶ συνδίαιτοι ἡμῖν, ἔτι δ' εὐεργέται μέγιστοι, καὶ παρεσχημένοι τὰ μέγιστα καὶ μὰ Δί' οὐχὶ μόνον ἃ ἔχομεν ἀλλὰ καὶ ὁπόσα παρέχειν ἐβουλήθησαν ἅ τε κἂν εὔξαιντο. πρὸς δὲ τούτοις συγγενεῖς ἔγγιστα καὶ τῆς πρὸς ἑτέρους αἴτιοι συγγονῆς· δανεισταὶ δὲ τῶν τιμιωτάτων, μόνα ἀπαιτοῦντες ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις

πάλιν ἐστὶν ἡμῶν εὐεργεσία. τί γὰρ τηλικοῦτον παιδὶ κέρδος, ἡλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς γειναμένους εὐσεβὲς καὶ εὐχάριστον; κύριοί γε μὴν δικαιότατα. τίνος γὰρ ἂν κτῆμα μᾶλλον εἴημεν ἢ ἐκείνων δι' οὓς ἐσμέν; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παραστάται διηνεκεῖς καὶ αὐτόκλητοι, παντὸς καιροῦ καὶ πάσης περιστάσεως ἐπίκουροι. ἐπεὶ δὲ τῶν προκατηριθμημένων ἁπάντων τὸ ἐξοχώτατον ἦν ὄνομα γονεύς, καθὸ θεοὺς αὐτοὺς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιᾷδε ἐπινοίᾳ προσθετέον ἕτερον, καὶ νομιστέον ἑαυτοὺς καθάπερ ἐν ἱερῷ τῇ οἰκίᾳ ζακόρους τινὰς καὶ ἱερέας, ὑπ' αὐτῆς κεχειροτονημένους καὶ καθιερωμένους τῆς φύσεως, ἐγκεχειρίσθαι τὴν τῶν γονέων θεραπείαν. ὅθεν καὶ διελόντες τῆς ἐπιμελείας τὸ μὲν εἰς σῶμα τὸ δ' εἰς ψυχήν, καθ' ἑκάτερον αὐτῶν μεθ' ἑκάστης προθυμίας πείθεσθαί τε τῷ λόγῳ τι βουλόμενοι, τὸ καθῆκον ἐκπληρώσομεν. τοῦ μὲν οὖν σώματος ἕνεκα βραχὺς ὁ λόγος, εἰ καὶ ἀναγκαῖος· προνοήσομεν γὰρ τροφῆς αὐτῶν ἐλευθερίου καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήρως ἡρμοσμένης· ἔτι δὲ κοίτης καὶ ὕπνου ἀλείμματός τε καὶ λουτροῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ ἁπαξαπλῶς τῶν ἕνεκα τοῦ σώματος ἀναγκαίων, ὡς κατὰ μηδὲν τούτων ἐνδείας ποτὲ πειραθεῖεν, μιμούμενοι τὴν αὐτῶν ἐκείνων περὶ τὴν ἡμετέραν ἀνατροφήν, ὅτ' ἦμεν νεογνοί, κηδεμονίαν· ὥστε προσαναγκάζειν ἑαυτοὺς καὶ μαντικόν τι προσφέρεσθαι θεραπείαν, κἀξευρίσκειν, εἴπερ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν, πρὸς τίνα μάλιστα ῥέπουσιν αὐτοῖς αἱ προθυμίαι τῶν τῷ σώματι προσαγομένων. πολλὰ γὰρ αὖ κἀκεῖνοι περὶ ἡμῶν ἐμαντεύσαντο, πολλάκις ἀνάρθροις ἔτι καὶ κλαυθμώδεσι φωναῖς ὅτι μὲν δεόμεθα τινῶν σημηνάντων, τίνα δ' ἐστὶν ὧν δεόμεθα διασαφῆσαι μὴ δυνηθέντων. κἂν εἰ ἡμῖν καὶ

αὐτῶν τούτων τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότων διδάσκαλοι γεγόνασιν, ὧν ἄξιοι τυγχάνειν εἰσὶ παρ' ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ προπαρασχεῖν ἡμῖν διδάξαντες. ταῖς δὲ ψυχαῖς αὐτῶν παρασχετέον πρῶτον μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἣ μάλιστα γένοιτ' ἂν ἐκ τοῦ συναναστρέφεσθαι νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μή τι κωλύοι, συμπεριπατοῦντας συναλειφομένους συνδιαιτωμένους. καθάπερ γὰρ τοῖς μακρὰν στελλομένοις ἀποδημίαν πρὸς εὐθυμίαν εἰσὶν ἐν τρόπῳ γινόμεναι προπομπίας τῶν οἰκειοτάτων τε καὶ φιλτάτων συναναστροφαί, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς γονεῦσιν νενευκόσιν ἤδη πρὸς τὴν ἄφοδον ἐν τοῖς μάλιστα κεχαρισμέναι καὶ προσφιλεῖς εἰσιν αἱ τῶν τέκνων προσεδρίαι. καὶ μέντοι κἂν εἴ τί που γένοιντο παραμαρτάνοντες (ὁποῖα δὴ πολλὰ φιλεῖ γενέσθαι περὶ τοὺς πλείονας καὶ ἰδιωτικώτερον ἠγμένους), ἐπανορθωτέον μέν, ἀλλ' οὐ μετ' ἐπιπλήξεως μὰ Δία, καθάπερ ἔθος πρὸς τοὺς ἐλάττονας ἢ ἴσους ποιεῖν, ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ οὐχ ὡς δι' ἀμαθίαν ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρορῶντας τῷ μὴ ἐφεστακέναι, πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπερ ἐπέστησαν· ἀνιαραὶ γὰρ τοῖς τηλίκοις καὶ μάλιστα αἱ ἐκτενῶς νουθετήσεις. ἀναγκαία δὲ μετὰ παρακλήσεως καί τινος φιλοτεχνίας ἴασις τῶν παρορωμένων. φέρει δ' ἐπὶ τὴν εὐθυμίαν αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν θητικωτέρων εἶναι δοκούντων ὑπηρετημάτων ἅπτεσθαί ποτε τοὺς παῖδας, ὥστε καὶ πόδας ὑπονίψαι καὶ κλίνην στορέσαι καὶ παραστῆναι διακονουμένους. εὐφραίνοιντο γὰρ οὐκ ὀλίγως παρὰ τῶν φιλτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας λαμβάνοντες καὶ διακόνοις χρώμενοι τοῖς σφετέροις ἔργοις. μάλιστα δ' ἂν εἴη γονεῦσι κεχαρισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι τιμῶντας τοὺς παῖδας, οὓς ἂν ἐκεῖνοι στέργωσιν καὶ

περὶ πολλοῦ ποιῶνται. διὸ συγγενεῖς αὐτῶν στερκτέον καὶ ἐπιμελείας ἀξιωτέον, φίλους θ' ὡσαύτως καὶ δῆτα καὶ ἑκάστους τοὺς ἐκείνοις κεχαρισμένους· ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὕρεσις ἡμῖν ὑπογράφεται καὶ ἑτέρων πλειόνων καθηκόντων οὐ σμικρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων. ἐπεὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γονεῦσι τῶν στεργομένων ὑπ' αὐτῶν κηδεμονία, μάλιστα δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς οὕτως, δῆλον ὡς οὐ τοῦ τυχόντος ἂν αὐτοῖς χαριζοίμεθα προνοοῦντες αὐτῶν.

54 *Ξενοφῶντος ἐν τῷ β (2) ἀπομνημονευμάτων.*

Αἰσθόμενος δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθα τινὰς ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. Καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; Ἔγωγε, ἔφη· τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. Οὐκ οὖν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; Ἔμοιγε, ἔφη. Ἤδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φίλους ἄδικον εἶναι δοκεῖ τοὺς δὲ πολεμίους δίκαιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἄδικόν ἐστι πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους δίκαιον; Καὶ μάλα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν εἴτε φίλου εἴτε πολεμίου μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι ἄδικος εἶναι. Οὐκ οὖν, εἰ οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία; Συνωμολόγει. Οὐκ οὖν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη; Συνέφη καὶ τοῦτο. Τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐ-

εργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις· ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ πάντων ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν· καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. Καὶ μὴν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνεις· ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ μεστὰ δὲ τὰ οἰκήματα, φανεροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοποῦμεν ἐξ ὁποίων ἂν γυναικῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τεκνοποιούμεθα. καὶ ὁ μέν γε ἀνὴρ τήν τε συντεκνοποιοῦσαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα ἂν οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδοῦσα τῆς τροφῆς, ᾗ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενεγκοῦσα καὶ τεκοῦσα τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθὸν οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος ὑφ' ὅτου εὖ πάσχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον ὅτου δεῖται· ἀλλ' αὐτὴ στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ τὰ κεχαρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπομένουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα εἴ τινα τούτων χάριν ἀπολήψεται. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ [καὶ] ἐπειδὰν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι [οἱ] παῖδες μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς [τὸν] βίον διδάσκουσιν, ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον διδάξαι,

πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπεν· ἀλλά τοι εἰ [ταῦτα] πάντα πεποίηκε, καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν αὐτῆς δύναιτο ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης Πότερα δέ, ἔφη, οἴει θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, μητρὸς τῆς γε τοιαύτης. Ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακόν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον; Ἀλλὰ νὴ Δία, ἔφη, λέγει ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι. Σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύτῃ δυσανεκτά, καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων; Ἀλλὰ οὐδὲ πώποτε αὐτήν, ἔφη, οὔτε εἶπα οὔτε ἐποίησα οὐδέν, ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθην. Τί δαί; οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναί σοι ἀκούειν ὧν αὐτὴ λέγει ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλοις τὰ ἔσχατα λέγωσιν; ἀλλά, οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, ῥᾳδίως φέρουσι. σὺ δ' εὖ εἰδώς, ὅτι ἃ λέγει σοι ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι οἷα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις, ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; Οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτο δ' οὐκ οἶμαί γε. Καὶ ὁ Σωκράτης Οὐκ οὖν, ἔφη, σὺ ταύτην εὔνουν τέ σοι οὖσαν, καὶ ἐπιμελουμένην ὡς μάλιστα δύναται καὶ κάμνοντος, ὅπως ὑγιανεῖς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσει, καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν,

χαλεπὴν εἶναι φῄς; ἐγὼ μὲν οἶμαι, εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν [μητέρα,] τἀγαθά σε οὐ δύνασθαι φέρειν. εἰπὲ δή μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν ἢ παρασκευάσαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν, μήτε πείθεσθαι μήτε στρατηγῷ μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βουλήσει ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλλήπτωρ, καὶ ἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; Ἔγωγε, ἔφη. Τί δαί; συνοδοιπόρον ἢ σύμπλουν, ἢ εἴ τῳ ἄλλῳ ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἄν σοι διαφέροι φίλον ἢ ἐχθρὸν γίγνεσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἴει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; Ἔγωγε, ἔφη. Εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι, αὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τού- θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν ου πράξοντος; καὶ νὴ Δία ἐάν τις τῶν γονέων ευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ, τοῦτο ἐξετά- ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. σὺ ὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραστήσεις συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός, μή σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους [οὐ] φυλάξει, μή σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων πάντῃ ἀμελοῦντα ἀτιμάσωσιν, εἶτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀνα-

φανῇς· εἰ γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν εὖ [σε] ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι.

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ. Π.

1 Τῶν δὲ φιλοσοφησάντων ἔνιοι εὑρεῖν φασὶ τὸ θήραμα τῆς σοφίας, ὡς Ἐπίκουρος καὶ οἱ στωϊκοί, οἱ δὲ ἀκμὴν ἔτι ζητεῖν ὥς που παρὰ θεοῖς ὂν καὶ τῆς σοφίας οὐκ ἀνθρωπίνου χρήματος ὄντος· οὕτως ἔλεγε Σωκράτης καὶ Πύρρων.

2 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 29 c).

Ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες, πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντῃ πάντως αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβωμένους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς· ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα μηδενὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή, μεμνημένους, ὡς ὁ λέγων ἡμεῖς τε οἱ κριταὶ φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν· ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους πρέπει τούτου μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν.

3 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε γελοιοτάτους εἶναι τοὺς ἀστρονομοῦντας, οἳ τοὺς πὰρ ποσὶ τοὺς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ἰχθῦς οὐ βλέποντες τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ φάσκουσιν εἰδέναι.

4 *Πινδάρου.*

Τοὺς φυσιολογοῦντας ἔφη Πίνδαρος ἀτελῆ σοφίας καρπὸν δρέπειν.

5 *Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Θαλῆν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντα καὶ ἐμπεσόντα εἰς τὸ βάραθρον ἡ θεράπαινα, Θρᾶττα οὖσα, δίκαια παθεῖν ἔφη, ὃς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει.

6 *Διογένους.*

Ἀστρολόγου δέ τινος κατ' ἀγορὰν ἐπιδεικνύντος ἔν τινι πινακίῳ καταγράφους τοὺς ἀστέρας, καὶ φάσκοντος ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ πλανώμενοι τῶν ἀστέρων, ἐπακούσας "μὴ ψεύδου" εἶπεν "ὦ ἑταῖρε· οὐ γὰρ οὗτοί εἰσιν οἱ πλανώμενοι, ἀλλὰ οὗτοι," δείξας [αὐτῷ] τοὺς παρακαθεζομένους.

7 *Ἀρίστωνος.*

Ἀρίστων ἔφη τῶν ζητουμένων παρὰ τοῖς φιλοσόφοις τὰ μὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, τὰ δὲ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς, τὰ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς. πρὸς ἡμᾶς μὲν τὰ ἠθικά, μὴ πρὸς ἡμᾶς δὲ τὰ διαλεκτικά· μὴ γὰρ συμβάλλεσθαι πρὸς ἐπανόρθωσιν βίου· ὑπὲρ ἡμᾶς δὲ τὰ φυσικά· ἀδύνατα γὰρ ἐγνῶσθαι καὶ οὐδὲ παρέχειν χρείαν.

8 *Εὐσεβίου.*

Θεοὶ ὅτι ἔασιν οὐ χρὴ δίζεσθαι, αὐτόθεν δὲ ἄριστον πεπιστευκέναι. ζητήσιος γὰρ προτεθείσης, καὶ ὁ τῷ ἀνοσιωτάτῳ τῶν λόγων τῷ μὴ εἶναι αὐτοὺς συνιστάμενος ἐθέλει κρατέειν.

9 *Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Τάτ.*

Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλεπόν, φράσαι δὲ ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημῆναι ἀδύνατον, καὶ τὸ τέλειον τῷ ἀτελεῖ καταλαβέσθαι οὐ δυνατόν, καὶ τὸ ἀίδιον τῷ ὀλιγοχρονίῳ συγγενέσθαι δύσκολον. τὸ

μὲν γάρ ἀεί ἐστι, τὸ δὲ παρέρχεται· καὶ τὸ μὲν ἀλη-θείᾳ ἐστί, τὸ δὲ ὑπὸ φαντασίας σκιάζεται. τὸ δὲ ἀσθενέστερον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τὸ ἔλαττον τοῦ κρείττονος διέστηκε τοσοῦτον ὅσον τὸ θνητὸν τοῦ θείου· ἡ δὲ μέση τούτων διάστασις ἀμαυροῖ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν. ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ σώματα θεατά, γλώττῃ δὲ τὰ ὁρατὰ λεκτά· τὸ δὲ ἀσώματον καὶ ἀφα-νὲς καὶ ἀσχημάτιστον καὶ μὴ ἐξ ὕλης ὑποκείμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων καταληφθῆναι ἀδύνατον. Ἐννοοῦμαι, ὦ Τάτ, ἐννοοῦμαι, ὃ ἐξει-πεῖν οὐ δυνατόν, τοῦτό ἐστιν ὁ θεός.

10 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 48 b).

Τὴν δὴ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, πυρὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν, θεατέον αὐτήν, καὶ τὰ πρὸ τούτου πάθη. νῦν γὰρ οὐδεὶς πω γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ' ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ τι ποτέ ἐστιν, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λέγομεν ἀρχάς, αὐτὰ τιθέμενοι στοι-χεῖα τοῦ παντός, προσῆκον αὐτοῖς, οὐδ' ὡς ἐν συλ-λαβῆς εἴδεσι μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρο-νοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δ' οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν οὖν ἁπάντων, εἴτε ἀρχήν, εἴτε ἀρχάς, εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι τὸ νῦν οὐ ῥητέον· δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δο-κοῦντα. μήτε οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτε αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν ἂν εἴην δυνατός, ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῖμ' ἄν, τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον. τὸ δὲ κατ' ἀρχὰς ῥηθὲν διαφυλάττων, τὴν τῶν εἰκό-των λόγων δύναμιν, πειράσομαι μηδενὸς ἧττον εἰ-κότα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ' ἀρχῆς περὶ ἑκά-στων καὶ ξυμπάντων λέγειν.

11 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ* (p. 107 a).

Περὶ θεῶν, ὦ Τίμαιε, λέγοντά τι πρὸς ἀνθρώπους δοκεῖν ἱκανῶς λέγειν ῥᾷον ἢ περὶ θνητῶν πρὸς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀπειρία καὶ σφοδρὰ ἄγνοια τῶν ἀκουόντων, περὶ ὧν ἂν οὕτως ἔχωσι, πολλὴν εὐπορίαν παρέχεσθον τῷ μέλλοντι λέγειν τι περὶ αὐτῶν.

12 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Αἰσχίνην.*

Συντυχών μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξῄει καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένου ἥν τινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα Ἀθήνησι διέτριβον, τῆς γνώμης σε ἠγάσθην. ὥσπερ οὖν ἠρξάμην σε θαυμάζων, οὕτω καὶ νῦν παρ' ὁντινοῦν τῶν σοφίαν ἀσπασαμένων τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστόν σου τῆς γνώμης. μέγιστον γάρ, ὡς ἐγῷμαι, τεκμήριον ἀρετῆς, ἁλόντος ὑπὸ τἀνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ θνητὸν καλεῖν τὸν Σωκράτους ἡγοῦντο βίον. ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τὸ κρεῖττον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σέβειν. οἷοι δ' εἰσὶν οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε ζητεῖν θεμιτόν· οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλους δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικῆς γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὤτων ξυνιέντα· διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλὸν καὶ τί ἀνδρία τε καὶ δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα γοῦν ἀγαθὰ αὐτὰ ἐκάλει· τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατα ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετὰ ὀφρύος σοφιστῶν

διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ᾔδει δὲ πράττειν. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν, οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσκεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ καλὸν ἄρα, Αἰγύπτου γὰρ ἠράσθησαν καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ μὲν περιττὸν καὶ τὸ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ λιτῆς διαίτης σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

13 Ξενοφῶντος ἐν α΄ (1, 11) ἀπομνημονευμάτων.

Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ᾗπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν. [καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερα ποτὲ νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τἀνθρώπινα εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν.] ἐθαύμαζε δ᾽ εἰ μὴ φανερόν ἐστιν αὐτοῖς, ὅτι ταῦτα ἀδύνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν, εἴ γε καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταυτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ δεινὰ φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν οὐδ᾽ ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δ᾽ οὐκ ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὔθ᾽ ἱερὸν οὔτε βωμὸν

οὔτε ἄλλο τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι· τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δ' ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι, τοῖς δ' οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ' οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν οὔτε ἀπολέσθαι.

14 *Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου πρὸς τὸν περὶ οὐσίας.*

Τί μοι μέλει, φησί, πότερον ἐξ ἀτόμων ἢ ἐξ ἀμερῶν ἢ ἐκ πυρὸς καὶ γῆς συνέστηκε τὰ ὄντα; οὐ γὰρ ἀρκεῖ μαθεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ τὰ μέτρα τῶν ὀρέξεων καὶ ἐκκλίσεων, καὶ ἔτι ὁρμῶν καὶ ἀφορμῶν, καὶ τούτοις ὥσπερ κανόσι χρώμενον διοικεῖν τὰ τοῦ βίου, τὰ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς ταῦτα χαίρειν ἐᾶν, ἅ τινα τυχὸν μὲν ἀκατάληπτά ἐστιν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, εἰ δὲ καὶ τὰ μάλιστα θείη τις εἶναι κατάληπτα, ἀλλ' οὖν τί ὄφελος καταληφθέντων; οὐχὶ δὲ διακενῆς πράγματα ἔχειν φατέον τοὺς ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα τῷ τοῦ φιλοσόφου λόγῳ προσνέμοντας; μή τι οὖν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς παράγγελμα παρέλκον ἐστὶ τὸ γνῶθι σαυτόν; τοῦτο δὲ μὲν οὔ φησι. τίς οὖν ἡ δύναμις αὐτοῦ; εἰ χορευτῇ τις παρήγγελλε τὸ γνῶναι ἑαυτόν, οὐκ ἂν ἐν τῇ προστάξει προσεῖχε τὸ ἐπιστραφῆναι;

15 *Πάντες δ' αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας*
ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὃ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηιδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.

ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὣς ἱλάσκονται
αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισι.
(Hes. Theog. 85.)

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ. ΠΑ.

1 *Αἰσχύλου Προμηθέως* (458).
Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων
ἐξηῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων δὲ σύνθεσιν,
μνήμην ἁπάντων μουσομητέρ' ἐργάνην.

2 *Φιλήμονος.*
Ἆρ' ἔστι τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος.
Ὡς σπληνίον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν
τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν, οὕτω καὶ λόγος.

3 *Εὐριπίδου.*
Καὶ τῶν παλαιῶν πόλλ' ἔπη καλῶς ἔχει·
λόγος γὰρ ἐσθλὸς φάρμακον φόβου βροτοῖς.

4 *Φιλητᾶ παιγνίων.*
Οὐ μέ τις ἐξ ὀρέων ἀποφώλιος ἀγροιώτης
αἱρήσει κλήθρην, αἱρόμενος μακέλην·
ἀλλ' ἐπέων εἰδὼς κόσμον καὶ πολλὰ μογήσας,
μύθων παντοίων οἶμον ἐπιστάμενος.

5 *Εὐριπίδου Ἡρακλέους* (673).
Οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας
ταῖς Μούσαις συγκαταμιγνὺς
ἡδίσταν συζυγίαν.
μὴ ζῴην μετ' ἀμουσίας.

6 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Ὦ τλῆμον, ὡς σοὶ τὰς τύχας μὲν ἀσθενεῖς
ἔδωχ' ὁ δαίμων, μέγα φρονοῦσι δ' οἱ λόγοι.

7 *Εὐριπίδου Παλαμήδει.*

Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ᾽ ὀρθώσας μόνος
ἄφωνα καὶ φωνοῦντα συλλαβάς τε θεὶς
ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ᾽ εἰδέναι,
ὥστ᾽ οὐ παρόντα ποντίας ὑπὲρ πλακὸς
τἀκεῖ κατ᾽ οἴκους πάντ᾽ ἐπίστασθαι καλῶς,
παισίν τ᾽ ἀποθνήσκοντα χρημάτων μέτρον
γράψαντας εἰπεῖν, τὸν λαβόντα δ᾽ εἰδέναι.
ἃ δ᾽ εἰς ἔριν πίπτουσιν ἀνθρώποις κακὰ
δέλτος διαιρεῖ, κοὐκ ἐᾷ ψευδῆ λέγειν.

8 *Καλλιμάχου δεύτερον.*

Καὶ γὰρ ἐγὼ τὰ μὲν ὅσσα καρήατι τῆμος ἔδωκα
ξανθὰ σὺν εὐόδμοις ἁβρὰ λίπη στεφάνοις,
ἄπνοα πάντ᾽ ἐγένοντο παραχρῆμ᾽· ὅσσα τ᾽ ὀδόντων
ἔνδοθι νειαίραν τ᾽ εἰς ἀχάριστον ἔδυ,
καὶ τῶν οὐδὲν ἔμεινεν ἐς αὔριον· ὅσσα δ᾽ ἀκουαῖς
εἰσεθέμην, ἔτι μοι μοῦνα πάρεστι τάδε.

9 *Φιλήμονος ἐξ Ἀπόλιδος.*

Οὐχὶ μόνον οὗτος εὗρε πῶς λαλήσομεν
αὑτοῖς ἀπέχοντες πολὺν ἀπ᾽ ἀλλήλων χρόνον,
οὐδ᾽ ὃν τρόπον μηδέποτε μηδὲ εἷς πάλιν
ἐπιλήσεθ᾽ ἡμῶν μηδέν, ἐμβλέψας δέ που
τἀκ τοῦ χρόνου τοῦ παντὸς εἴσετ᾽, ἀλλὰ καὶ
ψυχῆς ἰατρὸν κατέλιπεν τὰ γράμματα.

10 *Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ* (73).

Ἐγὼ δέ, ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι μὲν εἶναι καλὰ μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας· πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν.

11 *Δημοκρίτου.*

Ἰσχυρὸν ἐν πειθοῖ λόγος γίγνεται.

12 *Σωκράτους.*

Ἐν μὲν πολέμῳ 'πρὸς ἀσφάλειαν σίδηρος χρυσοῦ κρείττων, ἐν δὲ τῷ ζῆν ὁ λόγος τοῦ πλούτου.

13 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ λόγος ὥσπερ πλάστης ἀγαθὸς καλὸν τῇ ψυχῇ περιτίθησι σχῆμα.

14 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (p. 18 b).

Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς ὁ λόγος ἐν Αἰγύπτῳ Θεὺθ τινα τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν, οὐχ ἓν ὄντα, ἀλλὰ πλείω· καὶ πάλιν ἕτερα, φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντά τινος· ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι· τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα μέχρι καὶ ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα, καὶ τὰ μέσα κατὰ τὸν [αὐτὸν] τρόπον, ἕως ἀριθμὸν αὐτῶν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε. καθορῶν δὲ ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ᾽ ἂν ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον δὲ δεσμὸν αὖ λογισάμενος ὡς ὄντα ἕνα, καὶ πάντα ταῦτα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ᾽ αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών.

15 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου* (p. 202 b).

Ὀνομάτων γὰρ συμπλοκὴν εἶναι λόγου οὐσίαν. οὕτω δὴ τὰ μὲν στοιχεῖα ἄλογα καὶ ἄγνωστα εἶναι αἰσθητὰ δέ, τὰς δὲ συλλαβὰς γνωστάς τε καὶ ῥητὰς

καὶ ἀληθεῖ δόξῃ δοξαστάς. ὅταν μὲν οὖν ἄνευ λόγου τὴν ἀληθῆ δόξαν τινός τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν περὶ αὐτό, γιγνώσκειν δ' οὔ. τὸν γὰρ μὴ δυνάμενον δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον, ἀνεπιστήμονα εἶναι περὶ τούτου· προσλαβόντα δὲ λόγον, δυνατόν τε ταῦτα πάντα γεγονέναι καὶ τελέως πρὸς ἐπιστήμην ἔχειν.

16 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ σοφιστοῦ* (p. 261 d).

Φέρε δή, καθάπερ περὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φαίνεται γὰρ δὴ ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον; Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμόττειν, εἴτε μηδέν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει τὰ δ' οὔ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμενα καὶ δηλοῦντά τι ξυναρμόττει, τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ μηδὲν σημαίνοντα ἀναρμοστεῖ. Πῶς; τί τοῦτ' εἶπες; Ὅπερ ᾠήθην ὑπολαβόντα σὲ προσομολογεῖν· ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος. Πῶς; Τὸ μὲν ὀνόματα τὸ δὲ ῥήματα κληθέν. Εἰπὲ ἑκάτερον. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὂν δήλωμά που ῥῆμα λεγόμενον. Ναί. Τὸ δέ γε ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐκείνας πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθέν, ὄνομα. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγομένων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ' αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων. Ταῦτ' οὐκ ἔμαθον. Δῆλον γὰρ ὡς πρὸς ἕτερόν τι βλέπων ἄρτι ξυνωμολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι ξυνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτ' οὐκ ἔστι λόγος. Πῶς; Οἷον, βαδίζει τρέχει καθεύδει, καὶ τἆλλα ὅσα πρά-

ξεις σημαίνει ῥήματα, κἂν πάντα τις ἐφεξῆς αὐτὰ εἴπῃ, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται. Πῶς γάρ; Οὐκ οὖν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται, λέων, ἔλαφος, ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὖ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ ταύτην δὴ τὴν συνέχειαν οὐδείς πω ξυνέστη λόγος. οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὔτ' ἀπραξίαν, οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνήεντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ· τότε δ' ἥρμοσέ τε καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκὴ σχεδὸν τῶν λόγων, ὁ πρῶτός τε καὶ σμικρότατος. Πῶς ἆρ' ὧδε λέγεις; Ὅταν εἴπῃ τις, ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν τε καὶ πρῶτον; Ἔγωγε. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων ἢ μελλόντων· καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον ἀλλά τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. διὸ λέγειν τε [καὶ] αὐτόν, ἀλλ' οὐ μόνον ὀνομάζειν εἴπομεν· καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐπεφθεγξάμεθα λόγον. Ὀρθῶς. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε τὰ δ' οὔ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὖ σημεῖα τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει τὰ δὲ ἁρμόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο. Παντάπασι μὲν οὖν.

17 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς Δέξιππον περὶ διαλεκτικῆς.

Θεὸς ἦν τις ὡς ἀληθῶς ὁ καταδείξας τὴν διαλεκτικὴν καὶ καταπέμψας τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μὲν λέγουσί τινες, ὁ λόγιος Ἑρμῆς, ὁ φέρων ἐν ταῖν χεροῖν τὸ σύνθημα αὐτῆς, τῶν εἰς ἀλλήλους ἀποβλεπόντων δρακόντων· ὡς δ' οἱ δεδοκιμασμένοι καὶ πρόκριτοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατείνονται, ἡ τῶν μουσῶν πρε-

σβυτάτη Καλλιόπη τὴν ἄπταιστον ἀσφάλειαν τοῦ λόγου καὶ ἀνέλεγκτον "αἰδοῖ μειλιχίῃ" διαπρέπουσαν παρέσχηκεν· ὡς δὲ τὰ ἔργα αὐτὰ δείκνυσιν, αὐτὸς ὁ ἐν Δελφοῖς θεός, οὔτε λέγων καθ' Ἡράκλειτον οὔτε κρύπτων ἀλλὰ σημαίνων τὰς μαντείας, ἐγείρει πρὸς διαλεκτικὴν διερεύνησιν τοὺς ἐπηκόους τῶν χρησμῶν, ἀφ' ἧς ἀμφιβολία τε καὶ ὁμωνυμία ἐκρίθησαν, καὶ διττὸν πᾶν ἀνερευνηθὲν φῶς ἐπιστήμης ἀνῆψεν· ὃ κατιδὼν καὶ Θεμιστοκλῆς καλῶς καὶ διερευνήσας δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος αἴτιος ἀναμφισβητήτως κατέστη τῆς σωτηρίας τοῖς Ἕλλησιν. ἀδελφὰ δὲ τούτων καὶ ὁ ἐν Βραγχίδαις θεὸς ἐκφαίνει τῆς διαλεκτικῆς ἔργα, περιφανῆ τὴν ἐπαγωγὴν παραδηλῶν ὅταν λέγῃ "οὔτ' ἂν ὠκυπέτης ἰός, οὔτε λύρη, οὔτε ναῦς, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἄνευ ἐπιστημονικῆς χρήσεως γένοιτ' ἄν ποτε ὠφέλιμον."

18 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς Σώπατρον περὶ διαλεκτικῆς.

Πάντες ἄνθρωποι χρῶνται τῷ διαλέγεσθαι, ἔμφυτον ἐκ νέων ἔχοντες τήνδε τὴν δύναμιν, καὶ μέχρι τινὸς οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἧττον αὐτῆς μετέχοντες. τὸ δὴ τῶν θεῶν δῶρον οὐδένα τρόπον δεῖ προίεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν μελέταις καὶ ἐμπειρίαις καὶ τέχναις αὐτὸ κρατύνειν ἄξιον. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον διατελεῖ χρησιμώτατον ὂν διαφερόντως, ἐν μὲν ταῖς ἐντεύξεσι προσομιλοῦν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ δόξας, ἐν δὲ ταῖς εὑρέσεσι τῶν τεχνῶν τὰς πρώτας ἀρχὰς αὐτῶν ἀνευρίσκον, λογιζόμενον δὲ πρὸ τῶν ἔργων ὅπως αὐτὰ χρὴ πράττειν, προγυμνασίαν δὲ καὶ πρὸς τὰς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμας θαυμασίας οἵας μεθόδους παρεχόμενον. εἰ

δὲ δεῖ καὶ τὰ πρὸ τούτων ἐννοεῖν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν μόριον φιλοσοφίας ἄνευ τοῦ κατὰ διαλεκτικὴν λόγου παραγιγνόμενον· ἀλλὰ καὶ εἴ τι φυσικὸν δόγμα ἀνευρίσκομεν, λογικῶς αὐτὸ βεβαιούμεθα, καὶ ὅσα περὶ θεῶν σκεπτόμεθα, λόγος διαλεκτικός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε εἰπεῖν οὔτε ἀκοῦσαι δυνατὸν ἀπαλλαγέντας τῆς μεθόδου ταύτης· καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ μὴ [χρῆναι] διδάσκειν διαλεκτικὴν διαλεκτικῶς ἐπιχειροῦντας δεῖ καταμανθάνειν. εἴτε οὖν ἐπιτηδευτέον εἴτε μή, διαλεκτικὴν ἀσκεῖν· καὶ γάρ ἐστιν ἄτοπον, εἰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα λόγῳ κρίνομεν, αὐτὴν δὲ ἀφήσομεν τὴν ἀκριβεστάτην τοῦ λόγου θεωρίαν· καὶ λόγῳ προέχοντες τῶν ἄλλων ζῴων καὶ τοῦτο ἐξαίρετον ἀγαθὸν κεκτημένοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε καὶ οὐ κατ' αὐτὸν ἐνεργήσομεν· καὶ τὴν συμμεμιγμένην διάσκεψιν τοῦ λόγου πρὸς τὰ [ἄλλα] ὅλα πράγματα ἀγαπῶμεν, αὐτὴν δὲ τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν τοῦ λόγου, καθ' ἣν ἀφέμενος τῶν ἄλλων τὴν περὶ αὐτοῦ ἐπιστήμην κατεστήσατο σεμνοτάτην οὖσαν καὶ τιμιωτάτην, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐν Πυθοῖ γράμμα, ἀποδοκιμάσομεν ὡς ἀπόβλητον.

19 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετίωμεν δὴ οὖν ἐπὶ τὰς κατὰ φιλοσοφίαν διατριβάς. πασῶν πρῶταί εἰσιν αἱ πρὸς ἀνάμνησιν ἀναγόμεναι· ταύτας δὴ οὖν καὶ ὁ Σωκράτης ἐπιδεικνύει τῷ Μένωνι, διὰ τοῦ καλῶς ἐρωτᾶν ὁρῶμεν ἐκφαινόμεναι· δεύτεραι δ' ἂν εἶεν αἱ μαιείας ἕνεκα προσαγόμεναι καὶ τὰ γεννηθέντα εἰς φῶς προάγουσαι, καὶ διακρίνουσαι τίνα μὲν αὐτῶν ἀληθῆ τίνα δὲ ψευδῆ. ἀλλὰ καὶ αὗται πᾶσαι διὰ τῆς διαλεκτικῆς τὸ κῦρος ἔχουσιν· ἐπειδὴ αὗταί εἰσιν αἱ διὰ τῶν ἐλέγ-

χων καθάρσεις τῆς διανοίας, παρατιθεῖσαι τἀναντία δοξάσματα τῶν προσδιαλεγομένων καὶ συγκρούουσαι αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. ἄλλαι δὲ πείρας ἕνεκα καὶ γυμνασίας προσφερόμεναι τοῖς ἐπηκόοις, ἢ ὅσαι εἰς θέσιν ἐπιχειροῦσιν, ἢ εἴ τινες ἐξετάζουσι τὰς τῶν παλαιῶν ἀκροάσεις· ὧν οὐδεμία ἄνευ διαλεκτικῆς περαίνει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. ὅλως δὲ οὐχ οἷόν τε λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν δεόντως, εἰ μή τις κτήσαιτο ταύτην τὴν περὶ τὸν λόγον ἐπιστήμην.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ [ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ]. ΠΒ.

1 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Φεῦ φεῦ, τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
φωνήν, ἵν' ἦσαν μηδὲν οἱ δεινοὶ λόγοι.
νῦν δ' εὐρύθμοισι στόμασι τἀληθέστατα
κλέπτουσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἃ χρὴ δοκεῖν.

2 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων
ἀγῶνα θεῖτ' ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.

3 *Εὐήνου.*

Πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.
καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός,
σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστίν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

4 Ἀρκεσίλαος ὁ φιλόσοφος ἔφη τοὺς διαλεκτικοὺς ἐοικέναι τοῖς ψηφοπαίκταις, οἵ τινες χαριέντως παραλογίζονται.

5 *Ζήνωνος.*

Ζήνων τὰς τῶν διαλεκτικῶν τέχνας εἴκαζε τοῖς εἰκαίοις μέτροις οὐ πυρὸν οὐδ' ἄλλο τι τῶν σπουδαίων μετροῦσιν, ἀλλ' ἄχυρα καὶ κόπρια.

6 *Πυθαγόρου* (Porph. ad Marc. c. 31).

Κενὸς ἐκείνου φιλοσόφου λόγος, ὑφ' οὗ μηδὲν ἀνθρώπου πάθος θεραπεύεται. ὥσπερ γὰρ ἰατρικῆς οὐκ ὄφελος μὴ τὰς νόσους ἐκβαλλούσης ἀπὸ τῶν σωμάτων· οὕτως οὐδὲ φιλοσοφίας, εἰ μὴ τὸ τῆς ψυχῆς κακὸν ἐκβάλλοι.

7 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Οἱ ἐν διαλεκτικῇ βαθύνοντες ἐοίκασι καρκίνους μασωμένοις, οἳ δι' ὀλίγον τρόφιμον περὶ πολλὰ ὀστᾶ ἀσχολοῦνται.

8 *Ἀντισθένους.*

Οὐκ ἀντιλέγοντα δεῖ τὸν ἀντιλέγοντα παύειν, ἀλλὰ διδάσκειν· οὐδὲ γὰρ τὸν μαινόμενον ἀντιμαινόμενός τις ἰᾶται.

9 *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἐρωτώμενος διὰ τί παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐ πολλῶν φιλοσοφησάντων ὅμως πλείους διέλαμψαν ἢ νῦν, "ὅτι" εἶπε "τότε μὲν ἔργον ἠσκεῖτο, νῦν δὲ λόγος."

10 *Ἀρκεσιλάου ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Διαλεκτικὴν δὲ φεῦγε, συγκυκᾷ τἄνω κάτω.

11 *Ἀρίστωνος.*

Ἀρίστων ἔλεγεν ἐοικέναι τὴν διαλεκτικὴν τῷ ἐν ταῖς ὁδοῖς πηλῷ· πρὸς οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἐκεῖνον χρήσιμον ὄντα καταπάττειν τοὺς βαδίζοντας.

12 *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος πρός τινα διαλεκτικὸν συντεταμένως αὐτῷ καὶ ἐριστικῶς ἀποκρινόμενον ἔφη,

ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο.

13 *Καρνεάδου.*

Καρνεάδης τὴν διαλεκτικὴν ἔλεγε πουλύποδι ἐοικέναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνον αὐξηθείσας τὰς πλεκτάνας κατεσθίειν, καὶ τούτους προϊούσης τῆς δυνάμεως καὶ τὰ σφέτερα ἀνατρέπειν.

14 *Κλειτομάχου.*

Κλειτόμαχος εἴκαξε τὴν διαλεκτικὴν τῇ σελήνῃ. καὶ γὰρ ταύτην οὐ παύεσθαι φθίνουσαν καὶ αὐξομένην.

15 *Ἀρίστωνος.*

Ἀρίστων τοὺς λόγους τῶν διαλεκτικῶν τοῖς τῶν ἀραχνίων ὑφάσμασιν εἴκαξεν, οὐδὲν μὲν χρησίμους λίαν δὲ τεχνικούς.

16 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Ὁ ἐλλέβορος ὁλοσχερέστερος μὲν ληφθεὶς καθαίρει, εἰς δὲ πάνυ σμικρὰ τριφθεὶς πνίγει· οὕτω καὶ ἡ κατὰ φιλοσοφίαν λεπτολογία.

ΟΠΟΙΟΥΣ ΤΙΝΑΣ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΥΣΙΚΗ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΑΓΕΙ. ΠΓ.

1 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστ' ἄκουσμ' ἥδιον ἢ ῥηθεὶς λόγος
πατρὸς πρὸς υἱὸν περιέχων ἐγκώμιον.

2 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὐδέποτ' ἀληθὲς οὐδὲν οὔθ' υἱῷ πατὴρ
εἴωθ' ἀπειλεῖν οὔτ' ἐρῶν ἐρωμένῃ.

3 Εὐριπίδου Μελανίππη.
Ὅστις δ' ἄμικτον πατέρ' ἔχει νεανίας
στυγνόν τ' ἐν οἴκοις, μεγάλα κέκτηται κακά.

4 Μενάνδρου.
Ὁ σκληρότατος πρὸς υἱὸν ἐν τῷ νουθετεῖν
τοῖς μὲν λόγοις πικρός ἐστι, τοῖς δ' ἔργοις πατήρ.

5 Τοῦ αὐτοῦ.
Υἱῷ προθύμως τἀξιούμενον ποιῶν
κηδεμόν' ἀληθῶς οὐκ ἔφεδρον ἕξεις βίου.

6 Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.
Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἔθηκεν
θεὸς ἀνθρώποις.

7 Μενάνδρου Συναριστώσαις.
Πατὴρ δ' ἀπειλῶν οὐκ ἔχει μέγαν φόβον.

8 Θεοδέκτου.
Γονέων τὰ τέκνα σώζουσιν αἱ συμβουλίαι.

9 Φιλήμονος.
Ἡδύ γε πατὴρ τέκνοισιν εἰ στοργὴν ἔχοι.

10 Μενάνδρου.
Ἡδὺς πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων.

11 Τοῦ αὐτοῦ.
Υἱὸς δ' ἀμείνων ἐστὶν εὐνοίᾳ πατρός.

12 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὐ λυποῦντα δεῖ
παιδάριον ὀρθοῦν, ἀλλὰ καὶ πείθοντά τι.

13 *Μενάνδρου.*

Ὡς ἡδὺ πρᾶος καὶ νεάζων τῷ τρόπῳ
πατήρ.

14 *Χαιρήμονος.*

Πρὸς υἱὸν ὀργὴν οὐκ ἔχει χρηστὸς πατήρ.

15 *Ἱπποθόου.*

Παίδων κρατεῖν δεῖ τῶν νεωτέρων σοφούς.

16 *Εὐριπίδου Δίκτυι.*

Πατέρα τε παισὶν ἡδέως συνεκφέρειν
φίλους ἔρωτας ἐκβαλόντ' αὐθαδίαν,
παῖδάς τε πατρί· καὶ γὰρ οὐκ αὐθαίρετοι
βροτοῖς ἔρωτες, οὐδ' ἑκουσία νόσος.
σκαιόν τι δὴ τὸ χρῆμα γίγνεσθαι φιλεῖ,
θεῶν ἀνάγκας ὅστις ἰᾶσθαι θέλει.

17 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Εἷς γάρ τίς ἐστι κοινὸς ἀνθρώποις νόμος,
καὶ θεοῖσι τοῦτο δόξαν, ὡς σαφῶς λέγω,
θηρσίν τε πᾶσι, τέκνα τίκτουσιν φιλεῖν.
τὰ δ' ἄλλα χωρὶς χρώμεθ' ἀλλήλων νόμοις.

18 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἐγὼ νομίζω πατρὶ φίλτατον τέκνα
παισίν τε τοὺς τεκόντας, οὐδὲ συμμάχους
ἄλλους γενέσθαι φήμ' ἂν ἐνδικωτέρους.

19 *Ἀντιφάνους.*

Υἱῷ γὰρ ἀγαπητῷ τι πράττων πρὸς χάριν
ἔρανον ἐμαυτῷ τοῦτον οἴομαι φέρειν.

20 *Ἀναχάρσιδος.*

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς διὰ τίνα αἰτίαν οὐ παιδοποιεῖ, ἔφη διὰ φιλοτεκνίαν.

21 *Εὐριπίδου ἐν Δίκτυι.*

Ὄντων δὲ παίδων καὶ πεφυκότος γένους,
καινοὺς φυτεῦσαι παῖδας ἐν δόμοις θέλεις,
ἔχθραν μεγίστην σοῖσι συμβάλλων τέκνοις.

22 *Σωκράτους.*

Πατρὸς ἐπιτίμησις ἡδὺ φάρμακον· ἔχει γὰρ πλέον τὸ ὠφελοῦν τοῦ ἐπιδάκνοντος.

23 *Διογένους.*

Διογένης ἐρωτηθεὶς πῶς δεῖ πατέρας καὶ υἱοὺς ἀλλήλοις προσφέρεσθαι, φησὶν εἰ μὴ περιμένοιεν αἰτηθῆναι ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ διδόντες φθάνοιεν. ἐπιεικῶς δ' ὁ πατὴρ διὰ τὸ προευεργετηκέναι, εἰ μὴ εὖ πάσχοι, ταχέως ἄχθεται· ὁ δὲ υἱὸς ἐντρυφᾷ καὶ οὐκ ἀξιοῖ αἰτεῖν.

24 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς* (p. 363 d).

Εὖ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ὁ φιλότεκνος ἀξιέπαινον πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ ἔοικε τῷ φιλοχρημάτῳ ἢ τῷ φιλαργύρῳ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα εἰκότως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδη λέγεται καὶ ἔστιν· οὐ γὰρ ποιεῖ αὐτὰ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ μοχθηρία ἡ ἡμετέρα. τοῦτο δὲ ἄνωθεν αὐτῇ ἐνδέδεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξῆπται ἐκείνης ἀτεχνῶς τῆς χρυσῆς καὶ ἀρρήκτου σειρᾶς, ἣν ξυρράπτουσα ἀεὶ καὶ ξυγκολλῶσα τῷ φθίνοντι τὸ φυόμενον οὐκ ἀπολισθάνει εἰς τὸ μὴ εἶναι. ὥστε οὐκ αἰσχύνεται ὁ φιλόσοφος τῇ φιλοτεκνίᾳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ φιλοσοφίᾳ τε καὶ φιλολογίᾳ.

25 *Δημοκρίτου.*

Τοῖσι παισὶ [μάλιστα] χρὴ τῶν ἀνυστῶν δατέεσθαι τὰ χρήματα, καὶ ἅμα ἐπιμέλεσθαι αὐτέων μή τι ἀτηρὸν ποιέωσι διὰ χειρὸς ἔχοντες. ἅμα μὲν γὰρ πολλῷ

φειδότεροι γίνονται ἐς τὰ χρήματα καὶ προθυμότεροι κτᾶσθαι, καὶ ἀγωνίζονται ἀλλήλοισι. ἐν γὰρ τῷ ξυνῷ τὰ τελεύμενα οὐκ ἀνιᾷ ὥσπερ ἰδίῃ· οὐδ᾽ εὐθυμέει τὰ ἐπικτώμενα, ἀλλὰ πολλῷ ἧσσον.

26 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἔξεστι οὐ πολλὰ τῶν σφετέρων ἀναλώσαντας παιδεῦσαί τε τοὺς παῖδας καὶ τεῖχός τι καὶ σωτηρίην περιβαλέσθαι τοῖσί τε χρήμασι καὶ τοῖσι σώμασι αὐτέων.

27 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος* (p. 185 a).

Ἢ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν ὑμετέρων μέγιστον ὂν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσεται, ὁποῖοι ἄν τινες οἱ παῖδες γένωνται. Ἀληθῆ λέγεις. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμήθειαν αὐτοῦ ἔχειν.

28 *Γαΐου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρτεμισίου.*

Ἀλλ᾽ ὅταν ᾖ σωφροσύνη τὸ κρινόμενον, πάντες μὲν οἱ πρεσβύτεροι πατέρες, πάντες δὲ οἱ νεώτεροι συγγενεῖς, πᾶσαι δὲ αἱ κυήσασαι πώποτε μητέρες. τὸ γὰρ κοσμίους εἶναι τοὺς παῖδας καὶ σώφρονας μίαν καὶ κοινὴν ἁπάντων ἔχει συγγένειαν.

29 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς.*

Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν υἱέων ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἱπποτροφοῦσι καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παμπόλ-

λην παρεχομένοις· οὕτω γὰρ πιοτέροις μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείροις δὲ ὧν χρή· εἶναι γὰρ ἵππου ἀρετὴν οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. τὰ αὐτὰ δ' οὖν ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελομένους· ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσεται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου· προσήκει δὲ τὸ φυλάττον τοῦ κτηθέντος ἀξιοτιμότερον εἶναι. καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε· γνώμῃ γὰρ ἢ πλείω ἢ ἐλάττω γίγνεται, ἀγαθῇ μὲν ἔμμετρα, ἐκμελεῖ δὲ καὶ ἀπαιδεύτῳ ὀλίγα. σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν διὰ παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε καὶ πλούσια νομίζεται, τοῖς δ' ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑ, ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ. ΠΔ.

1 Μενάνδρου.

Ὡς ἡδύ γ' ἐν ἀδελφοῖς ἐστὶν ὁμονοίας ἔρως.

2 Μενάνδρου.

Τὸν τῇ φύσει
οἰκεῖον οὐδεὶς καιρὸς ἀλλότριον ποιεῖ.

3 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Aul. 376).

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

4 Διφίλου.

Ἀνδρὸς φίλου γὰρ οἰκίαν καὶ συγγενοῦς
αὐτοῦ νομίζειν δεῖ τὸν ὀρθῶς συγγενῆ.

5 Ἦ τι κασιγνήτοις ἐπιμέμφεται; οἷσί περ ἀνὴρ
μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται.
(Hom. Odyss. π 97.)

6 Σωτίωνος.

Οἱ ἀδελφοὺς παρέντες καὶ ἄλλους φίλους ζητοῦντες παραπλήσιοι τοῖς τὴν ἑαυτῶν γῆν ἐῶσι, τὴν δὲ ἀλλοτρίαν γεωργοῦσιν.

7 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀθήνησι νεμόμενοι κοινὴν οὐσίαν Ἀχαιὸς καὶ Δῖος ἀδελφοὶ οὕτως εὐγνώμονες ἦσαν ὥσθ' ὁ μὲν Ἀχαιὸς γεγυμνασιαρχηκὼς ἠξίου τῆς ὑπολοίπου οὐσίας τὸ ἀνάλωμα τὸ εἰς τὴν γυμνασιαρχίαν προστίθεσθαι τῷ αὐτοῦ μέρει, ὃ δὲ ἀντέλεγεν ὡς καὶ αὐτὸς ἄλλα τινὰ ἀνηλωκώς.

8 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Καλλίας χειροτονηθεὶς ἵππαρχος νέος ὢν ἠξίωσεν ἐπιτραπῆναι αὐτῷ παραχωρῆσαι τῷ ἀδελφῷ· Θεοφίλῳ· αὐτῷ γὰρ ἐπεῖναι ἡλικίαν. ὥστε καὶ εὐδοκίμησεν καὶ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει πρῶτος ἐχειροτονήθη.

9 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ φιλαδελφίας (Mor. p. 479 a).

Ὅτι χωρὶς ἀδελφῶν οὔτε πλούτου, φασίν, οὔτε "τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώποις βασιληΐδος ἀρχᾶς" ἐστί τις χάρις καὶ ὄνησις.

10 Τοῦ αὐτοῦ (p. 480 d).

Ὁ δισάδελφον μὴ φιλῶν οὐδὲ γονέας, οἳ εἰς ἀμφοῖν συνεβάλλοντο [γένεσιν].

11 Τοῦ αὐτοῦ (480 d).

Οἱ χρηστοὶ παῖδες οὐ μόνον διὰ τοὺς γονεῖς ἑαυτοὺς ἀγαπήσουσιν ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς δι' ἑαυτούς. ὀφείλοντες γὰρ τοῖς γονεῦσι διὰ πολλὰ χάριν, μάλιστα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὀφείλουσι.

12 Τοῦ αὐτοῦ (480 f).

Ὅτι τὰς Μούσας ὠνομάσθαι λέγουσι διὰ φιλαδελφίαν ὁμοῦ οὔσας.

13 Τοῦ αὐτοῦ (483 c).

Πολυδεύκης τὸν καταψιθυρίζοντα τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτὸν κονδύλῳ παίσας ἀπέκτεινε· καὶ οὐδὲ θεὸς ἠθέλησε μόνος, ἀλλ' ἡμίθεος μᾶλλον σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι.

14 Θεοφράστου (Plut. l. l. 482 b).

Θεόφραστος φησίν, ὅτι τοὺς μὲν ἀλλοτρίους οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἔμπαλιν.

15 Εὐκλείδου (Plut. l. l. 489 d).

Εὐκλείδης ὁ Σωκρατικὸς ἀκούσας τοῦ ἀδελφοῦ λέγοντος "ἀπολοίμην εἰ μή σε τιμωρησαίμην," "ἐγὼ δὲ" εἶπεν "εἰ μή σε φιλεῖν ἡμᾶς πείσαιμι."

16 Σκιλούρου (Plut. l. l. 511 c).

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄρρενας ἀπολιπών, ἐπειδὴ τελευτᾶν ἤμελλε, δεσμὴν ἀκοντίων ἑκάστῳ προτείνων ἐκέλευε καταθραῦσαι. πάντων δὲ ἀπαγορευσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἕλκων [ἀκόντιον] πάντα ῥᾳδίως ἔκλασε, διδάσκων ἐκείνους, ὅτι συνεστῶτες μὲν καὶ ὁμονοοῦντες ἰσχυροὶ διαμενοῦσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες.

17 *Σωτίωνος.*

Φιλάδελφον καὶ πένητα λέγεσθαι κρεῖσσον ἢ μισάδελφον καὶ πλούσιον.

18 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κύνα μὲν χαλεπὸν ὄντα ἐπιχειρεῖς πραΰνειν, ὅπως σοι πρᾶος ᾖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ οὔ.

19 *Ἀριστίππου.*

Ἀρίστιππος ἔφησε πρὸς τὸν ἀδελφόν "μέμνησο ὅτι τῆς μὲν διαστάσεως σὺ ἦρξω, τῆς δὲ διαλύσεως ἐγώ."

20 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ φιλαδελφίας.*

Πρώτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλα σαφὴς ἐπιεικῶς τε εὔπορος, πρὸς δὲ καὶ κοινή· κατὰ παντὸς μὲν γὰρ εἰπεῖν προσώπου ὑγιὴς ὁ λόγος, ὡς σαφὴς ἡ ὁτουοῦν χρῆσις, ἔκ τε τοῦ ἑαυτὸν μὲν ἐκεῖνον, ἐκεῖνον δὲ ἑαυτὸν ὑποθέσθαι. καὶ γὰρ οἰκέτῃ χρῷτ' ἄν τις καλῶς, ἐνθυμηθεὶς πῶς ἂν ἠξίωσεν ἐκεῖνον αὐτῷ προσφέρεσθαι, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δοῦλος· ὁ δ' ὅμοιος λόγος καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων καὶ παισὶ περὶ τῶν γειναμένων καὶ συνόλως πᾶσι περὶ πάντων. ἐξαιρέτως δ' ἐστὶν εὔπορος ἡ παραίνεσις κατὰ τὸν τῶν ἀδελφῶν τόπον· ἐπειδήπερ οὐδὲν δεῖ προϋποθέσθαι τὸν σκεπτόμενον πῶς ἀδελφῷ χρηστέον, λαβεῖν δ' ἐξ ἑτοίμου παρὰ τῆς φύσεως τοῦ προσώπου ταυτότητα. καὶ δῆτα καὶ πρῶτος οὗτος εἰρήσθω λόγος, ὡς τοῦτον χρὴ προσφέρεσθαι τὸν τρόπον ἀδελφῷ, ὅνπερ ἄν τις ἐκεῖνον ἀξιώσειεν ἑαυτῷ. νὴ Δία, φήσει τις, ἀλλ' ἐγὼ μέν εἰμι μέτριος καὶ ἐπιεικής, ὁ δ' ἀδελφὸς σκαιὸς καὶ δυσόμιλητος. οὐκ ὀρθῶς δὲ ἐρεῖ. πρῶτον μὲν ἴσως οὐδ' ἀληθεύσει· ἱκανὴ γὰρ ἡ φιλαυτία τὰ μὲν ἴδια μεγα-

λοποιῆσαι καὶ ἀποκυδᾶναι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατασμικρῦναι καὶ διαφαυλίσαι· πολλὰ γοῦν διὰ ταύτην οἱ κακίους σφᾶς αὐτοὺς προκρίνουσι τῶν κατὰ πολὺ βελτιόνων· ἔπειτα, κἂν ὄντως τοιοῦτος ᾖ ἀδελφός, ἀλλὰ σύ γε, φαίην ἄν, ἀμείνων εὑρέθητι καὶ νίκησον αὐτοῦ τὴν ἀγριότητα ταῖς εὐποιίαις· ἐπείτοι γε οὐδὲ πολλὴ χάρις τοῖς εὐγνώμοσι προσενεχθῆναι μετρίως· ἀλλ' ἀνδρὸς ἔργον καὶ πολλῆς ἄξιον ἀποδοχῆς, τὸν ἀβέλτερον καὶ σκαιὸν πραῦναι τοῖς ἐς αὐτὸν πραττομένοις. καὶ γὰρ οὐδὲ πάμπαν ἐπ' ἀδύνατον ἡ παράκλησις· ἀλλ' ἔνεστι γὰρ κἀν τοῖς ἀτοπώτατα διακειμένοις σπέρματα μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον τιμῆς τε καὶ ἀγαπήσεως τῶν εὐεργετησάντων. οὐ γὰρ δὴ ζῷα μὲν ἄγρια καὶ φύσει πρὸς τὸ γένος ἡμῶν ἐκπεπολεμωμένα πρὸς βίαν ἀχθέντα καὶ τὴν πρώτην κατασχεθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάγραις χρόνοις ὕστερον τιθασὰ γίγνεται καθημερούμενα ποιαῖς τημελείας καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ· οὐχ ὅπως δὲ ἄνθρωπος ἀδελφός, ἀλλὰ κἂν μηδὲν προσήκων τύχῃ, οὕτω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελείας ἀξιούμενος μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον, κἂν ὑπερβολὴν μὴ ἀπολίπῃ σκαιότητος; μιμητέον οὖν ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπου, πολὺ δὲ διαφερόντως ἐπ' ἀδελφοῦ, τὸ τοῦ Σωκράτους· ἐκεῖνος γὰρ πρὸς τὸν εἰπόντα "ἀποθανοῦμαι εἰ μή σε τιμωρησαίμην" ἔφη "ἀποθανοῦμαι εἰ μή σε φίλον ποιήσω."

ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταύτῃ. μετὰ ταῦτα δ' ἐνθυμητέον, ὅτι τρόπον τινὰ οἱ ἀδελφοὶ ταυτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ, καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖρες καὶ τὰ λοιπά. καὶ γὰρ οὗτοι τοῦτον ἔχουσιν τὸν τρόπον, εἴτε πρὸς τὸν οἶκον ἐξετάζοντες. ὥσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ χεῖρες,

εἴπερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, περιέποι ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ᾽ αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· οὕτως δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας καὶ ψυχὴν ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παριέναι σπουδῆς ὑπὲρ τοῦ δεόντως προσφέρεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι παρὰ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν, εἴ γε ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν ἀλλήλοις, παρὼν παρόντι, καὶ χεὶρ συνεργάζεται παροῦσα χειρὶ παρούσῃ· ἡ δ᾽ ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχουστέρα πώς ἐστι· πράττουσι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα καὶ διεστηκότες τοῖς τόποις πάμπαν, μέγα θ᾽ ὑπάρχουσιν ἀλλήλων ὄφελος κἂν μυρίον ᾖ τὸ διάστημα. ὅλως δὲ ἐνθυμητέον ὡς ὁ βίος ἡμῖν κινδυνεύει μακρός τις εἶναι καὶ πολυετὴς πόλεμος, τοῦτο μὲν διὰ τὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσιν ἐχόντων τι ἀντίτακτον, τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐξαιφνιδίους καὶ ἀπροσδοκήτους ἐπιδρομὰς τῆς τύχης, πολὺ δὲ μάλιστα δι᾽ αὐτὴν τὴν κακίαν οὔτε βίας τινὸς ἀπεχομένην οὔτε δόλου καὶ κακῶν στρατηγημάτων. ὅθεν καλῶς ἡ φύσις, ὡς ἂν ἐφ᾽ ἃ γεννᾷ μὴ ἀγνοοῦσα, παρήγαγεν ἡμῶν ἕκαστον τρόπον τινὰ μετὰ συμμαχίας. οὐδεὶς οὖν ἔστι μόνος οὐδ᾽ "ἀπὸ δρυὸς οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης", ἀλλ᾽ ἐκ γονέων καὶ μετ᾽ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλων οἰκείων. μέγας δὲ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τοὺς ὀθνείους καὶ μηδὲν καθ᾽ αἷμα προσήκοντας ἐξιδιούμενος ἀφθονίαν τε παρέχων συμμάχων. διὰ τοῦτο κατὰ φύσιν ἡμῖν σπουδὴ καὶ ὁντινοῦν προσαγαγέσθαι καὶ φιλοποιήσασθαι. γίγνεται οὖν ἤδη τὸ πρᾶγμα τελεωτάτη μανιῶν τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐθέλειν συγκραθῆναι

καὶ τῇ γνώμῃ εἰς ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται πλεῖστον χέαι τὴν οἰκειότητα, τῶν δὲ ἐξ ἑτοίμου καὶ παρ' αὐτῆς χορηγουμένων τῆς φύσεως κατημεληκέναι βοηθῶν κἀπικούρων, οἵους δὴ συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀδελφούς.

21 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα τὰ γιγνόμενα τέκνα θρεπτέον.*

Ὃ δέ μοι δοκεῖ δεινότατον, οὐδὲ πενίαν ἔνιοι προφασίζεσθαι ἔχοντες ἀλλ' εὔποροι χρημάτων ὄντες, τινὲς δὲ πάλιν καὶ πλούσιοι, ὅμως τολμῶσι τὰ ἐπιγινόμενα τέκνα μὴ τρέφειν, ἵνα τὰ προγενόμενα εὐπορῇ μᾶλλον, ἐξ ἀνοσίου μηχανώμενοι τὴν εὐπορίαν τοῖς παισὶν [ἐξ ἀδελφῶν φόνου]· οἵ γε ἀναιροῦσιν αὐτῶν τοὺς ἀδελφούς, ἵν' ἐκεῖνοι μερίδα μείζω τῶν πατρῴων ἔχωσι· κακῶς εἰδότες ὅσῳ κρεῖττον πολλοὺς ἔχειν ἀδελφοὺς τοῦ πολλὰ ἔχειν χρήματα. χρήματα μὲν γὰρ ἐπιβουλὰς ἐγείρει παρὰ τῶν πλησίον, οἱ δ' ἀδελφοὶ τοὺς ἐπιβούλους ἀνείργουσι. καὶ τὰ μὲν αὐτὰ δεῖται βοηθείας, οἱ δ' ἀδελφοὶ βοηθοί εἰσι κράτιστοι. [καὶ οὔτε φίλον ἀγαθὸν ἀδελφῷ παρὰ τὸν ἀπὸ ἀνθρώπων ἑτέρων ὁμοίων τε καὶ ἴσων τῇ ἀπ' ἀδελφῶν.] τί δ' ἂν τις παραβάλλοι καλὸν εὐνοίᾳ τῇ γε ἀδελφοῦ εἰς ἀσφαλείας λόγον; τίνα δὲ κοινωνὸν ἀγαθῶν εὐμενέστερον σχοίη τις ἂν ἢ ἀδελφὸν ἐπιεικῆ; τίνος δὲ παρουσίαν ἐν συμφοραῖς μᾶλλον ποθήσειεν ἂν ἢ τοιούτου ἀδελφοῦ; ἐγὼ μὲν ἀξιοζηλότατον ἡγοῦμαι τὸν ἐπὶ πλήθει ἀδελφῶν ὁμονοούντων βιοῦντα· καὶ θεοφιλέστατον εἶναι νομίζω τὸν ἄνδρα τοῦτον οἴκοθεν ἔχοντα τἀγαθά. διὸ καὶ νομίζω δεῖν ἕκαστον ἡμῶν τοῖς αὐτοῦ παισὶ πειρᾶσθαι χρημάτων μᾶλλον ἀπολείπειν ἀδελφούς, ὡς ἀφορμὰς ἀγαθῶν ἀπολείψοντα μείζονας.

22 Ξενοφῶντος ἐν δευτέρῳ (3, 2) ἀπομνημονευμάτων.

Χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς; καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων τοῦ δὲ φρονίμου, καὶ τῶν μὲν βοηθείας δεομένων τοῦ δὲ βοηθεῖν δυναμένου· καὶ πρὸς τούτοις τῶν μὲν πλειόνων ὑπαρχόντων τοῦ δὲ ἑνός. θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἴ τις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογίζεσθαι, ὅτι κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα ἀσφαλῶς τἀρκοῦντα ἔχειν ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται ὡς βοηθῶν δεόμενοι· τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίνεται τῶν συντρόφων. πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε μᾶλλον τοὺς συναδελφοὺς ὄντας τῶν ἀναδέλφων, καὶ ἧττον τούτοις ἐπιτίθενται. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μέν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν· ἀγαθὸν γάρ, ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφὸς ὢν οἷον δεῖ· ὁπότε μέντοι παντὸς

ἐνδέοι καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἄν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Πότερα δέ, ὦ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδὲ σοί, ἢ ἔστιν οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκει; Διὰ τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμοὶ μισεῖν αὐτόν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δέ, ὅπου ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μέν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι, ζημία ἐστίν· οὕτω καὶ ἀδελφός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι, ζημία ἐστίν; Πῶς δ' ἂν ἐγώ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσομαι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Θαυμαστὰ λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κύνα μὲν εἴ σοι ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος ὤν, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι ἐπειρῶ εὖ ποιήσας πραΰνειν αὐτόν, τὸν δὲ ἀδελφὸν ὃν φῂς μὲν μέγα ἀγαθὸν εἶναι ὄντα πρὸς σὲ οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοι ὡς βέλτιστος ᾖ. καὶ ὁ Χαιρεκράτης, Δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. Καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς οἴομαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί σε. Οὐκ ἂν φθάνοις, ἔφη, λέγων, εἴ τι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον,

ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν; Λέγε δή μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι κατάρχοιμι ἂν τοῦ αὐτὸς ὅτε θύοιμι καλεῖν ἐκεῖνον. Εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, ὁπότε ἀποδημοίης ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι πρότερος ἂν ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀποδημοίη. Εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτόν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἄν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. καὶ εἴγε βουλοίμην ἂν αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ' ἃ ἥκοιμι, δηλονότι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν. Πάντ' ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύπτου. ἢ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς φανῇς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἄξιος εἶναι ἐπαίνου, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φιλίαν ταύτην, ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην πείθειν, πρότερον ἐγχειρεῖν τὸ σὲ φίλον ποιεῖσθαι· νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, Ἄτοπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι, καί τοι τούτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ λόγου καὶ ἔργου. Πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ συντυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται καὶ καθήμενον ὑπαναστῆναι καὶ κοίτῃ μαλακῇ τιμῆσαι καὶ λόγῳ ὑποδεῖξαι; ὦ ἀγαθὲ μὴ

ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν, καὶ πανταχοῦ σοι ὑπακούσεται. οὐχ ὁρᾷς ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις, ἢ εἰ δοίης τι· τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ' ἂν κατεργάσαιο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἐὰν οὖν ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; Τί γὰρ ἄλλο, ὁ Σωκράτης ἔφη, ἢ κινδυνεύεις ἐπιδεῖξαι σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσεσθαι· νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε προκαλούμενον [ἑαυτὸν] εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάνυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν. νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διάκεισθον, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου, τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία, τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ [ἀλλήλοιν] πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν ἢ χεῖρέ τε καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμὼ καί τἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις· χεῖρες μὲν γὰρ εἰ δέοι αὐτὰς [τὰ] πλέον ὀργυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιντο· πόδες δὲ οὐδ' ἂν ἔπειτα ὀργυιὰν ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ἐπὶ πλεῖστον ἐξικνεῖσθαι, οὐδ' ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα [καὶ] ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

23 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ εἰ συγγενέσι χρηστέον.*

Τοῖς εἰρημένοις περὶ γονέων χρήσεως καὶ ἀδελφῶν γυναικός τε καὶ τέκνων ἀκόλουθόν ἐστι προσθεῖναι καὶ τὸν περὶ συγγενῶν λόγον, συμπεπονθότα μέν πως ἐκείνοις, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο συντόμως ἀποδοθῆναι δυνάμενον. ὅλως γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οἷον κύκλοις πολλοῖς περιγέγραπται, τοῖς μὲν σμικροτέροις τοῖς δὲ μείζοσι, καὶ τοῖς μὲν περιέχουσι τοῖς δὲ περιεχομένοις, κατὰ τὰς διαφόρους καὶ ἀνίσους πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. πρῶτος μὲν γάρ ἐστι κύκλος καὶ προσεχέστατος, ὃν αὐτός τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἑαυτοῦ γέγραπται διάνοιαν· ἐν ᾧ κύκλῳ τό τε σῶμα περιέχεται καὶ τὰ τοῦ σώματος ἕνεκα παρειλημμένα· σχεδὸν γὰρ ὁ βραχύτατος καὶ μικροῦ δεῖν αὐτοῦ προσαπτόμενος τοῦ κέντρου κύκλος οὗτος. δεύτερος δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πλέον μὲν ἀφεστὼς τοῦ κέντρου, περιέχων δὲ τὸν πρῶτον, ἐν ᾧ τετάχαται γονεῖς ἀδελφοὶ γυνὴ παῖδες. ὁ δ' ἀπὸ τούτων τρίτος, ἐν ᾧ θεῖοι καὶ τηθίδες, πάπποι τε καὶ τῆθαι, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἔτι δ' ἀνεψιοί. μεθ' ὃν ὁ τοὺς ἄλλους περιέχων συγγενεῖς. τούτῳ δ' ἐφεξῆς ὁ τῶν δημοτῶν, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τῶν φυλετῶν, εἶθ' ὁ πολιτῶν, καὶ λοιπὸν οὕτως ὃ μὲν ἀστυγειτόνων ὃ δὲ ὁμοεθνῶν. ὁ δ' ἐξωτάτω καὶ μέγιστος περιέχων τε πάντας τοὺς κύκλους ὁ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους. τούτων οὖν τεθεωρημένων, κατὰ τὸν ἐντεταμένον ἐστὶ περὶ τὴν δέουσαν ἑκάστων χρῆσιν τὸ ἐπισυνάγειν πως τοὺς κύκλους ὡς ἐπὶ τὸ κέντρον, καὶ τῇ σπουδῇ μεταφέρειν ἀεὶ τοὺς ἐκ τῶν περιεχόντων εἰς τοὺς περιεχομένους. κατὰ τὸν φιλοίκειον γοῦν ἐστι γονέας μὲν καὶ ἀδελφούς ... οὐκ οὖν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνα-

λογίαν καὶ τῶν συγγενῶν τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ πρεσβυτέρας ὡς πάππους θείους ἢ τηθίδας, τοὺς δ' ὁμήλικας ὡς ἀνεψιούς, τοὺς δὲ νεωτέρους ὡς παῖδας ἀνεψιῶν. ὥστε εἴρηται διὰ συντόμων ὑποθήκης ἀφ' ἧς πως χρὴ προσφέρεσθαι συγγενέσιν. ἐπειδὴ προεδιδάχθημεν πῶς τε χρηστέον αὑτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ γυναικὶ καὶ τέκνοις· πρόσκειται δ' ὅτι καὶ τούτοις μὲν ὁμοίως τιμητέον τοὺς ἐκ τοῦ τρίτου κύκλου, τούτοις δ' αὖ πάλιν τοὺς συγγενεῖς. ἀφαιρήσεται μὲν γάρ τι τῆς εὐνοίας τὸ καθ' αἷμα διάστημα πλέον ὄν· ἡμῖν δ' ὅμως σπουδαστέα περὶ τὴν ἐξομοίωσίν ἐστιν· ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτριον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ἐνστάσεως ἐπιτεμνόμεθα τὸ μῆκος τῆς πρὸς ἕκαστον τὸ πρόσωπον σχέσεως. τὸ μὲν οὖν συνέχον καὶ πραγματικώτερον εἴρηται· χρὴ δ' ἐπιμετρεῖν καὶ κατὰ τὴν τῶν προσηγοριῶν χρῆσιν, τοὺς μὲν ἀνεψιοὺς καὶ θείους καὶ τηθίδας ἀδελφοὺς ἀποκαλοῦντας πατέρας τε καὶ μητέρας, τῶν δὲ συγγενῶν τοὺς μὲν θείους τοὺς δὲ ἀδελφιδοῦς τοὺς δὲ ἀνεψιούς, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἡλικίας παρήκῃ ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. οὗτος γὰρ τῆς προσρήσεως ὁ τρόπος ἅμα μὲν ἂν σημεῖον οὐκ ἀμαυρὸν εἴη τῆς οὔσης ἡμῖν σπουδῆς περὶ ἑκάστους, ἅμα δ' ἂν ἐποτρύνοι καὶ προσεντείνοι πρὸς τὴν ὑποδεδειγμένην οἷον συνολκὴν τῶν κύκλων. ἐνταῦθα μέντοι γενομένοις οὐκ ἄκαιρος τοῦ ῥηθέντος ἐπὶ γονέων διορισμοῦ φαντάζεται μνήμη. ἐλέγομεν γὰρ αὖ κατ' ἐκεῖνον ἡνίκα τὸν τόπον ἦμεν, ἔνθα μητέρα πατρὶ συνεκρίναμεν, ὡς χρὴ τῇ μὲν μητρὶ τῆς στοργῆς, τῆς δὲ τιμῆς τῷ πατρὶ πλέον ἀπονέμειν· οἷς ἑπομένως καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἄν, ὡς τοὺς μὲν μητρόθεν προσήκοντας στέργειν πλέον πρέπει, τοὺς

δ' αὖ κατὰ πατέρα συγγενεῖς διὰ μείζονος ἄγειν τιμῆς.

24 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (7, 13) περὶ τῆς Κύρου παιδείας.

Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ [τόδε] τὸ χρυσοῦν σκῆπτρόν ἐστι τὸ τὴν βασιλείαν διασῷζον, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον [καὶ ἀσφαλέστατον]. πιστοὺς καὶ ἀσφαλεστάτους δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσιν αὐτὰ φαίνεται· ἀλλὰ τοὺς μὲν πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ τῆς βασιλείας συμφύλακας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες [καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες] καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτ' εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτω δὴ ἀνυπέρβλητος ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. ἑαυτοῦ τε κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς ὢν μέγας οὕτω καλὸν ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; μήτε οὖν θᾶττον μηδείς σου τούτῳ ὑπακουέτω, μηδὲ προθυμότερον παρέστω.

οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου, οὔτε τἀγαθὰ οὔτε τὰ δεινά, ἢ σοί. ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυγχάνειν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ προτιμᾶν πάντων κάλλιον ἢ τὸν ἀδελφόν; μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ' ἀδελφῷ οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων ἐφικνεῖται.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ. ΠΕ.

1 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (292).

Ὁ δ' εἶπε πρός με βαί', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα
"γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει."

2 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Τοιάνδε χρὴ γυναικὶ προσπολεῖν ἐᾶν
ἥτις τὸ μὲν δίκαιον οὐ σιγήσεται,
τὰ δ' αἰσχρὰ μισεῖ καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς ἔχει.

3 *Ἡσιόδου ἔργων* (373).

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.

4 *Εὐριπίδου Ἱκετίσιν* (40).

Πάντα γὰρ δι' ἀρσένων
γυναιξὶ πράσσειν εἰκὸς αἵτινες σοφαί.

5 *Εὐριπίδου Ὀρέστῃ* (108).

Εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν.

6 *Τοῦ αὐτοῦ Σθενοβοίᾳ.*

Κομίζετ' εἴσω τήνδε· πιστεύειν δὲ χρὴ
γυναικὶ μηδὲν ὅστις εὖ φρονεῖ βροτῶν.

7 *Θεοφράστου.*

Οὐ χρὴ δὲ τὴν γυναῖκα δεινὴν ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς εἶναι.

8 *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.*

Γάμος γὰρ ἀπὸ μὲν φιλίας διττῆς κράσεως βελτίων, ἑτέρως δὲ σφαλερός.

9 *Πλουτάρχου ἐκ τῶν γαμικῶν παραγγελμάτων* (p. 139 a).

Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν ἢ φρονίμων ἀκούειν ἐοίκασιν τοῖς ἐν ὁδῷ βουλομένοις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοὺς ἢ τοῖς γιγνώσκουσιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσιν.

10 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (p. 140 b).

Ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος δὲ ἐρωτικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος δὲ καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

11 *Θεμιστοκλέους.*

Θεμιστοκλῆς τῶν τὴν θυγατέρα μνωμένων αὐτοῦ τὸν ἐπιεικῆ τοῦ πλουσίου προτιμήσας, ἄνδρα ἔφη ζητεῖν χρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ χρήματα ἀνδρός.

12 *Δίωνος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ.*

Μέγα γὰρ δυσώπημα σωφροσύνης τέκνωσις.

13 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Τὸ μὲν γὰρ τίκτειν ἀνάγκης ἔργον ἐστί, τὸ δὲ ἐκτρέφειν φιλοστοργίας.

14 *Τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ τῆς κατὰ τὰς οἰκίας ἐπιμελείας* (Plutarch. Mor. p. 155 c).

Τοῦτον οὖν ἄριστον ὁ Σόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ κτήματα μήτε κτωμένοις ἀδικία, μήτε

φυλάττουσιν ἀπιστία, μήτε δαπανῶσι μετάνοια πρόσεστιν. ὁ δὲ Βίας, ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν ὁ δεσπότης δι᾽ αὑτὸν οἷος ἔξω διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ Θαλῆς, ἐν ᾧ πλείστην ἄγειν τῷ δεσπότῃ σχολὴν ἔξεστιν. ὁ δὲ Κλεόβουλος, εἰ πλείονας ἔχοι τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. ὁ δὲ Πιττακός, ὡς ἄριστος οἶκός ἐστιν ὁ τῶν περισσῶν μηδενὸς δεόμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος. ὁ δὲ Χίλων ἔφη δεῖν μάλιστα βασιλευομένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον. εἶτα προσεῖπεν ὅτι καὶ Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ καταστῆσαι "πρῶτον" ἔφη "ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου δημοκρατίαν."

15 Ἐκ τοῦ Βρύσωνος οἰκονομικοῦ.

Οὕτως ἔχει ποτ᾽ ἄλλαλα τἀνθρώπινα πράγματα καθάπερ καὶ τᾶς ἁλύσιος τοὶ κρίκοι· τῆνοί τε γὰρ ἐξ ἀλλάλων ἄρτηνται ἀλλάλους τ᾽ ἀκολουθίοντι, καὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἑλκυσθέντος ὁποίου δή ποκα τό τε ὅλον καὶ τὰ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολουθεῖ· καὶ τῶν τοῦ βίου δὲ πραγμάτων ὁποῖα ἂν βούλῃ ἑλέσθαι, εὑρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας κατὰ τὸ ἑξῆς ἀλλάλοις ἑπόμενα. αὐτίκα γὰρ εἰ τὰ κατὰ γεωργίαν τις ἐπιτηδεύοι, ἆρ᾽ οὐ πρᾶτον εἶμεν δεῖ τεκτονικάν; εἰ τεκτονικάν, δεῖ δὴ χαλκευτικάν· εἰ χαλκευτικάν, δεῖ δὴ μεταλλευτικάν. ἀλλ᾽ ἵνα ἀγραυλεῖν δυνατοὶ ὦντι, δεῖ σκέπαν ἦμεν τὰν περὶ τὸ σῶμα· τοιγαροῦν ὑφαντικᾶς καὶ οἰκοδομικᾶς ἐντὶ χρεία. καὶ τἄλλα δὲ πάντα μαστευόμενος [καὶ ἀνερευνῶν] οὕτως εὑρήσεις ἔχοντά ποτ᾽ ἄλλαλα.

δοῦλος δὴ πᾶς ὀνυμαίνεται τριχῶς· ὃ μὲν γάρ τις δοῦλος κατὰ νόμον γίγνεται, ὃ δὲ καττὸν τρόπον τᾶς

ψυχᾶς [ὁ κρατούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων παθημάτων τᾶς ψυχᾶς]· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐχ ἁπλῶς δοῦλος οὐδὲ τᾷ φύσει δοῦλος, ἀλλὰ τῶν παθῶν δοῦλος καὶ ἐν καταχρήσει δοῦλος, καὶ μᾶλλον μοχθηρὸς ἄνθρωπος ἢ δοῦλος κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ δοῦλος ὁ δυνάμενος αὐτάρκως τὰς διὰ τῶ σώματος ὑπηρεσίας παρέχεσθαι τοῖς δεσπόταις καὶ ἐν τῷ ὁδοὺς πορευθῆναι καὶ φορτία βαστάξαι καὶ κακοπαθείας καὶ διακονίας ὑπομένεν, μήτε δὲ ἀρετὰν μήτε κακίαν ἐπιδεχόμενος ψυχικάν.

16 *Καλλικρατίδα Πυθαγορείου Λάκωνος ἐκ τοῦ περὶ οἴκων εὐδαιμονίας.*

Τὸν μὲν ὦν οἶκον ὑπολαπτέον ἦμεν σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς. σύσταμα μὲν πᾶν ἔκ τινων ἐναντίων καὶ ἀνομοίων σύγκειται, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται, καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται· ὅ τε γὰρ ὀνυμαινόμενος χορὸς σύσταμά τι ἐντὶ κοινωνίας ᾠδικᾶς καὶ ποτὶ ἕν τι κοινὸν ἐπαμφέρεται τὰν συνῳδίαν, ἕν τε ναῒ τὸ σύσταμα τῶ σώματος περὶ τὰν νᾶα ἔκ τινων ἀνομοίων καὶ ἐναντίων συνέστακε, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται τὸν κυβερνάταν, καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται τὰν εὔπλοιαν· οὕτως δὲ καὶ ὁ οἶκος, σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς ὑπάρχων, ἔκ τινων ἀνομοίων συνέστακε καὶ ἐναντίων μερέων, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται τὸν οἰκοδεσπόταν, καὶ ποτὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται τὰν ὁμοφροσύναν. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπέν, πᾶς ὁ οἶκος καθάπερ ψαλτήριον τριῶν τούτων χρῄζει τυχέν, ἐξαρτύσιος, συναρμογᾶς, ἁφᾶς τινος [καὶ χρήσιος] μωσικᾶς. ἐξάρτυσις μὲν ὦν ἐντὶ ἁ σύνθεσις τῶν αὐτῶ μερέων

ἁπάντων, ἐξ ὧν συμπλαροῦται τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν σύσταμα τᾶς συγγενικᾶς κοινωνίας· τῶν δὲ μερέων αὐτῶν δύο πρᾶτα καὶ μέγιστα ἄνθρωπος καὶ κτᾶσις, τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον, ὥσπερ δὲ καὶ ζῴω τὰ πρᾶτα μέρεα καὶ τὰ μέγιστα ψυχὰ καὶ σῶμα, καὶ ψυχὰ μέν ἐντι τὸ κυβερνῶν καὶ χρεόμενον, σῶμα δὲ τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον. καὶ ὁ μὲν βίος ὄργανον ἐπίκτατον ζωᾶς τᾶς ἀνθρωπίνας, τὸ δὲ σῶμα ὄργανον σύμφυτον καὶ συγγενὲς τᾶς ψυχᾶς. τῶν δὲ συμπλαρούντων τὸν οἶκον ἀνθρώπων τοὶ μὲν συγγενέες τοὶ δ' οἰκῆοι. καὶ συγγενέες μὲν ἀπὸ τῶ αὐτῶ αἵματος γενόμενοι ἢ τὰν αὐτὰν ἀρχὰν ἔχοντες ἐκ τῶν κατασπειράντων πράτων τὸ γένος· οἰκῆοι δὲ ἐπίκτατοι συγγενέες, ἀπὸ τᾶς τῶ γάμω κοινωνίας λαμβάνοντες τὰν καταρχάν. οὗτοι δὲ τυγχάνοντι ἤτοι πατέρες ἢ ἀδελφοὶ ἢ ματροπάτορες ἢ πατροπάτορες ἢ ἕν γέ τι τούτων ἔχοντες τῶν ἐς τὸν γάμον συνελθόντων. εἰ δὲ καὶ τὸ τῶν φίλων ἀγαθὸν ἐπὶ τὸν οἶκον ἐπαμφέρεται (μέζων γὰρ οὕτως γίγνεται καὶ μεγαλοπρεπέστερος οὐ μόνον οὐσίᾳ καὶ συγγενείᾳ πολυάριθμος γενόμενος ἀλλὰ καὶ φίλων πολυπλαθίᾳ), φανερὸν ὡς καὶ τοῦτο μέζονα ποοῦν τὸν οἶκον, τὸ ἑταιρικὸν εἶδος τᾶς φιλίας, συγκαταριθματέον ἐν τᾷ συμπλαρώσει τῶ οἴκω. τᾶς δὲ κτάσιος ἃ μέν ἐντι ἀναγκαία ἃ δὲ ἐλευθέριος, ἀναγκαία μὲν ἁ ποτ' αὐτὰς ἐξυπηρετοῦσα τὰς τῶ βίω χρῄας, ἐλευθέριος δὲ ἁ ποτὶ κόσμον καὶ διαγωγὰν ἄγοισα τὸν ἄνθρωπον, ὥστε μὴ ἑτέρων δέεσθαι. ἁ δ' ὑπερβάλλοισα κόσμον ἐλευθέριον καὶ διαγωγάν, καταρχὰ ὕβριος καὶ ὀλέθρω ῥιζοῦται τοῖς ἀνθρώποις. ἀνάγκα γὰρ τὼς πολλὰ ἔχοντας τετυφῶσθαι πρᾶτον, τετυφωμένως δὲ ἀλαζόνας γίγνεσθαι,

ἀλαζόνας δὲ γενομένως ὑπερηφάνως ἦμεν καὶ μήτε ὁμοίως μήτε ἴσως ὑπολαμβάνεν τὼς συγγενέας καὶ ὁμοφύλως καὶ φυλέτας, ὑπερηφάνως δὲ γενομένως ὑβριστὰς ἦμεν· ὕβριος δὲ πάσας ἔσχατον καὶ πέρας ὄλεθρος. ὅκα ὦν ἐν οἴκῳ καὶ πόλει περιουσιάζῃ, τὰ περισσὰ τὸν νομοθέταν δεῖ περικόπτειν καὶ περιτέμνειν ὡς ἀγαθὸν γεωργὸν τὰ φυλλομανίοντα τᾶς κτάσιος. τῶ δὲ συγγενικῶ καὶ οἰκηακῶ μέρεος τῶ ἀνθρώπω τριττὸν τὸ εἶδος· τὸ μὲν γάρ ἐντι ἄρχον, τὸ δ' ἀρχόμενον, τὸ δ' ἐπίκουρον τῶ οἴκω καὶ τᾶς συγγενείας· καὶ ἄρχον μὲν ὁ ἀνήρ, ἀρχόμενον δὲ ἁ γυνά, ἐπίκουρον δὲ τὸ γεννατὸν ἐκ τούτων.

17 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἔτι τᾶς πρακτικᾶς καὶ κατὰ λογισμὸν ἀρχᾶς ἃ μέν ἐστι δεσποτικά, ἃ δὲ ἐπιστατικά, ἃ δὲ πολιτικά· καὶ δεσποτικὰ μὲν ἁ τῶ ἰδίω συμφέροντος ἄρχοισα, ἀλλ' οὐ τῶν ἀρχομένων· ταύταν γὰρ ἄρχει τὰν ἀρχὰν ὁ μὲν δεσπότας τῶν δούλων, ὁ δὲ τύραννος τῶν ὑποτεταγμένων. ἐπιστατικὰ δὲ ἕνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' οὐχ αὑτᾶς· ταύταν δ' ἄρχουσι τὰν ἀρχὰν τοὶ μὲν ἀλεῖπται τῶν ἀθλητᾶν, καὶ τοὶ ἰατροὶ τῶν νοσιόντων, καὶ τοὶ διδάσκοντες τῶν διδασκομένων· οὐ γὰρ αὑτοῖς τὸ συμφέρον ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις ποτιποιοῦντι, τοῖς μὲν καμνόντεσι τοὶ ἰατροί, τοῖς δὲ σωμασκεῦσιν τοὶ ἀλεῖπται, τοῖς δὲ ἀνεπιστάμοσιν τοὶ ἐπιστάμονες. πολιτικὰ δέ ἐντι ἀρχά, ἅτις τέλος ἔχει τὸ κοινᾷ συμφέρον καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων· κατὰ γὰρ ταύταν τὰν ἀρχὰν ἐν μὲν τοῖς ἀνθρωπίνοις ὅ τε οἶκος καὶ ἁ πόλις συνάρμοσται, ἐν δὲ τοῖς θήοις ὁ κόσμος. μίμαμα δ' οἶκος καὶ πόλις καττὰν ἀναλογίαν τᾶς τῶ κόσμω διοικήσιος. ἄρχη

μὲν γὰρ τὸ θῆον τᾶς φύσιος, οὔτε τὸ ἐκείνων συμφέρον σκοπεύμενον οὔτε μὰν τὸ ἴδιον ἀπολελυμένως, ἀλλὰ τὸ κοινᾷ. καὶ διὰ τοῦτο ποταγορεύεται ὁ κόσμος ἀπὸ τᾶς τῶν συμπάντων διακοσμάσιος, ποθ' ἓν τὸ ἄριστον συντεταγμένος. τὸ δ' ἓν ἐστιν ἄριστον αὐτός, ὅπερ ἐστὶ καττὰν ἔννοιαν, ζῷον οὐράνιον, ἄφθαρτον, ἀρχά τε καὶ αἰτία τᾶς τῶν ὅλων διακοσμάσιος. ἐπεὶ ὦν καὶ ὁ ἀνὴρ ἄρχη τᾶς γυναικός, ἤτοι τὰν δεσποτικὰν ἄρχη ἀρχάν, ἢ τὰν ἐπιστατικάν, ἢ τό γε ἔσχατον τὰν πολιτικὰν ἄρχη· οὔτε δὲ τὰν δεσποτικὰν ἀρχάν, κάδεται γὰρ καὶ ἐπιμελῆται τᾶς αὐτῶ γυναικός· οὔτε τὰν ἐπιστατικὰν καθάπαξ, καὶ αὐτὸς γὰρ μέρος ἐντὶ τᾶς κοινωνίας· ἀπολείπεται ὦν τὰν πολιτικάν, καθ' ἂν τίθεται καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀρχόμενος τὸ κοινᾷ συμφέρον. διόπερ καὶ ὁ γάμος ἐπὶ βίω κοινωνίᾳ συνίσταται. οἱ μὲν ὦν τὰν δεσποτικὰν ἄρχοντες ἀρχὰν τῶν ἀνδρῶν μισεῦνται ὑπὸ τῶν γυναικῶν, οἱ δὲ τὰν ἐπιστατικὰν καταφρονέονται· προσθῆκαι γὰρ ἂν φαίνοιντο τῶν γυναικῶν καὶ κόλακες· οἱ δὲ τὰν πολιτικὰν καὶ θαυμαίνονται καὶ φιλέονται. ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἐσσεῖται, αἴκα ἁδονᾷ καὶ σεμνότατι κεκραμέναν ποτιφέρηταί τις τὰν ἀρχάν, τὰν μὲν ἁδονὰν ἐν τῷ ἀγαπῆν ποτιφερόμενος, τὰν δὲ σεμνότατα τῷ μηδὲν εὐτελὲς μηδὲ ταπεινὸν πράττειν.

18 Ἐν ταυτῷ.

Γαμίσκοντα δὲ δεῖ γαμὲν ποτὶ τὰν αὐτῶ τύχαν, ἵνα μήτε ὑπὲρ τὰν δύναμιν μήτε μήονα τᾶς δυνάμιος τὸν γάμον ἐπάγηται, ἀλλὰ ποτὶ λόγον τᾶς ἰδίας δυνάμιος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τὰν δύναμιν ἐπάγοντες στασιάζοντι διὰ τὰν ἁγεμονίαν· ἃ μὲν γὰρ τῷ πλούτῳ καὶ τῷ γένει καθυπερέχοισα τἀνδρὸς ἄρχειν προ-

αιρεῖται, ὃ δὲ ἀνάξιον ἁγεῖται καὶ παρὰ φύσιν συγχωρέν. οἱ δὲ μήονα τᾶς δυνάμιος τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ μέγεθος τῷ οἴκω συναιροῦντι. δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμεῖσθαι, ὃς τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθὼν οὕτως πειρᾶται τὰν μέσαν καθιστάμεν, ὅπως καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὰν τᾶσιν. οὕτως ὦν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅπως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίᾳ συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. ποτὶ λόγον δὲ μναστευσάμενον τὸν γάμον δεῖ καὶ ἐπίτροπον καὶ κύριον καὶ ἐπιστάταν τᾶς αὐτῶ γυναικὸς ἦμεν· ἐπίτροπον μὲν τῷ φροντίζεν τῶν ἐκείνας, κύριον δὲ τῷ ἄρχεν καὶ κυριεύεν, διδάσκαλον δὲ τῷ διδάσκεν τὰ δέοντα. τοῦτο δ' ἐσσεῖται μάλιστα, αἴκα τις ἀγαθῶν προγόνων σκοπιασάμενος παιδίον ἀκμάζουσαν γαμίσκῃ. καὶ γὰρ εὔπλαστοι καὶ εὐάγωγοι τυγχάνοντι πρωτονύμφευτοι, καὶ ποτὶ τὸ μαθὲν εὐφυῶς ἔχοντι καὶ ποτὶ τὸ φοβηθῆμεν καὶ ἀγαπάξαι τὸν αὐταύτας ἄνδρα.

19 Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.

Τὴν ἁρμονίην γυναῖκα νώσασθαι δεῖ φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης πλείην· κάρτα γὰρ ψυχὴν πεπνῦσθαι δεῖ ἐς ἀρετήν, ὥστ' ἔσται καὶ δικαίη καὶ ἀνδρηίη καὶ φρονέουσα καὶ αὐταρκείην καλλυνομένη καὶ κενὴν δόξαν μισέουσα. ἐκ τουτέων γὰρ ἔργματα καλὰ γίνεται γυναικὶ ἐς αὐτήν τε καὶ ἄνδρα καὶ τέκεα καὶ οἶκον· πολλάκις δὲ καὶ πόλει, εἴγε πόλιας ἢ ἔθνεα ἡ τοιήδε κρατύνοι, ὡς ἐπὶ βασιληίης κατορέομεν. κρατέουσα ὦν ἐπιθυμίης καὶ θυμοῦ, ὁσίη καὶ ἁρμονίη γίνεται, ὥστε οὐδὲ ἔρωτες αὐτὴν

ἄνομοι διώξουσι, ἀλλ' ἐς ἄνδρα τε καὶ τέκεα καὶ τὸν οἶκον ξύμπαντα φιλίην ἕξει. ὁκόσαι γὰρ ἐράστριαι τελέθουσι ἀλλοτρίων λεχέων, αὗται δὲ πολέμιαι γίνονται πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίῃ ἐλευθέρων τε καὶ οἰκετέων· καὶ συντιθέει δόλους ἀνδρί, καὶ ψύθεα κατὰ πάντων μυθίζεται πρὸς τοῦτον, ἵνα μούνη δοκέῃ διαφέρειν εὐνοίῃ καὶ τῆς οἰκίης κρατέῃ ἀργίην φιλέουσα. ἐκ τουτέων γὰρ φθορὴ γίνεται συμπάντων ὁκόσα αὐτῇ τε καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνά ἐστι. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τῶνδε λελέχθω. σκῆνος δὲ ἄγειν χρὴ πρὸς μέτρα φύσιος τροφῆς τε πέρι καὶ ἱματίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειψίων καὶ τριχῶν θέσιος καὶ τῶν ὁκόσα ἐς κόσμον ἐστὶ [χρυσοῦ καὶ λίθων]. ὁκόσαι γὰρ πολυτελέα πάντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ ἀμπέχονται καὶ φορέουσι τὰ φορέουσι γυναῖκες, ἐς ἁμαρτίην ἕτοιμοι κακίης συμπάσης ἔς τε λέχεα καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἀδικοπρηγέες. λιμὸν ὦν καὶ δῖψαν ἐξακέσασθαι δεῖ μοῦνον, κἢν ἐκ τῶν εὐτελέων ἔῃ, καὶ ῥῖγος, κἢν νάκος κἢν σισύρη. βρωτῆρας δὲ εἶναι τῶν τηλόθεν ἢ τῶν πολλοῦ πωλεομένων ἢ τῶν ἐνδόξων, κακίη οὐχὶ μικρὴ πέφαται· ἠμφιάσθαι δ' εἵματα εἰκότα λίην καὶ ποικίλα ἀπὸ θαλασσίης βάψιος [τοῦ κόχλου] ἢ ἄλλης χρόης πολυτελέος, μωρίη πολλή. σκῆνος γὰρ ἐθέλει μὴ ῥιγέειν μηδὲ γυμνὸν εἶναι χάριν εὐπρεπείης, ἄλλου δ' οὐδενὸς χρηίζει. δόξα δὲ ἀνθρώπων μετὰ ἀμαθίης ἐς τὰ κενεά τε καὶ περισσὰ ἵεται. ὥστ' οὔτε χρυσὸν ἀμφιθήσεται ἢ λίθον ἰνδικὸν ἢ χώρης ἐόντα ἄλλης, οὐδὲ πλέξεται πολυτεχνίῃσι τρίχας, οὐδ' ἀλείψεται ἀραβίης ὀδμῆς ἐμπνέοντα, οὐδὲ χρίσεται πρόσωπον λευκαίνουσα ἢ ἐρυθραίνουσα τοῦτο ἢ μελαίνουσα ὀφρύας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν πολιὴν τρίχα βαφῇσι τεχνεωμένη, οὐδὲ λούσε-

ται θαμινά. ἡ γὰρ ταῦτα ζητέουσα θηητῆρα ζητέει ἀκρασίης γυναικηίης. κάλλος γὰρ τὸ ἐκ φρονήσιος, οὐκὶ δὲ τὸ ἐκ τούτων ἁνδάνει τῇσι γινομένῃσι εὖ. ἀναγκαῖα δὲ μὴ ἡγεέσθω εὐγενηίην καὶ πλοῦτον καὶ μεγάλης πόλιος πάντως γενέσθαι καὶ δόξαν καὶ φιλίην ἐνδόξων καὶ βασιληίων ἀνδρῶν· ἢν μὲν γὰρ ἔῃ, οὐ λυπέει· ἢν δὲ μὴ ἔῃ, ἐπιζητέειν οὐ ποιέει· τουτέων γὰρ δίχα φρονίμη γυνὴ ζῆν οὐ κωλύεται. κἢν ἔῃ δὲ φαῦλα τάπερ λελάχαται, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαζόμενα μήκετε διζήσθω ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ ἀπ' οὖν αὐτέων βαδιζέτω· βλάπτει γὰρ μᾶλλον ἐς ἀτυχίην ἕλκοντα ἢ ὠφελέει. τούτοισι γὰρ ἐπιβουλή τε καὶ φθόνος καὶ βασκανίη προσκέεται, ὥστε ἐν ἀταραξίῃ οὐκ ἂν γένοιτο ἡ τοιήδε. θεοὺς δὲ σέβειν δεῖ ἐς εὐελπιστίην εὐδαιμονίης, νόμοισί τε καὶ θεσμοῖσι πειθομένην πατρίοισι. μετὰ δὲ τούτους μυθέομαι [τοὺς θεοὺς] γονέας τιμᾶν καὶ σέβειν· οὗτοι γὰρ ἴσα θεοῖσι πάντα πέλουσι καὶ πρήσσουσι τοῖς ἐκγόνοισι. πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς ζώειν ὧδε δεῖ νομίμως καὶ κρηγύως, μηδὲν ἐννενωμένην ἰδίῃ, ἀλλ' εὐνὴν τηρεῦσαν καὶ φυλάσσουσαν· ἐν τουτέῳ γάρ ἐστι τὰ ξύμπαντα. φέρειν δὲ χρὴ τοῦ ἀνδρὸς πάντα, κἢν ἀτυχέῃ, κἢν ἁμάρτῃ κατ' ἄγνοιαν ἢ νοῦσον ἢ μέθην, ἢ ἄλλῃσι γυναιξὶ ξυγγένηται· ἀνδράσι μὲν γὰρ ἐπιχωρέεται ἁμαρτίη αὕτη· γυναιξὶ δὲ οὐκέτι, τιμωρίη δ' ἐφέστηκε. ἄγασθαι ὦν τὸν νόμον δεῖ καὶ μὴ ζηλοτυπέειν, φέρειν δὲ καὶ ὀργὴν καὶ φειδωλίην καὶ μεμψιμοιρίην καὶ ζηλοτυπίην καὶ κακηγορίην καὶ ἤν τι ἄλλο ἔχῃ ἐκ φύσιος, καὶ οὕτω θήσεται πάντα ὅκως φίλον ἐστὶ αὐτέῳ σωφρονέουσα. γυνὴ γὰρ ἄνδρα φιλέουσα καὶ τἀνδρὸς πρήσσουσα κρηγύως, ἁρμονίη ὑπάρχει καὶ οἶκον τὸν ξύμπαντα φιλέει, καὶ

τοὺς θύρηθεν εὐνόους τῇ οἰκίῃ ποιέει· ἐπὴν δὲ μὴ φιλέῃ, οὔτε οἶκον οὔτε παῖδας τοὺς ἑωυτῆς οὔτε θεράποντας οὔτε οὐσίην ἡντιναῶν ἐθέλει σῴαν ἐσιδέειν, φθορὴν δὲ πᾶσαν ἀρέεται [καὶ εὔχεται] εἶναι ὡς πολεμίη ἐοῦσα, καὶ τὸν ἄνδρα εὔχεται τεθνάναι ὡς ἐχθρόν, ὅκως ἄλλοισι ὁμουρέῃ, καὶ ὁκόσοι ἀνδάνουσι τουτέῳ ἐχθαίρει. οὐ δρᾶν δὲ αὐτὴν ὧδε δοκέω, εἰ πλεῖος τελέθει φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης. οὐ γὰρ μοῦνον ὠφελήσει τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ ξυγγενέας καὶ δούλους καὶ τὴν οἰκίην ξύμπασαν, ἐν ᾗ καὶ κτήματα καὶ φίλοι πολιῆταί τε καὶ ξένοι εἰσί· καὶ ἀπεριεργίῃ τὸ σκῆνος διάξει τουτέων, λεσχαίνουσά τε καὶ ἀκούουσα καλά, καὶ ἀκολουθέουσά τε αὐτέῳ κατ᾽ ὁμοδοξίην τῆς ξυνῆς βιοτῆς, καὶ οἷς ἐκεῖνος αὔξει ξυγγενέσι τε καὶ φίλοισι ξυνομαρτέουσα, καὶ ταυτὰ ἡγεομένη γλυκέα τε καὶ πικρὰ τἀνδρί, ἢν μὴ ἀναρμόνιος ἐς τὸ πᾶν ἔῃ.

20 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ σκευῶν.

Καὶ μὴν συνῳδὰ καὶ συγγενῆ τῇ περὶ τὰς οἰκίας πολυτελείᾳ καὶ τὰ τῶν σκευῶν τῶν κατ᾽ οἰκίαν φαίνεται ὄντα, κλῖναι καὶ τράπεζαι καὶ στρώματα καὶ ἐκπώματα καὶ εἴ τι τοιοῦτον, πάντως τὴν χρείαν ὑπερβεβηκότα καὶ προσωτέρω τῶν ἀναγκαίων ἐληλυθότα· κλῖναι μὲν ἐλεφάντιναι καὶ ἀργυραῖ ἢ νὴ Δία χρυσαῖ, τράπεζαι δὲ παραπλησίας ὕλης, στρωμναὶ δὲ ἁλουργεῖς καὶ ἄλλων χρωμάτων δυσπορίστων· ἐκπώματα δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένα, τὰ δὲ λίθων ἢ λιθοειδῶν τινῶν ἁμιλλωμένων τῇ πολυτελείᾳ τοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς. καὶ σπουδάζεται ταῦτα πάντα, τοῦ μὲν σκίμποδος οὐδὲν κακίω παρεχομένου κατάκλισιν ἡμῖν τῆς ἀργυρᾶς ἢ τῆς

ἐλεφαντίνης κλίνης, τῆς δὲ σισύρας ἱκανωτάτης οὔσης ὑπεστρῶσθαι ὥστε μὴ δεῖσθαι πορφυρίδος ἢ φοινικίδος, ἐσθίειν δ' ὑπάρχοντος ἡμῖν ἀβλαβῶς ἀπὸ τραπέζης ξυλίνης ὡς μὴ ποθεῖν μηδαμῶς τὴν ἀργυρᾶν, καὶ πίνειν γε νὴ Δία ἐκ κεραμέων ποτηρίων παρόν, ἃ τό τε δίψος σβεννύειν παραπλησίως πέφυκε τοῖς χρυσοῖς, καὶ τὸν ἐγχεόμενον αὐτοῖς οἶνον οὐ λυμαίνεται, ὀσμὴν δέ γε ἡδίω τῶν χρυσῶν παρέχεται καὶ τῶν ἀργυρῶν. καθόλου δ' ἀρετὴ καὶ κακία σκευῶν κριθείη ἂν ὀρθῶς ἐκ τριῶν τούτων, τῆς τε κτήσεως καὶ τῆς χρήσεως καὶ τῆς τηρήσεως. ὅσα μὲν γὰρ κτήσασθαι δύσκολά ἐστιν ἢ χρήσασθαι μὴ ἐπιτήδεια ἢ φυλάξαι μὴ ῥάδια, ταῦτα χείρω· ἃ δὲ κτώμεθα μὴ χαλεπῶς καὶ χρώμενοι [εὐκόλως] ἐπαινοῦμεν καὶ φυλάττομεν ῥᾳδίως, ταῦτα ἀμείνω. διόπερ τὰ κεράμεα καὶ τὰ σιδηρᾶ καὶ ὅσα τοιαῦτα, πολλῷ κρείττω τῶν ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν, ὅτι ἡ κτῆσις τούτων εὐμαρεστέρα ὅσῳ καὶ εὐτελεστέρα, ἥ τε χρῆσις πλείων, ὅτι καὶ πυρὶ ῥᾳδίως ταῦτ' ἐμβάλλομεν, ἐκεῖνα δὲ οὔ, ἥ τε φυλακὴ ἥττων· τὰ γὰρ εὐτελῆ τῶν πολυτελῶν ἐπιβουλεύεται ἧττον. μέρος δέ τι τῆς φυλακῆς οὖσα καὶ ἡ ἐκκάθαρσις περὶ τὰ πολυτελῆ πλείων ἐστίν. ὥσπερ οὖν ἵππος ὁ τιμῆς μὲν ἐωνημένος ὀλίγης χρείας δὲ παρεχόμενος πολλάς, αἱρετώτερος τοῦ ὀλίγα μὲν ὑπουργοῦντος πολλοῦ δ' ἠγορασμένου, κατὰ ταυτὰ καὶ σκεύη τὰ εὐτελέστερα καὶ πολυχρηστότερα κρείττω τῶν ἐναντίων. τί ποτ' οὖν διώκεται τὰ σπάνια καὶ πολυτελῆ πρὸ τῶν ἐν μέσῳ καὶ τῶν εὐτελῶν; ὅτι ἀγνοεῖται τὰ καλὰ καὶ τἀγαθά, καὶ ἀντὶ τῶν ὄντων τὰ δοκοῦντα σπουδάζεται παρὰ τοῖς ἀνοήτοις· ὥσπερ δὴ καὶ οἱ μαινόμενοι πολλάκις λευκὰ τὰ μέλανα νο-

μίξουσιν· ἄνοια δὲ μανίας συγγενέστατον. ἐπεὶ τῶν γε νομοθετῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ ἐν πρώτοις Λυκοῦργον εὕροιμεν ἂν πολυτέλειαν μὲν ἐξελαύνοντα τῆς Σπάρτης, ἀντεισάγοντα δ' εὐτέλειαν καὶ τὸ ἐνδεὲς τῆς διαίτης τοῦ περιττοῦ προτιμῶντα πρὸς ἀνδρίαν, καὶ τὴν μὲν τρυφὴν ὡς λύμην ἐκτρεπόμενον, τὸ δ' ἐθελόπονον ὡς σωτήριον ἀξιοῦντα ζηλοῦν. τεκμήρια δὲ τούτων αἱ τῶν ἐφήβων ἐκεῖ καρτερήσεις, ἐθιζομένων φέρειν λιμόν τε καὶ δῖψος, καὶ μετὰ τούτων ῥῖγος, ἔτι δὲ πληγὰς καὶ πόνους· ἀλλ' ὡς σεμνοῖς ἔθεσιν οἱ παλαιοὶ Λακεδαιμόνιοι τραφέντες ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων ἦσάν τε καὶ ἐνομίζοντο, καὶ τὴν πενίαν τὴν ἑαυτῶν ζηλωτοτέραν τοῦ βασιλέως πλούτου κατέστησαν. ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς δεξαίμην ἂν νοσῆσαι μᾶλλον ἢ τρυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα, τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα, σώματι μὲν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν, ψυχῇ δὲ ἀκολασίαν καὶ ἀνανδρίαν ἐμποιοῦν. καὶ μὴν καὶ ἀδικίαν τίκτει τρυφή, ὅτε καὶ πλεονεξίαν· οὔτε γὰρ τρυφῶντά τινα δυνατὸν μὴ πολυτελῆ εἶναι, οὔτε πολυτελῆ ὄντα ὀλίγα βούλεσθαι ἀναλίσκειν, βουλόμενον δὲ πολλὰ μὴ καὶ πορίζειν πολλὰ ἐπιχειρεῖν, οὐδ' αὖ πορίζειν ἐπιχειροῦντα πολλὰ μὴ πλεονεκτεῖν καὶ ἀδικεῖν· οὐ γὰρ ἂν πορίσειέ τις ἐκ δικαίων πολλά. ἔτι καὶ ἄλλον τρόπον ἄδικος ἂν εἴη πάντως ὁ τρυφῶν· καὶ γὰρ ὑπὲρ πόλεως τῆς αὐτοῦ πονεῖν τοὺς προσήκοντας πόνους ὀκνήσειεν ἂν ἢ οὐκ ἂν ἔτι τρυφῴη, κἂν ὑπὲρ φίλων ἢ συγγενῶν κακοπαθῆσαι δέῃ, οὐκ ἂν ὑπομείνειεν· οὐ γὰρ ἐάσει αὐτὸν ἡ τρυφή. καὶ μὴν καὶ διὰ θεοὺς ἔστιν ὅτε πονητέον τῷ δικαίῳ εἶναι βουλομένῳ πρὸς θεούς, ὅτι θυσίας ἢ τελετὰς ἤ τινα ἄλ-

λην ὑπηρεσίαν τελέσει τοῖς θεοῖς, ὁ δὲ τρυφῶν ἐνδεήσει κἀνταῦθα. διόπερ ἄδικος ἂν εἴη πάντως καὶ περὶ πόλιν καὶ περὶ φίλους καὶ περὶ θεούς, ἃ χρὴ πράττειν αὐτὸν οὐ πράττων. ὡς οὖν καὶ ἀδικίας αἰτίαν οὖσαν τὴν τρυφὴν φευκτέον τρόπῳ παντί.

21 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Πρὸ πάντων γε περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν οἶκος συνέχεται. ταῦτ' οὖν διαιρετέον μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον, τῷ μὲν ἀνδρὶ τὰ κατ' ἀγρὸν καὶ τὰ περὶ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ περὶ τὴν ἀστυπολίαν ἀνακεῖσθαι, τῇ δὲ γυναικὶ τὰ περὶ τὴν ταλασίαν καὶ σιτοπονίαν καὶ ὅλως τὰ κατοικίδια τῶν ἔργων. οὐδὲ μὴν ἀγεύστους ἀξιωτέον εἶναι τοὺς ἑτέρους τῶν ἑτέρων. γένοιτο γὰρ ἄν ποτε καὶ γυναικὶ κατ' ἀγρὸν γενομένῃ καθῆκον τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπιστῆναι καὶ τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου τάξιν ἐκπληρῶσαι, καὶ ἀνδρὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι καὶ τὰ μὲν διαπυθέσθαι τὰ δὲ καὶ ἐπιδεῖν τῶν γινομένων. οὕτω γὰρ ἂν ἐπισυνδέοιτο μᾶλλον τὰ τῆς κοινωνίας, εἰ συμμετέχοιεν ἀλλήλοις τῶν ἀναγκαίων φροντίδων. δεῦρο μέντοι τοῦ λόγου γενόμενος οὐκ ἂν ὀκνῆσαί μοι δοκῶ καὶ τῆς αὐτουργίας ποιήσασθαί τινα μνήμην, ἐπεὶ εἰκὸς τοῖς ὑπὲρ τῶν ἔργων εἰρημένοις καὶ τοῦτο προστεθῆναι. ὡς μὲν τοίνυν τἀνδρὶ καθήκει τῶν γεωργικῶν ἅπτεσθαι πόνων, τί καὶ λέγειν δεῖ; οὐ πολὺς γὰρ ὁ κατὰ τοῦτο δυσπειθής· ἀλλὰ καί περ τοσαύτης τρυφῆς καὶ ἀπονίας τὸν νῦν κατεχούσης βίον, ὅμως σπάνιός ἐστι μὴ καὶ δι' ἑαυτοῦ προθυμούμενος ἔργων κοινωνῆσαι τῶν ὑπὲρ σπόρου καὶ φυτείας καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ γεωργίαν. δυσπειθέστερος δ' ἴσως ὁ πρὸς θάτερα τῶν ἔργων, ὅσα γυ-

ναιξὶν ἀπονενέμηται, παρακαλῶν τὸν ἄνδρα λόγος. καὶ πάσχουσί γε οὐκ ἀπεικὸς οἱ καθαρειότεροι, μὴ καθ' ἑαυτοὺς εἶναι τοπάζοντες ἅψασθαι ταλασίας. ἐπεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος εὐτελεῖς ἀνθρωπίσκοι καὶ τὸ τῶν κατεαγότων καὶ γυννίδων φῦλον ὡς τὴν ἐρίων ἐργασίαν καταφέρεται ζήλῳ θηλύτητος, οὐ δοκεῖ κατὰ τὸν ἀληθινώτερον ἄνδρα τυγχάνειν τὸ εἰς ταῦτα συγκαθιέναι· ὥστ' ἔγωγε τάχ' ἂν οὐδ' ἂν αὐτὸς συμβουλεύσαιμι τοῖς μὴ τελείαν παρεσχημένοις πίστιν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἀρρενότητος καὶ σωφροσύνης ἅπτεσθαι τοιοῦδέ τινος. εἰ μέντοι διὰ τοιοῦδε βίου πεποιήκοι τις ἑαυτὸν πάσης ὑπονοίας ἀτόπου καθαρεύοντα, τί κωλύσει καὶ κατὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι τὸν ἄνδρα; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων ἔργων μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδράσι προσήκειν ἡγητέον ἤπερ γυναιξίν; ἔστι γὰρ καματωδέστερα καὶ ῥώμης δεόμενα σωματικῆς, οἷον ἀλέσαι καὶ σταῖς μάξαι διασχίσαι τε ξύλα καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι καὶ σκεύη μεταθεῖναι καὶ διατινάξαι στρώματα, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ ἀνδρῶν ἀποχρῴη ἄν· ἐπιμετρῆσαι δέ τι καὶ τὴν γυναῖκα πρέπον, ὥστε μὴ τῆς ταλασίας κοινωνεῖν μόνον ταῖς θεραπαίναις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων. καὶ γὰρ σιτοποιίας ἅψασθαι κατὰ τὴν ἐλευθέραν εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ πῦρ ἀνακαῦσαι, καὶ κλίνην καταστρῶσαι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις ἐοικός. πολὺ δ' ἂν ἀνδρὶ φαίνοιτο καλλίων τῷ γε ἑαυτῆς, καὶ μάλιστα νεᾶνις οὖσα καὶ μηδέπω τετρυμένη κυοφορίαις, εἰ καὶ τρύγης ἀμπέλων αὐτουργοῦσα συμμετάσχοι καὶ συλλογῆς ἐλαῶν, εἰ δὲ παρείκοι, καὶ σπόρου καὶ ἀρόσεως καὶ παραδόσεως ἐργαλείων τοῖς σκάπτουσιν ἢ φυ-

τεύουσι. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἕνεκα τῶν ἔργων οἶκος προστατούμενος ὑπ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖ κατά γε ταῦτα διεξάγεσθαι.

22 Ξενοφῶντος ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ (8, 8).

Καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλάς τε εἶναι καὶ χρησίμους παιδεύειν ἔμοιγε ἐδόκει οἵας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκόπει δὲ ὧδε. ἆρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν οἵαν δεῖ ἔχειν τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται; τούτου δὲ ὁμολογουμένου, οὐκ οὖν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν; ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο συμφαίη· οὐκ οὖν ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις οἰκίαις τοῦ μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παραστάδας ὑπολάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. οὐκ οὖν εἴ γε καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται, χθαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα μὴ οἱ ψυχροὶ παρεμπίπτωσιν ἄνεμοι; ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύγοι καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθοῖτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη· γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. ναοῖς γε μὴν καὶ βωμοῖς χώραν ἔφη εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις ἀσφαλεστάτη οὖσα ἀστιβεστάτη εἴη· ἡδὺ μὲν γὰρ ἰδόντας προσεύξασθαι, ἡδὺ δὲ ἁγνῶς ἔχοντας προσιέναι.

23 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ (6, 4).

Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μέν τινος ἐδόκει ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία, ἡ δ' ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ᾗ οἴκους αὔξειν δύνανται ἄνθρωποι· οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα· κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι, ὅ τι ἑκάστῳ εἴη ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον· ὠφέλιμα δὲ πάντα εὑρίσκετο, ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν ἡμῖν οἷόν τε ἐδόκει εἶναι, συναπεδοκιμάζομέν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα λυμαίνεσθαι δοκοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύναι.

ΠΕΡΙ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ· ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤ' ΑΡΕΤΗΝ ΖΩΝΤΕΣ, ΚΑΝ ΜΗ ΛΑΜΠΡΩΝ ΩΣΙ ΓΕΓΟΝΟΤΕΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. Πς.

1 Εὐριπίδου Δίκτυι.

Εἰς δ' εὐγένειαν ὀλίγ' ἔχω φράσαι καλά.
ὁ μὲν γὰρ ἐσθλὸς εὐγενὴς ἔμοιγ' ἀνήρ,
ὁ δ' οὐ δίκαιος, κἂν ἀμείνονος πατρὸς
Ζηνὸς πεφύκῃ, δυσγενὴς εἶναι δοκεῖ.

2 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρῳ. Χορός.

Περισσόμυθος ὁ λόγος, εὐγένειαν εἰ
βρότειον εὐλογήσομεν.
τὸ γὰρ πάλαι καὶ πρῶτον ὅτ' ἐγενόμεθα,
διὰ δ' ἔκρινεν ἁ τεκοῦσα βροτούς,
ὁμοίαν χθὼν ἅπασιν ἐξεπαίδευσεν ὄψιν.
ἴδιον οὐδὲν ἔχομεν· μία δὲ γονὰ
τό τ' εὐγενὲς καὶ τὸ δυσγενές.

νόμῳ δὲ γαῦρον αὐτὸ κραίνει χρόνος.
τὸ φρόνιμον εὐγένεια, καὶ τὸ συνετὸν
ὁ θεὸς δίδωσιν, οὐχ ὁ πλοῦτος.

3 *Ἀστυδάμαντος.*

Γένους δ' ἔπαινός ἐστιν ἀσφαλέστατος
κατ' ἄνδρ' ἐπαινεῖν, ὅστις ἂν δίκαιος ᾖ
τρόπους τ' ἄριστος, τοῦτον εὐγενῆ καλεῖν.
ἐν ἑκατόν ἐστιν εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα,
κεἰ τοῦτον οἱ ζητοῦντες εἰσὶ μυρίοι.

4 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα* (383).

Οὐ μὴ φρονήσεθ', οἳ κενῶν δοξασμάτων
πλήρεις πλανᾶσθε, τῇ δ' ὁμιλίᾳ βροτοὺς
κρινεῖτε καὶ τοῖς ἤθεσιν τοὺς εὐγενεῖς;
οἱ γὰρ τοιοίδε τὰς πόλεις οἰκοῦσιν εὖ
καὶ δώμαθ'· αἱ δὲ σάρκες αἱ κεναὶ βροτῶν
ἀγάλματ' ἀγορᾶς εἰσιν· οὐδὲ γὰρ δόρυ
μᾶλλον βραχίων σθεναρὸς ἀσθενοῦς μένει·
ἐν τῇ φύσει δὲ τοῦτο κἀν εὐψυχίᾳ.

5 *Θεοδέκτου.*

Ἐγὼ μὲν οὔποτ' εὐγένειαν ᾔνεσα
τὴν προστάταισι χρωμένην ἀναξίοις.

6 *Ἐπιχάρμου.*

Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς τί με,
μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσόν,
ἐκεῖσε καταφεύγουσιν, εἰς τὰ μνήματα
καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον, οὐδ' ἱερεῖς ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ' ἄν ποτε;
οἳ μὴ λέγειν δ' ἔχουσι τούτους διά τινα

τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;
ὃς ἂν εὖ γεγονὼς ᾖ τῇ φύσει πρὸς τἀγαθά,
κἂν Αἰθίοψ ᾖ, μῆτερ, ἔστιν εὐγενής.
Σκύθης τίς; ὄλεθρος· ὁ δ' Ἀνάχαρσις οὐ Σκύθης;

7 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.

Οὐκ ἔστιν ἐν κακοῖσιν εὐγένεια,
παρ' ἀγαθοῖσι δ' ἀνδρῶν.

8 Τοῦ αὐτοῦ Ἰνώ.

Φειδώμεθ' ἀνδρῶν εὐγενῶν, φειδώμεθα·
κακοὺς δ' ἀποπτύωμεν, ὥσπερ ἄξιοι.

9 Εὐριπίδου Μελανίππης.

Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως δὴ σκοπεῖν χρεὼν
τὴν εὐγένειαν· τοὺς γὰρ ἀνδρείους φύσιν
καὶ τοὺς δικαίους τῶν κενῶν δοξασμάτων,
κἂν ὦσι δούλων, εὐγενεστέρους λέγω.

10 Μενάνδρου Κνιδία.

Οὐδὲν γένους γένος γὰρ οἶμαι διαφέρειν.
ἀλλ' εἰ δικαίως ἐξετάσεις, καὶ γνήσιος
ὁ χρηστός ἐστιν, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ νόθος.

11 Εὐριπίδου Αἰγέως.

Ἦ που κρεῖσσον τῆς εὐγενίας
τὸ καλῶς πράσσειν.

12 Σοφοκλῆς Τηρεῖ.

Ἓν φῦλον ἀνθρώπων μί' ἔδειξε πατρὸς
καὶ ματρὸς ἁμέρα τοὺς πάντας· οὐδεὶς
ἔξοχος ἄλλος ἔβλαστεν ἄλλου·
βόσκει δὲ τοὺς μὲν μοῖρα δυσαμερίας,
τοὺς δ' ὄλβος ἡμῶν, τοὺς δὲ δουλείας ...
.... ζυγὸν ἔσχ' ἀνάγκας.

13 *Βίωνος.*

Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς Βίωνα τὸν φιλόσοφον διαβληθέντα ὡς δυσγενῆ ἤρετο

τίς; πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

κἀκεῖνος εἶπεν "ἀλλ' ὀρθῶς [ἔχει], ὦ βασιλεῦ, ὅταν τοξοτῶν χρείαν ἔχῃς, οὐκ ἐρωτῶντα τὸ γένος, ἀλλὰ τιθέντα τὸν σκοπὸν τοὺς ἀρίστους τοξευτὰς παραλαμβάνειν· οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν φίλων ἐξέταζε οὐ πόθεν εἰσίν, ἀλλὰ τίνες."

14 *Σωστράτου.*

Σώστρατος ὁ αὐλητὴς ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ἐπὶ τῷ γονέων ἀσήμων εἶναι εἶπε "καὶ μὴν διὰ τοῦτο ὤφειλον μᾶλλον θαυμάζεσθαι, ὅτι ἀπ' ἐμοῦ τὸ γένος ἄρχεται."

15 *Ἰφικράτους.*

Ἰφικράτης ὀνειδιζόμενος εἰς δυσγένειαν "ἐγὼ ἄρξω" εἶπε "τοῦ γένους."

16 *Ἀναχάρσιδος.*

Ἀνάχαρσις ὀνειδιζόμενος ὅτι Σκύθης ἐστὶν εἶπε "τῷ γένει, ἀλλ' οὐ τῷ τρόπῳ."

17 *Ἐκ τῆς Φαλάριδος Ἀξιόχῳ ἐπιστολῆς.*

Σεμνύνεσθαι μὲν ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν καλῶν ἐπ' εὐγενείᾳ οὐκ ἀπεικός ἐστιν. ἐγὼ δὲ μίαν εὐγένειαν ἀρετὴν οἶδα, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τύχην. καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστερος, ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν φαῦλος αὐτός τε αὐτοῦ καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστερος. ὥστε ψυχῆς ἔπαινον αὔχει, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν.

18 *Δημοκρίτου.*

Κτηνέων μὲν εὐγένεια ἡ τοῦ σκήνεος εὐσθένεια, ἀνθρώπων δὲ ἡ τοῦ ἤθεος εὐτροπίη.

19 *Διογένους.*

Διογένης, πυνθανομένου τινὸς τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι "οἱ καταφρονοῦντες" εἶπε "πλούτου δόξης ἡδονῆς ζωῆς, τῶν δὲ ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας ἀδοξίας πόνου θανάτου."

20 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί εὐγένεια "εὐκρασία" ἔφη "ψυχῆς καὶ σώματος."

21 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ εὐγενείας.*

Τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ καὶ δόξαν παλαιάν, οὐδέτερον ἐφ' ἡμῖν ὄν, ἀλλὰ τὰ μὲν τύχης ἀδήλου, τὰ δ' ἀκρισίας χάριν ἀνθρωπίνης; ὥστ' ἐκ δυοῖν ἀλλοτρίων κρέμαται τὸ πεφυσημένον ὄνομα ἡ εὐγένεια. καὶ ὁ πλοῦτος μὲν οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ· ἀλλ' ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς εἰκονίζεται, τῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς δικαίων εἰς τοὺς ἐκγόνους διαχεομένων· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὄντως εὐγένεια, ὁμοίωσις δικαιοσύνης.

22 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἆρ' οὖν εὐγενέστερος ἦν ὁ Μίδου πλοῦτος τῆς Ἀριστείδου πενίας; καίτοι ὃ μὲν οὐδ' ἐντάφια καταλιπών, τῷ δὲ Φρυγὶ πάντ' ἂν ἐδύνατο εἶναι τάφος. ἀλλ' οὐκ ἐν πλουσίῳ τὸ εὐγενές. [πυρὸς ἔχει τινὰ τρόπον πᾶσα πονηρία. ἀμφότερα χωρὶς τροφῆς ἀφανίζεται σβεννύμενα.] ἡ δὲ Σωκράτους ἀδοξία, μαίας καὶ ἑρμογλύφου πατρός, οὐκ ἦν εὐγενεστέρα τῆς

Σαρδαναπάλλου δόξης; μὴ σύ γε νομίζεις ὅτι Ξέρξης εὐγενέστερος ἦν Κυναιγείρου; καίτοι ὃ μὲν ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος ἀπεκόπη τὴν χεῖρα, ὃ δ' ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἔφυγεν, ἀντὶ τῆς μεγάλης βασιλείας μεγάλην περικείμενος δειλίαν.

23 *Σωκράτους.*

Οὔτε σῖτον ἄριστον τὸν ἐκ τοῦ καλλίστου πεδίου κρίνομεν, ἀλλὰ τὸν εὔθετον πρὸς τὴν τροφήν, οὔτε ἄνδρα σπουδαῖον ἢ φίλον εὔνουν τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς ὄντα γένους, ἀλλὰ τὸν ὑπάρχοντα τῷ τρόπῳ κρείττονα.

24 *Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ εὐγενείας.*

Ὅλως δὲ περὶ Εὐγενείας ἐγὼ ἀπορῶ τίνας χρὴ καλεῖν τοὺς εὐγενεῖς. Εἰκότως γε, ἔφην, τοῦτο σὺ διαπορῶν· καὶ γὰρ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν σοφῶν τὰ μὲν ἀμφισβητεῖται τὰ δ' οὐ λέγεται σαφῶς εὐθὺς τὰ περὶ τῆς δυνάμεως. Λέγω δὲ τοῦτο, πότερον τῶν τιμίων ἐστὶ καὶ σπουδαίων ἤ, καθάπερ Λυκόφρων [ὁ σοφιστὴς] ἔγραψε, κενόν τι πάμπαν. ἐκεῖνος γὰρ ἀντιπαραβάλλων ἑτέροις ἀγαθοῖς αὐτήν, "εὐγενείας μὲν οὖν" φησίν "ἀφανὲς τὸ κάλλος, ἐν λόγῳ δὲ τὸ σεμνόν" ὡς πρὸς δόξαν οὖσαν τὴν αἵρεσιν αὐτῆς, κατὰ δ' ἀλήθειαν, οὐθὲν διαφέροντας τοὺς ἀγεννεῖς τῶν εὐγενῶν."

25 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἀμφισβητεῖται δέ, καθάπερ καὶ περὶ τοῦ πηλίκον ἀγαθόν ἐστιν, οὕτω καὶ τίνας δεῖ καλεῖν εὐγενεῖς. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γονέων εὐγενεῖς εἶναι νομίζουσι, καθάπερ καὶ Σωκράτης· διὰ γὰρ τὴν Ἀριστείδου ἀρετὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γεν-

ναίαν εἶναι. Σιμωνίδην δέ φασιν ἀποκρίνασθαι διερωτώμενον τίνες εὐγενεῖς, τοὺς ἔκπαλαι πλουσίων φάναι· καίτοι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν ὁ Θέογνις οὐδ' ὁ ποιητὴς ὁ ποιήσας ὡς ὅτι

τὴν μὲν εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοί,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖσι πλουσίοις.

ἢ πρὸς Διὸς οὐχ αἱρετώτερος ὁ πλουτῶν αὐτὸς ἢ οὗ ὁ πρόπαππος ἢ τῶν προγόνων τις πλούσιος ἦν, αὐτὸς δὲ πένης; Πῶς γὰρ οὔκ, εἶπε. Καὶ δέοι δ' ἂν κηδεύειν τοῖς πλουσίοις μᾶλλον ἢ τοῖς εὐγενέσιν; εὐγενεῖς γὰρ οἱ παλαιοί, κρείττους δὲ οἱ νῦν· οὐκ οὖν ὁμοίως κἄν τις ὑπολαμβάνῃ οὐ τοὺς εὐγενεῖς εἶναι τοὺς ἔκπαλαι πλουσίων, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν πάλαι; Κρείττων γὰρ ἂν δόξειεν ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος, καὶ μετέχειν μᾶλλον ἕκαστον πατρὸς ἢ προπάππου· αἱρετώτερον δ' αὐτὸν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἢ τινὰ τῶν ἄλλων προγόνων. Ὀρθῶς ἔφη λέγειν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐπεὶ ἐν μηδετέρῳ τούτων ὁρῶμεν τὴν εὐγένειαν, σκεπτέον ἄλλον τρόπον; Τίνα τοῦτον ἐνίοτε; Σκεπτέον δ', ἔφη. τὸ εὖ σημαίνει τι δήπου τῶν ἐπαινετῶν καὶ σπουδαίων, οἷον τὸ εὐπρόσωπον καὶ τὸ εὐόφθαλμον· ἀγαθὸν γάρ τι ἢ καλὸν σημαίνει κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. Πάνυ γε, εἶπεν. Οὐκ οὖν εὐπρόσωπον μὲν ἔστι τὸ ἔχον ἀρετὴν προσώπου; εὐόφθαλμον δὲ τὸ ὀφθαλμοῦ ἀρετήν; Οὕτως, εἶπεν. Ἀλλὰ μὴν ἔστι γένος τὸ μὲν σπουδαῖον, τὸ δὲ φαῦλον ἀλλ' οὐ σπουδαῖον. Πάνυ γε, εἶπε. Σπουδαῖον δέ γε φαμὲν ἕκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν εἶναι, ὥστε καὶ γένος σπουδαῖον ὡσαύτως. Οὕτως, εἶπε. Δῆλον ἄρ', ἔφην, ὅτι ἔστιν ἡ εὐγένεια ἀρετὴ γένους.

26 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου* (p. 120 d).

Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν, ἢ μή; Δηλονότι ἐν [τοῖς] γενναίοις. Οὐκ οὖν τοὺς εὖ φύντας, ἢν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν; Ἀνάγκη. Σκεψώμεθα δὴ τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλεῖς. ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μὲν Ἡρακλέους, οἱ δ' Ἀχαιμένους ἔκγονοι; τὸ δὲ Ἡρακλέους γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκην· τὸ δὲ Εὐρυσάκους εἰς Δία. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον· ὁ δὲ Δαίδαλος εἰς Ἥφαιστον τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα, βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός, οἳ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος οἳ δὲ τῆς Περσίδος [τὸ] ἀεί, πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ νῦν· ἡμεῖς δὲ αὐτοί τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. εἰ δὲ καὶ τοῦ προγόνου σε δέοι [καὶ] τὴν πατρίδα Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι [Σαλαμῖνα], ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν Ἀρταξέρξῃ τῷ Ξέρξου, πόσον δὴ οἴει γέλωτα ὀφλεῖν; ἀλλ' ὅρα μὴ τῷ τοῦ γένους ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ ὑπάρχοντα; ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος [ὁ] βασιλεὺς ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν· ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστ' οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει, ὡς οὐκ ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ [τοῦ] βασιλέως γυνὴ ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος οὖ-

περ ἡ ἀρχή, [πρῶτον μὲν] ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως ὧν ἂν ἄρχῃ· [εἶτα ἐς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γεννωμένων, τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδὲ οἱ γείτονες σφόδρα τοι αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη.] μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπὸ εὐνούχων, οἳ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι, οἷς τἄλλα προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τά [τε] μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ἐπειδὰν δὲ ἑπταετεῖς γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς δ' ἑπτὰ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν, οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς νομίζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέσσαρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιότατος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος· ὧν ὁ μὲν σοφώτατος μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά. ὁ δὲ δικαιότατος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου. ὁ δὲ σωφρονέστατος μηδὲ ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵν' ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς· ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὑτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων. ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΕΙ ΤΟΙΣ ΕΥΓΕΝΕΣΙ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΟΙΚΕ ΤΑ ΤΕΚΝΑ. ΠΖ.

1 Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Ἡ γὰρ δόκησις πατράσι παῖδας εἰκέναι.
τὰ πολλὰ ταύτῃ γίγνεται [τέκνα πέρι].

2 Φωκυλίδου.

Καὶ τόδε Φωκυλίδου· τί πλέον γένος εὐγενὲς εἶναι
οἷς οὔτ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις οὔτ' ἐνὶ βουλῇ;

3 Σοφοκλῆς Τυροῖ.

Πολλῶν δ' ἐν πολυπληθίᾳ πέλεται
οὔτ' ἀπ' εὐγενέων ἐσθλὸς οὔτ' ἀχρείων τὸ λίαν κακός·
βροτῷ δὲ πιστὸν οὐδέν.

4 Μενάνδρου.

Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς ἐμέ,
μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσόν,
ἐκεῖσε καταφεύγουσιν, εἰς τὰ μνήματα
καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον, οὐδ' ἐρεῖς ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ' ἄν ποτε;
οἳ μὴ λέγειν δ' ἔχουσι τούτους διά τινα
τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;

5 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Μόνον δ' ἂν ἀντὶ χρημάτων οὐκ ἂν λάβοις
γενναιότητα κἀρετήν· καλὸς δέ τις
κἂν ἐκ πονηρῶν σωμάτων γένοιτο παῖς.

6 Σοφοκλῆς Αἴαντι (1093).

Οὐκ ἄν ποτ', ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ' ἔτι,

ὃς μηδὲν ὧν γοναῖσιν εἶθ' ἁμαρτάνει·
ὅθ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι
τοιαῦθ' ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.

7 *Ἐπιχάρμου.*

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀποδεδειγμένος τόπος,
ὃς ἢ πονηροὺς πάντας ἢ χρηστοὺς ποιεῖ.

8 *Εὐριπίδου.*

Ἡ φύσις ἑκάστῳ τοῦ γένους ἐστὶν πατρίς.

9 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρας* (553).

Ἀλλ' εὐγενεῖς μέν, ἐν δὲ κιβδήλῳ τόδε·
πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσὶν κακοί.

10 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (372).

Ἤδη γὰρ εἶδον ἄνδρα γενναίου πατρὸς
τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ' ἐκ κακῶν τέκνα.

11 *Ὁμήρου* (Od. β 277).

Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.

12 *Ἀντιγόνου* (Plut. Mor. p. 183 d).

Ἀντίγονος, ἐπεὶ νεανίσκος ἀνδρείου πατρός, αὐτὸς δὲ μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶναι στρατιώτης, ἠξίου τὰς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν ἀποφοράς "Ἀλλ' ἐγὼ" εἶπεν "ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας οὐ πατραγαθίας μισθὸν καὶ δωρεὰς δίδωμι."

ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΑΠΟ ΧΡΗΣΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Η ΔΥΝΑΤΩΝ Η ΕΝΔΟΞΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙ. ΠΗ.

1 *Εὐριπίδου.*

Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασιν λελείμμεθα,
ἡ δ' εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει.

2 Τοῦ αὐτοῦ Τημενίδαις.
Φεῦ φεῦ τὸ φῦναι πατρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὅσην ἔχει φρόνησιν ἀξίωμά τε.
κἂν γὰρ πένης ὢν τυγχάνῃ, χρηστὸς γεγὼς
τιμήν ἔχει τιν', ἀναμετρούμενος δέ πως
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον ὠφελεῖ τρόπῳ.

3 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.
Ἡμῶν τί δῆτα τυγχάνεις χρείαν ἔχων;
πατέρων γὰρ ἐσθλῶν ἐλπίδας δίδως γεγώς.

4 Ἐν τῷ αὐτῷ.
Φέρει δὲ καὶ τοῦτ' οὐχὶ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ' ἔχων φάτιν.

5 Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.
Ἐν τοῖς τέκνοις γὰρ ἁρετὴ τῶν εὐγενῶν
ἔλαμψε· κρεῖσσόν τ' ἐστὶ πλουσίου γάμου
[γένος]· πένης γὰρ οὐκ ἐκεῖν' ἀπώλεσεν
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον.

6 Εὐριπίδου Ἑκάβης (379).
Δεινὸς χαρακτὴρ κἀπίσημος ἐν βροτοῖς
ἐσθλῶν γενέσθαι, κἀπὶ πλεῖστον ἔρχεται
τῆς εὐγενείας ὄνομα τοῖσιν ἀξίοις.

7 Τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλειδῶν (298).
Οὐκ ἔστι τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας,
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι,
γαμεῖν τ' ἀπ' ἐσθλῶν· ὃς δὲ νικηθεὶς πόθῳ
κακοῖς ἐκοινώνησεν, οὐκ ἐπαινέσω
τέκνοις ὄνειδος οὕνεχ' ἡδονῆς λιπεῖν.
τὸ δυστυχὲς γὰρ ηὑγένει' ἀμύνεται
τῆς δυσγενείας μᾶλλον· ἡμεῖς γὰρ κακῶν
εἰς τοὔσχατον πεσόντες εὕρομεν φίλους.

8 Εὐριπίδου.

Τὸν σὸν δὲ παῖδα σωφρονοῦντ᾽ ἐπίσταμαι
χρηστοῖς θ᾽ ὁμιλοῦντ᾽ εὐσεβεῖν τ᾽ ἠσκηκότα.
πῶς οὖν ἂν ἐκ τοιοῦδε σώματος κακὸς
γένοιτ᾽ ἄν; οὐδεὶς τοῦτό μ᾽ ἂν πίθοι ποτέ.

9 Τοῦ αὐτοῦ Ἰνοῖ.

Τό τ᾽ εὐγενὲς
πολλὴν δίδωσιν ἐλπίδ᾽ ὡς ἄρξουσι γῆς.

10 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὴν εὐγένειαν, κἂν ἄμορφος ᾖ γάμος,
τιμῶσι πολλοὶ πρὸς τέκνων χάριν λαβεῖν,
τό τ᾽ ἀξίωμα μᾶλλον ἢ τὰ χρήματα.

11 Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Ἀλλ᾽ εἴπερ εἶ γενναῖος, ὡς αὐτὸς λέγεις,
σήμαιν᾽ ὅτου τ᾽ εἶ χὠπόθεν. τὸ γὰρ καλῶς
πεφυκὸς οὐδεὶς ἂν μιάνειεν λόγος.

12 Πλουτάρχου ὑπὲρ εὐγενείας.

Ἄπιστος ἡ τῶν σοφιστῶν συκοφαντία κατὰ τῆς εὐγενείας, εἰ μηδὲ τἀν μέσῳ καὶ πᾶσι γνώριμα σκοποῦσιν, ὅτι πρὸς τὰς ὀχείας τοὺς εὐγενεῖς ἵππους καὶ κύνας ὠνοῦνται καὶ κιχρῶνται, καὶ ἀμπέλων εὐγενῆ σπέρματα καὶ ἐλαιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων, ἀνθρώπου δὲ οὐδὲν ὄφελος νομίζουσιν εὐγένειαν εἰς τὰς μελλούσας διαδοχάς, ἀλλὰ ταυτὸ πείθονται βάρβαρον εἶναι καὶ ἑλληνικὸν σπέρμα, καὶ οὐκ οἴονται λεληθυίας τινὰς ἀρχὰς καὶ σπέρματα ἀρετῆς συγκαταβάλλεσθαι τοῖς γεννωμένοις, ὥσπερ τῷ Τηλεμάχῳ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐφ᾽ οὗ καὶ πάνυ κυρίῳ ὀνόματι ὁ ποιητὴς εἴρηκεν "ἐνέστακται μένος ἠύ," ὡσανεὶ ταῖς σπερμάτων ὀλίγαις σταγόσι καὶ τῶν ἀρετῆς συρρεόντων ἀγαθῶν.

13 Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ εὐγενείας.

Φανερὸν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, περὶ ὧν πάλαι διηπορήσαμεν, διὰ τί ποτε οἱ ἔκπαλαι πλουσίων ἢ οἱ ἔκπαλαι σπουδαίων εὐγενέστεροι δοκοῦσιν εἶναι μᾶλλον τῶν σύνεγγυς τἀγαθὰ κεκτημένων. αὐτὸς γὰρ ἐγγύτερος σπουδαῖος ὢν ἢ πάππου σπουδαίου τετυχηκώς, ὥστ' εἴη ἂν εὐγενὴς ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ. καί τινες εἰρήκασιν οὕτως ἐκ τοῦ διελέγχειν προσποιούμενοι τὸν συλλογισμὸν τῆς εὐγενείας, ὥσπερ φησὶ καὶ Εὐριπίδης, οὐχὶ τῶν ἔκπαλαι σπουδαίων εὐγένειαν φάμενος εἶναι, ἀλλ' ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἁπλῶς. τὸ δ' οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὀρθῶς ζητοῦσιν οἱ τὴν ἀρχαίαν ἀρετὴν προτιθέντες. τὰ δ' αἴτια εἴπομεν, τουτέστιν, ὅτι ἡ μὲν εὐγένειά ἐστιν ἀρετὴ γένους, ἡ δ' ἀρετὴ σπουδαῖον· σπουδαῖον δ' ἐστὶ γένος, ἐν ᾧ πολλοὶ σπουδαῖοι πεφύκασιν ἐγγίνεσθαι. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅταν ἐγγένηται ἀρχὴ σπουδαία ἐν τῷ γένει· ἡ γὰρ ἀρχὴ τοιαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, πολλὰ παρασκευάζειν οἷά περ αὐτή. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀρχῆς ἔργον, ποιῆσαι οἷον αὐτὴ ἕτερα πολλά. ὅταν οὖν ἐγγένηται τοιοῦτος εἷς τις ἐν τῷ γένει, καὶ οὕτω σπουδαῖος ὥστ' ἔχειν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀγαθὸν πολλὰς γενεάς, τοῦτο σπουδαῖον ἀνάγκη εἶναι τὸ γένος. πολλοὶ γὰρ ἔσονται σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἄν τε ἀνθρώπων ᾖ τὸ γένος, ἄν τε ἵππων, ἵπποι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων. ὥστ' εὐλόγως οὐχ οἱ πλούσιοι οὐδ' οἱ ἀγαθοί, ἀλλ' οἱ ἔκπαλαι πλουσίων ἢ ἔκπαλαι ἀγαθῶν εὐγενεῖς εἶεν ἄν. ζητεῖ γὰρ ὁ λόγος τἀληθῆ. ἀρχὴ γὰρ ἄνωθεν πάντων. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' οἱ ἐκ προγόνων ἀγαθῶν εὐγενεῖς πάντως, ἀλλ' ὅσοι τυγχάνουσιν ἀρχηγοὶ τῶν προγόνων ὄντες. ὅταν μὲν οὖν αὐτὸς ἀγαθός, μὴ ἔχῃ δὲ τοιαύτην δύναμιν τῆς

φύσεως ὡς τίκτειν πολλοὺς ὁμοίους, οὐκ ἔχει ἀρχὴν τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις. ἀρχὴ τοῦ γένους, καὶ εὐγενεῖς οἱ ἀπὸ τούτου τοῦ γένους ὄντες, οὐκ ἐὰν ὁ πατὴρ εὐγενὴς ᾖ, ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γένους. οὐ γὰρ δι' αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τοιούτου γένους ἦν.

14 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ περὶ Θεόγνιδος.

Θεόγνιδός ἐστιν ἔπη τοῦ Μεγαρέως (22). οὗτος δὲ ὁ ποιητὴς περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγον πεποίηται ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνθρώπων, καὶ ἔστιν ἡ ποίησις σύγγραμμα περὶ ἀνθρώπων, ὥσπερ εἴ τις ἱππικὸς ὢν συγγράψειεν περὶ ἱππικῆς. ἡ οὖν ἀρχή μοι δοκεῖ τῆς ποιήσεως ὀρθῶς ἔχειν· ἄρχεται γὰρ πρῶτον ἀπὸ τοῦ εὖ γενέσθαι. ᾤετο γὰρ οὔτε ἄνθρωπον οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ἂν ἀγαθὸν εἶναι, εἰ μὴ τὰ γεννήσοντα ἀγαθὰ εἴη. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ παραδείγμασι τοῖς ἄλλοις ζῴοις χρήσασθαι, ὅσα μὴ εἰκῇ τρέφεται, ἀλλὰ μετὰ τέχνης ἕκαστα θεραπεύεται, ὅπως γενναιότατα ἔσονται. δηλοῖ δ' ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι (183)

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
    εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
κτήσασθαι, γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
    ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν τις χρήματα πολλὰ διδῷ.
οὐδὲ γυνὴ κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶναι ἄκοιτις
    πλουσίου, ἀλλ' ἀφνεὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα γὰρ τιμῶσι· καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε,
    καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ· πλοῦτος ἔμιξε γένος.

ταῦτα τὰ ἔπη λέγει τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐπίστασθαι γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων, κᾆτα γίγνεσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων κάκιον ἀεὶ μιγνύμενον τὸ χεῖρον τῷ βελτίονι. οἱ δὲ πολλοὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν οἴονται

τὸν ποιητὴν πολυπραγμοσύνην τῶν ἀνθρώπων κατηγορεῖν, καὶ ἀντὶ χρημάτων ἀγένειαν καὶ κακίαν ἀντικαταλλάττεσθαι εἰδότας· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἄγνοιαν κατηγορεῖν περὶ τὸν αὑτῶν βίον.

ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΕΥΓΕΝΗ. ΠΘ.

1 Μενάνδρου.

Τοὺς εὖ γεγῶτας καὶ τεθραμμένους καλῶς
κἂν τοῖς κακοῖς δεῖ λόγον ἔχειν εὐφημίας.

2 Εὐριπίδου Ἑλένῃ (946).

Δὸς τὴν χάριν μοι τήνδε καὶ μιμοῦ τρόπους
πατρὸς δικαίου. παισὶ γὰρ κλέος τόδε
κάλλιστον, ὅστις ἐκ πατρὸς χρηστοῦ γεγὼς
εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς τρόπους.

3 Δημοσθένους (Erot. p. 1403, 25).

Τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς καλοῖς μάλιστα κατεπείγει, κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δὲ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων, χάριν τε ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν ἔχουσιν.

4 Διογένους.

Διογένης πυνθανομένου τινὸς τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι "οἱ καταφρονοῦντες" εἶπε "πλούτου δόξης ἡδονῆς ζωῆς, τῶν δ' ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας ἀδοξίας πόνου θανάτου."

5 Μενάνδρου Ἐπιτρέποντος.

Ἐλευθέρῳ τὸ καταγελᾶσθαι [μὲν] πολὺ
αἴσχιστόν ἐστι, τὸ δ' ὀδυνᾶσθ' ἀνθρώπινον.

6 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἐλευθέρου φέρειν
νενόμικα κοινωνοῦσαν ἡδονὴν ὕβρει.

7 *Μενάνδρου Ἥρωϊ.*
Ἐχρῆν γὰρ εἶναι τὸ καλὸν εὐγενέστατον,
τοὐλεύθερον δὲ πανταχοῦ φρονεῖν μέγα.

8 *Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.*
Ἀλλ' ἀξίως ἔλεξας, οὐδὲ μὲν πικρῶς·
γένος γὰρ εἰς ἔλεγχον ἐξιὸν καλὸν
εὔκλειαν ἂν κτήσαιτο μᾶλλον ἢ ψόγον.

9 *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*
Ἐπίσταμαι δὲ πάνθ' ὅσ' εὐγενῆ χρεών,
σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές,
ὁρᾶν θ' ἃ δεῖ με κοὐχ ὁρᾶν ἃ μὴ χρεών,
γαστρὸς κρατεῖν δέ· καὶ γὰρ ἐν κακοῖσιν ὢν
ἐλευθέροισιν ἐμπεπαίδευμαι τρόποις.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΓΕΝΕΙΑΣ. ϟ.

1 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*
Τὸ μῶρον αὐτῷ τοῦ πατρὸς νόσημ' ἔνι.
φιλεῖ γὰρ οὕτως ἐκ κακῶν εἶναι κακούς.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι.*
Ὦ παῖ Κρέοντος, ὡς ἀληθὲς ἦν ἄρα,
ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν ἐσθλὰ γίγνεσθαι τέκνα,
κακῶν δ' ὅμοια τῇ φύσει τῇ τοῦ πατρός.

3 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Οὐ γάρ τις οὕτω παῖδας εὖ παιδεύσεται,
ὥστ' ἐκ πονηρῶν μὴ οὐ κακοὺς πεφυκέναι.

4 Εὐριπίδου (Herc. fur. 1261).
Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

5 Εὐριπίδου Δίκτυι.
Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός.

6 Εὐριπίδου Φοίνικι.
Μέγιστον ἆρ' ἦν ἡ φύσις· τὸ γὰρ κακὸν
οὐδεὶς τρέφων εὖ χρηστὸν ἂν θείη ποτέ.

7 Εὐριπίδου Πηλεῖ.
Οὐκ ἔστιν ἀνθρώποισι τοιοῦτος σκότος,
οὐ δῶμα γαίας κληστόν, ἔνθα τὴν φύσιν
ὁ δυσγενὴς κρύψας ἂν εἴη σοφός.

8 Ἐπιχάρμου.
Πνίγομ' ὅταν εὐγένειαν οὐδὲν ὢν καλῶς
λέγῃ τις, αὐτὸς δυσγενὴς ὢν τῷ τρόπῳ.
τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;

9 Ἰσιδώρου.
Μορφὰς ἀτερπεῖς ὄψεσιν κεκτημένος
παρεμφερεῖς ταύταισι τοὺς τρόπους ἔχεις·
ἐκ τοῦ κακοῦ γὰρ ἡ φύσις τίκτει κακόν,
ὡς ἐξ ἐχίδνης πάλιν ἔχιδνα γίγνεται.

10 Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.
Οὐκ ἂν γένοιτο τραύματ', εἴ τις ἐγξύσῃ
θάμνοις ἐλείοις· οὐδ' ἂν ἐκ μητρὸς κακῆς
ἐσθλοὶ γένοιντο παῖδες εἰς ἀλκὴν δορός.

11 Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου (425).
Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν ξυνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά.

μόνον δὲ φασὶ τοῦθ᾽ ἁμιλλᾶσθαι βίῳ,
γνώμην δικαίαν κἀγαθὴν ὅταν παρῇ.
κακοὺς δὲ θνητῶν ἐξέφην᾽, ὅταν τύχῃ
προσθεὶς κάτοπτρον ὥστε παρθένῳ νέᾳ
χρόνος.

12 Σωκράτους.

Σωκράτης ὀνειδιζόμενος ἐπὶ δυσγενείᾳ ὑπό τινος εὐγενοῦς, μοχθηροῦ δέ "ἐμοὶ μὲν τὸ γένος ὄνειδος" ἔφη "σὺ δὲ τῷ γένει."

ΕΠΑΙΝΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΑ.

1 Θεόγνιδος (523).

Οὔ σε μάτην, ὦ Πλοῦτε, θεῶν τιμῶσι μάλιστα·
ἦ γὰρ ῥηιδίως τὴν κακότητα φέρεις.

2 Θεόγνιδος (899).

Πᾶσιν δ᾽ ἀνθρώποις ἀρετὴ μία γίγνεται ἥδε,
πλουτεῖν· τῶν δ᾽ ἄλλων οὐδὲν ἄρ᾽ ἦν ὄφελος,
οὐδ᾽ εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοι Ῥαδαμάνθυος αὐτοῦ,
πλείονα δ᾽ εἰδείη Σισύφου Αἰολίδεω.
καὶ γάρ τοι πλοῦτον μὲν ἔχειν ἀγαθοῖσιν ἔοικεν,
ἡ πενίη δὲ σοφῷ σύμφορον ἀνδρὶ φέρειν.

3 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (441).

Πάλαι μὲν οὖν ὑμνηθὲν ἀλλ᾽ ὅμως ἐρῶ.
τὰ χρήματ᾽ ἀνθρώποισι τιμιώτατα
δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει.

4 Εὐριπίδου Δανάῃ.

Ὦ χρυσέ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,
ὡς οὐδὲ μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ᾽ ἔχει,

οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ.
εἰ δ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ,
οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν τρέφειν.

5 *Μενάνδρου Ἁλιεῖ.*

Δύναται τὸ πλουτεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖν.

6 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα* (426).

Ἐν τοῖς τοιούτοις ἡνίκ' ἂν γνώμης πέσω,
σκοπῶ τὰ χρήμαθ' ὡς ἔχει μέγα σθένος,
φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσον πεσὸν
δαπάναισι σῶσαι· τῆς δ' ἐφημέρου βορᾶς
εἰς μικρὸν ἥκει· πᾶς γὰρ ἐμπλησθεὶς ἀνὴρ
ὁ πλούσιός τε καὶ πένης ἴσον φέρει.

7 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Ἐπίσταμαι δὲ καὶ πεπείραμαι λίαν,
ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

8 *Τοῦ αὐτοῦ Πολυΐδου.*

Οὐ γὰρ παρὰ κρητῆρα καὶ θοίνην μόνον
τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν ἡδονὰς ἔχει·
ἀλλ' ἐν κακοῖσι δύναμιν οὐ μικρὰν φέρει.

9 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.*

Τοῦτο μόνον ἐπισκοτεῖ
καὶ δυσγενείᾳ καὶ τρόπου πονηρίᾳ
καὶ πᾶσιν οἷς ἔσχηκεν ἄνθρωπος κακοῖς,
τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι· τὰ δ' ἄλλ' ἐλέγχεται.

10 *Θεόγνιδος* (717).

Ἀλλὰ χρὴ ταύτην γνώμην πάντας καταθέσθαι,
ὡς πλοῦτος πλείστην πᾶσιν ἔχει δύναμιν.

11 *Χαιρήμονος.*

Πλοῦτος δὲ πρὸς μὲν τὰς ὅλας τιμὰς ἰὼν

οὐκ ἔσχεν ὄγκον ὥστε καὶ δόξης τυχεῖν.
ἀλλ' ἔστι σεμνός· ἐν δὲ δόσει βροτῶν
ἡδὺς συνοικεῖν καί τιν' εἰληχὼς χάριν.

12 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Ὦ πλοῦθ', ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν.

13 *Φιλήμονος Πτέρυγες.*

Τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι· τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς,
λέγ' εἴ τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι βοηθοὶ μάρτυρες συνοικίαι.

14 *Ἀντιφάνους.*

Ἆρ' ἔστι λῆρος πάντα πρὸς τὸ χρυσίον.
μόνου γὰρ αὐτοῦ διαμένειν εἴωθ' ἀεὶ
τὸ χρῶμα ταὐτό· τῶν φίλων δὲ τοὺς τρόπους
οὐδέποθ' ὁμοίους ζωγραφοῦσιν αἱ τύχαι.
πλοῦτος δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων.
ὃς ἂν εὐπορῶν γὰρ αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντ' ἂν οὐκ οἴει ποιεῖν;

15 *Τιμοκλέους.*

Τἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδ' ἐκτήσατο,
οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ.

16 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Τί δ' οὐκ ἂν εἴη χρηστὸς ὄλβιος γεγώς;

17 *Διφίλου.*

Ἰσχυρότερον κρίνω τὸ χρυσίον πολύ·
τὰ πάντα τούτῳ τέμνεται καὶ πράττεται.

18 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Μὴ πλούσιον θῇς, ἐνδεέστερος γὰρ ὢν
ταπεινὸς ἔσται· κεῖνο δ' ἰσχύει μέγα,
πλοῦτος λαβών τε τοῦτον εὐγενὴς ἀνήρ.

19 *Μενάνδρου Βοιωτίᾳ.*

Πλοῦτος δὲ πολλῶν ἐπικάλυμμ' ἐστὶν κακῶν.

20 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Χρυσὸν μάλιστα βούλομαι δόμοις ἔχειν.
καὶ δοῦλος ὢν γὰρ τίμιος πλουτῶν ἀνήρ·
ἐλεύθερος δὲ χρεῖος ὢν οὐδὲν σθένει.
Χρυσοῦ νόμιζε σαυτὸν οὕνεκ' εὐτυχεῖν.

21 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

Τὴν δ' εὐγένειαν πρὸς θεῶν μή μοι λέγε·
ἐν χρήμασιν τόδ' ἐστί· μὴ γαυροῦ, πάτερ.
κύκλῳ γὰρ ἕρπει, τῷ μὲν ἔσθ', ὃ δ' οὐκ ἔχει·
κοινοῖσι δ' αὐτοῖς χρώμεθ'· ᾧ δ' ἂν ἐν δόμοις
χρόνον συνοικῇ πλεῖστον, οὗτος εὐγενής.

22 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Ἔχειν τε πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.
ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ' ἀτιμία βίου.

23 *Εὐριπίδου Ἑκάβῃ.*

Ἆρ' οἶσθ' ὁθούνεχ' οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν
πένητες ὄντες οὐδὲν ἀλφάνουσ' ἔτι;
οἳ δ' οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν,
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκοντες σπέρμα καὶ γάμους τέκνων;
δοῦναι δὲ πᾶς τις πλουσίῳ μᾶλλον κακῷ
πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ' ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ' ἔχοντες ὄλβιοι.

24 *Εὐριπίδου Παλαμήδῃ.*

Ἀγάμεμνον, ἀνθρώποισι πᾶσι χρήματα
μορφὴν ἔχουσι, συντρέχει δ' εἰς ἓν τόδε·
τούτων δὲ πάντες, οἵ τε μουσικῆς φίλοι
ὅσοι τε χωρὶς ζῶσι, χρημάτων ὕπερ
μοχθοῦσιν· ὃς δ' ἂν πλεῖστ' ἔχῃ, σοφώτατος.

25 *Ἡσιόδου ἔργων* (686).

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.

26 *Θεόγνιδος* (1153).

Πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί·
οὔτε γὰρ ἂν πλούτου θυμὸν ὑπερκορέσαις.
ὣς δ' αὔτως σοφίην ὁ σοφώτατος οὐκ ἀποφεύγει,
ἀλλ' ἔραται· θυμὸν δ' οὐ δύναται κορέσαι.

27 *Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.*

Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους,
αὖθις δὲ τιμάς, εἶτα τῆς ὑπερτάτης
τυραννίδος θακοῦσιν αἰσχίστην ἕδραν.
ἔπειτα δ' οὐδεὶς ἐχθρὸς οὔτε φύεται
πρὸς χρήμαθ', οἵ τε φύντες ἀρνοῦνται στυγεῖν.
δεινὸς γὰρ ἕρπειν πλοῦτος ἔς τε τἄβατα
καὶ πρὸς τὰ βατά, χὠπόθεν πένης ἀνὴρ
μηδ' ἐντυχὼν δύναιτ' ἂν ὧν ἐρᾷ τυχεῖν.
καὶ γὰρ δυσειδὲς σῶμα καὶ δυσώνυμον
γλώσσῃ σοφὸν τίθησιν εὔμορφόν τ' ἰδεῖν.
μόνῳ δὲ χαίρειν καὶ νοσεῖν ἐξουσία
πάρεστιν αὐτῷ κἀπικρύψασθαι κακά.

28 *Σοφοκλέους Κρέουσα.*

Καὶ μή τι θαυμάσῃς με τοῦ κέρδους, ἄναξ,
ὧδ' ἀντέχεσθαι· καὶ γὰρ οἱ μακρὸν βίον
θνητῶν ἔχουσι, τοῦ γε κερδαίνειν ὅμως

ἀπρὶξ ἔχονται, κἄστι πρὸς τὰ χρήματα
θνητοῖσι τἄλλα δεύτερ᾽· εἰσὶ δ᾽ οἵ τινες
αἰνοῦσιν ἄνοσον ἄνδρ᾽, ἐμοὶ δ᾽ οὐδεὶς δοκεῖ
εἶναι πένης ὢν ἄνοσος, ἀλλ᾽ ἀεὶ νοσεῖν.

29 *Μενάνδρου.*

Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει
ἀνέμους ὕδωρ γῆν ἥλιον πῦρ ἀστέρας·
ἐγὼ δ᾽ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
τἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον μόνον.
ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν,
εὖξαι τί βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
ἀγρὸς οἰκίαι θεράποντες ἀργυρώματα
φίλοι δικασταὶ μάρτυρες· μόνον δίδου,
αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

30 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν α΄* (p. 15, 1).

Ἔστι δὴ λοιπὸν οἶμαι πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι τῶν δεόντων γενέσθαι.

31 *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πότερον αἱρετώτερον πλοῦτος ἢ σοφία “οὐκ οἶδα” ἔφη “ὁρῶ μέντοι γε τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας φοιτῶντας.”

32 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγεν, ὥσπερ τὰ φαῦλα τῶν βαλαντίων, κἂν μηδενὸς ᾖ ἄξια, τοσούτου ἐστὶν ἄξια ὅσον ἐν ἑαυτοῖς τὸ νόμισμα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τῶν πλουσίων τοὺς οὐδενὸς ἀξίους καρποῦσθαι τὰς ἀξίας ὧν κέκτηνται.

33 [*Τέλητος*] *ἐκ τοῦ περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.*

Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ πλοῦτος ἐσεμνύνετο χρείας ἀνθρώπων διορθοῦν, ἢ τελεῖν ἐπιθυμίας, ἢ βλάβαις ἀντέχειν, ἐπιμελεῖσθαι σώματος, ψυχῇ χαρίζεσθαι, πρέπειν μὲν εἰρήνῃ, πολέμοις δ' ἐπαρκεῖν, θεραπεύειν δ' ἐκ νόσων, παρέχειν δὲ ταῖς ὥραις βοηθήματα, ἀλέας ἐν τοῖς πάγοις, ἐκτροπὰς δ' ἀπὸ θέρους, αὔξάνειν δ' οἴκους, καὶ διαδοχὰς μεγάλων φυλάττειν γενῶν, γάμους ποιεῖν μείζονας, παιδοποιίᾳ βοηθεῖν. "κοσμῶ δ'" εἶπεν "ἱερά, καλλίονες δ' ἐξ ἐμοῦ καὶ πόλεις· ἐμὰ δὲ ἔργα καὶ τείχη καὶ λιμένες καὶ στόλοι· ποταμοὺς δὲ ἀβάτους γεφύραις σκέπω καὶ γῆν κεχωρισμένην ἥρμοσα· ἐμοῦ δ' ἐμπορίαι δέονται· καὶ γεωργία δ' αὐτὴ δαπάνας ἀπαιτεῖ ἐκ τῶν ἐμῶν ταμιείων· γῆ γὰρ οὐδὲν αὐτὴ δίδωσιν αὐτόματον, ἂν μὴ προλάβῃ· λαβεῖν δὲ ἐκ μόνων ἔχει τῶν ἐμῶν. δίδωμι δὲ ἀφορμὰς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. κάλλει μὲν ἐκ κόσμου πλεῖστα συλλαμβάνω, διακονοῦμαι δὲ ὅσα δαπανῶσιν εἰς σωμασκίαν· παιδείᾳ δ' ἁπάσῃ διδασκάλους ἐγὼ παρέχομαι. πόθεν δοῦλαι γυναιξὶν εἰς ταλασίας; πόθεν δ' ὅπλα τοῖς ἀνδράσιν; ἐλέφας δὲ καὶ χρυσὸς ὁ τοῖς ἀγάλμασιν ἁρμόσας ἐμός ἐστι, καὶ πάντα τὰ ἀναθήματα. δι' ἐμοῦ μεγάλαι πόλεις, βασιλεῖαι δ' ἐξ ἐμοῦ δυνατώτεραι· ποιῶ δὲ ἑορτὰς ἐγώ· τράπεζα δέ μοι φιλόξενος· προχειρότεραι δ' εὐεργεσίαι· δι' ἐμοῦ μεγάλαι ἀμοιβαί. δύναται δ' ὁ ἔχων ἐμὲ μὴ μόνος εὐτυχεῖν, ἀλλὰ καὶ εὐτυχίας χαρίζεσθαι· τέχνας δὲ πάσας ποιῶ κρείττονας ἐκ τῆς ἐλπίδος, μισθὸς γὰρ αὐτὰς ὁ μέγας τρέφει· γίνεται δ' ἐξ ἐμοῦ. καὶ σὺ δ' αὐτός, ὦ Ζεῦ, πλοῦτον ἀνθρώποις ἀναγκαῖον ἀπέφηνας, ὃς σῶμ'

ἔδωκας ἐσθήτων δεόμενον, οὐ θριξὶν ὡς τὰ ἄλλα καὶ δοραῖς σκεπόμενον, τροφὴν δὲ οὐ πόαν οὐδὲ ταυτόματα, ἀλλ' ἀεὶ δεῖ τινα πρίασθαι τὸ ζῆν· οἶκου δὲ ἀνάγκην ἔδωκας, πόλεις δ' ἥρμοσας, νόσοι δ' ἐν ἀνθρώποις εἰσίν· ἐφ' ἃ πάντα δεῖ χρημάτων. διὰ τί με μὴ καλεῖς εὐδαίμονα, δι' οὗ τὰς ἐπὶ πάντα χρείας ἔχεις;" ταῦθ' ὁ πλοῦτος εἰπὼν ἐδόκει νενικηκέναι, καὶ περιέβλεπεν ὡς μακαριζόμενος. ἐβοήθει δὲ αὐτῷ κρατερῶς ἡ τύχη, κρίνεσθαι μετ' αὐτοῦ δοκοῦσα· τὸ γὰρ μέγιστον αὐτῆς ἀπώλλυτο, εἰ πλοῦτος οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. ἦγε δὲ καὶ θεὰς ἄλλας μεθ' αὑτοῦ συνηγόρους τε καὶ μάρτυρας, ἡδονάς, ἐλπίδας, εὐχάς, ἐπιθυμίας. ἔρως αὐτῷ συνέπραττεν ὡς πολλαχοῦ χρώμενος· ὑγίεια καὶ αὐτὴ χάριν εἶχεν ὡς δι' αὐτοῦ νόσοις μαχομένη. δύο δ' ἦλθον ἐναντίαι μὲν ἀλλήλαις, οἰκονομία καὶ τρυφή, πλούτου δὲ ἄμφω ἑταῖραι· σὺν αὐτῷ δ' ἐδόκουν ἀπόλλυσθαι. τοσοῦτος δὲ ὁ πλοῦτος ἦν.

ΟΣΑ ΠΛΟΥΤΟΣ ΠΟΙΕΙ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΑΝΟΙΑΝ. ϞΒ.

1 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.*

Ἀλλ' οὐδὲν ἡ εὐγένεια πρὸς τὰ χρήματα·
τὸν γὰρ κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει.

2 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἀεί·
ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ' ἀτιμία βίου.

3 *Εὐριπίδου Θυέστῃ.*

Πλούτου δ' ἀπορρυέντος ἀσθενεῖς γάμοι.
τὴν μὲν γὰρ εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοί,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖς εὐδαίμοσιν.

4 *Εὐριπίδου Πελιάσι.*

Ὀρῶσι δ' οἱ διδόντες εἰς τὰ χρήματα.

5 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

5ª *Ἔστιν δ' ἐν ὄλβῳ καὶ τόδ' οὐκ ὀρθῶς ἔχον,*
εὐψυχίας δόκησις· οἰόμεσθα γὰρ
τὸν εὐτυχοῦντα πάντ' ἐπίστασθαι χρεών.

(Eur. Heracl. 745)

6 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Ἆρ' οἶσθ' ὁθούνεχ' οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν
πένητες ὄντες οὐδὲν ἀλράνουσ' ἔτι;
οἳ δ' οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν,
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκονται σπέρμα καὶ γάμους τέκνων.
δοῦναί τε πᾶς τις μᾶλλον ὀλβίῳ κακῷ
πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ' ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ' ἔχοντες ὄλβιοι.

7 *Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.*

Νῦν δ' ἤν τις οἴκων πλουσίαν ἔχῃ φάτνην,
πρῶτος γέγραπται τῶν κακιόνων κράτει·
τὰ δ' ἔργ' ἐλάσσω χρημάτων νομίζομεν.

8 *Μενάνδρου.*

Πλοῦτός τ' ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν
καὶ τοὺς φρονεῖν δοκοῦντας ἀνοήτους ποιεῖ.

9 *Θεόγνιδος* (683).

Πολλοὶ πλοῦτον ἔχουσιν ἀίδριες· οἳ δὲ τὰ καλὰ
ζητοῦσιν χαλεπῇ τειρόμενοι πενίῃ.
ἔρδειν δ' ἀμφοτέροισιν ἀμηχανίη παράκειται.
εἴργει τοὺς μὲν δὴ χρήματα, τοὺς δὲ νόος.

10 Ὑψαίου.

Ὥσπερ ἐπὶ χειρὸς τρεμούσης χρυσίον ἐάν τις θῇ τρέμει, οὕτω καὶ ὁ πλοῦτος, εἰ φοβουμένῃ καὶ συγχεομένῃ ἐπισωρεύοιτο ψυχῇ, συγκραδαίνεται καὶ συμπεριπίπτει.

11 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκας [κακὰς] παιδευτέον.

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδευσίαν.

12 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (§. 27).

Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ μὴ δυναμένων τοῖς ὑπάρχουσι. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

13 Διογένους.

Τοὺς δὲ πολλοὺς τῶν πλουσίων ὡμοίου τοῖς ἐπὶ τῶν δυσβάτων καὶ ἀποκρήμνων φυομένοις δένδροις καὶ ἀμπέλοις. τόν τε γὰρ τούτων καρπὸν ἀνθρώπους μὴ λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ παραπλήσια τούτοις ζῷα καταναλίσκειν· ἐκείνους τε τὸν πλοῦτον εἰς μὲν τὰ ἐπιεικῆ τῶν πραγμάτων οὐ κατατίθεσθαι, κόλαξι δὲ καὶ πόρναις καὶ ταῖς αἰσχροτάταις ἡδοναῖς καὶ κενωτάταις χορηγεῖν.

14 Δημοκρίτου.

Ὥσπερ ἐν μὲν τοῖσι ἕλκεσι φαγέδαινα κάκιστον

νόσημα, οὕτως ἐν τοῖσι χρήμασι τὸ μὴ προσαρμόσαν καὶ τὸ συνεχές.

15 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

16 *Πλάτωνος Ἐρυξίου* (p. 396).

Ἐγὼ μέν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τοῦτον ἡδέως ἐροίμην ἄν, εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ δίκαιοι. Νὴ Δία, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα μέντοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν, πότερόν σοι κακὸν δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοιγε. Δοκεῖ δ' ἄν σοι ἄνθρωπος, εἰ μοιχεύοι τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ' ἀργυρίῳ, ἀδικεῖν ἂν ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων. Ἀδικεῖν ἂν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ [μὲν] πλούσιος ὢν τυγχάνοι καὶ ἀργύριον δυνατὸς ὢν ἀναλῶσαι, ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βουλόμενος ἐξαμαρτάνοι ἄν· εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχοι πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀναλίσκοι, οὐδ' ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται, ὥστ' οὐκ ἂν οὐδ' ἐξαμαρτάνοι; διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον διαπράξεται ἃ βούλεται· βούλεται δὲ καὶ μοχθηρά. Καὶ πάλιν αὖ τὸ νοσεῖν, πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δέ, δοκοῦσί τινές σοι ἀκρατεῖς εἶναι ἄνθρωποι; Ἔμοιγε. Οὐκ οὖν εἰ βέλτιον εἴη πρὸς ὑγίειαν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέχεσθαι σίτων καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων τῶν δοκούντων εἶναι, ὁ δὲ μὴ οἷός τ' εἴη δι' ἀκράτειαν, βέλτιον ἂν εἴη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ μὴ ὑπάρχειν ὁπόθεν ἂν ἐκποριεῖται ταῦτα, μᾶλλον ἢ πολλὴν περιουσίαν εἶναι τῶν ἐπιτηδείων; Οὕτω γὰρ ἂν

αὐτῷ οὐκ ἐξουσία εἴη διαμαρτάνειν, οὐδ' εἰ σφόδρα βούλοιτο.

17 *Οὐκοῦν, ἔφη, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ φάρμακον παντὶ ἀνθρώπῳ χρήσιμον εἶναι, ἀλλὰ τούτῳ ὅστις τυγχάνει εἰδώς, ὡς δεῖ χρῆσθαι αὐτῷ; Φημί. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα πάντα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον τοίνυν καὶ ἀργύριον καὶ τἄλλα τὰ δοκοῦντα χρήματα εἶναι τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη, ὅστις τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς χρηστέον τούτοις; Οὕτως. Οὐκοῦν πρότερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰδέναι ὅπου γε καὶ ὅπως τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί; Φημί. Τοῖς ἄρα καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ' εἴη, εἴπερ γε οὗτοι ἐπιστήμονες ὡς χρηστέον· εἰ δὲ τούτοις μόνον χρήσιμον, τούτοις ἂν μόνον καὶ χρήματ' εἶναι ταῦτα φαίνοιτο. Ἀτάρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ἱππικῆς, κεκτημένον δὲ ἵππους, οἳ τυγχάνουσιν αὐτῷ ἀχρεῖοι ὄντες, εἴ τις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν, ἆρ' ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη, εἴπερ γε αὐτῷ ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἀχρεῖα ὄντα χρήσιμα πεποίηκεν. Ἐπιστήμην γάρ τινα παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἅμα καὶ πλούσιον αὐτὸν πεποίηκεν.*

(Plato Eryx. p. 403.)

ΨΟΓΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΓ.

1 *Ἀλέξιδος, οἱ δὲ Μενάνδρου.*

Ψυχὴν ἔχειν δεῖ πλουσίαν· τὰ δὲ χρήματα
ταῦτ' ἐστὶν ὄψις, παραπέτασμα τοῦ βίου.

2 *Εὐριπίδου Φαέθοντι.*

Δεινόν γε, τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο δ' ἔμφυτον,

σκαιοῖσιν εἶναι· τί ποτε τοῦδε ταἴτιον;
ἆρ' ὄλβος αὐτοῖς ὅτι τυφλὸς συνηρετμεῖ,
τυφλὰς ἔχουσι τὰς φρένας καὶ τῆς τύχης;

3 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.
Ὕβριν τε τίκτει πλοῦτος ἣ φειδὼ βίου.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἰνοῖ.
Καὶ νῦν ἐφέλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ,
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

5 Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας (603).
Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος,
μηδ' ὄλβος, ὅστις τὴν ἐμὴν κνίζοι φρένα.

6 Εὐριπίδου Δίκτυϊ.
Μή μοί ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακῷ γενέσθαι, μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς.

7 Τοῦ αὐτοῦ.
Σκαιὸν τὸ πλουτεῖν κἄλλο μηδὲν εἰδέναι.

8 Καρκίνου.
Δειλόν ἐστ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

9 Εὐριπίδου Αἰόλῳ.
Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν,
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

10 Τοῦ αὐτοῦ Πηλεῖ.
Τὸν ὄλβον οὐδὲν οὐδαμοῦ κρίνω βροτοῖς,
ὅν γ' ἐξαλείφει ῥᾷον ἢ γραφὴν θεός.

11 Καρκίνου.

Ὦ πολλὰ πλοῦτος δυστυχέστατος κυρῶν,
ὅμως μέγιστον ζῆλον ἐν βροτοῖς ἔχεις.

12 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Πλουτεῖς, ὁ πλοῦτος δ' ἀμαθία δειλόν θ' ἅμα.

13 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀντιγόνης.*
Ἀνδρὸς φίλου δὲ χρυσὸς ἀμαθίας μέτα
ἄχρηστος, εἰ μὴ κἀρετὴν ἔχων τύχοι.

14 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*
Ἄδικον δ' ὁ πλοῦτος, πολλὰ δ' οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ.

15 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμήνης.*
Σκαιόν τι χρῆμα πλοῦτος ἥ τ' ἀπειρία.

16 *Εὐριπίδου Πλεισθένης.*
Πολλῶν τὰ χρήματ' αἴτι' ἀνθρώποις κακῶν.

17 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*
Ὦ πλοῦθ', ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν,
πόνοι δὲ κἀν σοὶ καὶ φθοραὶ πολλαὶ βίου
ἔνεισ'· ὁ γὰρ πᾶς ἀσθενὴς αἰὼν βροτοῖς.

18 *Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις* (611).
Εἰσορῶ· δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

19 *Εὐριπίδου Τηλέφῳ.*
Σμίκρ' ἂν θέλοιμ' ἂν καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

20 *Ἀντιφάνους.*
Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.
ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακός,
πάντας βλέποντας παραλαβὼν τυφλοὺς ποιεῖ.

21 *Μενάνδρου Ἑαυτὸν πενθοῦντος.*

Τυφλὸν ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς
τοὺς ἐμβλέποντας εἰς ἑαυτὸν δεικνύει.

22 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὑπερήφανόν που γίγνεθ' ἡ λίαν τρυφή·
ὅ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν.

23 *Ναυμαχίου.*

Χρυσός τοι κόνις ἐστὶ καὶ ἄργυρος, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
λᾶες ἐπὶ ῥηγμῖνι πολυψηφῖδι θαλάσσης,
πολλοὶ δ' ἐρρίφαται ποταμῶν παρὰ χείλεσιν αὔτως,
εἵματα δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλου,
τοῖς ἐπιφυσιόωσιν ἀλίφρονες.

24 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 6).

Πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν.

25 *Ἀνακρέοντος.*

Ἀνακρέων δωρεὰν παρὰ Πολυκράτους λαβὼν πέντε τάλαντα, ὡς ἐφρόντισεν ἐπ' αὐτοῖς δυοῖν νυκτοῖν, ἀπέδωκεν αὐτά, εἰπὼν οὐ τιμᾶσθαι αὐτὰ τῆς ἐπ' αὐτοῖς φροντίδος.

26 *Πλάτωνος* (Legg. V p. 742. 743).

Ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφόρως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. — εὐδαίμονας μὲν ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι, πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσιν.

27 *Ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδ' εὐδαίμονες. — ὁ*

δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος, καὶ ἀνθρώπους τοὺς πειθομένους ἀπεργάζεται τοιούτους.

25 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς (p. 317 c).

Ἑώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τ' ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετ' αἰσχρᾶς βλάβης ὁμιλοῦντας τρεφούσας· οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

29 Τοῦ αὐτοῦ πολιτείας η (p. 550).

Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶπον, προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσον ἂν τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν ἀτιμοτέραν. ἢ οὐχ οὕτω πλούτῳ ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου ἑκατέρου, ἀεὶ τοὐναντίον ῥέποντος; Καὶ μάλα, ἔφη. Τιμωμένου δὲ πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλουσίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί; Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον; Οὕτω.

30 Σωκράτους.

Αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα, αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι.

31 [Τέλητος] ἐκ τοῦ περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.

Καθ' αὑτοὺς μὲν ἄνθρωποι πρὸς ἀρετὴν γεγόνασιν, οὗτος δὲ ἐφ' αὑτὸν τρέπει· φάρμακα δὲ εἰς κακίαν ἔχει μυρία καὶ δόξαν ἀγαθοῦ προθεὶς οὐκ ἔχον-

τας ἀπάγει τῶν ἀληθεστάτων. οὐκ ἐᾷ δὲ ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὰ ἔξω φέρει κἀκ τῶν τυχαίων καὶ αὐτομάτων ἀναρτᾷ. θρασύτατος δέ ἐστιν ὁμοῦ καὶ δειλότατος, ἐπαιρόμενος μὲν ὡς ἐπὶ μεγίστοις, φοβούμενος δὲ ὡς ἐπὶ ἀσθενεῖ πράγματι, ὑπερήφανος ἅμα ἐξ ἀλαζονείας καὶ ταπεινὸς ἐκ φροντίδος. χρώμενος μὲν ἄσωτός ἐστι, μὴ χρώμενος δὲ ἄθλιος. δυστυχεῖ μέν τις δι' αὐτὸν ταῖς εἰς τὸ πορίζειν ταλαιπωρίαις· φθείρεται δὲ ἄλλος εἰς ἡδονὰς ἀπὸ τῶν περιττῶν πόνων. κόρον δὲ οὐκ ἔχει τοῖς κτησαμένοις. ἀεὶ δ' ἀνία τις αὐτῷ πάρεστιν, ὅπως ἂν γένηται, καὶ ὥσπερ ἡ τῶν ὑδεριώντων νόσος αὔξεται πρὸς τὸ μᾶλλον ποθεῖν ἀφ' ὧν πίμπλαται. κακὸς μέν ἐστι τῷ φιλοπόνῳ πλοῦτος· ἀναλίσκει γὰρ αὐτοῦ τὴν φιλοπονίαν εἰς κέρματα ἀλλαχοῦ δυναμένην, κακὸς δὲ ῥαθύμῳ διδοὺς ἀφορμὰς ἁμαρτημάτων, ἀμφοτέροις δ' ὀλέθριος· τὸν μὲν γὰρ εἰδότα κάμνειν ἀσχολεῖ, τὸν δ' εἰς τρυφὴν νοσοῦντα καὶ προτρέπειν ποιεῖ. ποιεῖ δὲ ἅμα μὲν κόλακας ἀνθρώπους εἰς ἐλπίδα χρημάτων, ἅμα δ' ὑπὸ πολλῶν κολακευομένους διὰ χρήματα. ὁμοῦ δ' ἀγαθὸν μὲν οὐκ ἔστιν ὁ πλοῦτος, φθόνον δὲ ἀγαθῶν μεγίστων ἔχει· μυρίαι δ' ἐπιβουλαὶ δι' αὐτὸν ἐκ βασιλέων, ἐξ ὁμόρων, ἀπ' οἰκείων. οὐκ ἔχει δέ τις πλουτῶν ἀσυλίαν ἰδίου βίου, πάρεργον δέ που χρημάτων καὐτὸς συναπόλλυται. πρῶτον μὲν ἀμελεῖ τῶν ἐκ διανοίας ἀγαθῶν, ὡς καὶ χωρὶς ἐκείνων εὐτυχῶν· εἶτα τὸ σῶμα λυμαίνεται ταῖς τρυφαῖς· ἐθίζει μὲν εἰς πλησμονὰς ἀπὸ τῶν ἀφορμῶν καὶ πλείστας νόσους συλλέγει· τὴν δὲ αὐτουργίαν ἀνθρώπων ἀφαιρεῖται, τὸ πάντων ὑγιεινότατον· γυμνάσιον γάρ ἐστιν οὐχ ὡρισμένον, ὡς παλαίστρα καὶ κυνηγεσία. ἀλλ' οὐ τὰ τοῦ βίου διακο-

νούμενός τις ἑαυτῷ πολὺ κρείττων ἐστὶ τοῦ ζῶντος δι᾽ ἄλλων; θρύπτει δ᾽ ὁ πλοῦτος καὶ μαλάττει λαβὼν πολλὰ πολλάκις καὶ τὰς ὑγιεινὰς φύσεις, καὶ περιήγαγεν εἰς ἀσθένειαν ἐξ ἐθῶν πολυτελῶν. πάντα μὲν ἐφ᾽ ὕπνῳ παρασκευαζόμενος, δυσκολωτέρους ἔχει διὰ τοῦτο τοὺς ὕπνους· ἑτοιμότερον δ᾽ εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν. οὐ γὰρ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κατεσκευασμέναι κλῖναι καὶ πορφυροῖ τάπητες οὐδὲ ὑπόβαθρα καὶ παστάδες ὕπνους ποιοῦσιν, ἀλλ᾽ ἔργα καὶ νόμιμοι πόνοι καὶ τὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀναγκαῖον. οὐκ ἐᾷ δ᾽ ὁ πλοῦτος αὐτομάτων μετασχεῖν καλῶν, λυμαίνεται δὲ τοῖς ἰδίοις ἔθεσι καὶ φαρμακεύει τὰ πεφυκότα. ταῖς δὲ ὥραις οὐκ ἐφίησι χρῆσθαι καὶ μελετᾶν πρὸς τὰ γιγνόμενα· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς θάλπος ἀσθενέστερον τὸν εὐτυχοῦντα καὶ πρὸς κρύος, καὶ δι᾽ ὧν ἐπιτηδεύει μὴ παθεῖν ταῦτα, εὐπαθέστερος αὐτοῖς γίγνεται· κατισχύει δὲ μᾶλλον αὐτῶν ὁ κεχρημένος· μένει γὰρ ἐν τῇ τοῦ βίου τάξει καὶ πρὸς ἀέρα ζῆν ἐπίσταται καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ τοῖς τοῦ θεοῦ πράγμασιν, ἀλλὰ δι᾽ αὐτῶν ἄπεισιν ἐρρωμένος. οὕτω μὲν ὁ πλοῦτος καὶ τὰ σώματα βλάπτει, τὰ δὲ ἄλλα μείζω πάθη· στασιάζει μὲν οἴκους καὶ κακὸν ἆθλον ἀδελφοῖς πρόκειται, τέκνα δ᾽ ἐχθρὰ ποιεῖ πατράσιν ἐπιθυμοῦντα τῆς περὶ τὸν πλοῦτον ἐξουσίας, αὐτοῖς δὲ τοῖς τέκνοις τοὺς γονεῖς βαρυτέρους. οἱ φίλοι δὲ ὕποπτοι διὰ πλοῦτον· ὁ μὲν ἀληθὴς ἀπιστεῖται διὰ τὸν κόλακα, νικᾷ δὲ ὁ κόλαξ τὸν ἀληθεύοντα μιμούμενος. καὶ τοῖς μὲν ἐλευθεριωτέροις, ὅτι μὴ κολακεύουσιν, ὀργίζεται· τοὺς δὲ κολακεύοντας ὑφορᾶται καὶ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν παρεῖναι δοκεῖ. λαφύρῳ δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν ἐλπιζομένων νόσων πλουσίοις· τελευτήσαντι δὲ οὐ γίγνεται πλουσίῳ πένθος οὔτε

παρὰ τῶν διαδεξαμένων, ἐπεὶ χαίρουσιν εἰληφότες, οὔτε μὴν παρὰ τῶν μὴ λαβόντων, ἐπεὶ μισοῦσιν ὡς ἐκ τοσούτων ἄτιμοι. ἔτι πρὸς τούτοις, ὃ μάλιστα τῷ πλούτῳ προσεῖναι δοκεῖ, τὸ δοῦναι χάριν, οὐχ ἁπλοῦν ἐστίν, ἀλλ' ἔχει συμφορὰς πλείονας. ἔστι μὲν οὐδὲ εὐπρεπὴς ἡ χάρις ἡ δι' ἀργυρίου δοθέντος, ἐράνῳ δ' ἔοικεν· οἱ δ' ἄνευ χρημάτων ἀπ' εὐνοίας ἐπιδεικνύμενοι καὶ βοηθοῦντες ἐλευθέριον τὴν εὐεργεσίαν ἔχουσι καὶ τοῖς τυγχάνουσι [καὶ τοῖς] κεχαρισμένην. εἶτα ὁ μὲν λαβὼν παρὰ πλουσίου πάλιν ἀπαιτεῖ, καὶ τὰ πρῶτον ἀπόλωλεν, ἂν μὴ γένηται· πάλιν ὁ τυχὼν ἐγκαλεῖ, κἂν ἄλλοι τυγχάνωσι. καὶ πλείονας οὕτως ὁ χαριζόμενος τισὶ τοὺς μεμφομένους ἔχει· πᾶσι γὰρ οὐκ ἀρκέσει, πάντες δ' ὡς ἐκ περιττῶν ἀπαιτοῦσι. ταῦτα μὲν τῷ πλούτῳ πρόσεστι καὶ ἐκ τῶν δοκούντων καλῶν, τἄλλα δ' ἀφόρητα, ἀλαζονεία, θρασύτης, ὑπεροψία, φροντίδες αἰσχραί, κακαὶ μὲν ὀρέξεις κακαὶ δ' ἡδοναί, πόθος δ' ἀκόρεστος αὐτῷ πρόσεστιν. ἐξ αὐτοῦ δὲ αἱ πλεῖσται τῷ ὄντι πονηρίαι, καὶ μυρία τῶν κακῶν οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ πλοῦτος ἦν, δι' ὃν γίγνεται φόνος, [διὰ κέρδος] ἱερὰ συλᾶται, ἡ φιλία παραβαίνεται, πίστις ἀμελεῖται, φερούσης ἐπὶ κέρδος ἀπιστίας, προδίδονται πατρίδες, οὐδὲ ἓν ὀκνεῖται κακόν.

32 Πλουτάρχου κατὰ πλούτου.

Φύσει μὲν γὰρ δυσχαλίνωτον ὄρεξις, προσλαβοῦσα δὲ καὶ πλούτου χορηγίαν ἀχαλίνωτον.

33 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλ' ἡ ἀπληστία καὶ ἄπιστός ἐστιν ἐν αὐτοῖς μανία, τοιούτῳ μὲν ἐνθουσιασμῷ χρῆσθαι περὶ τὴν κτῆσιν, ὡς εἰ κτήσαιντο μηκέτι καμουμένους· τοσαύτη

δὲ ἀμελείᾳ περὶ τὰ ληφθέντα, ὡς μὴ γενόμενα. δυσερωτιῶσι δὲ τῶν ἀπόντων, ὑπερορῶντες ὧν ἔχουσιν· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀγαπῶσιν ὡς ἃ ἐλπίζουσιν. οὐκ οἶδα πότερον αὐτοῖς ἄμεινόν ἐστιν ἔχειν ἢ προσδοκᾶν· ἔχοντες γὰρ οὐ χρῶνται, προσδοκῶντες δὲ κάμνουσι. τί οὖν ἐπαινοῦμεν τοιοῦτον ἀγαθόν, οὗ [πόνων] πέρας ἐστὶν οὐδέν, ἀλλ' ᾧ τὸ ληφθὲν ἑτέρων ἀρχή;

34 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε καταγελάστους εἶναι τοὺς σπουδάζοντας περὶ πλοῦτον, ὃν τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖται.

35 *Διογένης.*

Διογένης ἔλεγε μήτε ἐν πόλει πλουσίᾳ μήτε ἐν οἰκίᾳ ἀρετὴν οἰκεῖν δύνασθαι.

36 *Μονίμου.*

Τὸν πλοῦτον εἶπε τύχης ἔμετον εἶναι.

37 *Σωκράτους.*

Σωκράτης εἶπε "πολλοῦ ἂν ἄξιον ἦν τὸ πλουτεῖν, εἰ καὶ τὸ χαίρειν αὐτῷ συνῆν· νῦν δὲ ἄμφω ταῦτα κεχώρισται. ἐάν τε γὰρ θέλωσι χρῆσθαι τῷ πλούτῳ, τῇ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρονται· ἐάν τε τὸ πλουτεῖν φυλάττειν, τῇ φροντίδι· ἐάν τε κτήσασθαι, τῇ ἐπιθυμίᾳ."

38 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Ἀνακρέων ὁ μελοποιὸς λαβὼν τάλαντον χρυσίου παρὰ Πολυκράτους τοῦ τυράννου, ἀπέδωκεν εἰπὼν "μισῶ δωρεάν, ἥ τις ἀναγκάζει ἀγρυπνεῖν."

39 *Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.*

Ἦ πῶς ἂν ἡ τοῦ πλούτου κτῆσις ἐπὶ δικαιοσύνην

καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς τινὸς ἡγήσαιτο; τὰ γὰρ ὑπηρετοῦντα πρὸς τὰ χείρω ἐναντία εἰσὶ πρὸς τὴν τῶν βελτίστων κτῆσιν. τὰ χρήματα δὲ παρακαλεῖ μὲν ἐπὶ ῥαθυμίαν, ζωπυρεῖ δὲ τὰς ἡδονάς, ἐπιβουλὰς δὲ διχῇ συντίθησι, κατὰ μὲν τῶν εὐπόρων διὰ τῶν φθονούντων, κατὰ δὲ τῶν πενήτων διὰ τῶν δυνατωτέρων. ἃ τοίνυν ἄλλους μὲν τοῖς κεκτημένοις ἐπιβουλεύειν ποιεῖ, τοὺς δὲ ἔχοντας ἰσχυροὺς πρὸς ἀδικίαν παρασκευάζει, πῶς ἂν εἰς δικαιοσύνην συντελέσειεν;

ΟΤΙ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΑΒΛΑΒΗ ΣΥΜΜΕΤΡΩΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΣ ΠΟΡΙΣΘΕΝΤΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ Ο ΠΛΟΥΤΟΣ. ϞΔ.

1 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ὦ τέκνον, ἀνθρώποισιν ἔστιν οἷς βίος
ὁ μικρὸς εὔκρας ἐγένεθ', οἷς δ' ὄγκος κακόν.

2 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Κρείσσων δὲ βαιὸς ὄλβος ἀβλαβὴς βροτοῖς
ἢ δῶμα πλούτῳ δυσσεβῶς ὠγκωμένον.

3 Εὐριπίδου Κρεσφόντῃ.

Κέρδη τοιαῦτα χρή τινα κτᾶσθαι βροτῶν,
ἐφ' οἷσι μέλλει μή ποθ' ὕστερον στένειν.

3b Μή μοι ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακὸν γενέσθαι, μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἐρεχθεῖ.

Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ γὰρ κακῶς
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν.

5 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (Electr. 943).

Ὁ δ' ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν συνὼν
ἐξέπτατ' οἴκων βραχὺν ὁμιλήσας χρόνον.

6 *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Κέκτησο δ' ὀρθῶς ἂν ἔχῃς, ἄνευ ψόγου,
καὶ σμικρὰ σώζων τοὔνεχ' ὃν σέβειν πρέπει,
μηδ' ὡς κακὸς ναύκληρος εὖ πράξας ποτὲ
ζητῶν τὰ πλεῖον', εἶτα πάντ' ἀπώλεσεν.

7 *Μενάνδρου Μηναγύρτῃ.*

Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει·
χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

7[a] *Οὕτω μαθεῖν δεῖ πάντα καὶ πλοῦτον φέρειν·*
ἀσχημοσύνης γὰρ γίγνετ' ἐνίοις αἴτιος.

8 *Σοφοκλέους.*

Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους.

9 *Οὔ τοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί·*
τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
ὅταν δὲ χρῄζωσ', αὔτ' ἀφαιροῦνται πάλιν
(Eur. Phoen. 555).

10 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Τὰς οὐσίας γὰρ μᾶλλον ἢ τὰς ἁρπαγὰς
τιμᾶν δίκαιον. οὔτε γὰρ πλοῦτός ποτε
βέβαιος ἄδικος.

11 *Μενάνδρου.*

Κρεῖττον ὀλίγ' ἐστὶ χρήματ' ἀνυπόπτως ἔχειν,
ἢ πολλὰ φανερῶς, ἀλλὰ μετ' ὀνείδους λαβεῖν.

12 *Σωκράτους.*

Ὁ μὲν οἶνος συμμεταβάλλει τοῖς ἀγγείοις, ὁ δὲ πλοῦτος τοῖς τῶν κτησαμένων τρόποις.

13 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε τὸν ἄρρωστον ἡ χρυσῆ ὠφελεῖ κλίνη, οὔτε τὸν ἀνόητον ἡ ἐπίσημος εὐτυχία.

14 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (12).

Τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δὲ ἀναλῶσαι ζημίαν· οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφελεῖ τοὺς ποιοῦντας.

15 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Ὡς τὸν αὐτὸν οἶνον πίνοντες οἳ μὲν παροινοῦσιν οἳ δὲ πραΰνονται, οὕτω καὶ πλοῦτον. . .

16 *Ἀριστοτέλους.*

Κρείττω πρὸς εὐδαιμονίαν ἐλάττω κεκτῆσθαι ἢ πολλὰ μετὰ φθόνου· καὶ γὰρ καλλίων καὶ ἡδίων οὗτος ὁ βίος.

17 *Λυκούργου.*

Οὐ τὸ πλουτεῖν καλόν, ἀλλὰ τὸ ἐκ καλῶν πλουτεῖν.

18 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (p. 7 Bens.).

Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

19 *Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν* (l. l.).

Πειρῶ τὸν πλοῦτον . . . χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις.

20 *Τοῦ αὐτοῦ* (l. l.).

Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκεν, τοῦ

τε ζημίαν μεγάλην ῥᾳδίως ἐκτῖσαι καὶ τῷ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄδηλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

21 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου (p. 397 e).

Ἠρώτα γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, καὶ ὅπως ἀγαθόν. ὃ δ' ὑπολαβών, ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δή, ἔφη, τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων, ἀγαθόν· καὶ τοῖς ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι, τούτοις μὲν ἀγαθόν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι κακόν. ἔχει δ', ἔφη, καὶ τἆλλα πράγματα οὕτω πάντα· ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι. καλῶς δ', ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι

καὶ φρονοῦσι τοῖ' ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασιν.

22 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῆς πολιτείας (p. 330).

Τούτου ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὐτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν ᾗπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ συγγενέσθαι εἰσίν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἄλλο ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπέ· τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὅ, ἦ δ' ὅς, ἴσως οὐκ ἂν ἄλλους καὶ πολλοὺς πείσαιμι

λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἐν τῷ πρόσθεν οὐκ εἰσῄει. οἵ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν ᾅδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτῶν τὴν ψυχὴν μὴ ἀληθεῖς ὦσι· καὶ αὐτός, ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ, μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται καὶ ἀναλογίζεται [ἤδη] καὶ σκοπεῖ, εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα, καὶ ἐκ τῶν ὕπνων ὥσπερ οἱ παῖδες θαμὰ ἐγειρόμενος δειμαίνει καὶ ζῇ μετὰ κακῆς ἐλπίδος· τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὥσπερ καὶ Πίνδαρος λέγει. χαριέντως γάρ [τοι], ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ,

γλυκεῖά οἱ καρδίαν
ἀτάλλοισα γηροτρόφος ξυναορεῖ
ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν
πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ.

εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς δὴ τοῦτο ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὔ τι που παντὶ ἀνδρί, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ καὶ κοσμίῳ. τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα, ἔπειτα ἐκεῖσε ἀπιέναι δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς. ἀλλὰ ἕν γε ἀνθ' ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώκρατες, πλοῦ-

τον χρησιμώτατον εἶναι. Παγκάλως, ἦν δ᾽ ἐγώ, λέγεις, ὦ Κέφαλε.

23 *Μουσωνίου.*

Τῶν μὲν Κροίσου καὶ Κινύρου θησαυρῶν πενίαν ἐσχάτην καταψηφιούμεθα, ἕνα δὲ καὶ μόνον πιστεύσομεν εἶναι πλούσιον καὶ σοφὸν τὸν δυνάμενον κτήσασθαι τὸ ἀνενδεὲς πανταχοῦ.

24 *Δημοκρίτου.*

Χρημάτων χρῆσις ξὺν νόῳ μὲν χρήσιμον ἐς τὸ ἐλευθέριον εἶναι καὶ δημωφελέα, ξὺν ἀνοίῃ δὲ χορηγίη ξυνή.

25 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρήιον, ἐξ ἀδικίης δὲ παντὸς κάκιον.

26 *Πυθαγόρου.*

Οὔτε ἵππον χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλοῦτον δίχα φρονήσεως δυνατὸν κρατεῖσθαι.

27 *Πλάτωνος.*

Πλάτων ἐρωτηθεὶς πόσην δεῖ οὐσίαν ἔχειν εἶπεν ʽὅσην ἔχων οὔτ᾽ ἐπιβουλευθήσῃ οὔτε τῶν ἀναγκαίων ἀπορήσεις᾽.

28 *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἐρωτώμενος πῶς ἄν τις εἴη πλούσιος εἶπεν "εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν εἴη πένης".

29 *Φαβωρίνου.*

Οὐδεὶς γοῦν οὕτω πλουτεῖ, ὅστις οὐκ ἐλάττω ἔχει ὧν περ βούλεται. τὸν δὲ εὐθυμεῖσθαι θέλοντα χρὴ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἀφορᾶν εἰς τοὺς ἐλάττω ἀγαθὰ κεκτημένους, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς εἰς τοὺς μᾶλλον δυσ-

τυχοῦντας. ἐὰν δέ γε ἢ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς εἰς τὸ ὑπερέχον ἢ ἐν τοῖς κακοῖς εἰς τὸ ἐνδεέστερον ἀποβλέπῃς, ἀεὶ λυπήσῃ. ἔστι δὲ λύπη ἀνία ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κακοῖς.

30 Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.

Πλούτῳ μέντοι χρηστέον ὡς ὕλῃ τινὸς οὐκ ἐπὶ παντὸς ὁμοίως.

31 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀρετὴν οὖν τοῖς πᾶσι μᾶλλον εὐκτέον ἢ πλοῦτον ἀνοήτοις σφαλερόν. ὑπὸ γὰρ χρημάτων αὔξεται κακία, καὶ ὅσῳ τις ἂν ἄφρων ᾖ, τοσούτῳ πλέον ἐξυβρίζει, τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ τῶν ἡδονῶν ἐκπληροῦν ἔχων.

32 Ἀριστίππου.

Οὐχ ὥσπερ ὑπόδημα τὸ μεῖζον δύσχρηστον, οὕτω καὶ ἡ πλείων κτῆσις· τοῦ μὲν γὰρ ἐν τῇ χρήσει τὸ περιττὸν ἐμποδίζει, τῇ δὲ καὶ ὅλῃ χρῆσθαι κατὰ καιρὸν ἔξεστι καὶ μέρει.

33 Σωκράτους.

Ἱδρὼς μὲν ὁ ἐκ τῶν γυμνασίων εὐσχημονέστερος, πλοῦτος δ᾽ ὁ ἐκ τῶν ἰδίων πόνων.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸν πλοῦτον ὥσπερ φίλον ἐκτενῆ καὶ ἀπροφάσιστον εἰς τὰς καλὰς δεῖ παραλαμβάνειν πράξεις.

ΠΕΝΙΑΣ ΕΠΑΙΝΟΣ. ϞΕ.

1 Ἀντιφάνους.

Ἅπανθ᾽ ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὑτοῦ ποιεῖ.
Πενία γάρ ἐστιν ἡ τρόπων διδάσκαλος.

2 *Μενάνδρου Κιθαριστῇ.*

Τὸ κουφότατόν σε τῶν κακῶν πάντων δάκνει,
πενία. τί γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἧς γένοιτ' ἂν εἷς
φίλος βοηθήσας ἰατρὸς ῥᾳδίως;

3 *Διφίλου.*

Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν εὐτυχέστερον·
τὴν [γὰρ] ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν οὐ προσδοκᾷ.

4 *Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.*

Ἀεὶ νομίζονθ' οἱ πένητες τῶν θεῶν.

5 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (557).

Ἐπεὶ τά γ' ἀρκοῦνθ' ἱκανὰ τοῖς γε σώφροσι.

6 *Μενάνδρου.*

Αἰσχυνόμενος αἴσχιστα πενίαν ἂν φέροις.

7 *Εὐριπίδου Πολυίδου.*

Πλουτεῖς· τὰ δ' ἄλλα μὴ δόκει ξυνιέναι·
ἐν τῷ γὰρ ὄλβῳ φαυλότης ἔνεστί τις,
πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχές.

8 *Ἀλέξιδος.*

Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὸν πλοῦτον ὕστατον τίθει·
ἀβεβαιότατον γάρ ἐστιν ὧν κεκτήμεθα.
τὰ δ' ἄλλ' ἐπιεικῶς τοῖς ἔχουσι παραμένει.

9 *Ἀπολλώνιος Λύκῳ.*

Οὐ τὸ πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ δι' αἰσχρὰν αἰτίαν πένεσθαι ὄνειδος.

10 *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμίκτου ἱστορίας* (II, 43).

Πενέστατοι ἐγένοντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων· Ἀριστείδης ὁ Νικομάχου, καὶ Φωκίων ὁ Φώκου, καὶ

Ἐπαμινώνδας ὁ Πολύμνιδος, καὶ Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος, καὶ Λάμαχος ὁ Ἀθηναῖος, καὶ Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου, καὶ Ἐφιάλτης ὁ Σοφωνίδου.

11 *Διογένους.*

Διογένης τὴν πενίαν αὐτοδίδακτον ἔφη εἶναι ἐπικούρημα πρὸς φιλοσοφίαν· ἃ γὰρ ἐκείνην πείθειν τοῖς λόγοις πειρᾶσθαι, ταῦτ' ἐν ἔργοις τὴν πενίαν ἀναγκάζειν.

12 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Διογένης, ὀνειδίσαντος αὐτῷ τινος πενίαν μοχθηροῦ, ἔφη "διὰ μὲν πενίαν οὐδένα πώποτε στρεβλούμενον εἶδον, διὰ δὲ κακίαν πολλούς."

13 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (39).

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ ποὺς ὑποδήματος. ἐὰν μὲν οὖν ἐπὶ τούτου στῇς, ἔχεις τὸ μέτρον καὶ τὴν ἐπιβάθραν· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ἀφῆκας ὡς κατὰ κρημνοῦ σεαυτόν. οὕτω γίγνεται κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα κεντητόν· ὑπερέβη γὰρ τὴν χρείαν τοῦ ποδός. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς κτήσεως, ἐὰν ὑπερβῇ σῶμα, ὅρος οὐδεὶς ἔστι.

14 *Φαβωρίνου.*

Πενίας διττὸν εἶδος· ἢ γὰρ διὰ τὴν γνώμην ἄνθρωποι πένονται ἢ διὰ τὴν τύχην. ἀλλὰ τὴν μὲν τύχην ἔστι θεραπεῦσαι καὶ δόσει καὶ εὑρέσει καὶ ἐργασίᾳ καὶ αὐταρκείᾳ· τὴν δὲ γνώμην οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ὁμοίων δέονται οὗτός τε κἀκεῖνος· ἀλλ' ὃ μὲν περιέρχεται "αἰτίζων ἀκόλους", ὃ δὲ οὐκ ἀκόλους οὐδὲ ψωμόν.

15 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Ἀρχύτας ἀναγνοὺς τὸν Ἐρατοσθένους Ἑρμῆν τοῦτον ἐπήνεσε τὸν στίχον

χρειὼ πάντ' ἐδίδαξε. τί δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι;

καὶ τοῦτον

ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι.

16 Τοῦ αὐτοῦ κατὰ πλούτου.

Οὐδέποτε λιμὸς ἐγέννησε μοιχείαν, οὐδέποτε ἀπορία χρημάτων ἀσωτίαν. βραχεῖά τίς ἐστι σωφροσύνη τὸ πενητεύειν, ὀλίγη τις εὐνομία τὸ ἀπορεῖσθαι.

17 Ἀρκεσιλάου.

Ἀρκεσίλαος τὴν πενίαν λυπρὰν μὲν ἔλεγεν εἶναι ὥσπερ καὶ τὴν Ἰθάκην, ἀγαθὴν δὲ κουροτρόφον ἐθίζουσαν συνεῖναι λιτότητι καὶ καρτερίᾳ, καὶ καθόλου γυμνάσιον ἀρετῆς ἔμπρακτον.

18 Σωκράτους.

Σωκράτης τὴν πενίαν ἔλεγεν μικρὰν εἶναι σωφροσύνην.

19 Διογένους.

Διογένης τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδίδακτον εἶναι ἀρετήν.

20 Ὑψαίου.

Θεράπευε τὸ φοβεῖσθαι, καὶ οὐ φοβήσῃ πενίαν.

21 Ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή.

Ἡ πενία κωλύει πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, ὁ δὲ πλοῦτος εἰς ταῦτα χρήσιμον. οὐκ εὖ. πόσους γὰρ οἴει δι' εὐπορίαν ἢ δι' ἔνδειαν κωλυθῆναι σχολάζειν; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πτωχότατοι φιλοσοφοῦσιν, οἱ δὲ πλούσιοι διὰ ταῦτ' αὐτὰ ἐν πάσῃ ἀσχολίᾳ εἰσίν; οὐ κακῶς δὲ καὶ Θέογνις λέγει

πολλῷ τοι πλείους λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἄνδρας.

ἐπεὶ ποῦ ἂν δείξειας δι᾽ ἔνδειαν κεκωλυμένους φιλοσοφεῖν ὥσπερ διὰ πλοῦτον; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι διὰ μὲν ἔνδειαν καρτερεῖν βιάζονται, διὰ δὲ πλοῦτον τὰ ἐναντία; ὅταν γάρ, οἶμαι, τῷ ἀνθρώπῳ προσγένηται εὐχερῶς πορίζεσθαι ὧν ἂν ἐπιθυμῇ, οὐκέτι οὗτος πρὸς τὸ πονεῖν ἢ ζητεῖν τι ἐστίν, ἀλλ᾽ ἔχων συνεργὸν τὸν πλοῦτον τῇ αὑτοῦ κακίᾳ οὐδεμιᾶς ἡδονῆς ἀπέχεται. ἢ πάλιν οὐχ ὁρᾷς διότι οἱ μὲν πλούσιοι πλείω πράττοντες κωλύονται τοῦ σχολάζειν, ὁ δὲ πένης οὐκ ἔχων τί ἂν πράττῃ, πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν γίνεται; Ζήνων ἔφη Κράτητα ἀναγινώσκειν ἐν σκυτείῳ καθήμενον τὸν Ἀριστοτέλους προτρεπτικόν, ὃν ἔγραψε πρὸς Θεμίσωνα τὸν Κυπρίων βασιλέα, λέγων ὅτι οὐδενὶ πλείω ἀγαθὰ ὑπάρχει πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι· πλοῦτόν τε γὰρ πλεῖστον αὐτὸν ἔχειν ὥστε δαπανᾶν εἰς ταῦτα, ἔτι δὲ δόξαν ὑπάρχειν αὐτῷ. ἀναγινώσκοντος δὲ αὐτοῦ, τὸν σκυτέα ἔφη προσέχειν ἅμα ῥάπτοντα, καὶ τὸν Κράτητα εἰπεῖν "ἐγώ μοι δοκῶ, ὦ Φιλίσκε, γράψειν πρὸς σὲ προτρεπτικόν· πλείω γὰρ ὁρῶ σοι ὑπάρχοντα πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι ὧν ἔγραψεν Ἀριστοτέλης. ἢ πάλιν, οἰκέται μὲν οἱ τυχόντες αὑτοὺς τρέφουσι καὶ μισθὸν τελοῦσι τοῖς κυρίοις· ἐλεύθερος δὲ ἀνὴρ αὑτὸν τρέφειν οὐ δυνήσεται; ἐπεὶ καὶ τῶν τοιούτων φροντίδων μοι δοκεῖ ὁ Ἄσσιος λελυμένος πολὺ εὐσχολώτερος εἶναι τῷ μηδέν οἱ ὑπάρχειν. οἷον δήπου ἐν τῷ νῦν πολέμῳ περὶ οὐδενὸς φροντίζει ἢ περὶ αὑτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος καὶ περὶ ἑτέρων. οὐ κακῶς οὖν οὐδὲ Σοφοκλῆς πεποίηκε λέγοντα τὸν Οἰδίπουν

τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται·
ἐγὼ δ᾽ ἐμαυτὸν καὶ πόλιν καὶ σὲ στένω.

ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες γινόμενα οὐδὲν ἧττον κακοδαιμονεῖν οἴονται, κἂν πένητες ὦσι. φασὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐντιμοτέρους εἶναι μᾶλλον τοὺς πλουσίους τῶν πενήτων. οἱ τοιοῦτοι δέ μοι δοκοῦσιν οὐκ ἀκούειν διότι Ἀριστείδης πτωχότατος ὢν πάντων Ἀθηναίων ἐντιμότατος ἦν, καὶ ὅτε τοὺς φόρους ταῖς πόλεσιν ἤθελον τάξαι Ἀθηναῖοι, ἐκεῖνον κατέστησαν, οὐδένα οἰόμενοι δικαιότερ' ἂν τάξαι· καὶ ὅτι Καλλίας πλουσιώτατος ὢν Ἀθηναίων μᾶλλον προσεποιεῖτο Ἀριστείδου οἰκεῖος εἶναι ἢ Ἀριστείδης Καλλίου· καὶ πολὺ μᾶλλον ᾐσχύνετο Ἀριστείδης ἐπὶ τῷ πλούτῳ Καλλίου ἢ Καλλίας ἐπὶ τῇ Ἀριστείδου πενίᾳ. ἢ πάλιν Λυσάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου τίς ἐντιμότερος γέγονεν ἢ τιμῶν πλειόνων ἠξιώθη; καὶ οὗτος τὰς θυγατέρας οὐκ ἐδύνατο ἐκδόσθαι προῖκα δούς. ἄλλους δὲ ὁπόσους θέλεις ἄν τις εἴποι, οἳ πένητες ὄντες ἐν μείζονι τιμῇ ἐγένοντο τῶν πλουσίων. οὐκ ἀπὸ τρόπου δέ μοι δοκεῖ οὐδ' ὁ Εὐριπίδης ἐγκωμιάζων λέγειν τὸν Ἐτεοκλέα διότι νεανίας μὲν ἐνδεὴς ἦν,

πλείστας δὲ τιμὰς ἔσχ' ἐν Ἀργείων πόλει.

22 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ συμποσίου* (3, 9).

Τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; Ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονῶ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ' εὐχαρίστῳ γε πράγματι. τοῦτο γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθονον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὂν σῴζεται, καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται.

ΠΕΝΙΑΣ ΨΟΓΟΣ. ϟϛ.

1 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ' ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ' ἐλάσσων ἐστίν, ἐν δ' ἀλγύνεται
φρονῶν, ὑπ' αἰδοῦς δ' ἔργ' ἀπωθεῖται χερῶν.

2 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρας* (376).

Πενία διδάσκει δ' ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν.

3 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Οὐ γὰρ ὑπερθεῖν κύματος ἄκραν
δυνάμεσθ'· ἔτι γὰρ θάλλει πενία,
κακὸν ἔχθιστον, φεύγει δ' ὄλβος.

4 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Οὐκ ἔστι πενίας ἱερόν, ἐχθίστης θεοῦ.
μισῶ γὰρ ὄντως οἵ τινες φρονοῦσι μέν,
φρονοῦσι δ' οὐδὲν χρημάτων ὑπέρτερον.

5 *Μενάνδρου Γεωργῷ.*

Εὐκαταφρόνητόν ἐστι, Γοργία, πένης,
κἂν πάνυ λέγῃ δίκαια· τούτου γὰρ λέγειν
ἕνεκα μόνου νομίζεθ' οὗτος τοῦ λαβεῖν.
καὶ συκοφάντης εὐθὺς ὁ τὸ τριβώνιον
ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ.

6 *Φιλήμονος.*

Ὅστις πένης ὢν ζῆν παρ' ὃ ζῇ βούλεται . . .

7 *Ἡ γὰρ σπάνις πρόχειρος εἰς τὸ δρᾶν κακά.*

8 *Ἔρημός ἐστ' ἄνθρωπος ἠπορημένος.*

9 *Σοφοκλέους.*

Πενία δὲ συγκραθεῖσα δυσσεβεῖ τρόπῳ
ἄρδην ἀνεῖλε καὶ κατέστρεψεν βίον.

10 *Διφίλου.*
Πενία δὲ τοῖς ἔχουσιν οὐ σμικρὰ νόσος.
10a *Πενίας οὐδείς ἐστι μείζων πολέμιος.*

11 *Μενάνδρου.*
Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης ἐστὶ γάρ,
καὶ πάντας αὑτοῦ καταφρονεῖν ὑπολαμβάνει.
11a *Ὁ γὰρ μετρίως πράττων περισκελέστερον*
ἅπαντα τἀνιαρά, Λαμπρία, φέρει.

12 *Καλλιμάχου.*
Αἰεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί.

13 *Κράντορος.*
Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον
ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει
σπουδαῖος ᾖς, πένης δέ, κατάγελως ἔσει.

14 *Θεόγνιδος* (649).
Ὦ δειλὴ πενίη, τί ἐμοῖς ἐπικειμένη ὤμοις
σῶμα καταισχύνεις καὶ νόον ἡμέτερον;
αἰσχρὰ δέ μ' οὐκ ἐθέλοντα βίῃ κακὰ πολλὰ διδάσκεις,
ἐσθλὰ μετ' ἀνθρώπων καὶ κάλ' ἐπιστάμενον.
πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
οὔθ' ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ δέδεται.

15 *Θεόγνιδος* (155).
Μήποτέ μοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χαλεφθεὶς
μηδ' ἀχρημοσύνην, Κύρνε, κακὴν πρόφερε.
Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.
χρὴ δ' ἀεὶ κατὰ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
δίζεσθαι χαλεπῆς, Κύρνε, λύσιν πενίης.

16 *Θεόγνιδος* (175).

Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
ῥιπτεῖν, καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων.

17 *Ἀλκαίου ποιητοῦ.*
Ἀργαλέον πενία, κακὸν ἄσχετον,
ἃ μέγαν δάμνησι λαὸν ἀμηχανίᾳ σὺν ἀδελφεᾷ.

18 *Ἡσιόδου* (Op. 717).
Μηδέποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

19 *Ἀριστοφῶντος Βαβίου.*
Σαφὴς ὁ χειμών ἐστι τῆς πενίας λύχνος·
ἅπαντα φαίνει τὰ κακὰ καὶ τὰ δυσχερῆ.

20 *Μενάνδρου Πλοκίῳ.*
Ὅστις πένης ὢν ζῆν ἐν ἄστει βούλεται,
ἀθυμότερον ἑαυτὸν ἐπιθυμεῖ ποιεῖν.
ὅταν γὰρ εἰς τρυφῶντα καὶ σχολὴν ἄγειν
δυνάμενον ἐμβλέψῃ, τόθ' αὑτὸν ἔστ' ἰδεῖν
ὡς ἄθλιον ζῇ καὶ ταλαίπωρον βίον.

20[a] *Κακῶς ὁ δεσπότης βεβούλευται πάνυ.*
ἐν ἀγρῷ γὰρ οἰκῶν, οὐ σφόδρ' ἐξηλέγχετο
τῆς μερίδος ὢν τῆς οὐδαμοῦ τεταγμένης,
εἶχεν δὲ παραπέτασμα τὴν ἐρημίαν.

21 *Τοῦ αὐτοῦ Παρακαταθήκης.*
Αἰσχρὸν γενέσθαι πτωχὸν εὐσθενῆ θ' ἅμα.

22 *Τιμοκλέους Ποντικοῦ.*
Πολλοὺς γὰρ ἐνίοθ' ἡ πενία βιάζεται
ἀνάξι' αὑτῶν ἔργα παρὰ φύσιν ποιεῖν.

23 *Ἀριστοφῶντος.*
Τὸ τέλος ἅπασίν ἐστι τοῖς πτωχοῖσι νύξ·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τοῖς κακοῖσι πανταχοῦ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΠΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΖ.

1 *Ἀντιφάνους.*

Καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς·
τὸ μὲν γὰρ ἔλεον, τὸ δ' ἐπιτίμησιν φέρει.

2 *Μενάνδρου.*

Κρεῖττον γάρ ἐστιν, ἂν σκοπῇ τις κατὰ τρόπον,
μὴ πόλλ' ἀηδῶς, ὀλίγα δ' ἡδέως ἔχειν,
πενίαν τ' ἄλυπον μᾶλλον ἢ πλοῦτον πικρόν.

3 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.*

Κακόν τι βούλευμ' ἦν ἄρ' εἰς εὐανδρίαν
ὁ πλοῦτος ἀνθρώποισιν αἵ τ' ἄγαν τρυφαί.
πενία δὲ δύστηνον μέν, ἀλλ' ὅμως τρέφει
μοχθοῦντ' ἀμείνω τέκνα καὶ δραστήρια.

4 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα* (1138).

Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους.

5 *Λαμπροὶ γὰρ εἰς γένος γε, χρημάτων γε μὴν*
πένητες, ἔνθεν ἡ εὐγένει' ἀπόλλυται (ib. 37).

6 *Κράντορος.*

Τὸ γὰρ διάφορον καὶ φρονίμους πάντας ποιεῖ,
τὸ σωφρονεῖν δ' ἔνεστιν ἐν τούτῳ μόνῳ.

7 *Θεόγνιδος* (719).

Ἶσόν τοι πλουτοῦσιν, ὅσοις πολὺς ἄργυρός ἐστι
καὶ χρυσὸς καὶ γῆς πυροφόρου πεδία
ἵπποι θ' ἡμίονοί τε, καὶ ᾧ τάδε πάντα πάρεστι,
γαστρί τε καὶ πλευραῖς καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν,
παιδός τ' ἠδὲ γυναικός· ὅταν δέ κε τῶνδ' ἀφίκηται
ὥρη, σὺν δ' ἥβη γίγνεται ἁρμονία.
ταῦτ' ἄφενος θνητοῖσι· τὰ γὰρ περιώσια πάντα
χρήματ' ἔχων οὐδεὶς ἔρχεται εἰς ἀίδην.

οὐδ' ἂν ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι, οὐδὲ βαρείας
νούσους, οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον.

8 *Ἀντιφάνους ἐκ Νεανίσκων.*

Ὁ πλοῦτός ἐστι παρακάλυμμα τῶν κακῶν,
ὦ μῆτερ, ἡ πενία δὲ περιφανές τε καὶ
ταπεινόν.

9 *Θεόγνιδος* (1057).

Οἳ μὲν γὰρ κακότητα κατακρύψαντες ἔχουσι
πλούτῳ· τοὶ δ' ἀρετὴν οὐλομένῃ πενίῃ.

10 *Κριτίου.*

Σοφῆς δὲ πενίας σκαιότητα πλουσίαν
κρεῖσσον σύνοικόν ἐστιν ἐν δόμοις ἔχειν.

11 *Εὐριπίδου Τηλέφῳ.*

Μίκρ' ἂν θέλοιμι καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

12 *Ἱππώνακτος.*

Εἴ τις καθείρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πουλὺν
καὶ σῦκα βαιὰ καὶ δύ' ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
γνοίη χ' ὅσον τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

13 *Μενάνδρου.*

Ὤιμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία,
οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν
τὰς νύκτας οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω
οἴμοι λέγειν, ἡδὺν δὲ καὶ πρᾶόν τινα
ὕπνον καθεύδειν· ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινά.
νυνὶ δὲ καὶ τοὺς μακαρίους καλουμένους
ὑμᾶς ὁρῶ πονοῦντας ἡμῖν ἐμφερῆ.

14 *Εὐριπίδου Δανάῃ.*

Φιλοῦσι γάρ τοι τῶν μὲν ὀλβίων βροτοὶ
σοφοὺς ἡγεῖσθαι τοὺς λόγους, ὅταν δέ τις

λεπτῶν ἀπ' οἴκων εὖ λέγῃ πένης ἀνήρ,
γελᾶν. ἐγὼ δὲ πολλάκις σοφωτέρους
πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων,
καὶ τοὺς θεοῖσι μικρὰ θύοντας τέλη
τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους.

15 *Θεόγνιδος* (619).
Πόλλ' ἐν ἀμηχανίῃσι κυλίνδομαι ἀχνύμενος κῆρ.
  ἄκρην γὰρ πενίην οὐχ ὑπερεδράμομεν.
Πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν·
  πᾶσιν δ' ἀνθρώποις αὐτὸς ἔνεστι νόος.

16 *Εὐριπίδου.*
Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλούμενον
κράτιστον εἶνα φημὶ μὴ φῦναι βροτῷ.
τρισσῶν δὲ μοιρῶν ἐγκρινῶ νικᾶν μίαν,
πλούτου τε χὤτῳ σπέρμα γενναῖον προσῇ
πενίας τ'· ἀριθμὸν γὰρ τοσόνδε προυθέμην.
ὁ μὲν ζάπλουτος, εἰς γένος δ' οὐκ εὐτυχής,
ἀλγεῖ μέν, ἀλγεῖ, παγκάλως δ' ἀλγύνεται,
ὄλβου διοίγων θάλαμον ἥδιστον χερί·
ἔξω δὲ βαίνων τοῦδε τὸν πάρος χρόνον
πλουτῶν ὑπ' ἄτης ζεῦγλαν ἀσχάλλει πεσών.
ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ' ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ' ἐλάσσων ἐστίν, ἐν δ' ἀλγύνεται
φρονῶν, ὑπ' αἰδοῦς δ' ἔργ' ἀπωθεῖται χερῶν.
ὁ δ' οὐδὲν οὐδείς, διὰ τέλους δὲ δυστυχῶν
τοσῷδε νικᾷ· τοῦ γὰρ εὖ τητώμενος
οὐκ οἶδεν, ἀεὶ δυστυχῶν κακῶς τ' ἔχων.
οὕτως ἄριστον μὴ πεπειρᾶσθαι καλῶν.
ἐκεῖνο γὰρ μεμνήμεθ'· οἷος ἦν ποτε
κἀγὼ μετ' ἀνδρῶν ἡνίκ' εὐτύχουν βίῳ.

17 *Ἐγὼ γάρ, εἰ νοῦν εἶχέ μ' ὁ σπείρας πατήρ,*
ἠπιστάμην ἂν μουσικὴν παρεὶς πονεῖν,
ὡς εὐτυχήσων καὶ κακῶς πράσσων ποτέ.
πρῶτον μέν, ἐξ ὧν πάντα γίγνεται βροτοῖς,
εὔογκος εἶναι γαστρὶ μὴ πληρουμένῃ
στέργειν θ' ὑδρηροῖς ὥστε θὴρ ἀεὶ ποτοῖς,
χειμῶνί τ' ἀσκεῖν σῶμα θερμά θ' ἡλίου
τοξεύματ' αἰνεῖν μὴ σκιατροφούμενος.
νῦν δ' οὐκ ἐθισθεὶς ταῦτ' ἐπίσταμαι μὲν οὔ,
φέρειν δ' ἀνάγκη· τὸν γὰρ Ὀρφέα λαβὼν
ἅπαν τε μουσῶν ἐννεάφθογγον μέλος
οὐκ ἂν πίθοιμι γαστέρ', ἀλλὰ δεῖ βίου.

18 ***Φιλήμονος.***
Νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον ᾤμην, Σωσία,
ἐγὼ πρότερον τοὺς μὲν πένητας ζῆν μόνους
ὀδυνωμένους, τῶν πλουσίων δὲ τὸν βίον
ἱλαρόν τιν' εἶναι καὶ φέρειν εὐθυμίαν·
νυνὶ δὲ διαφέροντα τοῖς καθ' ἡμέραν
δαπανήμασιν νὴ τὸν Δί' εἰσορῶ μόνον,
λύπας δ' ἔχοντας μείζονας τοὺς μείζονας.

19 ***Φιλήμονος.***
Ἀεὶ τὸ πλουτεῖν συμφορὰς πολλὰς ἔχει,
φθόνον τ' ἐπήρειάν τε καὶ μῖσος πολύ,
πράγματά τε πολλὰ κἀνοχλήσεις μυρίας,
πράξεις τε πολλὰς συλλογάς τε τοῦ βίου.
εἶτα μετὰ ταῦτ' εὐθύς τις εὑρέθη θανών,
ἄλλοις καταλείψας εἰς τρυφὴν τὴν οὐσίαν·
ὅθεν πένεσθαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω,
ἔχειν τε μέτρια κἀμέριμνον ζῆν βίον,
καὶ μήτ' ἔχειν με πλοῦτον μήτε πράγματα.
πᾶς γὰρ πένης ὢν μεγάλα κερδαίνει κακά.

20 *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.*

Ἐν πενίᾳ μέν τις διετέλεσεν εὐδαιμονῶν, ὡς ἥκιστα δ' ἐν πλούτῳ καὶ ἀρχαῖς. τοσοῦτον ὑπεραίρει πενίας ἀγαθόν, ὥστ' αἰσχροῦ πλούτου νόμιμος ἀνὴρ ἀλλάξαιτ' ἂν πενίαν· εἴ γε μὴ τῶν ποτε Ἀθηναίων ὁ πλουσιώτατος ἀμείνων ἦν Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους [Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους] ἐν πενίᾳ τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκείνου αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐξίτηλός τε καὶ ἀνώνυμος. φαύλῳ γὰρ ἅμα τῷ θανάτῳ πάντα συνοίχεται, τὸ δὲ καλὸν αἰώνιον.

21 *Ἀναξιμένους.*

Οὐ γὰρ οὕτως οἱ πλουτοῦντες ὡς οἱ πένητες τοὺς ἀτυχοῦντας οἰκτείρειν εἰώθασι· δεδιότες γὰρ περὶ αὑτῶν τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς ἐλεοῦσιν.

22 *Ἡ γὰρ πενία καὶ πρὸς τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους τοὺς ἀνθρώπους καθίστησι.*

22ª *Χαλεπὴ γὰρ διδάσκαλος ἡ πενία τοῦ μικρὸν φρονεῖν.*

23 *Δημοκρίτου.*

Πενίη πλοῦτος οὐνόματα ἐνδείης καὶ κόρου· οὔτε ὢν πλούσιος ὁ ἐνδέων οὔτε πένης ὁ μὴ ἐνδέων.

24. 25 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἢν μὴ πολλῶν ἐπιθυμέῃς, τὰ ὀλίγα τοι πολλὰ δόξει. σμικρὴ γὰρ ὄρεξις πενίην ἰσοσθενέα πλούτῳ ποιέει.

26 *Διογένους.*

Διογένης ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινος πενίαν "κακόδαιμον" εἶπεν "οὐδένα ποτὲ τυραννοῦντα διὰ πενίαν ἑόρακα, διὰ δὲ πλοῦτον τοὺς πάντας."

27 *Κράτητος κυνικοῦ.*

Κράτης οὐ τῷ πλούτῳ εἶπεν ἑαυτὸν ηὐδοξηκέναι μεγάλα, ἀλλὰ τῇ πενίᾳ.

28 *Ἐκ τῶν Ἀρριανοῦ προτρεπτικῶν ὁμιλιῶν.*

Ἀλλὰ δὴ Σωκράτης, Ἀρχελάου μεταπεμπομένου αὐτὸν ὡς ποιήσοντος πλούσιον, ἐκέλευσεν ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ διότι "Ἀθήνησι τέσσαρές εἰσι χοίνικες τῶν ἀλφίτων ὀβολοῦ ὤνιοι καὶ κρῆναι ὕδατος ῥέουσιν. εἰ γάρ τοι μὴ ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοί, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις ἱκανός, καὶ οὕτω κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὐκ εὐφωνότερον οὐδὲ ἥδιον ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Οἰδίποδα ὑπεκρίνετο ἢ τὸν ἐπὶ Κολωνῷ ἀλήτην καὶ πτωχόν; εἶτα χείρων Πώλου ὁ γενναῖος ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ περιτεθὲν ἐκ τοῦ δαιμονίου πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς; οὐδέ γε τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὅστις καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν οὐδὲν μεῖον διέπρεπεν ἢ ἐν τῇ οὔλῃ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ;"

29 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Ὅτι πλῷ ἔοικε τῷ παρὰ γῆν ὁ τῶν πενήτων βίος, ὁ δὲ τῶν πλουσίων τῷ διὰ πελάγους· τοῖς μὲν γὰρ ῥᾴδιόν ἐστι καὶ πεῖσμα βαλεῖν καὶ προσσχεῖν καὶ νεωλκῆσαι, τοῖς δ' οὔ.

30 *Ὑψαίου.*

Μὴ φεῦγε πενίην, ἀλλ' ἀδικίην. οὐδεὶς γὰρ ὅτι πένης μετήλλαξεν, ἀλλ' ὅτι ἄδικος. οὐκ οὖν οὐδὲ πλούσιος ὢν βιοῖ ἐπαινετῶς, ἀλλ' ὅτι δίκαιος.

31 *Ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή.*

Δοκεῖ μοι ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις σπάνεως καὶ ἐνδείας παραλύειν. καὶ πῶς; οὐχ ὁρᾷς ἐνίους κεκτη-

μένους μὲν πολλὰ ὡς δοκοῦσιν, οὐ χρωμένους δὲ τούτοις δι' ἀνελευθερίαν καὶ ῥυπαρίαν; ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πρίαμος οὐδ' ἔτλη ἕζεσθαι ἐπὶ θρόνου "πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων", ἀλλὰ χαμαὶ ἐκάθητο "κυλινδόμενος κατὰ κόπρον," οὕτως ἔνιοι πολλῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς δι' ἀνελευθερίαν οὐδενὸς γεύονται οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ πλείω οἱ μῦς κατεσθίουσι καὶ οἱ μύρμηκες ἢ αὐτοί. ὥσπερ καὶ ὁ Λαέρτης [ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιῆς γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἥ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε παρτίθει] εἰς ἀγρὸν ἀπελθὼν μόνος μετὰ γρᾳδίου κακουχεῖ αὐτὸν καὶ ξηρανεῖ, οἱ δὲ μνηστῆρες τὰ ἐκείνου. καὶ ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν λίμνῃ ἕστηκεν, ὥς φησιν ὁ ποιητής, κατὰ κρατὸς δὲ καρποί, ἀλλ' "ὁπότ' ἰθύσει' ὁ γέρων" πιεῖν ἢ τῶν καρπῶν ἅψασθαι, ἡ μὲν λίμνη ξηρὰ ἐγίνετο, "τοὺς δ' ἄνεμος ῥίπτασκε ποτὶ νέφεα σκιόεντα," οὕτως ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸν σῖτον καὶ τὴν ὀπώραν ῥίπτασκεν οὐ ποτὶ νέφεα ἀλλ' ἃ μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν ἃ δὲ εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐδενὸς γεύονται. καὶ ἐὰν μὲν πρὸς ἑτέρων κληθῇ ἐκπαθῶς ἀπολαύει, αὐτὸς δὲ ἔχων οὐθενὶ ἂν παρέχοι, ἀλλ' ἐπιθυμῶν στραγγεύεται. καὶ εἰ μέν τις αὐτὸν ἐξοικίζοι, τὸν τοιοῦτον πολέμιον ἂν ἡγοῖτο· ἑαυτὸν δὲ ἐξοικίζων οὐ δοκεῖ εἶναι πολέμιος. οὐκ ἀηδῶς δ' ἔμοιγε δοκοῦσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρὸς ταῦτα ἐρωτᾶν· ὃ μὴ ἀπολύει ἀπληστίας καὶ ἀνελευθερίας καὶ ἀλαζονείας ἄνθρωπον, οὐδὲ ἐνδείας οὐδὲ σπάνεως ἀπολύει· οὐθὲν δὲ τῶν τοιούτων ἀπληστίας καὶ ἀλαζονείας καὶ ἀνελευθερίας ἀπολύει· τὸν γὰρ τρόπον οὐ μετατίθησιν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν σωφρονούντων ἡ πενία, ἐὰν ἐκ πλουσίων πένητες γένωνται. θᾶττον γὰρ ἂν ἔμοιγε δοκεῖ τις εἰπεῖν ὡς τὴν

χρόαν, τὸ μέγεθος ἢ τὴν ὄψιν μετατίθησιν ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις ἤπερ τὸν τρόπον· ἕως δ' ἂν ᾖ οὗτος ἄπληστος ἀνελεύθερος ἀλαζὼν δειλός, ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔσται. καὶ πῶς σπανίζουσιν οὗτοι τούτων ἃ ἔχουσι; πῶς δὲ οἱ τραπεζῖται, φησὶν ὁ Βίων, χρημάτων, ἔχοντες αὐτά; οὐ γὰρ αὐτῶν ὄντα ἔχουσιν· οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ αὑτῶν. εἰ δὲ καὶ τοῦτό τίς σοι δοίη ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' ὅμοιόν ἐστι τὸ οὕτως ἔχειν [καὶ μὴ ἔχειν], ὅταν ἀδυνατῇς αὐτοῖς χρῆσθαι. ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν ἢ οὕτως ἔχειν ὡς αἱ Φορκίδες τὸν ὀφθαλμὸν ἀποκείμεναι αὐτὰς δὲ εἰς φραγμοὺς καὶ βύθρους καὶ βόρβορον ἐμπίπτειν μηθὲν προορωμένας, ἀλλ' ἐώσας ἀποκεῖσθαι ἕως ὅτου καὶ αὐτὸν τὸν ὀφθαλμὸν ὁ Περσεὺς ὑφείλετο; ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν τροφὴν ἢ τοιαύτην ἔχειν, ἧς οὐ μὴ γεύσηται, ... ἰχθῦς καὶ περιστέρια ἢ Αἰγυπτίῳ κύνα ἢ Ἕλληνι κρανίον ἀνθρώπου; ὁμοίως γὰρ σπανιεῖ τροφῆς καὶ ἔχων ταύτην καὶ μὴ ἔχων. τί οὖν ὄφελος τὸ οὕτως ἔχειν; ἐπεὶ καὶ σὺ ἀργύριον ἔχεις, ἀλλ' οὐ μὴ χρήσῃ διὰ ῥυπαρίαν καὶ δειλίαν. διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον οὐκ ἀηδῶς· ἔφασαν γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ἀνθρώπων οὓς μὲν χρήματα ἔχειν οὓς δὲ κτήματα· οὓς μὲν γὰρ χρῆσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν οὓς δὲ μόνον κεκτῆσθαι οὔτε ἑαυτοῖς οὔτε ἄλλοις μεταδιδόντας καὶ προϊεμένους. καὶ ὃν τρόπον, ὅταν βασιλεὺς ἢ δυνάστης τὰ ὑπάρχοντα παρασφραγίσηται, οὐκ ἔστιν ἅψασθαι· οὕτως καὶ ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία τὰ ὑπάρχοντα παρεσφράγισται οὐκ ἐῶσα ἅψασθαι, ἀλλὰ σπανίζουσι καὶ ἐν ἐνδείᾳ εἰσίν, ἐπιθυμοῦντες μὲν πολλῶν χρῆσθαι δὲ οὐ δυνάμενοι. διὸ καὶ ὁ Κράτης πρὸς τὸν ἐπιζητοῦντα "τί οὖν μοι ἔσται φιλοσοφήσαντι;" "δυνήσῃ" φησί "τὸ φα-

σκώλιον ῥᾳδίως λῦσαι καὶ τῇ χειρὶ ἐξελὼν εὐλύτως δοῦναι, καὶ οὐχὶ ὥσπερ νῦν στρέφων καὶ μέλλων καὶ τρέμων, ὥσπερ οἱ παραλελυμένοι τὰς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ πλῆρες ὂν αὐτὸ οὕτως ὄψει καὶ κενούμενον ἰδὼν οὐκ ὀδυνήσῃ, καὶ χρῆσθαι προελόμενος ῥᾳδίως δυνήσῃ, καὶ μὴ ἔχων οὐκ ἐπιποθήσεις, ἀλλὰ βιώσῃ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, τῶν ἀπόντων οὐκ ἐπιθυμῶν, τοῖς συμβεβηκόσιν οὐ δυσαρεστῶν. καὶ εἴ τις βούλεται ἢ αὐτὸς ἐνδείας καὶ σπάνεως ἀπολυθῆναι ἢ ἄλλον παραλῦσαι, μὴ χρήματα αὐτῷ ζητείτω. ὅμοιον γάρ, φησὶν ὁ Βίων, ὡς εἴ τις τὸν ὑδρωπικὸν βουλόμενος παῦσαι τοῦ δίψους τὸν μὲν ὕδρωπα μὴ θεραπεύοι, κρήνας δὲ καὶ ποταμοὺς αὐτῷ παρασκευάζοι. ἐκεῖνός τε γὰρ ἂν πρότερον πίνων διαρραγείη ἢ παύσαιτο τοῦ δίψους, οὗτός τε οὐκ ἄν ποθ' ἱκανωθείη, ὅταν ᾖ ἄπληστος καὶ δοξοκόπος καὶ δεισιδαίμων. διὸ καὶ εἰ βούλει τὸν υἱόν σου τῆς ἐνδείας καὶ σπάνεως παῦσαι, μὴ πρὸς Πτολεμαῖον πέμπε ὅπως χρήματα κτήσεται· εἰ δὲ μή, ἀλαζονείαν προσλαβὼν ἀπελεύσεται, περανεῖ δὲ οὐδέν· ἀλλ' εἰς Ἀκαδήμειαν πρὸς Κράτητα· ἐκεῖνος ἠδύνατο ἐξ ἀπλήστων καὶ πολυτελῶν ἐλευθερίους καὶ ἀφελεῖς κατασκευάζειν. καὶ Μητροκλῆς δὲ ἐκεῖνος ἔφη, ὡς ἔοικεν, ὅτε μὲν παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ξενοκράτει σχολάζοι, πολλῶν αὐτῷ ἐξ οἴκου ἀποστελλομένων, φοβεῖσθαι μὴ τῷ λιμῷ ἀποθάνοι καὶ ἀεὶ σπανίζειν καὶ ἐνδεὴς εἶναι· μεταβὰς δὲ ὕστερον πρὸς Κράτητα κἂν ἄλλον πρὸς τρέφειν, οὐδενὸς πεμπομένου. τότε μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀκάττυτον ἥλους οὐκ ἔχον, εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ σύνδειπνον, ὅπως ἄρτοι καθαροί, ὄψον μὴ τὸ τυχόν, οἶνος

ἡδύς, ὑποδοχὰς τὰς ἐπιβαλλούσας ἵνα πολυτελῶς· ἐλευθέριος γὰρ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκρίνετο· πρὸς Κράτητα δὲ μεταβάντι οὐδὲν ἦν τούτων· ἀλλ' ἀφελέστερος τῷ τρόπῳ γενόμενος ἠρκεῖτο τρίβωνι καὶ μάζῃ καὶ λαχανίοις, οὐκ ἐπιποθῶν τὴν προτέραν δίαιταν οὐδὲ τῇ παρούσῃ δυσχεραίνων. πρὸς ῥῖγος ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα περιῄει τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων. εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν ἂν εἰς τὸ βαλανεῖον τῷ γλοιῷ ἠλείψατο· καὶ βαδίσας ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τῶν μαινίδων ἀποπυρίδα ποιήσας, περιχέας ἂν ἐλᾴδιον, καθίσας ἠρίστησε. καὶ ἐκάθευδε τὸ μὲν θέρος ἐν τοῖς ἱεροῖς τὸν δὲ χειμῶνα ἐν τοῖς βαλανείοις, οὐ σπανίζων ὥσπερ πρὸ τοῦ οὐδὲ ἐνδεὴς ὤν, ἀλλ' ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, διακόνους οὐκ ἐπιθυμῶν ἔχειν. θαυμαστὸν μὲν γάρ, φησίν, εἰ Μάνης μὲν Διογένους ἄνευ δυνήσεται ζῆν, Διογένης δὲ ἄνευ Μάνους οὐ δυνήσεται θαρρεῖν. ὅταν δὲ ποιήσας ἀλαζόνα πολυτελῆ δεισιδαίμονα δοξοκόπον ἄπληστον χρήματα πολλὰ διδῷς, οὐδὲν περανεῖς. οὐκ ἀηδῶς γὰρ ὁ Φιλήμων "πλοῦτον μεταλήψεσθ' ἕτερον, οὐχὶ τὸν τρόπον." τούτου δὲ μένοντος τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως, οὐκ ἀρκεῖται οὐδ' ἱκανοῦται, ἀλλ' ἐπιθυμίας καὶ ἐπιβολὰς τοσούτων καὶ τοιούτων ἔχει, ἐξ ὧν ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔχονται, "ἄπληστον γὰρ ἔχουσι κακοὶ νόον." καὶ παῖς μὲν ὢν ἐπιθυμεῖ ἔφηβος γενέσθαι, ἔφηβος δὲ γενόμενος ζητεῖ πάλιν τὸ χλαμύδιον ἀποθέσθαι, ὅταν δὲ ἀνδρωθῇ πάλιν εἰς τὸ γῆρας σπεύδει. νῦν δέ, φησίν, ἀβίωτος ὁ βίος, στρατεία, λειτουργία, πολιτικὰ πράγματα, σχολάσαι αὐτῷ οὐκ ἔστι. πρεσβύτης γέγονε, πάλιν ἐπιθυμεῖ

τὰ ἐν νεότητι, "ἡ νεότης μοι φίλον ἀεί, τὸ δὲ γῆρας βαρύτερον Αἴτνης," καὶ μακαρίζει τὸν τοῦ παιδὸς βίον. οἰκέτης ἐστίν, ἐλεύθερος σπεύδει γενέσθαι· κἂν τούτου τύχω, φησί, πάντ' ἔχω. γέγονεν ἐλεύθερος, δοῦλον εὐθὺς ἐπιθυμεῖ κτήσασθαι. γέγονε τοῦτ' αὐτῷ, ἕτερον πρὸς σπεύδει κτήσασθαι· μία γάρ, φησί, χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ· εἶτα δύο, εἶτα καὶ ἀγρόν, εἶτ' Ἀθηναῖος γενέσθαι, εἶτα ἄρξαι, εἶτα βασιλεῦσαι, εἶτα ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἀθάνατος γενέσθαι· εἰ δὲ καὶ τούτου τύχοι, οἶμαι, ἵνα Ζεὺς γένηται ἐπιθυμήσει. πῶς οὖν ὁ τοιοῦτος οὐκ ἐνδεής; ἢ ποία χρημάτων ὕπαρξις τῶν τοιούτων ἐπιθυμιῶν ἀπολύει; οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ πολλῆς ἐπάρχοντες καὶ προσόδους μεγάλας ἔχοντες οὐδὲν ἧττον σπανίζουσιν, ὥστε καὶ τυμβωρυχεῖν καὶ ἱεροσυλεῖν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον φυγαδεύειν. ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλάκασι, καὶ οὔτε τῆς ἀρχῆς ἀποστῆναι προαιροῦνται οὔτε τὰ καθ' ἑαυτοὺς λιτότερον ἐξάγουσιν· εἶτα ἀναγκάζονται πολλὰ ὧν βούλονται. εἰ δὲ πάντων τις τῶν τοιούτων ὑπεράνω γένοιτο, ἐν πολλῇ ἂν εἴη ἀδείᾳ καὶ ἀσπανιστίᾳ. οὐκ ἀηδῶς γὰρ Κράτης "οὐκ οἶσθα" φησί "πήρα δύναμιν ἡλίκην ἔχει, θέρμων τε χοίνιξ καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν." τῷ ὄντι μέγα καὶ ἀξιόλογον μετὰ πήρας καὶ θέρμων καὶ λαχάνων καὶ ὕδατος μηδενὸς φροντίζειν, ἀλλ' εἶναι ἀθώπευτον καὶ ἀκολάκευτον.

32 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (3, 40) τῆς Κύρου παιδείας.

Ἦ γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ ὅσῳ πλείονα κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω

οὐδ' ὁτιοῦν ἥδιον νῦν ἢ ὅτε πένης ἦν; ὅτι δὲ πολλὰ ταῦτ' ἐστί, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δ' ἄλλοις διανέμειν, πλειόνων δὲ ἐπιμελούμενον πράγματα ἔχειν. νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἳ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δέ τις ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστ' ἔμοιγε δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι, ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν· Ἀλλά, ναὶ μὰ τὸν Δί', ὅταν σῶα ᾖ, πολλὰ ὁρῶν πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Οὔ τοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρήματα, ὥσπερ ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν, ἵν' ὡς εἰδότι ἐγὼ τἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δ' ἀποβαλλόντων τι ὄψει οὐδένα δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν οὕτως ὥσπερ τὸ λαμβάνειν ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστί, [ἔφη,] ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς καὶ εἰς φίλους καὶ εἰς ξένους· ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον καὶ δαπανῶντα ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τούτων εἰμί, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας, οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, κἀμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; ἀλλὰ γάρ, ἔφη, πάντα ταῦτα κέκτησο, καὶ

χρῶ ὥσπερ βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι ὅ τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, τούτου μετέχειν.

33 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου (p. 401 b).

Τί ποτ' ἐστὶν ὃ χρώμεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί εὕρηται ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις; ὥσπερ τὰ φάρμακα, πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλλάττειν· ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γένοιτο. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσα περ τυγχάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι· τῶν δὲ χρησίμων γένος τι, ὃ καλοῦμεν χρήματα· λοιπὸν ἂν εἴη σκέψασθαι τὰ πρὸς τίνα χρείαν χρήσιμα χρῆσθαι χρήματά ἐστιν. πάντα μὲν γὰρ ἴσως χρήσιμα ὅσοις γε πρὸς τὴν ἐργασίαν χρώμεθα· ὥσπερ γε πάντα μὲν τὰ ψυχὴν ἔχοντα ζῷα, τῶν δὲ ζῴων γένος τι καλοῦμεν ἄνθρωπον. εἰ δή τις ἡμᾶς ἔροιτο, τίνος ἂν ἐκποδὼν ἡμῖν γενομένου οὐδὲν δεοίμεθα ἰατρικῆς οὐδὲ τῶν ταύτης ἐργαλείων, ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν, ὅτι εἰ αἱ νόσοι ἀπαλλαγείησαν ἐκ τῶν σωμάτων καὶ μὴ γίγνοιντο παντάπασιν ἢ γιγνόμεναι παραχρῆμα ἀπαλλάττοιντο. ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡ ἰατρικὴ τῶν ἐπιστημῶν [ἡ] πρὸς τοῦτο χρησίμη, πρὸς τὸ νόσους ἀπαλλάττειν· εἰ δέ τις ἡμᾶς πάλιν ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἀπαλλαγέντος οὐδὲν δεοίμεθα χρημάτων, ἆρ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν; εἰ δὲ μή, πάλιν ὡδὶ σκοπώμεθα· φέρε, εἰ οἷός τε εἴη ζῆν ἄνθρωπος ἄνευ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ μὴ πεινῷ μηδὲ διψῷ, ἔσθ' ὅ τι ἂν ἢ αὐτῶν τούτων δέοιτο ἢ ἀργυρίου ἢ ἑτέρου τινός, ἵνα ταῦτα ἐκπορίζηται; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μὴ δεοίμεθα πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν, ὧν νῦν ἐνδεεῖς ἐσμέν, καὶ ἀλέας καὶ ψύχους

ἐνίοτε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσων τὸ σῶμα ἐνδεὲς γιγνόμενον προσδεῖται, ἄχρηστ' ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλούμενα χρήματα, εἰ μηδείς γε παντάπασι μηδενὸς δέοιτο τούτων, ὧν ἕνεκεν νυνὶ βουλόμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι, ἵνα ἐξικοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα; εἰ δ' ἔστιν ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμον ἡ τῶν χρημάτων χρῆσις πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἴ γ' οὖν ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα χρημάτων· ἴσως δ' ἂν οὐδ' εἴη παντάπασι χρήματα. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ὡς ἔοικε, τὰ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων, ταῦτα εἶναι χρήματα. Συνέφημεν ταῦτα εἶναι χρήματα. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτὸν σφόδρα τὸ λογίδιον. Τί δαὶ τὰ τοιάδε; πότερ' ἂν φήσαιμεν οἷόν τ' εἶναι ταυτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν τοιαύτην ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ' ἂν φαίην· ἀλλ' εἴ τι δεοίμεθα τούτου, πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν καὶ χρήσιμόν μοι δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκ οὖν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοί τε ἦμεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲ ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δεοίμεθα, οὐδ' ἂν χρήσιμον ἡμῖν εἴη. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Οὐκ οὖν ὅσων ἄνευ οἷόν τε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκ οὖν εἴ ποτε φαινοίμεθα οἷοί τε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, (οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις,) παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμα γένοιτο πρός γε τοῦτο τἀργύριόν

τε καὶ τὸ χρυσίον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ποτε καὶ ἄνευ τούτων οἷόν τε γίγνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδ' ἂν χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλὰ ταῦτ' ἂν εἴη, οἷς τὰ χρήσιμα οἷοί τε ἐσμὲν ἐκπορίζεσθαι.

34 Ἐν τῷ αὐτῷ (p. 405 c).

Μάλιστα δ' ἂν ἴσως καὶ τοῦτο ὧδε θεωρηθείη εἴ τις αὐτὸν πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον παραβάλλων σκοποῖτο, ὁποτέρα τῶν ἕξεων βελτίων, πότερον ὅταν τύχῃ νοσῶν, ἢ ὅταν ὑγιαίνων. Ἀλλὰ τοῦτό γ', ἔφη, οὐ πολλῆς τινος τῆς σκέψεως δεῖται. Ἴσως γάρ, ἦν δ' ἐγώ, παντὶ ἀνθρώπῳ εὔπορον γνῶναι, ὅτι ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἕξις κρείττων ἐστὶ τῆς τοῦ κάμνοντος. τί δέ; πότερον τυγχάνομεν πλειόνων τε καὶ μᾶλλον παντοδαπῶν δεόμενοι, ὅταν κάμνωμεν ἢ ὅταν ὑγιαίνωμεν; Ὅταν κάμνωμεν. Ὅταν ἄρα αὐτοὶ ἑαυτῶν τυγχάνωμεν φαυλότατα διακείμενοι, τότε σφόδρα τε καὶ πλείστων, τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς τὰς διὰ τοῦ σώματος, ἐν ἐπιθυμίαις τε καὶ δεήσεσιν ἐσμέν; Οὕτως. Οὐκ οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ αὐτὸς ἑαυτοῦ τότε φαίνεται βέλτιστα ἔχων, ὅταν ἐλαχίστων τῶν τοιούτων δέηται, οὕτω πάλιν καὶ δυοῖν ὄντοιν, εἰ ὃ μὲν τυγχάνει σφόδρα τε καὶ πολλῶν ἐν ἐπιθυμίᾳ τε καὶ δεήσει ὤν, ὃ δὲ ὀλίγων τε καὶ ἥσυχος, οἷον τὰ τοιάδε, ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσι κυβευταὶ ὄντες, οἱ δὲ οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ γαστρίμαργοι. ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει ὄντα, ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δ' ἐπιθυμίαι πᾶσαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαι τινῶν. οἱ οὖν πλεῖστα τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα

πεπονθότων. πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι· καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοιούτους, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, ΟΤΙ ΒΡΑΧΥΣ ΚΑΙ ΕΥΤΕΛΗΣ, ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΩΝ ΑΝΑΜΕΣΤΟΣ. ϞΗ.

1 *Σοφοκλέους.*

Ὦ θνητὸν ἀνδρῶν καὶ ταλαίπωρον γένος,
ὡς οὐδὲν ἐσμὲν πλὴν σκιαῖς ἐοικότες
βάρος περισσὸν γῆς ἀναστρωφώμενοι.

2 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (125).

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ' ὅσοι περ ζῶμεν ἢ κούφην σκιάν.

3 *Φιλήμονος.*

Τοιοῦτος ὁ βίος ἐστὶν ἀνθρώπου, γύναι·
εὐφραινόμεσθ' ἔλαττον ἢ λυπούμεθα.

4 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾶν· κατθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
γῆ καὶ σκιά, τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.

5 *Φιλήμονος.*

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ γενέσθαι, δέσποτα,
ἄνθρωπος ὢν ἄνθρωπος· ἄλλως οὖν βοᾷς·
τὸν ζῶντ' ἀνάγκη πόλλ' ἔχειν ἐστὶν κακά.

6 *Διφίλου.*

Ἄνθρωπός εἰμι, τοῦτο δ' αὐτὸ τῷ βίῳ
πρόφασιν μεγίστην εἰς τὸ λυπεῖσθαι φέρει.

7 *Μενάνδρου.*

Ἄνθρωπος· ἱκανὴ πρόφασις εἰς τὸ δυστυχεῖν.

8 *Μενάνδρου.*

Ἅπαντα τὰ ζῷ᾽ ἔστι μακαριώτερα
καὶ νοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολύ.
τὸν ὄνον ὁρᾶν ἔξεστι πρῶτα τουτονί.
οὗτος κακοδαίμων ἐστὶν ὁμολογουμένως.
τούτῳ κακὸν δι᾽ αὑτὸν οὐδὲν γίγνεται·
ἃ δ᾽ ἡ φύσις δέδωκεν αὐτῷ ταῦτ᾽ ἔχει.
ἡμεῖς δὲ χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν
αὐτοὶ παρ᾽ αὑτῶν ἕτερα προσπορίζομεν.
λυπούμεθ᾽, ἂν πτάρῃ τις· ἂν εἴπῃ κακῶς,
ὀργιζόμεσθ᾽· ἐὰν ἴδῃ τις ἐνύπνιον, [σφόδρα]
φοβούμεθ᾽· ἂν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν.
ἀγωνίαι δόξαι φιλοτιμίαι νόμοι,
ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐπίθετα τῇ φύσει κακά.

9 *Σωτάδου.*

Αὐτὸς γὰρ ἐὼν παντογενὴς ὁ πάντα γεννῶν
οὐ κρίνει δικαίως τὰ κατ᾽ ἄνθρωπον ἕκαστον.
καὶ γὰρ κατὰ γαῖαν τὰ κακὰ πέφυκεν ἀεί,
καὶ τοῖς μεγάλοις ἀεὶ κακοῖς γέγηθ᾽ ὁ κόσμος.
ὅτι πάντες, ὅσοι περισσὸν ἠθέλησαν εὑρεῖν
ἢ μηχανικὸν ποίημ᾽, ἢ σοφὸν μάθημα,
οὗτοι κακὸν εἰς τὸν θάνατον τέλος ἐποίησαν,
ὑπὸ τοῦ γεννήτορος κόσμου κακῶς παθόντες.
Σωκράτην ὁ κόσμος πεποίηκεν σοφὸν εἶναι,
καὶ κακῶς ἀνεῖλεν τὸν Σωκράτην ὁ κόσμος,
ἐν τῇ φυλακῇ κώνειον ὅτι πιὼν τέθνηκε.
πουλύποδα φαγὼν ὁ Διογένης ὠμὸν τέθνηκεν.
Αἰσχύλῳ γράφοντι ἐπιπέπτωκε χελώνη.
Σοφοκλῆς ῥᾶγα φαγὼν σταφυλῆς, πνιγεὶς τέθνηκε.
κύνες οἱ κατὰ Θρᾴκην Εὐριπίδην ἔτρωγον.
τὸν θεῖον Ὅμηρον λιμὸς κατεδαπάνησεν.

10 *Τοῦ αὐτοῦ.*

*Ἀγαθὸς εὐφυὴς δίκαιος εὐτυχὴς ὃς ἂν ζῇ,
τοῦ φθόνου λαβεῖν δεῖ μερίδ᾽ ἢ μῶμον ἔχειν δεῖ.
πλουτεῖ τις ἄγαν, ἀλλὰ πάθος παρέλαβεν αὐτόν.
εὐσεβής τίς ἐστι, πενίαν δέδωκεν αὐτῷ.
μέγας ἐστὶ τεχνίτης τις, ἀτυχῆ πεποίηκεν αὐτόν.
κἂν ἐπὶ τὸ μέγιστον δίκαιος κριτὴς ὑπάρχῃ,
δεῖ τὸν φύσει νικώμενον ἄδικον αὐτὸν εἰπεῖν.
πλούσιός τίς ἐστι, τὸ μέγα πτῶμα φοβεῖται.
ἰσχυρὸς ὑπάρχει, νόσου πεῖραν εὐλαβεῖται.
ἡμέρας μιᾶς ἀλυπία μέγ᾽ ἐστὶ κέρδος.
τί γὰρ ἐσμὲν ὅλως, ἢ ποταπῆς γεγόναμεν ὕλης;
στόχασαι κατὰ σεαυτὸν τὸ βιωτικόν, νοήσας
ἐκ τίνος ἐγένου καὶ τίς εἶ καὶ τίς πάλι γίνῃ.*

11 *Μενάνδρου.*

Τυφλόν γε καὶ δύστηνον ἀνθρώπου βίος.

12 *Εὔφρονος Διδύμων.*

*Ὦ Ζεῦ, τί ποθ᾽ ἡμῖν δοὺς χρόνον τοῦ ζῆν βραχὺν
πλέκειν ἀλύπως τοῦτον ἡμᾶς οὐκ ἐᾷς;*

13 *Μιμνέρμου.*

*Ἡμεῖς δ᾽ οἷά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
ἔαρος, ὅτ᾽ αἶψ᾽ αὐγῇ αὔξεται ἠελίου,
τοῖς ἴκελοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ᾽ ἀγαθόν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
ἡ δ᾽ ἑτέρη θανάτοιο· μίνυνθα δὲ γίγνεται ἥβης
καρπός, ὅσον τ᾽ ἐπὶ γῆν κίδναται ἠέλιος.
αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὥρης,
αὐτίκα δὴ τεθνάναι βέλτιον ἢ βίοτος.*

πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται, ἄλλοτέ τ᾽ οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ᾽ ἔργ᾽ ὀδυνηρὰ πέλει.
ἄλλος δ᾽ αὖ παίδων ἐπιδεύεται, ὧν τε μάλιστα
ἱμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς ἀίδην.
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν
ἀνθρώπων, ᾧ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδῷ.

14 Φιλήμονος.

Ὦ τρισμακάρια πάντα καὶ τρισόλβια
τὰ θηρί᾽, οἷς οὐκ ἔστι περὶ τούτων λόγος·
οὔτ᾽ εἰς ἔλεγχον οὐδὲν αὐτῶν ἔρχεται,
οὔτ᾽ ἄλλο τοιοῦτ᾽ οὐδέν ἐστ᾽ αὐτοῖς κακὸν
ἐπακτόν, ἣν δ᾽ ἂν εἰσενέγκηται φύσιν
ἕκαστον, εὐθὺς καὶ νόμον ταύτην ἔχει.
ἡμεῖς δ᾽ ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον,
δουλεύομεν δόξαισιν, εὑρόντες νόμους,
προγόνοισιν, ἐγγόνοισιν· οὐκ ἔστ᾽ ἀποτυχεῖν
κακοῦ· πρόφασιν δ᾽ ἀεί τιν᾽ ἐξευρίσκομεν.

15 Σιμωνίδου θρήνων.

Οὐδὲ γὰρ οἳ πρότερόν ποτ᾽ ἐπέλοντο,
θεῶν δ᾽ ἐξ ἀνάκτων ἐγένονθ᾽ υἷες ἡμίθεοι,
ἄπονον οὐδ᾽ ἄφθιτον οὐδ᾽ ἀκίνδυνον βίον
ἐς γῆρας ἐξίκοντο τελέσαντες.

16 Σιμωνίδου.

Ὦ παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων ὅσ᾽ ἔστι, καὶ τίθησ᾽ ὅκῃ θέλει.
νόος δ᾽ οὐκ ἐπ᾽ ἀνθρώποισιν· ἀλλ᾽ ἐφήμεροι
ἀεὶ βροτοὶ δὴ ζῶμεν, οὐδὲν εἰδότες
ὅκως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός.
ἐλπὶς δὲ πάντας κἀπιπειθείη τρέφει
ἄπρηκτον ὁρμαίνοντας· οἳ μὲν ἡμέρην

μένουσιν ἐλθεῖν, οἳ δ' ἐτέων περιτροπάς.
ἐς νέωτα δ' οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκέει βροτῶν
πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν ἵξεσθαι φίλος.
φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβὸν
πρὶν τέρμ' ἵκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρει δεδμημένους
πέμπει μελαίνης Ἀίδης ὑπὸ χθονός·
οἳ δ' ἐν θαλάσσῃ λαίλαπι κλονεύμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρέης ἁλὸς
θνήσκουσιν, εὖτ' ἂν μὴ δυνήσωνται ζόειν·
οἳ δ' ἀγχόνην ἥψαντο δυστήνῳ μόρῳ,
καὐτάγρετοι λείπουσιν ἡλίου φάος.
οὕτω κακῶν ἄπ' οὐδέν, ἀλλὰ μυρίαι
βροτοῖσι κῆρες κἀνεπίφραστοι δύαι
καὶ πήματ' ἐστίν· εἰ δ' ἐμοὶ πιθοίατο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῷμεν οὐδ' ἐπ' ἄλγεσι
κακοῖς ἔχοντες θυμὸν αἰκιζοίμεθα.

17 Φιλήμονος.

Πολύ γ' ἐστὶ πάντων ζῷον ἀθλιώτατον
ἄνθρωπος, εἴ τις ἐξετάζοι κατὰ τρόπον.
τὸν γὰρ βίον περίεργον εἰς τὰ πάντ' ἔχων
ἀπορεῖ τὰ πλεῖστα διὰ τέλους πονεῖ τ' ἀεί.
καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν ἡ γῆ θηρίοις
ἑκοῦσα παρέχει τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν,
αὐτὴ πορίζουσ' οὐ λαβοῦσα . . . πάνυ μόλις
ὥσπερ τὸ κατὰ χρέος κεφάλαιον ἐκτίνει
τὸ σπέρμα, τοὺς τόκους δ' ἀνευρίσκουσ' ἀεὶ
πρόφασίν τιν' αὐχμὸν ἢ πάχνην ἀποστερεῖ·
καὶ δὴ τυχὸν μὲν διὰ τὸ παρέχειν πράγματα
μόνους ἑαυτῇ καὶ ποιεῖν τἄνω κάτω,
ταύτην παρ' ἡμῶν λαμβάνει τιμωρίαν.

18 *Βάθωνος ἐξ Αἰτωλοῦ.*

Ἄνθρωπος ὢν ἔπταικας, ἐν δὲ τῷ βίῳ
τέρας ἐστίν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου.

19 *Μενάνδρου.*

Ὁ πάντα βουληθεὶς ἂν ἄνθρωπος πονεῖν
πᾶν ἂν γένοιτο· πλούσιος τρόπον τινά,
πάλιν φιλόσοφος τινὶ μαθήσει χρώμενος,
τὸ σῶμ' ὑγιαίνων τινὰ δίαιταν προσφέρων.
πλὴν ἕν τι τῶν πάντων ἀδύνατον ἦν ἄρα
εὑρεῖν, δι' οὗ τρόπου τις οὐ λυπήσεται.
οὐ γὰρ τὸ μὴ πράττειν κατὰ νοῦν ἔχει μόνον
λύπην, παρέχει δὲ φροντίδας καὶ τἀγαθά.

20 *Φιλήμονος Ἐφήβῳ.*

Οὐ τοῖς πλέουσι τὴν θάλατταν γίγνεται
μόνοισι χειμών, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ
τοῖς περιπατοῦσί που, Λάχης, ἐν τῇ στοᾷ,
καὶ τοῖς μένουσιν ἔνδον ἐν ταῖς οἰκίαις.
χοἱ μὲν πλέοντες ἐνίοθ' ἡμέραν μίαν
ἢ νύκτα χειμασθέντες εἶτ' ἐκ τοῦ κακοῦ
σωτηρίας ἐπέτυχον, ἤτοι πνεῦμα γὰρ
αὐτοὺς τὸ σῶζον ἧκεν ἢ ἐφάνη λιμήν.
ἐμοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν· οὐκ ἐς ἡμέραν
χειμάζομαι μίαν γάρ, εἰς τὸ ζῆν δ' ὅλον,
ἀεὶ τὸ λυπεῖσθαι δὲ μεῖζον γίγνεται.

21 *Εὐριπίδου Θυέστου.*

Εἰ δ' ἄτερ πόνων
δοκεῖς ἔσεσθαι, μῶρος εἶ, θνητὸς γεγώς.

22 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Ἀλλ' ἡμέρα τοι πολλὰ καὶ μέλαινα νὺξ
τίκτει βροτοῖσιν.

23 *Σοφοκλέους Μυσῶν.*

Ἄμοχθος γὰρ οὐδείς· ὁ δ' ἥκιστ' ἔχων μακάρτατος.

24 *Σόλωνος.*

Οὐδὲ μάκαρ οὐδεὶς πέλεται βροτός, ἀλλὰ πονηροὶ
πάντες, ὅσους θνητοὺς ἠέλιος καθορᾷ.

25 *Βακχυλίδου προσοδίων.*

Πάντεσσι θνατοῖσι δαίμων ἐπέταξε πόνους ἄλλοισιν ἄλλους.

26 *Τοῦ αὐτοῦ ἐπινίκων.*

Οὐ γάρ τις ἐπιχθονίων πάντα γ' εὐδαίμων ἔφυ.

27 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Θνατοῖσι μὴ φῦναι φέριστον, μηδ' ἀελίου
προσιδεῖν φέγγος, ὄλβιος δ' οὐδεὶς βροτῶν πάντα χρόνον.

28 *Ἡρώδα μιμιάμβων.*

Ὡς οἰκίην οὐκ ἔστιν εὐμαρέως εὑρεῖν
ἄνευ κακῶν ζώουσαν· ὃς δ' ἔχει μεῖον,
τοῦτόν τι μεῖζον τοῦ ἑτέρου δόκει πρήσσειν.

29 *Σιμωνίδου.*

Ἓν δὲ τὸ κάλλιστον Χῖος ἔειπεν ἀνήρ
"οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν."
παῦροι μὴν θνητῶν οὔασι δεξάμενοι
στέρνοις ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπὶς ἑκάστῳ
ἀνδρῶν, ἥτε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.
θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχῃ πολυήρατον ἥβης,
κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ.
οὔτε γὰρ ἐλπίδ' ἔχει γηρασέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὐδ' ὑγιὴς ὅταν ᾖ, φροντίδ' ἔχει καμάτου.

νήπιοι οἷς ταύτῃ κεῖται νόος· οὐδὲ ἴσασιν
  ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότου ὀλίγος
θνητοῖς· ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
  ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος.

30 *Διονυσίου τοῦ τυράννου Ἀλκμήνης.*
Εἰ δ' ἀξιοῖς σοι μηδὲν ἀλγεινόν ποτε
μηδὲν ἔσεσθαι, μακαρίως ἔχεις φρενῶν·
θεῶν γὰρ ἕξειν βίοτον οὐ θνητῶν δοκεῖς.

31 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Χρήμασιν γὰρ εὐτυχῶ,
ταῖς συμφοραῖσι δ', ὡς ὁρᾷς, οὐκ εὐτυχῶ.

32 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.*
Γλυκεῖα γάρ μοι φροντὶς οὐδαμῇ βίου.

33 *Ἡσιόδου ἔργων* (101).
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·
νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ, αἳ δ' ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.

34 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Φεῦ φεῦ, βρότειαι πημάτων ὅσαι τύχαι
ὅσαι τε μορφαί, τέρμα δ' οὐκ εἴποι τις ἄν.

35 *Σοφοκλέους Οἰδίποδι τυράννῳ* (1189).
Τίς γὰρ τίς ἀνὴρ πλέον
τᾶς εὐδαιμονίας φέρει,
ἢ τοσοῦτον ὅσον δοκεῖν
καὶ δόξαντ' ἀποκλῖναι;

36 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Πόλλ' ἔστιν ἀνθρώποισιν ὦ ξένοι κακά.

37 *Μενάνδρου.*
Ἄνευ κακῶν γὰρ οἰκίαν οἰκουμένην

οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἡ τύχη
τούτων δίδωσιν ἀφθονίαν, τοῖς δ' οἱ τρόποι.

38 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο· τῶν πολλῶν βροτῶν
δεῖ τοὺς μὲν εἶναι δυστυχεῖς τοὺς δ' εὐτυχεῖς.

39 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*
Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλούμενον
κράτιστον εἶναι φημὶ μὴ φῦναι βροτῷ.

40 *Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.*
Οὐκ οἶδ' ὅτῳ χρὴ κανόνι τὰς βροτῶν τύχας
ὀρθῶς ἀθρήσαντ' εἰδέναι τὸ δραστέον.

41 *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας* (Ion. 381).
Πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραὶ βροτοῖς,
μορφαῖς δὲ διαφέρουσιν, ἓν δ' ἂν εὐτυχὲς
μόλις ποτ' ἐξεύροι τις ἀνθρώπου βίῳ.

42 *Εὐριπίδου Ὀρέστης* (1).
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος,
ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

43 *Σοφοκλέους.*
Οὐ γὰρ θέμις ζῆν πλὴν θεοῖς ἄνευ κακῶν.

44 *Ἱππολ*
Ὦ δαῖμον, ὡς οὐκ ἔστ' ἀποστροφὴ βροτοῖς
τῶν ἐμφύτων τε καὶ θεηλάτων κακῶν.

45 *Σοφοκλέους Τηρεῖ. Χορός.*
Τὰν γὰρ ἀνθρώπου ζόαν
ποικιλομήτιδες ἆται
πημάτων πάσαις μεταλλάσσουσιν ὥραις.

46 *Ἐν ταυτῷ.*

Ζώοι τις ἀνθρώπων τὸ κατ' ἦμαρ ὅπως
ἥδιστα πορσύνων, τὸ δ' ἐς αὔριον αἰεὶ
τυφλὸν ἕρπει.

47 *Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.*
Οὐ θαῦμ' ἔλεξας θνητὸν ὄντα δυστυχεῖν.

48 *Σοφοκλῆς Αἴαντι.*
Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον.

49 *Αἰσχύλου.*
Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφ' ἡμέραν φρονεῖ,
καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά.

50 *Ὁμήρου* (Il. ω' 525).
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις.

51 *Τοῦ αὐτοῦ* (Il. ρ' 446).
Οὐ μὲν γάρ τί ποτ' ἐστὶν ὀιζυρώτερον ἀνδρὸς
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

52 *Τοῦ αὐτοῦ* (φ' 463).
Τί γὰρ δὴ δεῖ θνητῶν ἕνεκα πτολεμίζειν
δειλῶν; οἳ φύλλοισιν ἐοικότες ἄλλοτε μέν τε
ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή.

53 *Μενάνδρου Συναριστώσαις.*
Τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει
πολλῶν τε μεστόν ἐστι τὸ ζῆν φροντίδων.

54 *Μενάνδρου Κιθαριστῇ.*
Ἆρ' ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος.

55 *Θεόγνιδος* (617).
Οὔ τι μάλ' ἀνθρώποις καταθύμια πάντα τελεῖται·
πολλῷ γὰρ θνητῶν κρέσσονες ἀθάνατοι.

56 *Ἀντιφῶντος.*

Εὐκατηγόρητος πᾶς ὁ βίος [θαυμαστῶς] ὦ μακάριε καὶ οὐδὲν ἔχων περιττὸν οὐδὲ μέγα καὶ σεμνόν· ἀλλὰ πάντα μικρὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ ἀναμεμιγμένα λύπαις μεγάλαις.

57 *Ποσιδίππου.*

Ποίην τις βιότοιο τάμῃ τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
νείκεα καὶ χαλεπαὶ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις
φροντίδες· ἐν δ' ἀγροῖς καμάτων ἅλις· ἐν δὲ θαλάσσῃ
τάρβος· ἐπὶ ξείνης δ', ἢν μὲν ἔχῃς τι, δέος,
ἢν δ' ἀπορῇς, ἀνιαρόν· ἔχεις γάμον, οὐκ ἀμέριμνος
ἔσσεαι· οὐ γαμέεις, ζήσει ἐρημότερος·
τέκνα πόνοι· πήρωσις ἄπαις βίος· αἱ νεότητες
ἄφρονες· αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες.
ἦν ἄρα τῶν πάντων τόδε λώιον, ἢ γενέσθαι
μηδέποτ' ἢ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

58 *Δημοκρίτου.*

Διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι.

59 *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πόσον χρόνον βιῴη "χρόνον" εἶπεν "ὀλίγον, ἔτη δὲ πολλά."

60 *Ἀριστοτέλους.*

Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ἀσθενείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκών, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή.

61 *Δημοκρίτου.*

Ἅπαντες ἄνθρωποι συνειδήσι τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχῇσι καὶ φόβοισι ταλαιπωρέουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες φόβου.

62 Ἡροδότου (VII, 46).

Αἵ γάρ τοι συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον· οὕτως ὁ μὲν θάνατος μοχθηρᾶς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τεύξας τὸν αἰῶνα δυσξύνετος ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

63 Ἀντιφῶντος.

Τὸ ζῆν ἔοικε φρουρᾷ ἐφημέρῳ, τό τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρᾳ μιᾷ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ᾗν ἀναβλέψαντες πρὸς τὸ φῶς παρεγγυῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἑτέροις.

64 Ἡροδότου (VII, 49).

Αἵ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐχ οἱ ἄνθρωποι τῶν συμφορῶν.

65 Δημοκρίτου.

Γινώσκειν χρεὼν ἀνθρωπίνην βιοτὴν ἀφαυρήν τε ἐοῦσαν καὶ ὀλιγοχρόνιον πολλῇσί τε κηρσὶ συμπεφυρμένην καὶ ἀμηχανίῃσι, ὅκως ἂν περὶ μετρίης τε κτήσιος ἐπιμέληται καὶ μέτρια ἐπὶ τοῖσι ἀναγκαίοισι ταλαιπωρέῃ.

66 Ἑρμοδότου.

Ἀτέκμαρτος
ὁ πᾶς βίος οὐδὲν ἔχων πιστὸν πλανᾶται συντυχίαις·
ἐλπὶς δὲ φρένας παραθαρσύνει, τὸ δὲ μέλλον ἀκριβῶς
οἶδεν οὐδεὶς θνατὸς ὅπᾳ φέρεται·

θεὸς δὲ πάντας ἐν κινδύνοις θνατοὺς κυβερνᾷ.
ἀντιπνεῖ δὲ πολλάκις εὐτυχίαις δεινά τις αὔρα.

67 Ἐκ τῶν Κλειτομάχου.

Οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιόν ἐστιν, ἀλλὰ πάντα φέρεται φορᾷ τινι παραλόγῳ.

68 Ζήνωνος.

Ζήνων ἔλεγεν οὐδενὸς ἡμᾶς οὕτω πένεσθαι ὡς χρόνου. βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρή, καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυναμένη.

69 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγε νομίζειν ἀεὶ τοὺς θεοὺς γελᾶν ὁρῶντας τὴν τῶν ἀνθρώπων κενοσπουδίαν· μικρὰ γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ὄντα οὐκ ἴσης σπουδῆς τυγχάνειν.

70 Νεοπτολέμου.

Νεοπτόλεμον τὸν τῆς τραγῳδίας ὑποκριτὴν ἤρετό τις τί θαυμάζοι τῶν ὑπ' Αἰσχύλου λεχθέντων ἢ Σοφοκλέους ἢ Εὐριπίδου· ὃ δὲ οὐδὲν μὲν τούτων εἶπεν, ὃ δ' αὐτὸς ἐθεάσατο ἐπὶ μείζονος σκηνῆς, Φίλιππον ἐν τοῖς τῆς θυγατρὸς Κλεοπάτρας γάμοις πομπεύσαντα καὶ τρισκαιδέκατον θεὸν ἐπικληθέντα, τῇ ἑξῆς ἐπισφαγέντα ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐρριμμένον.

71 Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ πολιτείας.

Πάντα μὲν ὦν τὰ θνατὰ δι' ἀνάγκαν φύσιος ἐν μεταβολαῖς καλινδεῖται, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν χερηόνων ἐπὶ τὰ βελτίονα μετατροπὰν λαμβάνοντα, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χερήονα. γενόμενα γὰρ ἀέξεται τὰ πράγματα καὶ ἀεξηθέντα ἀκμάζει καὶ ἀκμά-

σαντα γηράσκει καὶ τέλος ὕστατα φθείρεται, τὰ μὲν ὑπὸ φύσιος γινόμενα δι' αὐτᾶς τᾶς φύσιος ἐς τὸ ἄδηλον αὖτις τερματιζόμενα καὶ πάλιν ἐκ τῶ ἀδήλω ἐς τὸ ὁρατὸν ἐπισυνερχόμενα ἀμοιβᾷ γενέσιος καὶ ἀνταποδόσι φθορᾶς κύκλον αὐταύτας ἀναποδιζοίσας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ ἀφροσύνας ἀνθρωπίνας ὕβρι καὶ κόρῳ ζεσάσας. οἶκοί τε καὶ πόλεις ὑπὸ μεγάλων εὐτυχημάτων ἀερθεῖσαι καὶ βίον βαθυπλούτων ἅμα τοῖς μακαριζομένοις ἀγαθοῖς ἐς τὸν ὄλεθρον ἔβασαν. ἴστω δ' εἰ . . . . καὶ συμβαίνει πᾶσαν ἁγεμονίαν τρισὶ χρόνοις ὁρίζεσθαι, ἑνὶ μὲν καὶ πράτῳ τῷ περιέχοντι τὰν κτᾶσιν, δευτέρῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλαυσιν, τελευταίῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλεσιν. τοὶ μὲν γὰρ πρᾶτοι ἀτυχέες ἐόντες ἐκτήσαντο, τοὶ δὲ δεύτεροι εὐτυχέες γενόμενοι . . . . διέφθειραν. τὰ μὲν ὦν ὑπὸ θεῶν δεδιοικημένα ἄφθαρτα ἐόντα ὑπὸ ἀφθάρτων τὸν ἀεὶ χρόνον πέφυκε σώζεσθαι, τὰ δ' ὑπ' ἀνθρώπων θνατὰ ἐόντα ὑπὸ θνατῶν ἐπιδέχεται ποικίλαν ἀεὶ μεταβολάν. κόρω μὲν γὰρ καὶ ὕβριος πέρας ὄλεθρος, ἀπορίας δὲ καὶ στενοχωρίας πέρας ἀνδραγαθία βίω ἀνθρωπίνω. τὸ καὶ ἀφ' ἑτέρων αὐτὸν περαίνεσθαι.

72 *Ἐκ τῶν Τέλητος περὶ τοῦ μὴ εἶναι τέλος ἡδονήν.*

Εἰ δὲ δεῖ τὸν εὐδαίμονα βίον ἐκ τῶν πλεοναζουσῶν ἡδονῶν ἐγκρῖναι, οὐδείς, φησὶν ὁ Κράτης, εὐδαίμων γεγονὼς ἂν εἴη, ἀλλ' εἰ θέλει τις ἐκλογίσασθαι ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ πάσας τὰς ἡλικίας, εὑρήσει πολλῷ πλείους τὰς ἀλγηδόνας. πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ παντὸς χρόνου ὁ ἥμισυς ἀδιάφορος, ἐν ᾧ καθεύδει· εἶθ' ὁ πρῶτος ὁ κατὰ τὴν παιδοτροφίαν ἐπίπονος. πεινᾷ τὸ παιδίον, ἡ δὲ τροφὸς κατακοιμίζει· διψᾷ, ἣ δὲ λούει·

κοιμηθῆναι θέλει, ἡ δὲ κρόταλον ἔχουσα ψοφεῖ. εἰ δ' ἐκπέφευγε τὴν τιτθήν, παρέλαβε πάλιν ὁ παιδαγωγός, παιδοτρίβης, γραμματοδιδάσκαλος, ἁρμονικός, ζωγράφος. προάγει ἡλικία, προσγίγνεται ἀριθμητικός, γεωμέτρης, πωλοδάμνης, [ὑπὸ τούτων πάντων μαστιγοῦται,] ὄρθρου ἐγείρεται, σχολάσαι οὐκ ἔστιν. ἔφηβος γέγονεν, ἔμπαλιν τὸν κοσμητὴν φοβεῖται, τὸν παιδοτρίβην, τὸν ὁπλομάχον, τὸν γυμνασίαρχον. ὑπὸ πάντων τούτων μαστιγοῦται, παρατηρεῖται, τραχηλίζεται. ἐξ ἐφήβων ἐστὶ καὶ ἤδη εἴκοσιν ἐτῶν, ἔτι φοβεῖται καὶ παρατηρεῖ καὶ ταξίαρχον καὶ στρατηγόν. παρακοιτεῖν ὅπου δεῖ, οὗτοι παρακοιτοῦσι· φυλάττειν καὶ ἀγρυπνεῖν, οὗτοι φυλάττουσιν· εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, οὗτοι ἐμβαίνουσιν. ἀνὴρ γέγονε καὶ ἀκμάζει, στρατεύεται καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς πόλεως, πολιτεύεται, στρατηγεῖ, χορηγεῖ, ἀγωνοθετεῖ· μακαρίζει ἐκεῖνον τὸν βίον ὃν παῖς ὢν ἐβίωσε. παρήκμασε καὶ ἔρχεται εἰς γῆρας, πάλιν παιδοτροφίαν ὑπομένει καὶ ἐπιποθεῖ τὴν νεότητα, καὶ "ἡ νεότης μοι φίλον, τὸ δὲ γῆρας βαρύτερον Αἴτνης." οὐχ ὁρῶ οὖν πῶς εὐδαίμονά τις βίον ἔσται βεβιωκώς, εἴπερ δεῖ τῷ πλεονασμῷ τῶν ἡδονῶν ἐκμετρῆσαι.

73 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (44).

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ [μέσῃ], ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου [λευκοῦ]. ὡς δ' ἑώρα πάντα τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε.

μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος οὖν ἀνὴρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα ἤρετο τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα εἰργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτόν, δακρύεις. ὁ δ' εἶπεν· εἰσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος· εἰ τούτων γε ὄντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. ὁ δὲ ἠμείβετο λέγων, ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζωὴν πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτως ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκεν, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐχὶ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν· αἵτε γὰρ συμφοραὶ συμπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτως ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζωῆς, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τάξας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

74 *Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτον, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενέγκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισιν, ἐγκύψαντες ἂν εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἐπιφεροίατο ὀπίσω τὰ εἰσηνέγκαντο* (ibid. 152).

Εἶναι δὲ θνητῶν οὐδένα οὐδ' ἔσεσθαι, τῷ τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισιν αὐτῶν μέγιστα (ib. 203).

75 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου* (p. 366).

Ποῖον, ἔφη, μέρος τῆς ἡλικίας ἄμοιρον τῶν ἀνιαρῶν; οὐ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γένεσιν τὸ νήπιον

κλαίει, τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχόμενον; οὐ λείπεται γοῦν οὐδεμιᾶς ἀλγηδόνος, ἀλλὰ δι' ἔνδειαν ἢ περιψυγμὸν ἢ θάλπος ἢ πληγὴν ὀδυνᾶται, λαλῆσαι μὲν οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει, κλαυθμυριζόμενον δὲ καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχον φωνήν· ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται πολλοὺς πόνους διαντλῆσαν, ἐπέστησαν παιδαγωγοὶ καὶ γραμματισταὶ καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες· αὐξανομένῳ δὲ κριτικοὶ γεωμέτραι τακτικοί, πλῆθος δεσποτῶν· ἐπειδὰν δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ, κοσμητὴς καὶ φόβος χείρων, ἔπειτα Λύκειον καὶ Ἀκαδήμεια καὶ γυμνασιαρχία καὶ ῥάβδοι καὶ κακῶν ἀμετρία. καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίου χρόνος ὑπὸ σωφρονιστάς, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς· ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ τούτων, φροντίδες ἄντικρυς ὑπέδυσαν καὶ διαλογισμοί, τίνα τις τοῦ ζῆν ὁδὸν ἐνστήσεται· καὶ τοῖς ὕστερον χαλεποῖς ἐφάνη τὰ πρῶτα παιδιὰ καὶ νηπίων ὡς ἀληθῶς φόβητρα· στρατεῖαι γὰρ καὶ τραύματα καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες. εἶτα λαθὸν ὑπῆλθε τὸ γῆρας, εἰς ὃ πᾶν συρρεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές. κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, [ὡς] ὀβολοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυριάζει τοῦτο μὲν ὄψιν τοῦτο δὲ ἀκοήν, πολλάκις δ' ἄμφω· κἂν ἐπιμένῃ τις, παρέλυσεν ἐλωβήσατο παρήρθρωσεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ γήρως ἀπακμάζουσι καὶ τῷ νῷ, καὶ δὶς παῖδες οἱ γέροντες κατὰ τὴν παροιμίαν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρωπείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου ποιῶνται, θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γ' οὖν καὶ Τροφώνιος, οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος, εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι κατακοιμηθέντες οὐκ [ἔτ'] ἐξανέστησαν· οἵ τε τῆς Ἀργείας ἱερείας [υἱεῖς] ὁμοίως

εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας, ἐπειδὴ τοῦ ζεύγους ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐτοὶ διήνεγκαν εἰς τὸν νεὼν τὴν μητέρα, μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ στόμασι θειοτέροις τὰ περὶ τὸν βίον θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτάτου λέγοντος

ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένοις.

καὶ

οὐ μὲν γάρ τί ποτ' ἐστὶν ὀιζυρώτερον ἀνδρός,
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

τὸν δ' Ἀμφιάραον τί φησι;

τὸν πέρι κῆρι φίλει Ζεύς τ' αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων
παντοίην φιλότητ', οὐδ' ἵκετο γήραος οὐδόν.

καὶ ὁ κελεύων

τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,

[τί σοι φαίνεται; ἀλλὰ παύομαι, μήποτε παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν μηκύνω, καὶ ἑτέρων μιμνησκόμενος.] ποίαν δέ τις ἑλόμενος ἐπιτήδευσιν ἢ τέχνην οὐ μέμφεται καὶ τοῖς παροῦσι χαλεπαίνει; τὰς χειρωνακτικὰς ἐπέλθωμεν καὶ βαναύσους τέχνας πονουμένων ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα καὶ μόλις ποριζομένων τὰ ἐπιτήδεια, κατοδυρομένων δὲ ἑαυτοὺς καὶ πᾶσαν ἀγρυπνίαν πιμπλάντων ὀλοφυρμῶν τε καὶ φροντίδων. ἀλλὰ τὸν πλωτικὸν καταλεξώμεθα περαιούμενον διὰ τοσῶνδε κινδύνων, καθὼς ἀπεφήνατο Βίας, μήτ' ἐν τοῖς τεθνηκόσιν ὄντα μήτ' ἐν τοῖς βιοῦσιν. ὁ γὰρ ἐπίγειος ἄνθρωπος, ὡς ἀμφίβιος, ἑαυτὸν εἰς πέλαγος ἔρριψεν, ἐπὶ τῇ τύχῃ γεγονὼς [πᾶς]. ἀλλ' ἡ γεωργία γλυκύ. δῆλον. ἀλλ' οὐχ ὅλον, ὥς φασίν, ἕλκος, ἀεὶ λύπης πρόφασιν

εὑρισκόμενον, κλαῖον νυνὶ μὲν αὐχμόν, νυνὶ δ' ἐπομβρίαν, νυνὶ δ' ἐπίκλυσιν, νυνὶ δ' ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον ἢ κρυμόν; ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία (πολλὰ γὰρ ὑπερβαίνω) διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; τὴν μὲν χαρὰν ἔχουσα φλεγμονῆς δίκην, παλλομένην καὶ σφυγματώδη· τὴν δ' ἀπότευξιν ἀλγίστην καὶ θανάτων μυρίων χείρω. τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποππυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐκβαλλόμενον συριττόμενον ζημιούμενον θνῆσκον [ἐλεούμενον]; ἐπεί τοί γε Ἀξίοχε πολιτικὲ ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δὲ Ἐφιάλτης; ποῦ δὲ πρῴην οἱ δέκα στρατηγοί;

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ, ΟΤΙ ΛΙΑΝ ΜΟΧΘΗΡΑ ΚΑΙ ΕΠΩΔΥΝΟΣ ΤΟΙΣ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΣΙΝ. ͵Θ.

1 Φιλήμονος.

Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν αἰτία κακῶν
λύπη· διὰ λύπην καὶ μανία γὰρ γίγνεται
πολλοῖσι καὶ νοσήματ' οὐκ ἰάσιμα.
αὑτούς τ' ἀνῃρήκασι διὰ λύπην τινές,
ἐπὰν τὸ λυποῦν πλεῖον ἢ τὸ σῷζον ᾖ.

2 Κλεαινέτου.

Λύπη γὰρ ὀργή τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον
ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται.

3 Φιλήμονος.

Οἴμοι· τὸ λυπεῖσθαι γὰρ ἐπὶ τὸ ῥῆμ' ἄγει
τοῦτ' εὐθὺς ὡς ἔοικε τὸν λυπούμενον·
λυπουμένῳ δ' ὅταν τις ἀκολουθῶν λέγῃ
χαῖρ', ἐξ ἀνάγκης οὗτος οἰμώζειν λέγει.

4 *Εὐριπίδου.*

Ὅστις δὲ λύπας φησὶ πημαίνειν βροτούς,
δεῖν δ' ἀγχονῶν τε καὶ πετρῶν ῥίπτειν ἄπο,
οὐκ ἐν σοφοῖσιν ἔστιν, εὐχέσθω δ' ὅμως
ἄπειρος εἶναι τῆς νόσου ταύτης ἀεί.

5 *Φιλήμονος.*

Οὕτως ὅταν ἐμπέσῃ τις εἰς τὸν νοῦν φόβος,
κἀκ τοῦ καθεύδειν οὗτος οὐκ ἐξέρχεται.

6 *Νόσον πολὺ κρεῖττόν ἐστιν ἢ λύπην φέρειν.*

7 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστι λύπης, ἄν περ ὀρθῶς τις σκοπῇ,
ἄλγημα μεῖζον τῶν ἐν ἀνθρώποις φύσει.

8 *Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.*

Ἕν ἐστι πάντων πρῶτον εἰδέναι [τουτί],
φέρειν τὰ συμπίπτοντα μὴ παλιγκότως.
χοὖτός γ' ἀνὴρ ἄριστος αἵ τε συμφοραὶ
ἧσσον δάκνουσιν· ἀλλὰ ταῦτα γὰρ λέγειν
ἐπιστάμεσθα, δρᾶν δ' ἀμηχάνως ἔχει.

9 *Ἀλέξιδος.*

Λύπη μανίας κοινωνίαν ἔχει τινά.

10 *Εὐριπίδου.*

Λῦπαι γὰρ ἀνθρώποισι τίκτουσιν νόσους.

11 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδα.*

Ἦ που τὸ μέλλον ἐκφοβεῖ καθ' ἡμέραν,
ὡς τοῦ γε πάσχειν τοὐπιὸν μεῖζον κακόν.

12 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Φρονῶ δ' ἃ πάσχω, καὶ τόδ' οὐ σμικρὸν κακόν.
τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινὰ
νοσοῦντα· κέρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.

13 [Τοῦ αὐτοῦ] Ἀνδρομάχη (422).
Ὤικτειρ' ἀκούσας· οἰκτρὰ γὰρ τὰ δυστυχῆ
βροτοῖς ἅπασι, κἂν θυραῖος ὢν κυρῇ.

14 Ἄνθρωπος ὢν
οὐδεὶς ἄλυπος τὸν βίον διήγαγεν,
οὐδὲ μέχρι τέλους ἔμεινεν εὐτυχῶν.

15 Εὐριπίδου Ὀρέστης (398).
Λύπη μάλιστά γ' ἡ διαφθείρουσά με.
δεινὴ γὰρ ἡ θεός, ἀλλ' ὅμως ἰάσιμος.

16 Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.
Ἀλλ' οὐ γὰρ ὀρθῶς ταῦτα, γενναίως ἴσως
ἔπραξας· αἰνεῖσθαι δὲ δυστυχῶν ἐγὼ
μισῶ· λόγος γὰρ τοὖργον οὐ νικᾷ ποτε.

17 Ἀπολλοδώρου Παραλογιζόμενοι.
Οὐ δεῖ λέγειν γὰρ μακάριον τὸν χρήματα
ἔχοντα πλεῖστα, τὸν δὲ μὴ λυπούμενον.

18 Μενάνδρου.
Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις κακῶν
ὄντων μέγιστόν ἐστιν ἡ λύπη κακόν.

19 Σοφοκλέους Τυροῦς.
Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι.

20 Σοφοκλέους Ἐριφύλη.
Πῶς οὖν μάχωμαι θνητὸς ὢν θείᾳ τύχῃ,
ὅπου τὸ δεινὸν ἐλπὶς οὐδὲν ὠφελεῖ;

21 Σοφοκλέους Αἴαντι (260).
Τὸ γὰρ ἐσλεύσσειν οἰκεῖα πάθη,
μηδενὸς ἄλλου παραπράξαντος,
μεγάλας ὀδύνας ὑποτείνει.

22 *Φιλήμονος.*
Ἀγαθὴ γὰρ ἡ λύπη καθ' αὑτῆς ἀναπλάσαι
ἀτεχνῶς διπλάσια τῆς ἀληθείας κακά.

23 *Πινδάρου Ὀλυμπιονικῶν* (VII, 55).
Αἱ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν.

24 *Ἄμφιδος Φιλαδέλφων.*
Ἄπολλον, ὡς δυσάρεστόν ἐστ' ἀνιώμενος
ἄνθρωπος ἐφ' ἅπασίν τε δυσχερῶς ἔχει.

25 *Παροιμία.*
Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει.

26 *Ἀπολλοδώρου Γάλακτος.*
Τοῖς γὰρ μεριμνῶσίν τε καὶ λυπουμένοις
ἅπασα νὺξ ἔοικε φαίνεσθαι μακρά.

27 *Ἀντιφάνους.*
Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ.

28 *Ἀλέξιδος.*
Τῶν μετρίων αἱ μείζονες
λῦπαι ποιοῦσι τοῦ φρονεῖν μετάστασιν.

29 *Ποσιδίππου ἐκ Μύρμηκος.*
Οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν.

30 *Ποσιδίππου ἐξ Ὁμοίων.*
Ἔργον γε λύπην ἐκφυγεῖν, ἡ δ' ἡμέρα
ἀεί τι καινὸν εἰς τὸ φροντίζειν φέρει.

31 *Ἀντιφάνους ἐξ Ἰατροῦ.*
Ἅπαν τὸ λυποῦν ἐστὶν ἀνθρώπῳ νόσος,
ὀνόματ' ἔχουσα πολλά.

32 *Τοῦ αὐτοῦ ἐξ Εὐπλοίας.*

Λύπη γὰρ ἀνθρώποισι καὶ τὸ ζῆν κακῶς
ὥσπερ πονηρῷ ζωγράφῳ τὰ χρώματα
πρώτιστον ἀφανίζουσιν ἐκ τοῦ σώματος.

33 *Ἐκ τῶν Ἀρστωνύμου.*

Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρικὸς ἔλεγε τοὺς πεισθέντας ὅτι ἕτεροί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ σώματος, ἀλυπότατα διάξειν. καὶ μήν, εἶπεν, ὅτι οἱ υἱεῖς αὐτῶν ἕτεροί εἰσι πάντες ἐπίστανται, καὶ ὅμως ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης πολλοὶ ἑαυτοὺς διαχρῶνται.

34 *Εὐφράτου.*

Εὐφράτης ὁ Σύρος τὴν γυναῖκα ἀποβαλὼν ἔλεγεν· ὦ φιλοσοφία, τυραννικά σου τὰ ἐπιτάγματα· λέγεις "φίλει," κἂν ἀποβάλῃ τις λέγεις "μὴ λυποῦ."

35 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις ἄλυπος διάγοι "τοῦτο ἀδύνατον" εἶπεν, "οὐ γὰρ ἔστι πόλιν ἢ οἰκίαν οἰκοῦντα καὶ ἀνθρώποις ὁμιλοῦντα μηδέποτε λυπεῖσθαι."

ΠΕΡΙ ΝΟΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ ΑΝΙΑΡΩΝ ΛΥΣΕΩΣ. Ρ.

1 *Εὐριπίδου Ὀρέστῃ* (211).

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον, ἐπίκουρον νόσου,
ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί τε.

2 *Ἐν ταυτῷ* (229).

Ἰδοὺ φίλον τοι τῷ νοσοῦντι δέμνια,
ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως.
Αὖθις δ' ἐς ὀρθὸν στῆσον, ἀνακύκλει δέμας.

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες, ἀπορίας ὕπο.
Ἡ κἀπὶ γαίας ἁρμόσαι πόδας θέλεις;
Μάλιστα· δόξαν γὰρ τόδ᾽ ὑγιείας ἔχει.
κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν κἂν ἀληθείας ἀπῇ.

3. 4 *Εὐριπίδου.*

Πρὸς τὴν νόσον τοι καὶ τὸν ἰατρὸν χρεὼν
ἰδόντ᾽ ἀκεῖσθαι, μὴ ᾽πιτὰξ τὰ φάρμακα
διδόντ᾽, ἐὰν μὴ ταῦτα τῇ νόσῳ πρέπῃ.
νόσοι δὲ θνητῶν αἳ μέν εἰσ᾽ αὐθαίρετοι,
αἳ δ᾽ ἐκ θεῶν πάρεισιν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ
ἰώμεθ᾽ αὐτάς. ἀλλά σοι λέξαι θέλω,
εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί.

5 *Φιλήμονος Μύστιδος.*

Πολὺ μεῖζόν ἐστι τοῦ κακῶς ἔχειν κακὸν
τὸ καθ᾽ ἕνα πᾶσι τοῖς ἐπισκοπουμένοις
δεῖν τὸν κακῶς ἔχοντα πῶς ἔχει λέγειν.

6 *Ἐκ τῶν Ἡλιοδώρου ἰατρικῶν θαυμάτων.*

Ἰταλίης οὐ πολλὸν ὑπερστείχοντι κολώνην
Γαυρανὴν χώρη τις ὁδιτάων ἐπὶ λαιὰ
κέκλιται ἀργήεσσα χιὼν ὥς· ἐκ δέ οἱ ὕδωρ
ἀίσσει μάλα πικρὸν ἀναπνεῦσαι πιέειν τε.
κεῖνο πολυστάφυλοι περιναιέται ἀνέρες ὕδωρ
ὅσσων ἄλκαρ ἔχουσιν· ὃ μὲν λοετροῖο χατίζων
αὔτως, ὄφρα κε μοῦνον ἐν ὕδατι γυῖα καθήρῃ,
ὀφθαλμοὺς βλεφάροισι λίην ἀραρῶσι καλύψας
δεύεται, ὡς μή οἵ τι παραδράμῃ ἕρκεος εἴσω
ὑγρὸν ἐπὶ γλήνης· τὸ γὰρ ἄλγεος αἴτιόν ἐστιν.
ὃς δέ κε λημηρῇ νεφέλῃ πεπυκασμένος ὄσσε
ἀσχάλλῃ ὀδύναις, κεροειδέα δ᾽ ἀμφὶ χιτῶνα

οἶδος πιαλέοισι περιβρίθη πελάνοισι,
κείνῳ καίριόν ἐστι καὶ ἀσφαλὲς ὄμμα διῆναι
ἀμπετὲς ἀκλήιστον· ἄφαρ δ' ἀπὸ πᾶσα τελέσθη
θυμοδακὴς ὀδύνη, ῥέα δ' ἄλθεται ὕδατι νοῦσος.

7 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ἐστι νόσος ἔφη "ταραγμὸς σώματος."

8 Διογένους.

Διογένης πρός τινα τῶν συνήθων τὸ σῶμα βεβλαμμένον καὶ ποτνιώμενον "εὖ" ἔφη "φίλος ὅτι πονεῖς, ἵνα μὴ πονῇς."

9 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου (p. 24).

Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ' ἕκαστα σαθρῶν, ἐπειδὰν δὲ ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ᾖ. . .

10 Ἀγάθωνος Σαμίου ἐν δευτέρῳ περὶ ποταμῶν (Plut. Mor. p. 1160 e).

Ἴναχος ποταμός ἐστι τῆς Ἀργείας χώρας, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη κύουρα καλουμένη, πηγάνῳ παρόμοιος, ἣν αἱ γυναῖκες, ὅταν ἀκινδύνως ἐκτρῶσαι θέλωσιν, οἴνῳ βεβρεγμένην τοῖς ὀμφαλοῖς ἐπιτιθέασιν.

11 Χρυσέρμου Κορινθίου ἐν τῷ ιγ̄ περὶ ποταμῶν (Plut. l. l. 1162 d).

Ἐν Εὐφράτῃ ποταμῷ τῆς Παρθίας γεννᾶται λίθος ἀετίτης καλούμενος, ὃν αἱ μαῖαι ταῖς δυστοκούσαις ἐπὶ τὰς γαστέρας ἐπιτιθέασι, καὶ παραχρῆμα τίκτουσιν ἄτερ ἀλγηδόνος. εὑρίσκεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ βο-

τάνη ἄξαλλα, μεθερμηνευομένη θερμόν· ταύτην οἱ τεταρταΐζοντες, ὅταν ἐπὶ τοῦ στήθους τιθῶσιν, ἀπαλλάσσονται παραχρῆμα.

12 *Νικίου ἐν τοῖς περὶ λίθων* (Plut. l. l. 1163 a).

Ὄρος ἐστὶ Δριμύλον καλούμενον τῆς Παρθίας, ἐν ᾧ γεννᾶται λίθος σαρδόνυχι παρόμοιος· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἀμβλυωπίας εἰς ὕδωρ θερμὸν βαλλόμενος.

13 *Ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους συναγωγῆς ἀκουσμάτων θαυμασίων* (c. 18).

Ἐν Τραπεζοῦντι τῇ ἐν τῷ Πόντῳ γίγνεται τὸ ἀπὸ τῆς πύξου μέλι βαρύοσμον, καὶ φασὶ τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ἐξιστάναι, τοὺς δ' ἐπιλήπτους καὶ τελέως ἀπαλλάσσειν.

14 *Καλλισθένους Συβαρίτου ἐν ιγ̄ Γαλατικῶν* (Plut. l. l. 1153 b).

Ἄραρ ποταμός ἐστι τῆς Κελτικῆς, τὴν προσηγορίαν δὲ εἰληφὼς παρὰ τὸ ἡρμόσθαι τῷ Ῥοδανῷ· καταφέρεται γὰρ εἰς τοῦτον κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀλλοβρόγων. γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ μέγας ἰχθὺς κλουπαῖα προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. οὗτος δὲ ὁ ἰχθὺς αὐξομένης μὲν τῆς σελήνης λευκός ἐστι, μειουμένης δὲ μέλας γίγνεται παντελῶς· ὑπεραυξήσας δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀκανθῶν ἀναιρεῖται. εὑρίσκεται δ' ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λίθος χόνδρῳ παρόμοιος ἁλός, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς τεταρταίας νόσους τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι τοῦ σώματος προσδεσμευόμενος τῆς σελήνης μειουμένης.

15 *Ἀρχελάου ἐν πρώτῳ περὶ ποταμῶν* (Plut. l. l. 1154 e).

Λυκόρμας ποταμός ἐστι τῆς Αἰτωλίας, μετωνομάσθη δ' Εὔηνος. γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ζάρισα προσαγορευομένη, λόγχῃ παρόμοιος, ποιοῦσα πρὸς ἀμβλυωπίας ἄριστα.

16 Θρασύλλου ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς (Plut. l. l. 1159 d).

Νεῖλος ποταμός ἐστι τῆς Αἰγύπτου, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πρότερον Μέλας· γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος κυάμῳ παρόμοιος, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, οὐχ ὑλακτοῦσι· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς τοὺς δαιμονιζομένους· ἅμα γὰρ [τῷ] αὐτὸν προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν ἐξέρχεται τὸ δαιμόνιον.

17 Τιμαγόρου ἐν πρώτῳ περὶ ποταμῶν (Plut. l. l. 1163).

Κάικος ποταμός ἐστι τῆς Μυσίας, φύεται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ἡλιφάρμακος καλουμένη, ἣν οἱ ἰατροὶ τοῖς αἱμορραγοῦσιν ἐπιτιθέασι καὶ τῶν φλεβῶν μεσολαβοῦσι τὴν ἔκρυσιν.

18 Κτησίου Κνιδίου ἐν δευτέρῳ περὶ ὀρῶν (Plut. l. l.).

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τεύθρας καλούμενον, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπαθὴς προσονομαζόμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας δι' οἴνου τριβόμενος καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος.

19 Σωστράτου ἐν πρώτῳ μυθικῆς συναγωγῆς (Plut. l. l. 1165 e).

Τίγρης ποταμός ἐστι τῆς Ἀρμενίας, γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ βοτάνη κριθῇ παρόμοιος ἀγρίᾳ. ταύτην οἱ ἐγχώριοι θερμαίνοντες ἐν ἐλαίῳ καὶ ἀλειφόμενοι, οὐδέποτε νοσοῦσι μέχρι τῆς ἀνάγκης τοῦ θανάτου.

20 Κλειτοφῶντος Ῥοδίου ἐν ᾱ Ἰνδικῶν (Plut. l. l. 1166 b).

Ἰνδὸς ποταμός ἐστι τῆς Ἰνδίας, φύεται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη καρπύλη καλουμένη, βουγλώσσῳ παρεμφερής· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἰκτέρους διὰ ὕδατος χλιαροῦ διδομένη.

21 Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ Στυγός.

Ἥ τε ἰτέα αὕτη τὸν καρπὸν ἀποβάλλει πρὶν ἐκθρέψαι· διὸ ὠλεσίκαρπον αὐτὴν ὁ ποιητὴς ὀνομάζει. καὶ μέντοι ἱστόρηται ὡς μετὰ οἴνου δοθεὶς ὁ ταύτης καρπὸς ἀγόνους ποιεῖ τοὺς πιόντας καὶ κατασβέννυσι τὸ σπέρμα καὶ μαραίνει τὴν γόνιμον ὁρμήν.

22 Ἐκ τῆς Τροφίλου συναγωγῆς ἀκουσμάτων θαυμασίων (Arist. Mir. ausc. c. 12).

Τὸ τῆς ἴκτιδος λέγεται αἰδοῖον εἶναι οὐχ ὅμοιον τῇ φύσει τῶν λοιπῶν ζῴων, ἀλλὰ στερεὸν διὰ παντὸς οἷον ὀστοῦν. φασὶ δὲ καὶ στραγγουρίας αὐτὸ φάρμακον εἶναι ἐν τοῖς ἀρίστοις, καὶ δίδοσθαι ἐπιξυόμενον.

23 Ἐν τῷ αὐτῷ (Arist. l. l. c. 66).

Φασὶ τὸν γαλεώτην, ὅταν ἐκδυῇ τὸ δέρμα καθάπερ ὁ ὄφις, ἐπιστραφέντα καταπίνειν· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιλήπτοις.

Ἐν τῷ αὐτῷ (c. 77).

Φασὶ τὴν φώκην ἐξεμεῖν τὴν πιτύαν, ὅταν ἁλίσκηται, εἶναι δὲ φαρμακῶδες καὶ τοῖς ἐπιληπτικοῖς χρήσιμον.

24 Ἐν τῷ αὐτῷ (c. 139).

Ἐν Ἄργει φασὶ γίνεσθαι ἀκρίδος τι γένος, ἣν καλεῖσθαι σκορπιομάχον· ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορ-

πίον, ἀνθίσταται αὐτῷ. ἀγαθὸν δὲ φασὶν εἶναι καὶ πρὸς τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου τὸ ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

25 *Ἀλκμαίωνος.*

Λέγει δὲ τὰς νόσους συμπίπτειν ὡς μὲν ὑφ' οὗ δι' ὑπερβολὴν θερμότητος ἢ ξηρότητος, ὡς δὲ ἐξ οὗ διὰ πλῆθος τροφῆς ἢ ἔνδειαν, ὡς δὲ ἐν οἷς, αἷμα ἢ μυελὸν ἢ ἐγκέφαλον· γίνεσθαι δέ ποτε καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν, ὑδάτων ποιῶν ἢ χώρας ἢ κόπων ἢ ἀνάγκης ἢ τῶν τούτοις παραπλησίων.

26 *Διοκλέους.*

Διοκλῆς τὰς πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν ἔλεγε τίκτεσθαι.

27 *Ἐρασιστράτου.*

Ἐρασίστρατος ἔλεγε "πλῆθος καὶ διαφθορὰ τἀνωτάτω αἴτια."

28 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου* (185).

Ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύσασθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστι, λαβών τι τοιοῦτον, οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δίς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται.

ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΝΗΝ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. ΡΑ.

1 *Πυθαγόρου* (Aur. carm. 32).

Οὐδ' ὑγιείας τῆς κατὰ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή·
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε
ποιεῖσθαι· μέτρον δὲ λέγω τόδ' ὃ μή σ' ἀνιήσει.
εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον.

2 *Ἀλκμαίωνος.*

Ἀλκμαίων ἔφη τῆς μὲν ὑγιείας εἶναι συνεκτικὴν τὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων ὑγροῦ ξηροῦ [ψυχροῦ] θερμοῦ πικροῦ γλυκέος καὶ τῶν λοιπῶν, τὴν δ' ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν νόσου παρασκευαστικὴν εἶναι.

3 *Πλουτάρχου* (Mor. 126 c).

Ἡ ὑγεία ταῖς ἡδοναῖς ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν ἀσφαλῆ καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσι. κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ· ἀληθέστερον γὰρ ἄν τις εἴποι τὴν ὑγείαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι καὶ προσηνέστατον. ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι· καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ [καὶ ἁρπαλέον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ πρόσφορον].

4 *Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορείου.*

Περὶ δὲ γενέσεως παίδων τάδε ἔλεγε. καθόλου μὲν φυλάττεσθαι τὸ καλούμενον προφερές· οὔτε γὰρ τῶν φυτῶν οὔτε τῶν ζῴων εὔκαρπα τὰ προφερῆ γίγνεσθαι· ἀλλὰ χρόνον τινὰ προπαρασκευάζεσθαι τῆς καρποφορίας, ἐν ᾧ ἐξισχύσαντα καὶ τετελειωμένα τὰ σώματα παρέχειν τά τε σπέρματα καὶ τοὺς καρποὺς δεδύνηται· πολλὰ δὲ εἶναι ἐν τῷ [βίῳ] ἐν οἷς ἡ ὀψιμαθία ἐστὶ βελτίων, οἷον καὶ τὸ τοῦ ἀφροδισιάζειν πρᾶγμα. δέον οὖν ἔστι παῖδας οὕτως ἄγεσθαι διὰ τῶν ἀσκημάτων ἀσχόλους, ὥστε μὴ μόνον μὴ ζητεῖν, ἀλλ' εἰ δυνατὸν μηδὲ εἰδέναι τὴν τοιαύτην συνουσίαν ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. ὅταν δὲ καὶ εἰς τοῦτο ἀφίκηται, σπανίοις εἶναι χρηστέον τοῖς ἀφροδισίοις· τοῦτο γὰρ πρός τε τὴν τῶν γεννώντων καὶ γεννησομένων

εὐεξίαν πολὺ συμβάλλεσθαι. ἔλεγε δὲ μήτε τρυφῆς μήτε μέθης πλήρη ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ γεννᾶν ὁμιλεῖν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐκ φαύλης καὶ ἀσυμφώνου καὶ ταραχώδους κράσεως εὔρυθμα καὶ καλά, ἀλλ' οὐδὲ ἀγαθὰ τὴν ἀρχὴν γίγνεσθαι.

5 *Πλάτωνος* (Legg. VII 792).

Φαίην ἂν δὴ καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήθ' ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ λαιμάργοις προσχρήσεται ἡ κύουσα μήτ' αὖ λύπαις· τὸ δὲ λεῖον καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διασώζει τὸν τότε χρόνον.

6 *Πλουτάρχου* (Mor. 125 f).

Τὰ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων. ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημιουργῶν καὶ "τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια χὑποτρίμματα" [κατὰ τὸν κωμικὸν] ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετατίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον.

7 *Τοῦ αὐτοῦ* (127 a).

Δεῖ θαρροῦντας μάχεσθαι πρὸς τὰς ὀρέξεις ἐκφερομένας καὶ ἐπιπηδώσας ταῖς ἀπολαύσεσιν, ὡς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμψίμοιρον, εἶτα παυομένας ἀρθείσης τῆς τραπέζης, καὶ μηδὲν ἐγκαλούσας μηδὲ ἀδικουμένας, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ οὐ βαρείας οὐδὲ ναυτιώδεις περιμενούσας τὴν αὔριον.

8 *Τοῦ αὐτοῦ* (127 b).

Λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρον εἰπεῖν τοὺς τῆς Ἄδας ὀψοποιοὺς ἀποπεμψάμενον, ὥστ' ἔχειν βελτίονας [ἄγειν] ἀεὶ σὺν ἑαυτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

9 *Τοῦ αὐτοῦ* (128 d).

Διὸ μὴ δεῖ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρός, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμόν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος· ἀλλ' ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς μηδὲ ἕωλος μηδὲ τεταραγμένος. εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδὲ ἡδονήν, ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν· οὕτως καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος, ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα, τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν.

10 *Τοῦ αὐτοῦ* (128 e).

Ἡ μὲν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη δίαιτα τό τε σῶμα κομιδῇ παρέχεται ψοφοδεὲς καὶ σφαλερόν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει, πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς καὶ πόνοις διατριβὴν ὑφορωμένης, καὶ πρὸς μηθὲν ἰταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης. δεῖ δὲ ὥσπερ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα μήτε ἀνειμένως χρῆσθαί τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι καὶ ποιεῖν ἐλαφρόν.

11 *Τοῦ αὐτοῦ* (129 a).

Ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα, μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἅπτηται τούτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν διψῶδές ἐστι καὶ πειναλέον ὡς οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ καὶ τῶν ὕπνων τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λεῖον, ἀλλ' ἀνωμαλίας ἔχον καὶ σπασμοὺς δεῖ εὐλαβεῖσθαι καὶ τῶν ἐνυπνίων τὴν

ἀτοπίαν. ἂν γὰρ ὦσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ φαντασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνεύματος ταραχὴν ἐντὸς κατηγοροῦσιν. ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον ἐπισφαλῶς ἔχειν. ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι πολλάκις ἀπ' οὐδενὸς φοβεροῦ τὰς ἐλπίδας ἄφνω κατασβεννύουσι. γίνονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖς καὶ μικρόλυποι καὶ δακρυρροοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν, ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πυκναὶ συνιστάμεναι ταῖς τῆς ψυχῆς, ὥς φησι Πλάτων, ἀνακραθῶσι περιόδοις.

12 *Τοῦ αὐτοῦ* (129 f).

Ὅθεν ἄριστα λέλεκται τὸ τροφῆς ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ σπέρματος οὐσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι. καὶ γὰρ ἡ περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία, τῷ μάλιστα τὴν δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλέον περιττώματα ποιεῖ καὶ πλῆθος.

13 *Πυθαγόρου* (Porph. Epist. ad Marc. c. 30).

Σαρκὸς φωνὴ μὴ πεινῆν μὴ διψῆν μὴ ῥιγοῦν.

14 *Γαληνοῦ χαρακτηριάζοντα εἰς Ἱπποκράτην* (II p. 72 Chart.).

Τὰ τῆς τέχνης στοιχεῖα σαφῶς ἀρέσκειν αὐτῷ λέγει τὰ ὅσα ἐναργῆ. συνέστηκεν οὖν ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὰ σύμπαντα ζῷα ἐκ στερεῶν ὑγρῶν καὶ πνευμάτων. οὐκ ἀμοιρεῖ δὲ οὐδ' ἡ τῶν φυτῶν φύσις τῆς τούτων τριγενείας· ἀλλὰ ζῇ τε καὶ αὔξεται καὶ γεννᾷ καὶ φύεται τῇ τούτων συστάσει. τὴν μὲν οὖν τῶν στερεῶν σύστασιν ὀστοῖς ἀνατίθησι καὶ νεύροις καὶ χόνδροις, ἤδη δὲ καὶ ὑμένι καὶ ἀρτηρίαις καὶ φλεψί· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ στερεοῦ γένους ἔν τισιν εἶναι λέγει. τῆς δὲ τούτων συμπηγίας καὶ διαπλάσεως, ἑπόμενος

τῷ εὐλόγῳ, τὴν κεφαλὴν εἶναι ἀρχὴν συνδοκεῖ. ἀνατέθεικε δὲ τῇ τῶν στερεῶν φύσει τό τε περὶ ἀγμῶν καὶ τὰ περὶ ἄρθρων καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· τῷ δὲ πνεύματι τὸ περὶ φυσέων ἰδίως ἐπιγραφόμενον σύγγραμμα· τοῖς δ' ὑγροῖς τὸ περὶ χυμῶν καὶ τὸ περὶ ἀνθρώπου φύσεως, ἤδη δὲ καὶ σποράδην ἐν ἄλλοις· ἔστι δὲ ταῦτα αἷμα καὶ φλέγμα, χολὴ διττή, ξανθὴ καὶ μέλαινα. εἶναι δὲ τὸ μὲν αἷμα τὴν φύσιν ὑγρὸν καὶ θερμὸν καὶ τὴν χρόαν ἐρυθρὸν τὴν δὲ ποιότητα γλυκύ· τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ λευκὸν καὶ μᾶλλον ἁλμυρόν· τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν θερμήν τε καὶ ξηρὰν καὶ ὠχρὰν καὶ πικράν, τὴν δὲ ἑτέραν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ μέλαιναν καὶ φυκώδη. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰς ἡλικίας διαιρεῖν εἰς δ' καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ὁμοίως. πλεονάζειν δὲ τῶν εἰρημένων χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ οἰκείᾳ ἑκάστου. καὶ ἐν μὲν τῇ τῶν παίδων ἡλικίᾳ πλεονάζειν τὸ αἷμα, καὶ τῇ ὥρᾳ τοῦ ἔαρος· ἐν δὲ τῇ τῶν ἀκμαζόντων τὴν ξανθὴν χολήν, καὶ ὥρᾳ θέρους· ἐν δὲ τῇ τῶν παρηβώντων τὴν μέλαιναν, καὶ φθινοπώρῳ· ἐν δὲ τῇ τῶν γερόντων τὸ φλέγμα, καὶ χειμῶνος· ἐοικέναι γὰρ τὰς τῶν χυμῶν φύσεις ταῖς τῶν ὡρῶν. τὸ γοῦν ἔαρ θερμόν τε καὶ ὑγρόν, ὡς τὸ αἷμα· καὶ τὸ θέρος θερμόν τε καὶ ξηρόν· τὸ δὲ μετόπωρον ψυχρόν τε καὶ ξηρόν· ὁ δὲ χειμὼν ψυχρὸς καὶ ὑγρός, ἀναλόγως τοῖς χυμοῖς· κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν διαιρεῖ καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῇ φύσει, ὡς ἐν μικρᾷ τῇ ἀναλογίᾳ. καθόλου γε τὰς τῶν ἀνδρῶν φύσεις πρὸς τὰς τῶν γυναικῶν διαφέρειν. εἶναι γὰρ τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ θερμότερον καὶ ξηρότερον, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ ψυχρότερον καὶ ὑγρότερον. ἐν ἑκάστου δὲ τούτων γένει καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔχειν μικροτέραν δια-

φοράν, παρά τε τὰς τῶν χωρίων θέσεις καὶ τὰς τῶν ἀέρων ἰδιότητας καὶ τὰς τῶν διαιτημάτων ἀγωγάς. παρέχειν δὲ καὶ τῶν χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου χρείαν ἐξαίρετον. καὶ τὸ μὲν αἷμα τρέφειν καὶ θερμαίνειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὐχροίας εἶναι ποιητικόν· τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν συνέχειν τὸ σῶμα καὶ τοὺς πόρους μὴ ἐᾶν ἐκλύεσθαι, καὶ μυωπίζειν τὴν αἴσθησιν, καὶ συντελεῖν τῇ πέψει, καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐκκρίσεων παρέχειν εὐπετεῖς· τὴν δὲ μέλαιναν ἕδραν καὶ οἱονεὶ βάθρον τῶν ἄλλων χυμῶν· τὸ δὲ φλέγμα νεύροις ὑμέσι καὶ χόνδροις καὶ ἄρθροις καὶ γλώττῃ πρὸς τὸ εὔδρομον τῆς κινήσεως. δοκεῖ δὲ αὐτῷ καὶ τὸ σπέρμα πρὸς ζῳογονίαν τό τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἐπίσης συντελεῖν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν μελῶν φέρεσθαι τοῦ σώματος. καὶ τὰ μὲν ἄρρενα ἐν τοῖς δεξιοῖς τῆς μήτρας, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γεννᾶσθαι. ἰσχύειν δὲ καὶ δεξιὰ ὡς πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὡς πρὸς τὰ ὑποκείμενα. δοκεῖ δ' αὐτῷ καὶ τὰς αἰτίας τῶν νοσημάτων ἃς μὲν ἐκ πληγῶν βιαίων, ἃς δὲ ἐκ τοῦ περιέχοντος εἶναι· τὰς δὲ πλείστας ἐκ τῶν ὑγρῶν τῶν εἰρημένων κατὰ πλῆθος καὶ ἔλλειψιν καὶ μεταβολὴν τὴν κατὰ ποιότητα ἢ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βοηθήματα εἰσφέρειν ἐκ τῶν ἐναντίων ἱσταμένων ταῖς αἰτίαις. τῶν δὲ νοσημάτων ἃ μὲν εἶναι ὀξέα φύσει, ἃ δὲ χρόνια, ἃ δὲ ἐνδοιαστά. γίνεσθαι δὲ ὡς πολὺ ἀπὸ χολῆς καὶ αἵματος καὶ ἡλικίας ἀκμαζούσης καὶ θέρους καὶ ἔαρος τὰ ὀξέα· τὰ δὲ χρόνια ἀπὸ φλέγματος καὶ μελαίνης χολῆς καὶ ἐν πρεσβύταις καὶ χειμῶνι· τὰ δ' ἐνδοιαστά, ὁπόσα μεμιγμένας ἔχει τὰς αἰτίας. ἤδη δὲ καὶ τίνα αὐτῶν σωτήρια καὶ τίνα θανατικὰ προγινώσκει· βούλεται

δὲ καὶ τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν πρόρρησιν ἀναγκαίαν τε εἶναι πρὸς τὴν τέχνην καὶ διαφέρειν ἀλλήλων. ὅπου μὲν γὰρ προγνῶναι χρὴ μόνον τὸν ἰατρόν, ὅπου δὲ καὶ προειπεῖν ἀσφαλές. διαιρεῖται δὲ τὴν πρόγνωσιν εἴς τε τὰ προγεγονότα καὶ τὰ ἐνεστῶτα τῶν συμπτωμάτων, ὁπόσα ἔχει πόσην ἀδηλότητα, καὶ εἰς τὰ μέλλοντα. ἀρέσκει δ' αὐτῷ καὶ τὰς κρισίμους ἡμέρας ἐπεγνωκέναι. γίνεσθαι γὰρ ὡς τὸ πολὺ τὰς μὲν περιττὰς κριτικὰς τῶν ὀξέων νοσημάτων, τὰς δὲ ἀρτίους τῶν χρονίων. καὶ τὰς μὲν θέρους καὶ ἐπὶ νέων καὶ τῶν δεξιῶν μερῶν καὶ τῶν ὑπερκειμένων, τὰς περισσάς· τὰς δὲ ἀρτίους ἐπὶ τῶν ἐναντίων. ἤδη δὲ καὶ τοὺς πρωτοπαθοῦντας τόπους εἰδέναι παραινεῖ, ἐκ τῆς τούτων ἐπιγνώσεως οὐ μικρὰν συμβαλλομένης μοῖραν εἰς σημείωσίν τε καὶ θεραπείαν.

15 *Ἀντύλλου περὶ τῆς καθ' ἡμέραν διαφορᾶς τῶν ἀέρων.*

Ἡμέραν λαμβάνομεν σὺν τῇ νυκτί· ἀναλογίαν δ' αὐτὴν ἔφαμεν ἔχειν τινὰ πρὸς τὸν ἐνιαυτόν, καθάπερ Ἱπποκράτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἐπιδημιῶν ἐπεσημήνατο. ἔστι δὲ ὁ μὲν ὄρθρος ὑγρὸς καὶ θερμός, ἔαρι ἐοικώς. διὰ τοῦτο οἵ τε ὕπνοι εὐκρινεῖς καὶ τὰ σώματα ἀνεῖται τὰ τῶν ὑγιαινόντων καὶ τὰ τῶν νοσούντων· ὥστε καὶ τοῖς πυρέσσουσιν εὐφορώτατον εἶναι τόνδε τὸν καιρόν. ἀναθυμιάσεις δὲ ἄνεισι περὶ τὸν ὄρθρον, καὶ αὖραι ποταμῶν ἀποπνέουσιν ὑγραί, καὶ δρόσος ἐπιπίπτει, ἄνθη ἀναβαίνει, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἀνίησιν, ἔαρι τῆς καταστάσεως τῆς ὀρθρινῆς ἐοικυίας. τὰ δὲ μέσα τῆς ἡμέρας θέρει παρείκασται· τὰ δὲ κατὰ τὴν δείλην φθινοπώρῳ, διὰ τοῦτο βαρῶν καὶ δυσαρεστημάτων οἰστικά, νοσερᾶς

οὔσης τῆς δείλης ἀνάλογον φθινοπώρῳ. τῆς δὲ νυκτὸς τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑσπέραν ὅμοια τῇ δείλῃ. ἐντεῦθεν οὔτε ὑπνοῦν ἐπιτρέπομεν τοῖς κάμνουσι περὶ τήνδε τὴν ὥραν, οὔτε ποτὸν προσφέρομεν, οὔτε ἄλλο προσάγομεν βοήθημα, εἰ μή τι ἕτερον προκαλοῖτο, ὑφορώμενοι τὸν καιρὸν τοῦτον ὥσπερ καὶ τὸν δειλινόν. τὰ δὲ μέσα τῆς νυκτὸς χειμῶνι ἐξείκασται· πλεῖστον γὰρ τότε ὁ ἥλιος καθάπερ καὶ ἐν χειμῶνι ἀφέστηκεν ἡμῶν. αἵτε οὖν ὀδύναι τοῖς νοσοῦσιν ἰσχυρότεραι τῆς νυκτὸς εἰκότως, διὰ τὴν ψῦξιν πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας καὶ ἀπολαμβανομένης τῆς κατὰ τὸ ἄδηλον διαπνοῆς. καὶ τὰ ῥεύματα δὲ καὶ τὰ τῶν ὀφθαλμιώντων καὶ τὰ τῶν δυσεντερικῶν καὶ κοιλιακῶν καὶ τὰ αἱματικὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς προφάσεως ἐπιγίνεται, παντὸς τοῦ εἰωθότος ἀπεῖναι κατὰ τὸ ἀφανὲς εἰς ἕνα τόπον συνδιδομένου τὸν ῥευματιζόμενον. τὰ δὲ τελευταῖα τῆς νυκτὸς διὰ τὴν πρὸς τὸν ὄρθρον γειτνίασιν τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ κράσεως μεταλαμβάνει.

16 Τοῦ αὐτοῦ Ἀντύλλου περὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι διαφορῶν.

Εἰσὶ κατὰ θερμότητα καὶ ψῦξιν διαφοραὶ τῶν ἀέρων. ὁ μὲν οὖν θερμὸς παρέοικε τῇ θερινῇ ὥρᾳ, ὁ δὲ ψυχρὸς τῇ χειμερινῇ. πρὸς δὲ κἀκεῖνο ἑκάτερος ἔχει· ὁ μὲν ψυχρὸς εὐσαρκίας τε καὶ εὐτροφίας καὶ πιμελῆς γεννητικός, μεγάλα δὲ καὶ τὰ σώματα ἀπεργάζεται· τοιούτους δὲ ἔστιν ἰδεῖν καὶ τοὺς τὰ ἀρκτικώτερα κλίματα κατοικοῦντας· πρὸς δὲ τὰ νοσήματα τὰ μὲν ὀξέα οὐ πάνυ τι ἐπιτήδειος, πρὸς δέ τινα τῶν χρονίων, οἷον φθίσεις καὶ καχεξίας καὶ παρέσεις ἐπιληψίας τε καὶ ἀποπληξίας, καὶ πρὸς τὰ ἀρθριτικὰ

ἄθετος. ὁ δὲ θερμὸς ἀήρ, σωμάτων δαπανητικός, ἰσχναίνων καὶ καταρινῶν τὰ συγκρίματα, εὐτονίαν [δὲ] μᾶλλον καὶ εὐκινησίαν ἤπερ ὁ ψυχρὸς παρασκευάζει τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἐν δὲ ταῖς νόσοις ῥᾳδίως ἐξελέγχει τὴν δύναμιν. καὶ νεύροις μὲν καὶ θώρακι ἀγαθός, τοῖς δὲ ἄλλοις μέρεσιν οὐ πάνυ χρήσιμος. ἔστι δὲ καὶ κατὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα διαφορὰ τῶν ἀέρων. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἀχρεῖος ὢν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, πλὴν πρὸς τὸ τηρῆσαι δύναμιν σκορπιζομένην ἐπιτήδειος· ὁ δὲ λεπτὸς ὑγιεινὸς σφόδρα ἐστίν. καὶ παρὰ φῶς καὶ σκότος διαφορὰ τῶν ἀέρων. οἷος δὲ ἑκάτερος, κατανοῆσαι ῥᾴδιον ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν περὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰρημένων. δόξει μὲν οὖν τισιν ἀλλότρια εἶναι τοῦ περὶ βοηθημάτων τόπου τὰ εἰρημένα, ἐπεὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστι ποιῆσαί τι αὐτῶν· οὐ μὴν ἠλλοτρίωταί γε ἡ παράληψίς τε καὶ χρῆσις καὶ ἀπαγόρευσις ἐφ' ἡμῖν οὖσαι. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα συνίστησιν αὐτῶν ἐν καιρῷ ἕκαστον γινόμενα βοηθήματα· ὅσα δὲ τοιαῦτα μὴ δύναται συστῆναι τὴν κακίαν αὐτῶν ἐμφανίζουσαι, ἔκκλισιν τὴν ἀπ' αὐτῶν ἐν βοηθήματος χώρᾳ τάττειν.

17 Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἐτησίων ὡρῶν διαφορᾶς.

Ἐν ἑκάστῃ τῶν ὡρῶν τρεῖς διαφοραί, τῶν μὲν πρώτων ὄντων ἑκάστης, τῶν δὲ ὑστάτων, τῶν δὲ μέσων. τὰ μὲν μέσα τὴν εἰλικρινεστάτην τῆς ὥρας ἔχει κρᾶσιν, τὰ δὲ πρῶτα καὶ ὕστατα τῇ γειτνιάσει τῶν ὡρῶν ἀφομοιοῦται. αὐτίκα τοῦ ἔαρος τὰ μὲν πρῶτα μᾶλλον ὑγρὰ καὶ ἧσσον θερμά, τὰ δὲ μέσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ ἐπίσης, τὰ δὲ τελευταῖα ἧσσον ὑγρὰ καὶ μᾶλλον θερμά. τοῦ δὲ θέρους τὰ μὲν πρῶτα θερμότερα· ἡ δὲ

ἀπόληξις ξηρὰ μέν, οὐ πάνυ δὲ ψυχρά· τὰ δὲ μέσα ξηρὰ καὶ θερμὰ ἐπίσης· τὰ δὲ ὕστατα ξηρότερα μᾶλλον, ἔλασσον δὲ θερμά. φθινοπώρου δὲ ἡ μὲν ἀρχὴ ξηροτέρα καὶ οὐ πάνυ ψυχρά, ἡ δὲ μεσότης ἐπίσης ξηρὰ καὶ ψυχρά, τὰ δὲ ὕστατα ψυχρότερα μὲν ἔλασσον δὲ ξηρά. τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χειμῶνος· τὰ μὲν πρῶτα ψυχρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ ὕστατα ὑγρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ μέσα ἐπίσης ὑγρὰ καὶ ψυχρά.

18 Τοῦ αὐτοῦ περὶ τόπων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀέρων.

Οἱ ὑψηλοὶ τῶν τόπων ὑγιεινότεροι, τοῦ ἀέρος ἐν αὐτοῖς οὐ μένοντος ἀλλὰ καὶ περιχεομένου καὶ ὑπὸ τῶν ἀνέμων συνεχὲς ἀπωθουμένου, εὔπνοοί τε δὴ καὶ διαθέσεσι πάσαις ἐπιτήδειοι τοῖς περὶ θώρακα καὶ κεφαλῇ πεπονθυίᾳ καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν. οἱ δὲ ταπεινοὶ τοῖς μὲν προειρημένοις ἀνάρμοστοι, διαφορουμένοις δὲ ἢ καὶ συγκοπτομένοις ἐπιτήδειοι· καὶ γέρουσι δὲ ἁρμόζουσι μᾶλλον τῶν ὑψηλῶν. οἱ δὲ παραθαλάττιοι τόποι τοῖς τε ὑδρωπικοῖς καὶ ὑπὸ ῥεύματος οὑτινοσοῦν ἐνοχλουμένοις ἁρμόδιοι, καὶ ὅπου δεῖ ἀμύξαι ἢ θάλψαι ἢ ἀναστομῶσαι, ἀγαθοὶ δὲ καὶ νευρικοῖς ἢ ἀρθριτικοῖς πᾶσιν, ἐπιτήδειοι δὲ καὶ εἰς ὄρεξιν κεκακωμένοις. οἱ δὲ μεσόγειοι ψυχρότεροι τῶν παραθαλαττίων καὶ πρὸς μὲν τὰ ὀξέα νοσήματα, ἐάν γε μὴ ἑλώδεις ὦσι μηδὲ κοῖλοι, κρείττους τῶν παραθαλαττίων, πρὸς δὲ τὰ χρόνια χείρους. οἱ δὲ ἑλώδεις κακοὶ μὲν ἀεί, θέρους δὲ καὶ λοιμώδεις. οἱ δὲ πετρώδεις θέρους μὲν πνιγώδεις, χειμῶνος δὲ χαλεπῶς ψυχροί· οὐ φαῦλοι δὲ πρὸς ὑγείαν. οἱ δὲ παραποτάμιοι ψυχροὶ καὶ ἀνώμαλοι ἀτροφίαις μόναις ἐπιτήδειοι ταῖς διὰ ξηρότητα συνισταμέναις. χείρους δὲ

τούτων οἱ τελματώδεις· οὐ γὰρ μόνον φαῦλον τὸν ἀέρα κατασκευάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς καρποὺς κακίους, στόμαχόν τε λυμαίνονται καὶ τὰ σπλάγχνα σκληροῦσι καὶ καχεξίας καὶ κακοχυμίας καὶ ὕδρωπας ἀποτελοῦσι. κακοὶ δὲ καὶ οἱ πρὸς μετάλλοις τισὶν ὑφεστῶτες· ξηροὶ γὰρ καὶ πνιγώδεις. οἱ δὲ βαθύγειοι εὐχυμότεροι ὄντες ταῖς ξηροτέραις ἁρμόζουσι διαθέσεσιν. οἱ δὲ ἀργιλλώδεις διαλυτικοὶ τοῦ στομάχου, ἔκλυτον ἔχοντες τὴν ἀναθυμίασιν. οἱ δὲ πυρρόγειοι ξηραντικώτεροι τούτων, οἱ δὲ μελάγγειοι πάντες ἄριστοι.

19 Ξενοφῶντος ἐν ᾱ (3, 6) Ἀπομνημονευμάτων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. τὸ μὲν οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε· τὸ δ' ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε· ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν.

20 Σωκράτους.

Σωκράτης παρῄνει φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πωμάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας.

21 Γοργίου.

Γοργίας ἐρωτηθεὶς ποίᾳ διαίτῃ χρώμενος εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθεν· Οὐδὲν οὐδέποτε, ἔφη, πρὸς ἡδονὴν οὔτε φαγὼν οὔτε δράσας.

22 Ἱπποκράτους.

Σιτία ποτὰ ὕπνοι ἀφροδίσια, πάντα μέτρια.

23 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου (p. 156 d).

Τοιοῦτον τοίνυν ἔστιν, ὦ Χαρμίδη, τὸ ταύτης τῆς ἐπῳδῆς· ἔμαθον δὲ αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατείας παρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος πολιτῶν, οἳ λέγονται [καὶ] ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾷξ οὗτος, ὅτι ταῦτα μὲν δὴ οἱ Ἕλληνες ἰατροί, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεύς, θεὸς ὤν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς. ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τοῦ ἄλλου ἀμελοῖεν, οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. πάντα γὰρ ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῷ σώματι παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ, κἀκεῖθεν ἐπιρρεῖν ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπῳδαῖς τισι· τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων [ἐν] ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγείαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν.

24 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ζ' (p. 789).

Ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν ἑώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχουμένων, καὶ ὑπ' ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται. καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα,

ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι παραδιδόναι.

25 Ξενοφῶντος ἐν ἕκτῳ (2, 29) τῆς Κύρου παιδείας.

Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν ὑπάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρὴ μιμουμένους εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 88 c).

Κατὰ δὲ ταυτὰ ταῦτα καὶ τὰ μέρη θεραπευτέον, τὸ τοῦ παντὸς ἀπομιμούμενον εἶδος. τοῦ γὰρ σώματος ὑπὸ τῶν εἰσιόντων καιομένου τε ἐντὸς καὶ ψυχομένου καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ξηραινομένου καὶ ὑγραινομένου καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μέν τις ἡσυχίαν ἄγον τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο. ἐὰν δὲ τήν τε τροφὸν καὶ τιθηνὴν τοῦ παντὸς προσείπομεν μιμῆταί τις, καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ καὶ σεισμοὺς ἀεί τινας ἐμποιῶν αὐτῷ διὰ παντὸς τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων τά τε περὶ τὸ σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρὰ ἐχθρὸν τιθέμενον ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέξει. τῶν δ' αὖ κινήσεων ἡ ἐν αὑτῷ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀρίστη [κίνησις]· μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ καὶ τῇ τοῦ παντὸς

κινήσει ξυγγενής· ἡ δὲ ὑπ' ἄλλου χείρων. χειρίστη δὲ ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν δι' ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ συστάσεως τοῦ σώματος ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων ἀρίστη· δευτέρα δὲ ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων, κατά τε τοὺς πλοῦς καὶ ὅπηπερ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίνωνται· τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως σφόδρα ποτε ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν.

27 *Ἀντύλλου.*

Εἴδη τῶν βοηθημάτων κατὰ γένη τέσσαρα· τὰ μὲν ποιούμενα, τὴν ὠφέλειαν ἔχοντα ἐν τῇ τοῦ κάμνοντος ἐνεργείᾳ· τὰ δὲ προσφερόμενα, ἐν τροφῆς καὶ ποτοῦ μέρει λαμβανόμενα· τὰ δὲ κενούμενα, ὅσα ἐξάγοντά τι τοῦ σώματος βοηθεῖ· ἔσται δὲ καὶ περὶ τῶν κενουμένων τοῖς εὐσχολοῦσι πολλή τις ἀκριβολογία, τί δή ποτε δὲ οὐχὶ κενοῦντα, ἀλλὰ κενούμενα ὠνόμασται· τὰ δέ ἐστιν ἔξωθεν προσπίπτοντα τῶν βοηθημάτων.

28 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Καὶ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων τὰ μέν ἐστι λεπτομερῆ τὰ δὲ παχυμερῆ. λεπτομερῆ μὲν ἀήρ τε καὶ ὅσα ἀέρος εἴδη, παχυμερῆ δὲ τὰ συνεστῶτα. τῶν δὲ παχυμερῶν τὰ μὲν γεώδη τὰ δὲ ὑδατώδη· γεώδη μὲν καταπλάσματα καὶ μαλάγματα, ὑδατώδη δὲ λουτρὰ καὶ καταντλήσεις καὶ ἐμβροχαί.

29 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀέρων διαφοραὶ πλείους· αἳ μὲν γὰρ παρὰ τὰς ὥρας τὰς ἐτησίους, αἳ δὲ παρὰ τὰς μηνιαίους παραλλαγάς, αἳ δὲ παρὰ τὰς μεταβολὰς τὰς ἡμερησίους τε καὶ νυκτερινάς, αἳ δὲ παρὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα

αἳ δὲ παρὰ κίνησιν ἢ στάσιν, αἳ δὲ παρὰ κίνησιν καὶ ἐπιμιξίαν γεωδῶν ἀναθυμιάσεων. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι διαφοραί, δυνάμεναι τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὰς ἐγκειμένας λαμβάνειν.

30 Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς κατὰ μῆνα τῶν ἀέρων διαφορᾶς.

Ἐργάζεται δὲ διαφορὰς ἐν τῷ ἀέρι παραπλησίως τῷ ἀέρι καὶ ἡ σελήνη περιιοῦσα τὸν τῶν ζῳδίων κύκλον. ἐργάζεται δὲ καὶ αὕτη τέσσαρας ὥρας μηνιαίους, ἀναλογούσας ταῖς ἐτησίοις, ἑβδομαδικῷ δὲ ἀριθμῷ περικυκλεομένας. ἡ μὲν οὖν πρώτη τοῦ μηνὸς ἑβδομὰς ἀρχὴν μὲν ἀπὸ νεομηνίας ἔχει, πρόεισι δὲ μέχρι διχοτόμου· ἔστι δὲ ἐοικυῖα ἔαρι, ὑγρὰ γὰρ καὶ θερμή. ἐντεῦθεν καὶ τὸ περιέχον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ὑγρότερον· καὶ ὄμβροι τηνικαῦτα ὡς ἐπίπαν καταρρήγνυνται, καὶ οὗτοί γε ὑγροὶ καὶ γονιμώτατοι παραπλησίως τοῖς ἐαρινοῖς. ἡ δὲ δευτέρα ἑβδομὰς ἄρχεται μὲν ἀπὸ διχοτόμου, πρόεισι δὲ ἄχρι πανσελήνου, θέρει δὲ παραπλήσιος διὰ τοῦτο, ὅτι καρποὺς πέσσει μάλιστα. ἥτε μὴν μετὰ πανσέληνον ἑβδομὰς ἕως διχοτόμου φθινούσης τῆς σελήνης ξηρὰ καὶ φθινοπώρῳ παραπλήσιος. ἡ δὲ τελευταία χειμῶνι ἔοικεν. ὅσα οὖν αἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὧραι ἐπιφέρουσι, τοσαῦτα καὶ παρὰ τῶν μηνιαίων ἡγητέον ἀπαντᾶν. ἐκεῖνο μέντοι προσδιαληπτέον, ὅτι ὁ μὲν ἥλιος κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν θερμαίνει τὰ σώματα, ἡ δὲ σελήνη μᾶλλον ὑγραίνει αὐτά. παρὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τούς τε ἐγκεφάλους διερωτέρους ἀποτελεῖ καὶ τὰ κρέα σήπει, καὶ τὰ σώματα τῶν αἰθριοκοιτούντων ὑγρότερα καὶ ἀμβλύτερα ἀπεργάζεται, καὶ καρηβαρίας καὶ ἐπιληψίας ἀνακινεῖ κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν.

---

3 2044 038 410 999

1 2 3 4 5 6 7 8 9

STOBAEUS, Joannes
AUTHOR
Florilegium
TITLE

Call Number
Y 40TE
V.3

Digitized by Google